

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKÓW ZWIERZĄT W LATACH 2009-2011

Spis treści

PODSUMOWANIE WYNIKÓW DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW:	2
<i>Łątka ozdobna</i> <i>Coenagrion ornatum</i> (4045)	2
<i>Zalotka większa</i> <i>Leucorhinia pectoralis</i> (1042)	6
<i>Barczatka kataks</i> <i>Eriogaster catax</i> (1096)	9
<i>Czerwończyk fioletek</i> <i>Lycaena helle</i> (4038)	12
<i>Modraszek arion</i> <i>Maculinea arion</i> (1058)	16
<i>Modraszek eroides</i> <i>Polyommatus eroides</i> (4042)	21
<i>Modraszek nausitous</i> <i>Maculinea nausithous</i> (1061)	24
<i>Modraszek telejus</i> <i>Maculinea teleius</i> (1059)	27
<i>Niepylak mnemosyna</i> <i>Parnassius mnemosyne</i> (1056)	30
<i>Przeplatka maturna</i> <i>Hypodryas maturna</i> (1052)	35
<i>Strzępotek edypus</i> <i>Coenonympha oedippus</i> (1071)	39
<i>Strzępotek hero</i> <i>Coenonympha hero</i> (1070)	42
<i>Szlaczkoń szafrańiec</i> <i>Colias myrmidone</i> (4030)	45
<i>Biegacz urozmaicony</i> <i>Carabus variolosus</i> (4014)	48
<i>Biegacz Zawadzkiego</i> <i>Carabus zawadzki</i> (9001)	53
<i>Jelonek rogacz</i> <i>Lucanus cervus</i> (1083)	58
<i>Kozioróg dębosz</i> <i>Cerambyx cerdo</i> (1088)	61
<i>Kreślinek nizinny</i> <i>Graphoderus bilineatus</i> (1092)	64
<i>Phywak szerokobrzeżek</i> <i>Dytiscus latissimus</i> (1081)	68
<i>Zagłębek bruzdkowany</i> <i>Rhysodes sulcatus</i> (4026)	71
<i>Zgnirotek cynobrowy</i> <i>Cucujus cinnaberinus</i> (1086)	76
<i>Poczwarówka Geyera</i> <i>Vertigo geyeri</i> (1013)	81
<i>Poczwarówka zwężona</i> <i>Vertigo angustior</i> (1014)	84
<i>Poczwarówka jajowata</i> <i>Vertigo moulinsiana</i> (1016)	90
<i>Zatoczek łamliwy</i> <i>Anisus vorticulus</i> (4056)	93
<i>Boleń</i> <i>Aspius aspius</i> (1130)	97
<i>Brzana</i> <i>Barbus barbus</i> (1164)	100
<i>Brzana karpacka</i> <i>Barbus cyclolepis</i> (9000)	105
<i>Brzanka</i> <i>Barbus meridionalis</i> (<i>Barbus peloponnesius</i>) (2503)	108
<i>Głowacz białopłetwy</i> <i>Cottus gobio</i> (1163)	113
<i>Kiełb białopłetwy</i> <i>Gobio albipinnatus</i> (1124)	118
<i>Kiełb Kesslera</i> <i>Gobio kessleri</i> (2511)	121
<i>Koza</i> <i>Cobitis taenia</i> (1149)	124
<i>Koza złotawa</i> <i>Sabanejewia aurata</i> (1146)	128
<i>Lipień</i> <i>Thymallus thymallus</i> (1109)	132
<i>Łosoś atlantycki</i> <i>Salmo salar</i> (1106)	137
<i>Minóg strumieniowy</i> <i>Lampetra planeri</i> (1096)	140
<i>Minóg ukraiński</i> <i>Eudontomyzon mariae</i> (2484)	145
<i>Piskorz</i> <i>Misgurnus fossilis</i> (1145)	149
<i>Różanka</i> <i>Rhodeus sericeus</i> (1134)	152
<i>Grzebiuszka ziemna</i> <i>Pelobates fuscus</i> (1197)	156

Podsumowanie wyników dla poszczególnych gatunków:

(kolejność wg grup systematycznych i nazw polskich gatunków)

Poniżej przedstawiono podsumowanie wyników badań monitoringowych dla poszczególnych gatunków. Każde podsumowanie poprzedzone jest krótką informacją o sytuacji gatunku w kraju (siedlisko, z którym jest związany, rozmieszczenie, kategoria zagrożenia wg czerwonej księgi lub czerwonej listy zwierząt) oraz o liczbie stanowisk objętych monitoringiem w latach 2009-2011. Diagramy kołowe pokazują stan populacji, stan siedliska, perspektywy zachowania i ogólny stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach, osobno dla regionu alpejskiego ALP i kontynentalnego CON. Każdy diagram podaje informację o liczbie (i udziale %) stanowisk z określoną oceną (FV, U1, U2, XX). W podsumowaniu omówiono, jak kształtowały się poszczególne parametry stanu ochrony na badanych stanowiskach. Omówiono również stan ochrony gatunku na obszarach Natura 2000, na których zlokalizowane były stanowiska monitoringowe, o ile stanowiły one odpowiednią reprezentację gatunku w obszarze.

Jeżeli monitorowane stanowiska stanowią odpowiednią reprezentację stanowisk gatunku w regionie biogeograficznym, można na podstawie wyników prac monitoringowych wyciągnąć pewne wnioski co do stanu ochrony gatunku w regionie biogeograficznym. Nie jest to jeszcze ostateczna ocena stanu ochrony gatunku w regionie, bo jej dokonanie wymaga dodatkowych informacji, które wychodzą poza zakres badań gatunku na stanowiskach monitoringowych. Są to następujące informacje: powierzchnia i trend zmian zasięgu gatunku w regionie, wielkość siedliska zajmowanego przez gatunek w regionie i wielkość potencjalnego siedliska gatunku w regionie oraz tzw. referencyjne wielkości populacji i zasięgu w regionie biogeograficznym.

Bezkręgowce

Ważki

Łątka ozdobna *Coenagrion ornatum* (4045)

Gatunek ważki związany z niewielkimi ciekami, rowami melioracyjnymi oraz małymi ciekami na obszarach łąkowych, niskotorfowiskowych i źródłiskowych. Gatunek znany z niewielu stwierdzeń w Polsce, z których część budzi wątpliwości. Jako centrum występowania przyjmuje się obszary nizinne, wyżynne i podgórskie w południowej części kraju.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym; w regionie alpejskim występowanie niepewne.

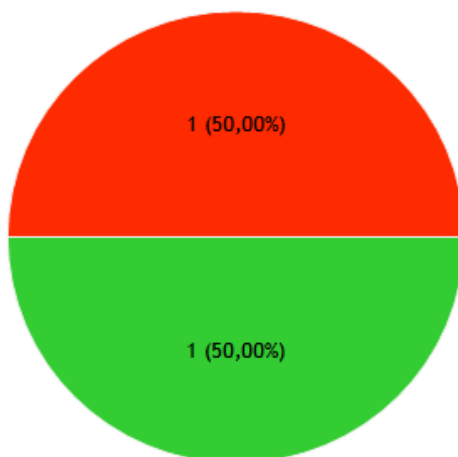
W Polsce gatunek uważany za krytycznie zagrożony (CR).

Monitoring objął dwa, jedyne aktualnie znane, stanowiska w regionie CON.

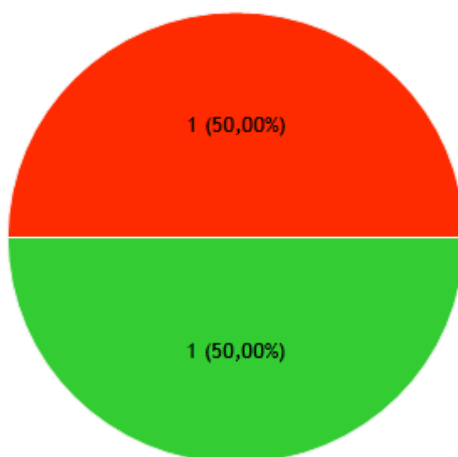
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region CON

Stan populacji

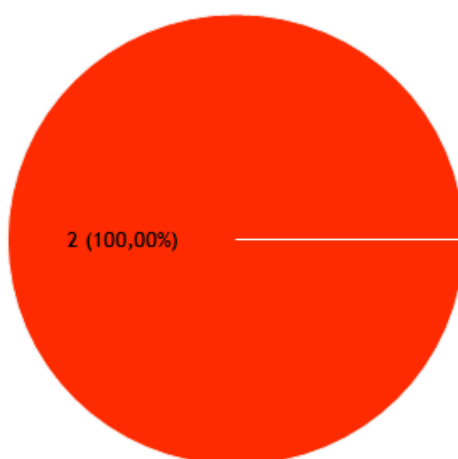
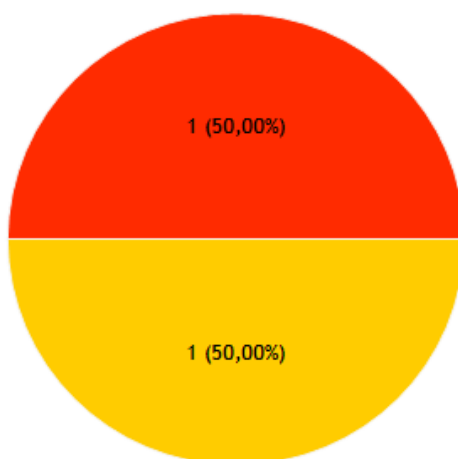

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: W Śniatyczach stan populacji oceniono jako właściwy; obydwa wskaźniki mieściły się w granicach takiej oceny, choć niewiele przekraczały jej dolną granicę. Stan ten można by określić jako suboptymalny. W Średnim Dużym stan populacji był niewątpliwie zły: liczebność populacji była mała, a już w połowie czerwca nawet skrajnie mała. Do tego zagęszczenie samców było bardzo małe.

Stan siedliska: Stan siedliska w Śniatyczach zachowuje na sporym odcinku cechy optymalne lub akceptowalne dla gatunku, co składa się w sumie na wysoką ocenę. Jednak stan ten jest tylko (lub w przeważającej mierze) zasługą zabiegów ochrony czynnej realizowanej tam od kilku lat. Bez nich stan siedliska byłby z pewnością dużo gorszy, co widoczne jest na odcinkach nieobjętych zabiegami. Natomiast stan siedliska w Średnim Dużym jest wyraźnie zły, optymalnych jego cech można się doszukać tylko lokalnie i to w dużym rozproszeniu, co decyduje o punktowym i nielicznym występowaniu gatunku. Co prawda siedlisko było stabilne, nie podsycające na

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

obrzeżach, zawsze z dużymi powierzchniami o dogodnej dla gatunku głębokości wody, ale roślinność optymalna dla gatunku występowała tylko na ok. 10% długości cieku, duża część szerokości cieku charakteryzowała się zbyt dużą głębokością, szybszym przepływem, małą ilością osadów dennych i mniej korzystną termiką niż odpowiednie dla gatunku, a i otoczenie stanowiska oceniono jako niekorzystne (bliskie sąsiedztwo zainwestowanego obszaru).

Perspektywy zachowania: Na obu stanowiskach określono je jako złe. Na stanowisku Śniatycze populacja jest wprawdzie wciąż liczna, i szereg cech siedliska zachowało charakter optymalny dla gatunku (stosunki termiczne wody, stabilność i otoczenie, częściowo także roślinność), jednak w dużej mierze jest to zasługą prowadzonych tam zabiegów ochrony czynnej (a wcześniej wypalania trzciny przez gospodarza). Szybka sukcesja roślinności zdecydowanie zagraża stanowisku. Najgroźniej jawi się zarastanie przez trzcinę i kępy turzycy tunikowej. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że bez odpowiednich zabiegów pielęgnacyjnych populacja zaniknie w perspektywie kilkunastu lat. Również źle jawią się perspektywy populacji w Średnim Dużym. Choć pewne cechy siedliska są korzystne dla gatunku, jednak populacja jest nieliczna, siedlisko silnie pofragmentowane, a postępująca szybka sukcesja roślinności i duża presja człowieka zagraża stanowisku.

Oddziaływania i zagrożenia: Zagrożenia są liczne i obok sukcesji naturalnej obejmują zanieczyszczenia antropogeniczne, nawożenie gruntów w sąsiedztwie cieku, częściową regulację cieku (faszynowanie, przepusty, mostki) i użyźnianie przez kaczki domowe.

Gatunki obce: Gatunków obcych i inwazyjnych nie stwierdzono.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na stanowisku Śniatycze oceniono jako niezadowolający U1, z wyraźną perspektywą dramatycznego regresu, jeżeli nie będą kontynuowane zabiegi czynnej ochrony. Na stanowisku Średnie Duże stan ochrony gatunku oceniono jako zły i źle rokujący na przyszłość.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Jedno ze stanowisk – Śniatycze – znajduje się na obszarze Natura 2000. W związku z tym wszystkie oceny i wnioski dotyczące stanu populacji, stanu siedliska i perspektyw zachowania gatunku na stanowisku Śniatycze odnoszą się do obszaru Natura 2000 "Dolina Sieniochy". Stan ochrony gatunku w obszarze Natura 2000 oceniono więc na niezadowolający U1, z wyraźną perspektywą dramatycznego regresu, jeżeli nie będą kontynuowane zabiegi czynnej ochrony.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane stanowiska są jedynymi obecnie znanymi stanowiskami tego gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym i w całym kraju. Stan gatunku na tym poziomie można określić jako zły (U2).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono również jako zły (U2).

Zalotka większa *Leucorhinia pectoralis* (1042)

Ten gatunek ważki jest związany z różnego typu wodami stojącymi (małe oczka i bagna śródleśne, torfianki, oczka na torfowiskach sfagnowych, jeziora, rzadziej oczka śródpolne czy śródłukowe czy zbiorniki powyrobiskowe), od umiarkowanie kwaśnych po słabo zasadowe. Unika wód bardzo żyznych. W skali kraju gatunek dość pospolity i szeroko rozpowszechniony na niżu i na wyżynach.

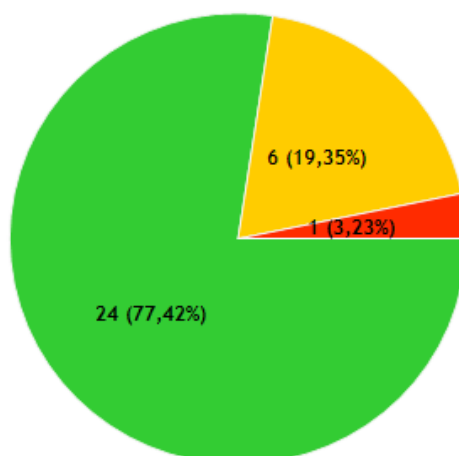
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w regionie alpejskim.

Gatunek uważana za niezagrożony w Polsce.

Monitoring objął 31 stanowisk w regionie CON.

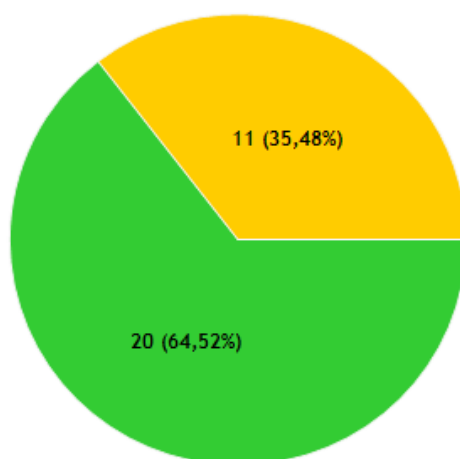
Region CON

Stan populacji

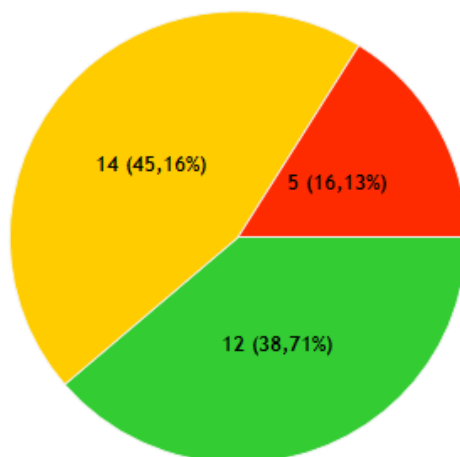

Stan siedliska

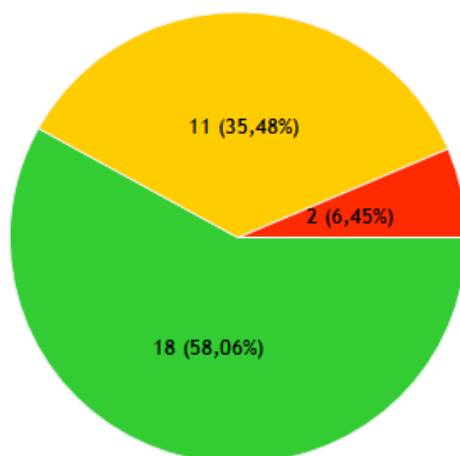
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na dwudziestu czterech stanowiskach (77,4%) oceniony został jako właściwy (FV), tj. dobry lub bardzo dobry, na sześciu (19,4%) jako niezadowolający (U1) czyli ledwie dostateczny, a tylko na jednym jako zły (U2). Ogólnie więc ocena stanu populacji w badanej próbie stanowisk jest wysoka. Nie można tu jednak zapominać, że badane stanowiska i obszary nie były losowo wybierane, lecz kierowano się m.in. ich przynależnością do obszarów Natura 2000 czy atrakcyjnością siedliskową. Wynik może być więc zawyżony w stosunku do rzeczywistej przeciętnej krajowej.

Stan siedliska: Stan siedliska oceniony został jako właściwy na dwudziestu stanowiskach (64,5%) i jako niezadowolający na jedenastu stanowiskach (35,5%). O gorszej ocenie stanu siedliska decydowały słabsze oceny wskaźników dotyczących udziału roślinności dogodnej dla gatunku i charakter otoczenia (duży udział obszarów intensywnie użytkowanych). Generalnie więc stan siedlisk w badanej próbie populacji jest gorszy niż stan populacji, jednak utrzymuje się jeszcze w ramach oceny dobrej.

Perspektywy zachowania: Najniżej spośród trzech parametrów ocenione zostały perspektywy zachowania z uwagi na negatywne oddziaływania i zagrożenia, opisane poniżej. Perspektywy na większości badanych stanowisk oceniono jako niewłaściwe – niezadowolające (U1; 14 stanowisk; 45,2%) lub złe (U2; 5 stanowisk; 16,1%). Na pozostałych 12 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku są dobre (ocena FV). Podsumowując, można stwierdzić, że perspektywa zachowania obecnego stanu populacji i siedlisk jest raczej mało prawdopodobna, a znacznie bardziej prawdopodobny jest scenariusz dość szybkiego pogarszania się jakości siedlisk i regresu populacyjnego w badanej próbie stanowisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne zagrożenie jawi się postępująca – na niektórych stanowiskach bardzo szybko – sukcesja roślinności. W kilku przypadkach występują także istotne zagrożenia związane z oddziaływaniem człowieka. Najczęściej wiążą się one z odwadnianiem sąsiedztwa zbiornika czy nawet jego samego w wyniku prac melioracyjnych, niesprawnych urządzeń hydrotechnicznych czy nieuporządkowanej gospodarki stawowej. Dodatkowo nakładają się na to tendencje do obniżania się poziomu wód gruntowych i podsychania siedlisk w wyniku długich okresów wysokich temperatur i suszy.

Gatunki obce: nie stwierdzono gatunków obcych i inwazyjnych.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniony został jako właściwy na osiemnastu stanowiskach (58,1%), jako niezadowolający na jedenastu stanowiskach (35,5%), a jako zły tylko na dwóch stanowiskach (6,4%). Na wysokie oceny wpływ miał przede wszystkim stan populacji, a obniżały je głównie perspektywy i stan siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stan ochrony gatunku na badanych 7 obszarach Natura 2000 można określić jako zróżnicowany: dla czterech obszarów (Torfowisko Młodno, Dolina Czarnej, Ostoja Pomorzany, Ostoja Poleska) określono go jako właściwy, a dla trzech (Puszcza Kampinoska, Ostoja Przedborska, Dolina Krasnej) jako niezadowolający. Na przyznanie gorszej oceny wpływ miały złe perspektywy w Ostoi

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Przedborskiej, pogarszająca się jakość siedlisk i niekorzystne perspektywy w Dolinie Krasnej oraz obniżona ocena stanu populacji w Puszczy Kampinoskiej.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badane obszary i stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej próby, pozwalającej na pełną ocenę stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego kontynentalnego. Jednak dają one pewien obraz, w miarę typowy i reprezentatywny dla środkowego i południowego pasa kraju. W tym sensie możliwa jest ocena stanu gatunku oparta na wybranej próbie stanowisk.

Stan ochrony gatunku w skali regionu biogeograficznego kontynentalnego (i generalnie Polski) ocenić można wciąż jeszcze jako właściwy, z licznymi silnymi populacjami lokalnymi, ale z tendencją do pogarszania się (FV↓).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV).

Motyle**Barczatka kataks *Eriogaster catax* (1096)**

Gatunek ciepłolubny o aktywności nocnej. Preferuje siedliska z ciepłymi murawami oraz zaroślami tarninowymi. Rzadko spotykany w obrębie całego zasięgu występowania. W Polsce gatunek chroniony od roku 2001.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym; w regionie alpejskim występowanie niepewne.

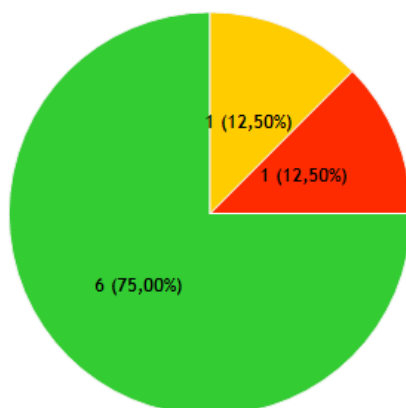
W kraju narażony na wyginięcie (VU).

Monitoring objął 8 stanowisk w regionie CON.

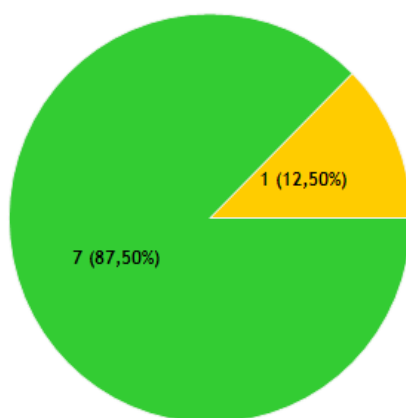
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

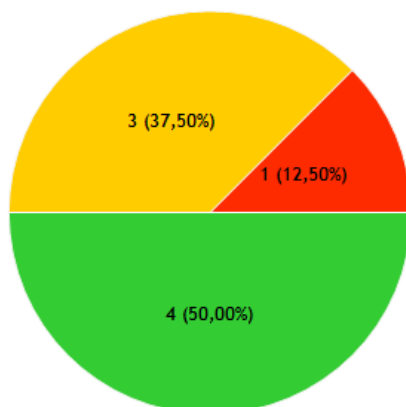
Stan populacji

Stan siedliska

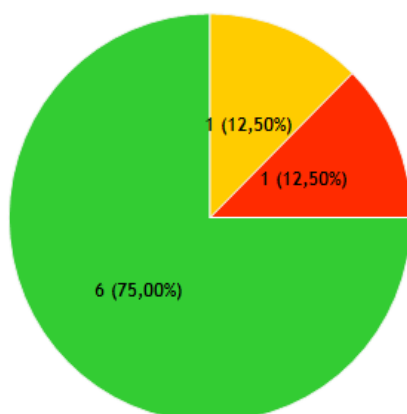

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Na większości stanowisk barczatki kataks stan populacji określono jako dobry (FV). Na jednym stanowisku (Smogorzówek) stan populacji oceniono jako niezadowolający (U1), a na jednym (Kiełp) – jako zły (U2). W obu przypadkach oceny te wynikały z niskiej liczby odnalezionych gniazd.

Stan siedliska: Stan siedlisk na badanych stanowiskach oceniono jako właściwy (FV). Jest on generalnie lepszy niż stan populacji. Jako niewłaściwy – niezadowolający (U1) stan siedliska oceniono tylko na jednym stanowisku (Wrzosa). Powodem tej oceny była daleko posunięta sukcesja.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na połowie z badanych stanowisk (Luboszyce, Pątnów Legnicki, Smogorzówek, Wrzosa) oceniono jako właściwe (FV) – jednakże tylko przy założeniu, że nie wzrosną zagrożenia dla bytowania poszczególnych populacji. Z pozostałych czterech stanowisk na trzech perspektywy oceniono jako niezadowolające (U1), a na jednym – jako złe (U2, stanowisko Lubiatów-Głóska). Powodem niewłaściwych ocen była przede wszystkim presja antropogeniczna. W przypadku stanowiska Lubiatów-Głóska dodatkowym zagrożeniem jest planowana budowa stopnia wodnego

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne oddziaływania i zagrożenia wymieniane są działania związane ze sposobem użytkowania terenów, na których zlokalizowane są stanowiska: stosowanie pestycydów czy wypalanie, a także zaniechanie koszenia czy wypasu, mogące spowodować całkowite zarośnięcie stanowisk.

Gatunki obce: Nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis* L., łubin trwały *Lupinus polyphyllus* Lindl.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na większości stanowisk (6 z 8) określono jako właściwy (FV). Na jednym stanowisku (Lubiatów-Głóska) oceniono ten stan jako niezadowolający (U1) z uwagi na niezadowolające perspektywy zachowania (silna antropopresja, planowana budowa stopnia wodnego "Malczyce"), a na jednym (Kiełp) jako zły (U2), ze względu na słaby stan populacji i prawdopodobne tendencje regresywne.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Badane stanowiska zlokalizowane są w 6 obszarach Natura 2000. W przypadku 4 obszarów można wnioskować o stanie ochrony gatunku na poziomie obszaru. Na jednym z nich (Dębniańskie Mokradła) jest on właściwy, na dwóch niewłaściwy (Dolina Łachy – U1, Zbocza Płutowskie U2), a na jednym (Pątnów Legnicki) – nieznany (XX).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badane stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej próby, pozwalającej na ocenę stanu ochrony barczatki kataks na poziomie regionu biogeograficznego kontynentalnego.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Czerwończyk fioletek *Lycaena helle* (4038)

Gatunek występujący na terenach podmokłych; najczęściej na wilgotnych łąkach w dolinach rzek oraz na torfowiskach niskich. Rośliną żywicielską gąsienic jest rdest wężownik. W Polsce występuje głównie w południowej i wschodniej części kraju.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

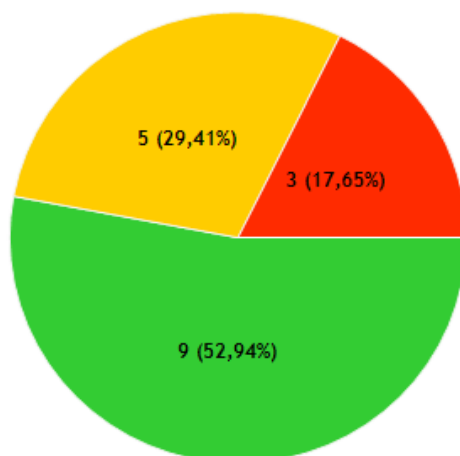
W kraju narażony na wyginięcie (VU).

Monitoring objął 17 stanowisk w regionie CON.

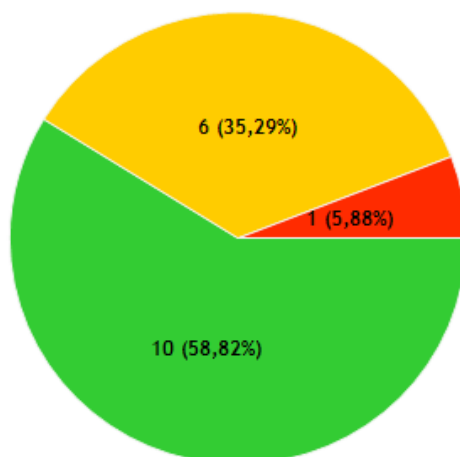
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji

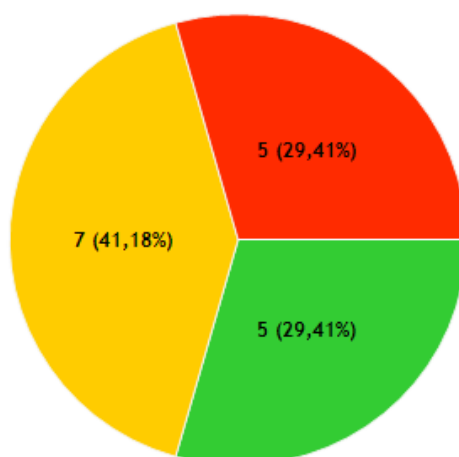
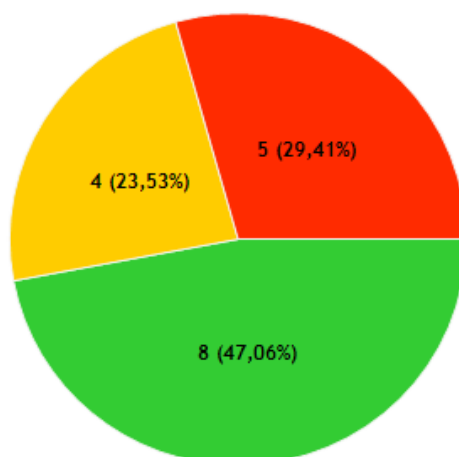

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji na 9 z 17 monitorowanych stanowisk został określony jako dobry (FV), na kolejnych 4 niezadowolający (U1), a w przypadkach 4 stanowisk (U2). Ocena ta wynikała z niskiej względnej liczebności obserwowanych imagines. W przypadku Wólki dodatkowo odnotowano spadek liczebności w porównaniu z monitoringiem prowadzonym w latach 2007-2009.

Stan siedliska: Stan siedliska był właściwy (FV) w przypadku 10 z 17 stanowisk, niezadowolający (U1) – 6 stanowisk i zły (U2) – 1 stanowiska (Wrzosówka). Generalnie był lepszy od stanu populacji. O niższych ocenach tylko w jednym przypadkach decydował wyłącznie deficyt roślin żywicielskich (Dziadowa Kłoda), dla 2 stanowisk czynnikiem decydującym o ocenie było zarośnięcie roślinami inwazyjnymi (Smogorzów i Kijowice). W przypadku Antoniówki przyczynami były struktura roślinności oraz zarastanie, Wólki - deficyt roślin żywicielskich, Wrzosówki - wszystkie trzy wskaźniki.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania: Gatunek ma dobre perspektywy zachowania na 5 z 17 stanowisk; w pozostałych przypadkach są one niezadowalające (U1) lub złe (U2) – odpowiednio 7 i 5 stanowisk. Niższe oceny (U1 i U2) wynikają z jednej strony z obserwowanych procesów sukcesji wtórnej związanej z zaniechaniem użytkowania (Dziadowa Kłoda, Smogorzów, Sokołowice, Wólka), a z drugiej z niewłaściwego użytkowania.

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród najczęściej wymienianych negatywnych oddziaływań są obserwowane procesy sukcesji wtórnej związanej z zaniechaniem użytkowania (Dziadowa Kłoda, Smogorzów, Sokołowice, Wólka) lub niewłaściwe użytkowanie (niskie koszenie większych powierzchni w nieodpowiednim terminie – nierzadko dwukrotne). Oddziaływania te były odnotowywane zwykle jednocześnie na tych samych stanowiskach, ale różnych ich fragmentach (Antoniówka, Władysławin, Ogrodniczki, Podbiel, Łączany). Niekorzystne zmiany siedliskowe wywołane odwodnieniem zaobserwowano w Międzyzlesiu. W przypadku dwóch stanowisk problemem był podtopienia części łąki oraz zarastanie (Kijowice) lub intensywne użytkowanie wyżej położonych fragmentów (Wrzosówka).

Gatunki obce: Nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*, nawłóć olbrzymia *Solidago gigantea*.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na 8 z 17 stanowisk określono jako właściwy (FV), na 4 jako niezadowalający (U1), a na 5 jako zły (U2). W 3 przypadkach (Łąki Ciechańskie, Łąki nad Wełnianką oraz Łąki Nowohuckie) pozytywna ocena ogólna wynikała zarówno z pozytywnego stanu populacji i siedliska jak i perspektyw zachowania. Właściwy stan ochrony gatunku otrzymało również stanowisko Włodawka ze względu na dobre perspektywy zachowania populacji ocenionej gorzej ze względu na niższe zagęszczenie (U1), ale zamieszkującej bardzo rozległy i zróżnicowany siedliskowo teren. Pozytywną ocenę ogólną mimo gorszych perspektyw przyznano Łączanom, Podbieli, Ogrodniczkom oraz Sokołowicom ze względu na bardzo dobrą kondycję zarówno populacji jak i siedlisk. Oceny niezadowalające (U1) stanowisk Kapice, Antoniówka, Międzyzlesie i Władysławin wynikały z obniżonych ocen pozostałych parametrów. Ocenę ogólną złą otrzymały: Wrzosówka, Wólka, Smogorzów i Dziadowa Kłoda. Powodem były oceny złe stanu populacji i/lub perspektyw zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Dziewięć spośród 17 badanych stanowisk znajdowało się na 9 obszarach Natura 2000. W każdym obszarze było monitorowane tylko jedno stanowisko. W przypadku łąk Nowohuckich jest to jedyne znane stanowisko i w związku z tym oceny stanu jego ochrony może być traktowana jako ocena stanu gatunku w danym obszarze. Jest to ocena stan właściwy, na co wskazują oceny wszystkich 3 parametrów. W przypadku pozostałych obszarów, pojedyncze stanowiska nie dają podstaw do oceny stanu gatunku na obszarach.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Monitorowane w 2011 roku stanowiska nie reprezentują jeszcze wszystkich rejonów występowania gatunku w regionie kontynentalnym, więc trudno oceniać stan ochrony gatunku na tym poziomie. Niemniej jednak wyniki monitoringu na tych 17 stanowiskach wskazują na stan co najmniej niezadowalający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Modraszek arion *Maculinea arion* (1058)

Gatunek związany z ciepłolubnymi murawami i pastwiskami. Szybko zanika na terenie Polski

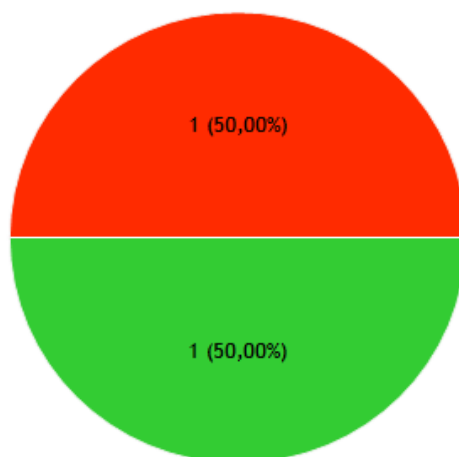
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim występowanie niepewne.

W kraju gatunek zagrożony (EN).

Monitoring objął 12 stanowisk w regionie CON i 2 w regionie ALP.

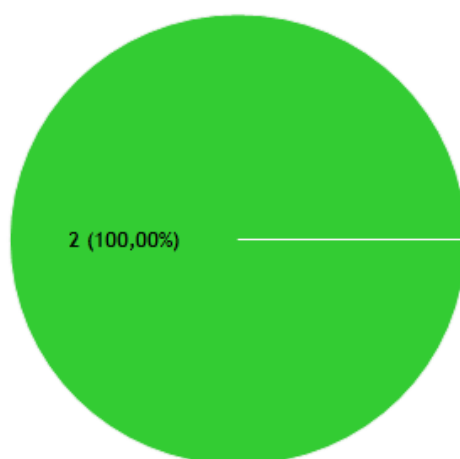
Region ALP

Stan populacji

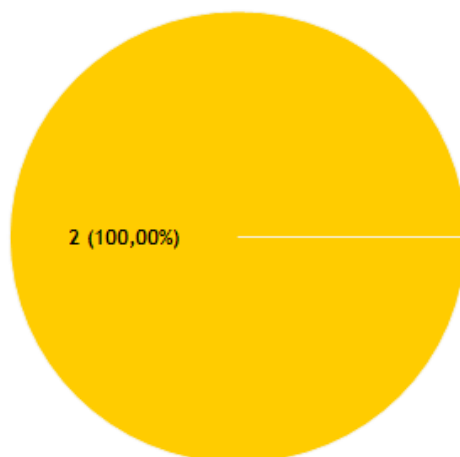

Stan siedliska

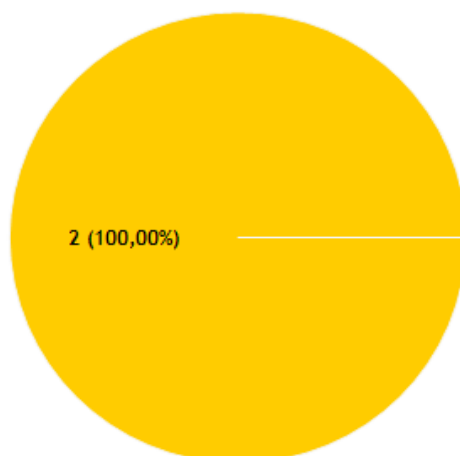
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

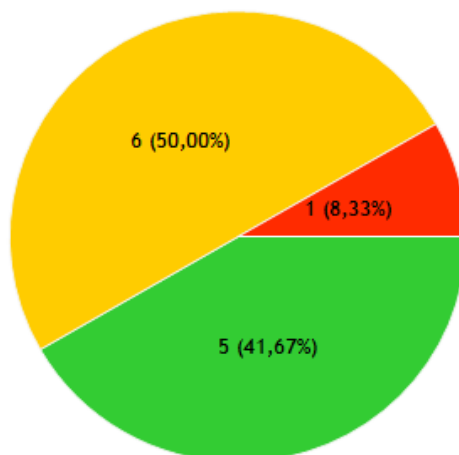
Ocena ogólna

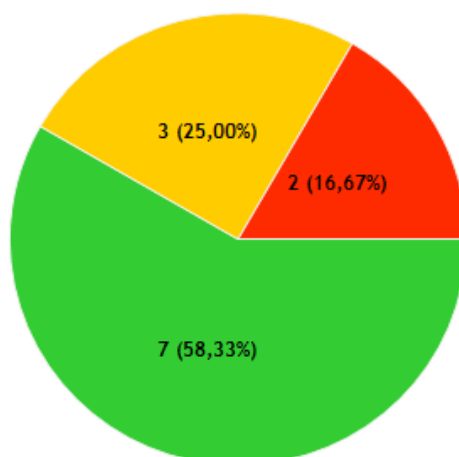
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji

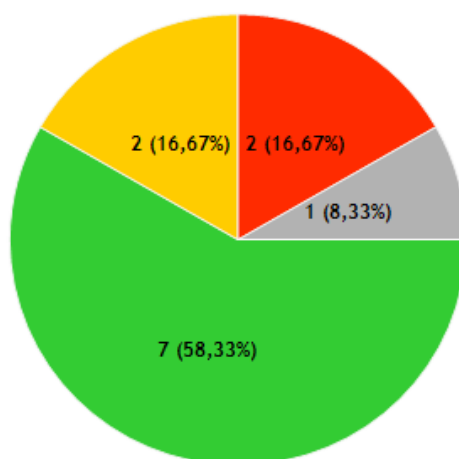
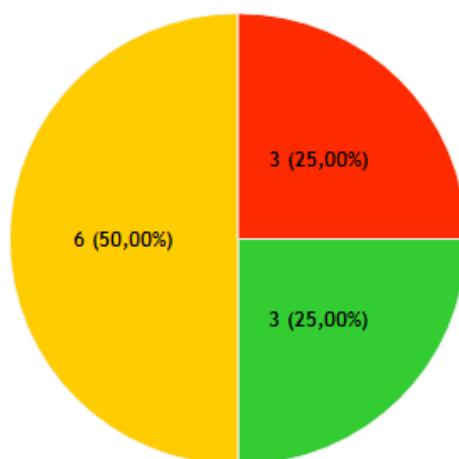

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji na 5 stanowiskach w regionie CON i na jednym w regionie ALP [Kluskowce (Wdżar)] został określony jako właściwy (FV), na kolejnych 6 (wszystkie w regionie kontynentalnym) – jako niezadowalający (U1), a w przypadków dwóch stanowisk (Niepust – region CON i Szewców Groń – region ALP) jako zły (U2). Ocena ta wynikała z niskiej względnej liczebności obserwowanych imagines.

Stan siedliska: Jedynym waloryzowanym wskaźnikiem było zagęszczenie rośliny żywicielskiej. W oparciu o jego ocenę można by stan siedliska określić jako właściwy (FV) na 7 stanowiskach, niezadowalający (U1) na 3 stanowiskach (Horodyszczce, Niepust, Sowłany) i zły (U2) na 2 stanowiskach (Babice i Hutki-Kanki). Typ siedliska i struktura roślinności na badanych stanowiskach okazały się bardzo zróżnicowane (nie było więc możliwe zwaloryzowanie tego wskaźnika).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na 7 z 12 stanowisk zlokalizowanych w regionie kontynentalnym zostały określone jako dobre (FV). Dotyczy to stanowisk, na których aktualne i przewidywane oddziaływania prowadzą do zachowywania i odtwarzania siedlisk

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

wczesnosukcesyjnych. Z kolei niezadowalające perspektywy (U1) w przypadku 4 stanowisk (dwa w regionie kontynentalnym i oba stanowiska w regionie alpejskim) wynikały głównie z postępującej sukcesji. Sukcesja szczególnie widoczna była też w przypadku Babic – ocena zła (U2). Z kolei dla stanowiska Orchówka podobna negatywna perspektywa (U2) wynika z obserwowanego i przewidywanego dalszego przekształcenia siedliska (planowana zabudowa). Dla Niepustu, gdzie nie zaobserwowano żadnego osobnika, ocena tego parametru nie ma sensu (ocena – stan nieznany XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne oddziaływania i zagrożenia wymieniane są sukcesja i obserwowane obecne, a także przewidywane dalsze przekształcenia siedliska (planowana zabudowa).

Gatunki obce: Topola kanadyjska *Populus x canadensis*, czeremcha amerykańska *Prunus serotina*.

Ocena ogólna: W regionie kontynentalnym stan ochrony gatunku na 3 z 12 stanowisk określono jako właściwy (FV). W przypadku połowy stanowisk ocena ogólna była niezadowalająca (U1), co wynikało głównie z niskiej liczebności populacji i/albo niekorzystnych perspektyw. Ocena zła (U2) w przypadku Babic była efektem złych perspektyw zachowania (zarastanie murawy), w przypadku Orchówka zagrożeniem zniszczenia części siedliska przy i tak niskiej liczebności, i wreszcie w przypadku Niepustu brakiem obserwacji motyli, co wskazuje na wyginięcie populacji lub jej bardzo małą liczebność. Na obu stanowiskach w regionie alpejskim stan ochrony gatunku określono jako niezadowalający (U1).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Siedem spośród 12 badanych stanowisk znajdowało się na 6 obszarach Natura 2000. Z wyjątkiem Doliny Biebrzy gdzie znajdowały się dwa stanowiska w jednym obszarze monitorowano tylko jedno stanowisko. W przypadku Horodyszczy, Puszczy Kampinoskiej oraz Przełomowej Doliny Narwi są to jedyne znane stanowiska na tych obszarach i w związku z tym ocena poszczególnych stanowisk może być traktowana jako ocena stanu gatunku na danym obszarze: dla Przełomowej Doliny Narwi ocena ogólna jest właściwa (FV), dla Horodyszczy - niezadowalająca (U1), a dla Puszczy Kampinoskiej – zła U2 (gatunek prawdopodobnie wyginął lub ma bardzo niską liczebność). W przypadku Doliny Biebrzy obie badane populacje były zlokalizowane w Basenie Dolnym, a nie monitorowano istotnej populacji z Basenu Środkowego i w związku z tym trudno wnioskować o stanie ochrony na całym obszarze (ocena XX). W Puszczy Knyszyńskiej i Ostoji Środkowojurajskiej również znane są jeszcze inne stanowiska występowania gatunku, co uniemożliwia ocenę ogólną.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym można wstępnie ocenić jako niezadowalający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie oceniono jako zły (U2).

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W przypadku bioregionu alpejskiego przedmiotem monitoringu były dwie relatywnie silne i blisko położone siebie (choć izolowane na co wskazują wyniki badań genetycznych) populacje w Pieninach oraz Gorcach. Brak monitoringu w Beskidach oraz Bieszczadach, gdzie w ostatnich dekadach doszło do znacznego pogorszenia sytuacji na wielu stanowiskach uniemożliwia ocenę stanu ochrony w regionie alpejskim.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie oceniono jako zły (U2).

Modraszek eroides *Polyommatus eroides* (4042)

Gatunek stwierdzany w środowiskach ekotonowych, jak suche śródleśne i przyleśne łąki, zręby, wrzosowiska, polany, przydroża w suchych borach sosnowych. Roślina pokarmową gąsienic jest szczodrzeniec ruski i prawdopodobnie inne gatunki szczodrzeńców. W Polsce aktualnie ginący, znany z kilku stanowisk w północno-wschodniej części kraju.

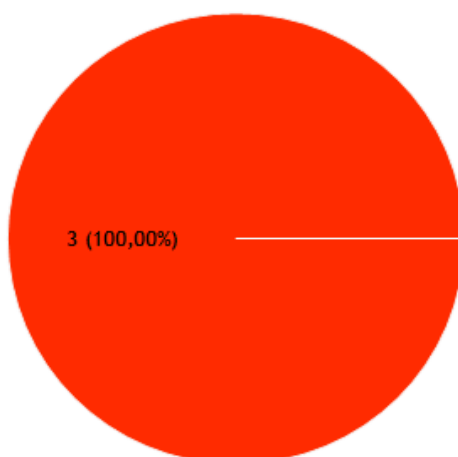
Występuje wyłącznie w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju gatunek zagrożony wyginięciem (EN).

Monitoring objął 3 stanowiska w regionie CON.

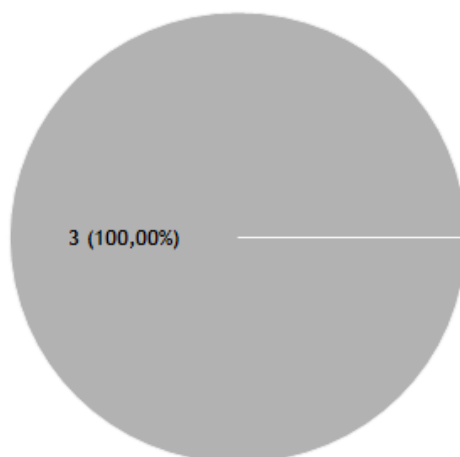
Region CON

Stan populacji

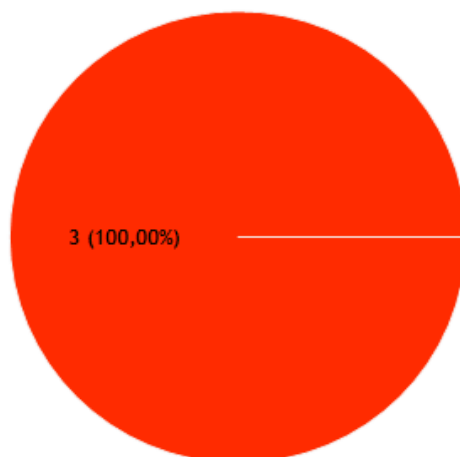

Stan siedliska

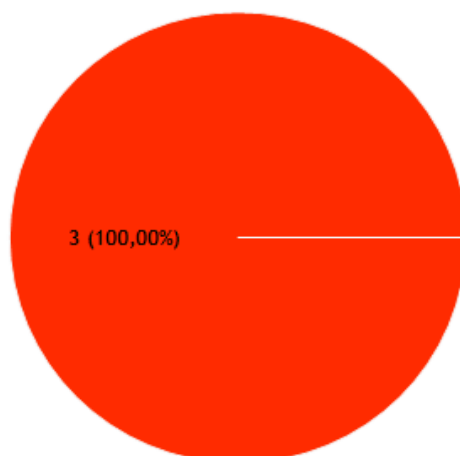
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Obecności gatunku na wszystkich 3 badanych stanowiskach nie stwierdzono i jest małe prawdopodobieństwo, aby został przeoczony – ocena zła (U2).

Stan siedliska: Stan siedlisk na badanych stanowiskach jest trudny do określenia (XX), ponieważ motyl nie był obserwowany mimo obecności rośliny żywicielskiej w mniejszym lub większym zagęszczeniu. Nie wiadomo jakie są przyczyny zanikania gatunku w Polsce i czy można je wiązać w ogóle albo jedynie ze stanem siedliska.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na wszystkich badanych stanowiskach oceniono jako złe (U2) z uwagi na brak stwierdzenia jego obecności pomimo dokładnych poszukiwań. Przewidywane jest pogorszenie stanu siedliska głównie z powodu obserwowanej sukcesji drzew i krzewów a także wzrostu zacienienia.

Oddziaływania i zagrożenia: Główne negatywne oddziaływania i przewidywane zagrożenia notowane na wszystkich monitorowanych stanowiskach to sukcesja i zarastanie stanowisk, powodujące też wzrost zacienienia.

Gatunki obce: Nie obserwowano z wyjątkiem czeremchy amerykańskiej *Prunus serotina* w rezerwacie Jelonka, która jest gatunkiem introdukowanym do polskich lasów.

Ocena ogólna: Brak obserwacji gatunku na monitorowanych stanowiskach spowodował, że ocena ogólna stanu ochrony jest zła (U2). W przypadku obserwowanych stanowisk zanik gatunku można wiązać ze zmianą charakteru siedlisk.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie trzy badane stanowiska były położone na obszarach Natura 2000. Oceny stanu gatunku na tych stanowiskach wskazywałyby na zły stan gatunku także w obszarach Natura 2000 (U2). Nie można jednak wykluczyć, że populacje tego gatunku funkcjonują na innych stanowiskach na tych obszarach (zwłaszcza w Ostoi Knszyńskiej), choć dodatkowe obserwacje prowadzone w 2011 roku na to nie wskazują. W związku z tym trudno kategorycznie ocenić stan ochrony tego gatunku na obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badania były prowadzone w dwóch rejonach prawdopodobnego występowania tj. jedynych, z których są relatywnie niedawne o pojedynczych stwierdzeniach tego gatunku. Wydaje się więc, że zgodnie z aktualną wiedzą dobrze reprezentują rozmieszczenie gatunku w Polsce, ale trudno to definitywnie ocenić, biorąc pod uwagę brak szeroko zakrojonych badań inwentaryzacyjnych. Na podstawie istniejącej wiedzy należy stwierdzić, że stan ochrony modraszka erosa w Polsce jest zły (U2).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako zły (U2).

Modraszek nausitous *Maculinea nausithous* (1061)

Gatunek motyla związany, podobnie jak modraszek telejus, z wilgotnymi łąkami, torfowiskami niskimi i torfowiskami węglanowymi. Preferuje jednak tereny bardziej zakrzaczone i unika miejsc całkowicie otwartych. Jego występowanie w tych środowiskach uzależnione jest od obecności rośliny żywicielskiej (krwiściąg lekarski) i odpowiedniego gatunku mrówek (jeden z etapów rozwoju larw odbywa się w mrowisku). W Polsce występuje w południowej części kraju, gdzie ma liczne stanowiska. Jego zasięg geograficzny podobny jest do zasięgu modraszka telejusa.

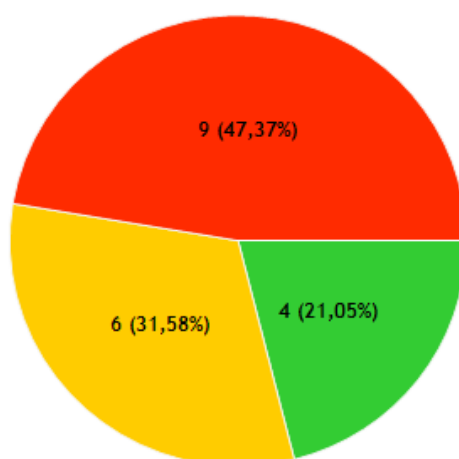
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w regionie alpejskim.

W kraju gatunek mniejszego ryzyka (LR).

Monitoring objął 19 stanowisk w regionie CON.

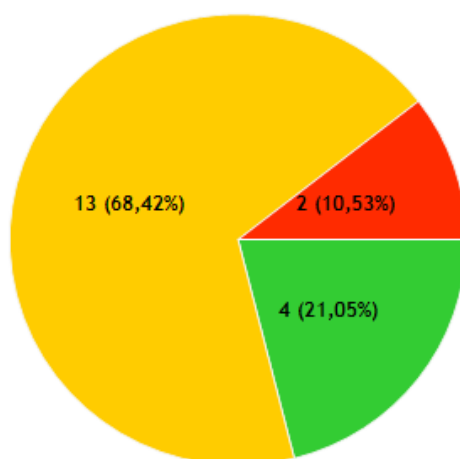
Region CON

Stan populacji

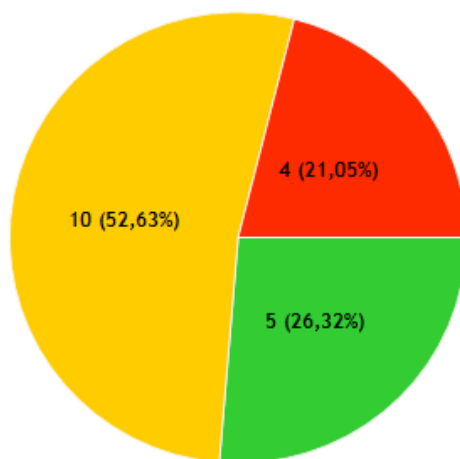

Stan siedliska

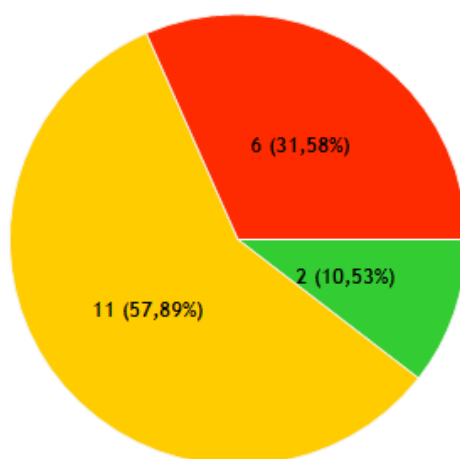
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji na 4 (Antoniówka, Jarnołówka, Trzebyczka, Międzyzlesie) z 19 monitorowanych stanowisk został określony jako dobry (FV), na kolejnych 6 - niezadowolający (U1), a w przypadku 9 stanowisk - zły (U2). Ocena ta wynikała z niskiej względnej liczebności obserwowanych imago. Na prawie wszystkich stanowiskach z wyjątkiem Wrocławia-Opatowice i Jarnołówka modraszka nausitous był znacznie rzadziej obserwowany od sympatrycznego modraszka telejusa.

Stan siedliska: Stan siedliska był właściwy (FV) w przypadku 4 (Antoniówka, Pikulawka, Włodawka, Wrocław-Ratyń) z 19 stanowisk, niezadowolający (U1) – 13 stanowisk i zły (U2) – 2 stanowisk (Komaszyce i Zaleszany). Co ciekawe tylko na 1 stanowisku (Antoniówka) stan właściwy siedliska szedł w parze z oceną FV dla stanu populacji. O niższych ocenach stanu siedliska nie decydował deficyt roślin żywicielskich, ale raczej zarastanie i/lub ogólna struktura roślinności.

Perspektywy zachowania: Gatunek ma dobre perspektywy na 5 z 19 stanowisk, w pozostałych przypadkach są one niezadowolające (U1) lub złe (U2) – odpowiednio 10 i 4 stanowiska. Korzystne prognozy dotyczą stanowisk, które są ekstensywnie użytkowane i relatywnie rozległe (Pikulawka, Włodawka, Widacz, Ustrobnia-Bratkówka, Zaleszany). Niższe oceny (U1 i U2) wynikają z jednej strony z sukcesji wtórnej związanej z zaniechaniem użytkowania (Komaszyce, Kraków I, Kraków II, Wrocław-Opatowice), a z drugiej z niewłaściwego użytkowania tj niskiego koszenia większych powierzchni w nieodpowiednim terminie (np. Drwinia, Jarnołówka, Wrocław-Ratyń).

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne oddziaływania i zagrożenia wymieniane są: sukcesja wtórna związana z zaniechaniem użytkowania oraz niewłaściwe użytkowanie (niskie koszenie większych powierzchni w nieodpowiednim terminie). Oddziaływania te były odnotowywane nierzadko jednocześnie na tych samych stanowiskach, ale różnych ich fragmentach (Antoniówka, Włodawka). Niekorzystne zmiany siedliskowe wywołane odwodnieniem zaobserwowano w Międzyzlesiu. W przypadku Starogrodu oprócz suboptymalnego użytkowania problemem jest również znaczna izolacja populacji.

Gatunki obce: Nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis* L., nawłóć późna *Solidago gigantea* Aiton.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na 2 z 19 stanowisk określono jako właściwy (FV), na 11 jako niezadowolający (U1), a na 6 jako zły (U2). W przypadku Antoniówki pozytywna ocena ogólna wynikała z bardzo dobrego stanu populacji oraz siedliska mimo nieco gorszych perspektyw ogólnych. O ocenie niezadowolającej (U1) w przypadku Jarnołówka, Międzyzlesia i Trzebyczki zadecydowały stan siedliska oraz perspektywy. We Wrocławiu-Ratyniu zły stan ogólny (U2) był wypadkową złego stanu populacji i negatywnych perspektyw zachowania. Jedynie dobre perspektywy miały Zaleszany, których ocena ogólna była zła (U2), a właściwe siedlisko i perspektywy – Pikulawka oceniona niezadowolająco (U1) ze względu na stan populacji. Na 9 stanowiskach (Drwinia, Komaszyce, Kraków I, Kraków II, Starogród, Torfowisko Sobowice Wieszczyna II, Włodawka, Wrocław-Opatowice) wszystkie składowe niezadowolającej (U1) lub złej (U2) oceny ogólnej były również określone jako niezadowolające lub złe.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Trzydzieście spośród 19 badanych stanowisk znajdowało się na obszarach Natura 2000. W dwóch przypadkach (Dębnicko-Tyniecki Obszar Łąkowy i Góry Opawskie) na tym samym obszarze monitorowano dwie populacje, w pozostałych przypadkach badania dotyczyły pojedynczych lokalizacji. Ocena stanu ochrony na całym obszarze jest możliwa w przypadku Torfowiska Sobowice, gdzie jest ona tożsama (U1) ze stanem ochrony gatunku na stanowisku będącym jedynym na tym obszarze.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w 2011 roku stanowiska nie reprezentują jeszcze wszystkich rejonów występowania gatunku w regionie kontynentalnym, dlatego stan ochrony gatunku a regionie na razie pozostaje nieznany. Gdyby go określić w oparciu o oceny dla 19 stanowisk, byłby to stan niezadowolający z tendencją do pogarszania się (U1↓).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym oceniono jako niezadowolający (U1).

Modraszek telejus *Maculinea teleius* (1059)

Gatunek motyla związany z wilgotnymi łąkami, torfowiskami niskimi i torfowiskami węglanowymi. Jego występowanie w tych środowiskach uzależnione jest od obecności rośliny żywicielskiej (krwiściąg lekarski) i odpowiedniego gatunku mrówek (jeden z etapów rozwoju larw odbywa się w mrowisku). W Polsce występuje w południowej części kraju, gdzie ma liczne stanowiska.

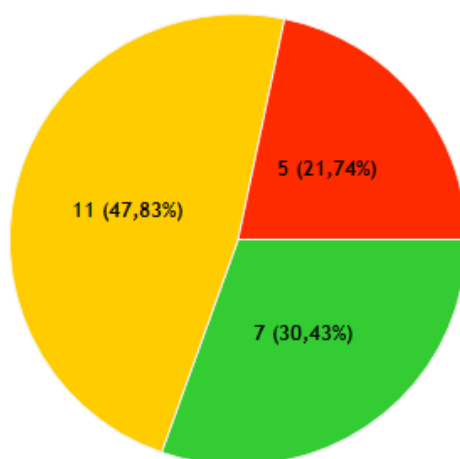
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w regionie alpejskim.

W kraju gatunek mniejszego ryzyka (LR).

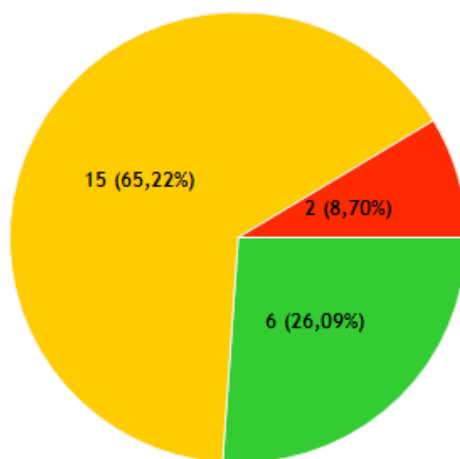
Monitoring objął 23 stanowiska w regionie CON.

Region CON**Stan populacji**

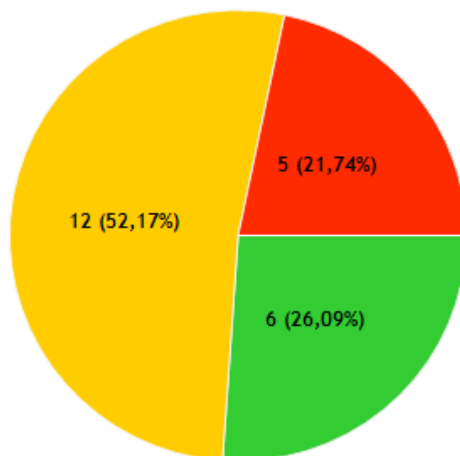
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

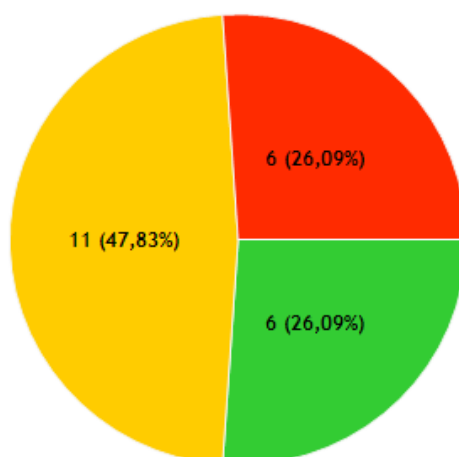

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji na 7 z 23 monitorowanych stanowisk został określony jako dobry (FV), na kolejnych 11 - niezadawalający (U1), a w przypadku 5 stanowisk - zły (U2). Ocena ta wynikała z niskiej względnej liczebności obserwowanych imagines. W przypadku Wólki oraz Torfowiska Sobowice dodatkowo odnotowano spadek liczebności w porównaniu z monitoringiem prowadzonym w latach 2007-2009.

Stan siedliska: Stan siedliska był właściwy (FV) w przypadku 6 z 23 stanowisk, niezadawalający (U1) – 15 stanowisk i zły (U2) – 2 stanowisk (Komaszyce i Zaleszany). Generalnie był nieco gorszy od stanu populacji. O ocenach niższych nie decydował jednak deficyt roślin żywicielskich, ale raczej zarastanie i/lub ogólna struktura roślinności.

Perspektywy zachowania: Gatunek ma dobre perspektywy na 6 z 23 stanowisk, w pozostałych przypadkach są one niezadawalające (U1) lub złe (U2) – odpowiednio 12 i 5 stanowisk. Korzystne prognozy dotyczą stanowisk, które są ekstensywnie użytkowane i relatywnie rozległe (Pikulawka, Włodawka, Widacz, Ustrobną-Bratkówka, Zaleszany). Niższe oceny (U1 i U2) wynikają z jednej strony z sukcesji wtórnej związanej z zaniechaniem użytkowania (Komaszyce, Kraków I, Kraków II, Wólka, Wrocław-Opatowice), a z drugiej z niewłaściwego użytkowania koszenia większych powierzchni w nieodpowiednim terminie (np. Drwinia, Jarnołówki, Wrocław-Ratyń).

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne oddziaływania i zagrożenia wymieniane są: sukcesja wtórna związana z zaniechaniem użytkowania lub niewłaściwe użytkowanie (koszenie większych powierzchni w nieodpowiednim terminie). Oddziaływania te były odnotowywane nierzadko jednocześnie na tych samych stanowiskach, ale różnych ich fragmentach (Antoniówka, Władysławin, Ostrówiec, Podbiel). Niekorzystne zmiany siedliskowe wywołane odwodnieniem zaobserwowano w Międzyzlesiu.

Gatunki obce: Nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis* L., nawłóć późna *Solidago gigantea* Aiton.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na 6 z 23 stanowisk określono jako właściwy (FV), na 11 jako niezadowolający (U1), a na 6 jako zły (U2). W przypadku Antoniówki pozytywna ocena ogólna wynikała z bardzo dobrego stanu populacji oraz siedliska mimo nieco gorszych perspektyw zachowania (silna presja działalności rolniczej). Na 8 stanowiskach (Drwinia, Komasyce, Kraków II, Torfowisko Sobowice, Wieszczyzna II, Władysławin, Wólka, Wrocław-Opatowice) wszystkie składowe niezadowolającej (U1) lub złej (U2) oceny ogólnej były również określone jako niezadowolające lub złe.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Siedemnaście spośród 23 badanych stanowisk znajdowało się na obszarach Natura 2000. Tylko w dwóch przypadkach (Dębnicko-Tyniecki obszar łąkowy i Góry Opawskich) na tym samym obszarze monitorowano dwie populacje, w pozostałych przypadkach badania dotyczyły pojedynczych lokalizacji. Ocena stanu ochrony na obszarze jest możliwa w przypadku łąk Ostrówieckich i Torfowiska Sobowice, gdzie jest ona tożsama ze stanem ochrony stanowisk będących jedynymi na tych obszarach i na obu jest niezadowolająca (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w 2011 roku stanowiska nie reprezentują w wystarczającym stopniu rozmieszczenia gatunku w regionie kontynentalnym, stąd ocena stan nieznany (XX). Gdyby jednak dokonać oceny na podstawie monitorowanych stanowisk, extrapolując sytuację gatunku tam stwierdzoną na cały region, byłaby to ocena stan niezadowolający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowolający (U1).

Niepylak mnemosyna *Parnassius mnemosyne* (1056)

Gatunek zajmuje różne siedliska otwarte od suchych obrzeży lasów po wilgotne łąki śródleśne.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

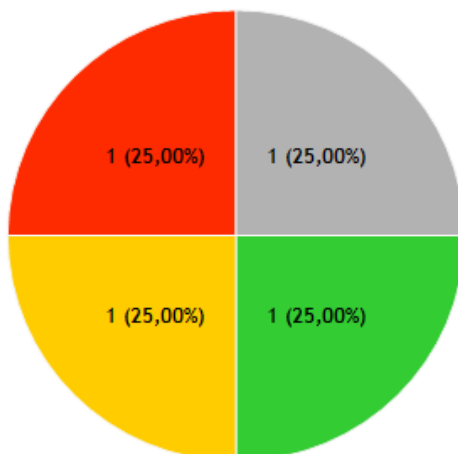
W kraju narażony na wyginięcie (VU).

Monitoring objął 9 stanowisk w regionie CON i 4 stanowiska w ALP.

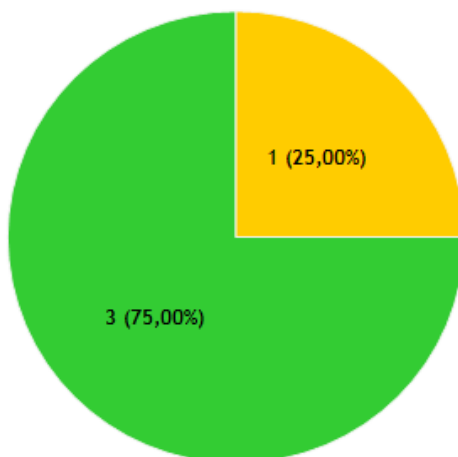
Region ALP

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

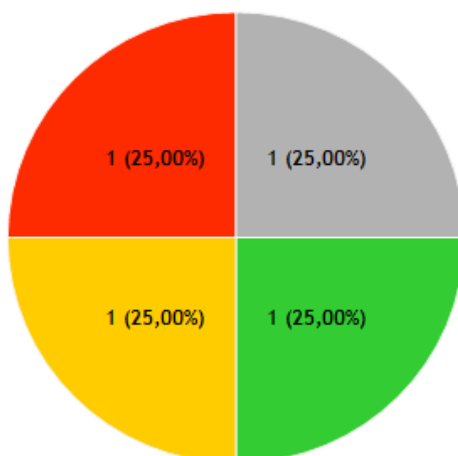
Stan populacji

Stan siedliska

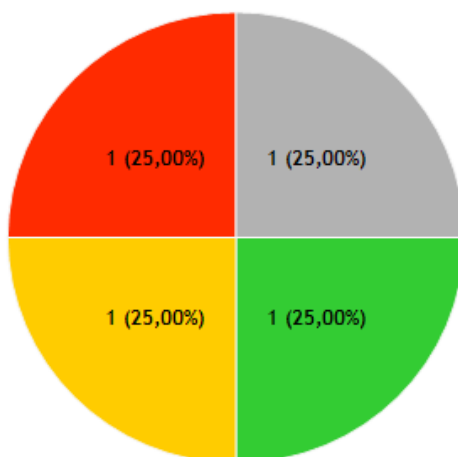

Perspektywy zachowania

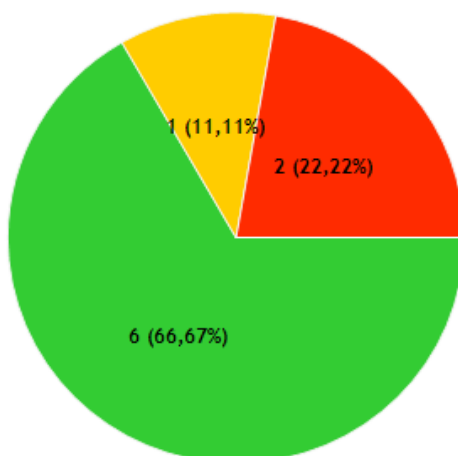
Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

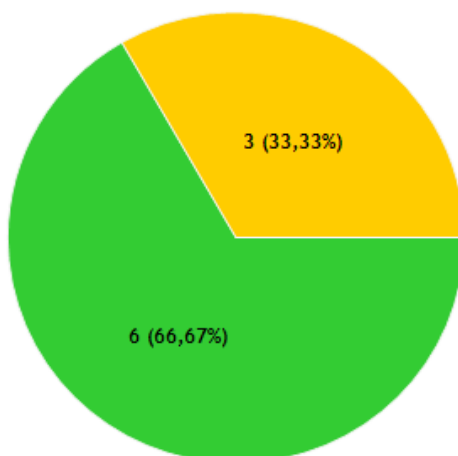

Region CON

Stan populacji

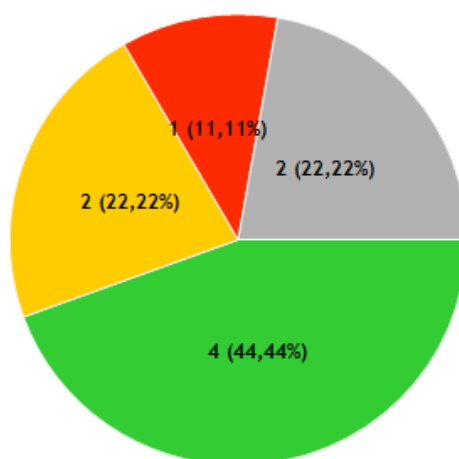
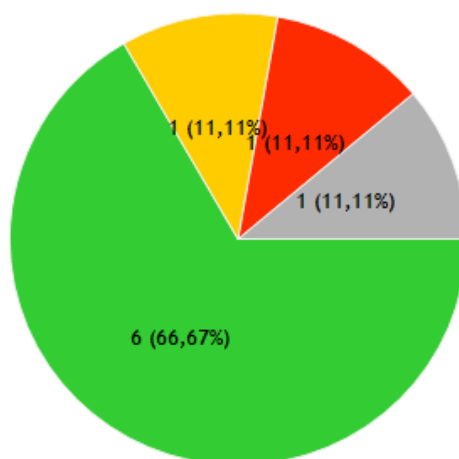

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji oceniono jako dobry (FV) na ponad połowie z badanych 13 stanowisk. Jako „zły”, ze względu na niską liczebność, uznano go na stanowiskach w Wołowcu, Bielance oraz Sokołowsku. Zestawienie wyników dla poszczególnych regionów biogeograficznych wskazuje, że w rejonie alpejskim zaledwie na jednym stanowisku – w Pieninach liczebność populacji jest zadowalająca. W Wysowej jest ona „niezadowalająca” zaś w Tyliczu nie udało się uzyskać wiarygodnych, miarodajnych danych. Z kolei populacja w Wołowcu jest w sytuacji ewidentnie złej.

W regionie biogeograficznym kontynentalnym, rzuca się w oczy wyraźna różnica pomiędzy populacjami nizinnymi (Grzędy, Kapice, Pogorzały, Lipniki) a góorskimi i pogórkowymi (Bielanka, Olszanica, Stefkowa, Uherce i Sokołowsko). Wprawdzie w obu wypadkach dominują populacje o właściwej liczebności, jednak w przypadku populacji pogórskich jest ona znacznie niższa niż w nizinnych. Zjawisko to jest znane z literatury przedmiotu i wydaje się być związane z różnym charakterem siedlisk niepyłaka mnemozyny na tych terenach.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska: Stan siedliska gatunku na zdecydowanej większości siedlisk określono jako dobry (FV) i dotyczy to stanowisk w obu regionach. Co charakterystyczne wartość tą przyjmuje on także na stanowisku w Wołowcu, na którym populacja niepylaka mnemozyny jest skrajnie nieliczna. Na 4 stanowiskach stan siedliska jest niezadowolający (U1), w tym na jednym w regionie alpejskim (Tylicz) i 3 regionie kontynentalnym (Bielanka, Sokołowsko, Stefkowa), głównie z uwagi na niezadowolającą strukturę siedlisk otwartych at akże mniej korzystne warunki ekotonalne. Należy zwrócić uwagę, że mimo relatywnej powszechności odpowiednich dla niepylaka mnemozyny siedlisk na terenie całej Unii Europejskiej, jest on gatunkiem rzadkim.

Perspektywy zachowania: W regionie kontynentalnym perspektywy zachowania gatunku na monitorowanych stanowiskach wydają się być w miarę dobre. Wprawdzie tylko na 4 stanowiskach określono je jako właściwe (FV), ale tylko na jednym uznano za złe (U2), co spowodowane było przede wszystkim daleko posuniętą ingerencją w siedlisko, polegającą między innymi na osuszaniu miejsc podmokłych. Na pozostałych stanowiskach określono je jako niezadowolające (U1) bądź nieznane (XX). Wynika to z tego, że stanowiska te znajdują się na obszarach całkowicie lub częściowo użytkowanych rolniczo. W regionie alpejskim dobre perspektywy stwierdzono tylko na jednym z 4 stanowisk, a mianowicie na stanowisku Pieniny (stanowisko położone w granicach parku narodowego). Słabiej oceniane perspektywy na pozostałych stanowiskach w regionie alpejskim wynikają ze zmian w strukturze użytkowania gruntów.

Oddziaływania i zagrożenia: Zmiany w gospodarce rolnej prowadzą do zaprzestania utrzymywania trwałych użytków zielonych na stanowiskach tych dochodzi często do zaniechania koszenia lub wypasu, co uruchamia procesy sukcesji ekologicznej. Na terenach Parków Narodowych (Pienińskiego i Biebrzańskiego) procesy te są przynajmniej częściowo kompensowane koszeniem prowadzonym w ramach zabiegów ochronnych.

Właśnie procesy związane ze zmianą użytkowania terenów otwartych są najczęściej wymieniane wśród zagrożeń występujących na stanowiskach. Na obszarze alpejskim poważne zagrożenie stanowi również ekspansja zabudowań na tereny stanowisk, obserwowana np. na stanowiskach w Beskidzie Niskim.

Gatunki obce: Na stanowiskach lub w ich sąsiedztwie obserwowano jedynie pojedyncze okazy czerechmy amerykańskiej oraz małe płaty niecierpka gruczołowatego.

Ocena ogólna: Większość (7) badanych stanowisk wydaje się stabilna. Dotyczy to przede wszystkim w miarę regularnie monitorowanych licznych stanowisk na terenie Doliny Biebrzy, Pienin czy Gór Słonnych. Stanowiska o stanie określanym jako „niewłaściwy” lub „zły” już w starszych zapiskach nie były podawane jako kluczowe dla gatunku.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród badanych stanowisk 6 z rejonu alpejskiego i wszystkie (5) z rejonu kontynentalnego położone były na obszarach siedliskowych sieci NATURA 2000. Stan populacji na terenie 4 obszarów wydaje się raczej nie jest zagrożony. Wskazuje na to zestawienie uzyskanych w trakcie monitoringu danych z wynikami wcześniejszych badań prowadzonych na części stanowisk. Dotyczy to przede wszystkim, mniej lub bardziej regularnie monitorowanych populacji na terenie Biebrzańskiego i Pienińskiego Parku Narodowego, a także populacji z Gór Słonnych, które nie

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

wykazały istotnego spadku liczebności od czasu dokładnych badań monitoringowych w z lat 2004 – 2006.

Nieco gorzej przedstawia się sytuacja obszaru „Góry Kamienne” PLH020038, gdzie jedyne stanowisko niepylaka mnemozyny uzyskało ocenę „niezadowalającą” wynikającą ze stosunkowo małej liczebności populacji, jej daleko posuniętej izolacji oraz niekorzystnych zmian użytkowania ziemi obserwowanych w obrębie stanowisk. W Ostoi Popradzkiej PLH 120019 jedyne badane w ramach monitoringu 2011 stanowisko jest zagrożone przez prace prowadzone w dolinie rzeki oraz presję w kierunku rozwoju zabudowy, w związku z tym ocena stan zły (U2).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Dobór stanowisk do monitoringu pozwala na wstępną ocenę stanu gatunku w regionach biogeograficznych. Należy przy tym zaznaczyć, że przyjęty podział na regiony biogeograficzne nie do końca odpowiada strukturze krajowej populacji omawianego gatunku. Spośród badanych stanowisk dla większości stan gatunku w regionie kontynentalnym określono jako właściwy z tendencją do pogarszania się (FV↓). To ostatnie stwierdzenie dotyczy pogórskiej części stanowisk.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Dobór stanowisk do monitoringu pozwala na wstępną ocenę stanu gatunku w regionach biogeograficznych. Spośród 4 badanych na tym terenie stanowisk jedynie jedno (Pieniny), można uznać, za bezpieczne w przewidywalnym okresie. Na pozostałych pomimo korzystnego stanu siedliska, zarówno liczebność jak i perspektywy zachowania populacji są znacznie gorsze. Stan ochrony gatunku w regionie należy określić jako niezadowalający z tendencją do pogarszania się (U1↓).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych oceniono jako niezadowalający (U1).

Przeplatka maturna *Hypodryas maturna* (1052)

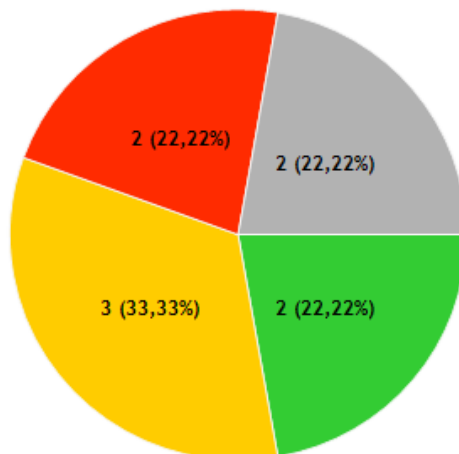
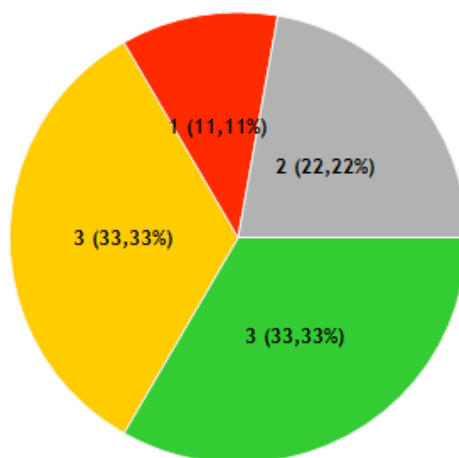
Gatunek związany z wilgotnymi lasami liściastymi, zwłaszcza olsami i łęgami. Występuje na ich obrzeżach lub na śródleśnych drogach i zrębach. W Polsce gatunek o ograniczonym występowaniu; znane są 3 centra: Dolny Śląsk, Puszcza Białowieska i Kotlina Biebrzańska oraz pojedyncze stanowiska w NE i E części kraju.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

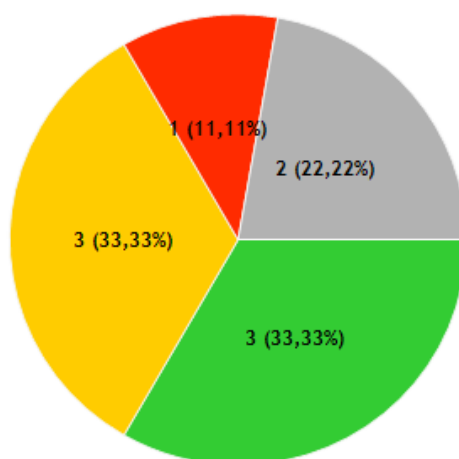
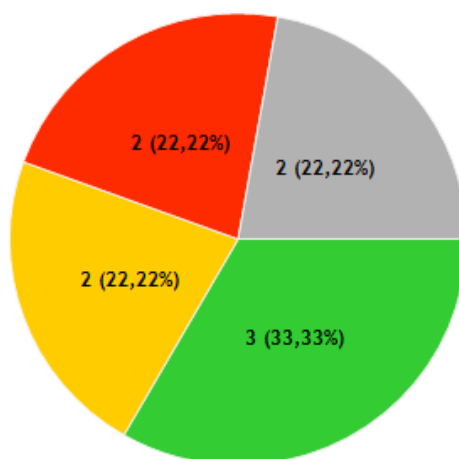
W kraju uważany za bliski zagrożenia (NT).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Monitoring objął 9 stanowisk w regionie CON.

Region CONStan populacjiStan siedliskaPerspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Na dwóch (Malczyce, Wrocław-Las Rędziński) z 9 badanych stanowisk stan populacji oceniono jako właściwy, o czy zdecydował wskaźnik „liczba obserwowanych osobników” i brak izolacji, pomimo że wskaźnik odnoszący się do liczby oprzędów gąsienic wskazywał na stan gorszy. Na dwóch stanowiskach: Okulice i Żalin stan okazał się niewłaściwy (U1), a na dwóch kolejnych: Grzybów i Wrocław – Ratyń stwierdzono spadek liczebności i ocena populacji wypadła źle (U2). Stan populacji w Puszczy Białowieskiej (stanowiska: Podcerkwa-składnica i Zielona Droga) określono jako nieznany (XX).

Stan siedliska: Tylko na 3 stanowiskach określono go jako właściwy, na 4 jako niezadowalający, a na 2 nie udało się go określić. We wszystkich przypadkach o ocenie decydował wskaźnik baza pokarmowa, gdyż na wszystkich ekspozycja oprzędów wskazywała na stan właściwy. Na trzech stanowiskach: Grzybów, Łąki nad Ubrodowianką i Wrocław – Las Rędziński stan siedliska oceniono lepiej niż stan populacji. Być może jednak stan populacji na tych stanowiskach jest w rzeczywistości lepszy, ponieważ niższe wskaźniki dotyczące liczebności motyli lub gąsienic (gniazd) mogły być efektem strat lub/i opóźnień kontroli spowodowanych czynnikami pogodowymi. W

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

trzecim przypadku (Grzybów) było to spowodowane przebudową drzewostanu po wichurze oraz konieczną przebudową wału przeciwpowodziowego.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na trzech z badanych stanowisk (3 z 9, tj. Łąki nad Ubrodowianką, Malczyce i Wrocław – Las Rędziński) oceniono jako właściwe (FV) – jednakże tylko przy założeniu, że nie wzrosną zagrożenia dla bytowania poszczególnych populacji. Na stanowiskach monitoringowych: Grzybów, Okulice i Żalin, perspektywy zachowania gatunku należy określić jako niezadowalające (U1). Na stanowisku Wrocław - Ratyń perspektywy zachowania określono jako złe (U2) z uwagi na niską liczebność populacji i nieznane możliwości imigracji osobników z pobliskich kompleksów leśnych.

Oddziaływania i zagrożenia: Większość badanych populacji zasiedla tereny podlegające różnego rodzaju antropogenicznym przekształceniom (główne negatywne oddziaływania to niszczenie siedliska przez remonty wałów przeciwpowodziowych i poboczy dróg), na niektórych stanowiskach obserwuje się procesy sukcesyjne, prowadzące do niekorzystnych zmian w siedliskach. Przewidywane zagrożenia polegają w głównej mierze na zmianie sposobu zagospodarowania terenu (wycinka zakrzewień, nieuwzględnianie roślin pokarmowych dla gąsienic przeplatki, np. kaliny koralowej, przy odnowieniach w potencjalnych siedliskach przeplatki, budowa urządzeń hydrotechnicznych). Zagrożeniem może być również okresowe zwiększenie natężenia ruchu drogowego, w tym intensyfikacja prac leśnych (np. zrywkowych), jak wskazują obserwacje z Lasu Rędzińskiego. Stanowiska Malczyce i Wrocław – Las Rędziński w najbliższych latach poddane będą próbie wytrzymałości na wpływ dużych inwestycji hydrotechnicznych: stopień wodny „Malczyce” oraz przebudowa i modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego. W pierwszym przypadku grozi obniżenie poziomu wód gruntowych poniżej budowli na rzece wskutek erozji, w drugim bezpośrednio zniszczenie ważnego fragmentu siedliska gatunku przy likwidacji starego wału śródleśnego.

Gatunki obce: robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia* L. i sosna czarna *Pinus nigra* Arnold.

Ocena ogólna: Na trzech (Łąki nad Ubrodowianką, Malczyce, Wrocław-Las Rędziński) z 9 badanych stanowisk ogólny stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV); w przypadku Łąk nad Ubrodowianką i stanowiska Wrocław - Las Rędziński pomimo niższej oceny stanu populacji. Jednak jak już wyżej wspomniano, stan populacji na tych stanowiskach jest prawdopodobnie lepszy, ponieważ na wyniki monitoringu mogły być efektem strat lub/i opóźnień kontroli spowodowanych czynnikami pogodowymi. Na dwóch stanowiskach: Okulice i Żalin ogólny stan uznano za niewłaściwy (U1), przede wszystkim z uwagi na zagrożenia związane różnego rodzaju antropogenicznymi przekształceniami siedlisk, w tym bezpośrednią destrukcją, a na dwóch kolejnych: Grzybów i Wrocław – Ratyń stwierdzono spadek liczebności (porównanie z wynikami wcześniejszych niezależnych badań) i stan ogólny określono, jako zły (U2) Stan populacji na obu stanowiskach w Puszczy Białowieskiej pozostaje nieznany (XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Wszystkie badane stanowiska badań przeplatki maturny znajdują się w ostojach Natura 2000. Przeważnie badano po jednym stanowisku na obszarze, z wyjątkiem „Łęgów Odrzańskich”, gdzie wyznaczone zostały dwa stanowiska monitoringu. W większości ostoi trudno na tej podstawie wnioskować o stanie gatunku w obszarze, gdyż w każdym z nich znanych jest od kilku do kilkunastu stanowisk. Ocena (U2) dla obszaru PLH020103 „Łęgi nad Bystrzycą”, wynika ze stosunkowo dobrej wiedzy o populacji gatunku na tym obszarze i faktu, że badane stanowisko (Okulice) z ogólną oceną U1 było najsilniejszym z tam odkrytych.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w 2011 roku stanowiska nie reprezentują wszystkich rejonów występowania gatunku w regionie kontynentalnym. Wstępnie stan ochrony gatunku w tym regionie można określić jako zróżnicowany (lokalnie dobry w południowej części kraju - lubelskie i dolnośląskie, jednak na większości terenu niezadowolający lub zły) oraz zły (lub nieznany) w części północnej (Puszcza Białowieska), w sumie co najmniej niezadowolający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowolający (U1).

Strzępotek edypus *Coenonympha oedippus* (1071)

Gatunek motyla, którego środowiskiem są torfowiska niskie, węglanowe lub położone w dolinach rzecznych. Rośliny pokarmowe nieznane. W Polsce znany zaledwie z kilku stanowisk we wschodniej części kraju.

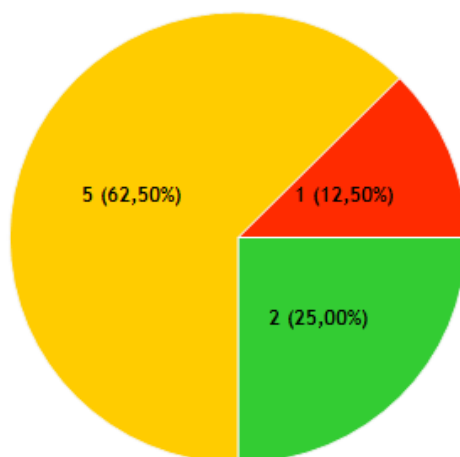
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju krytycznie zagrożony (CR).

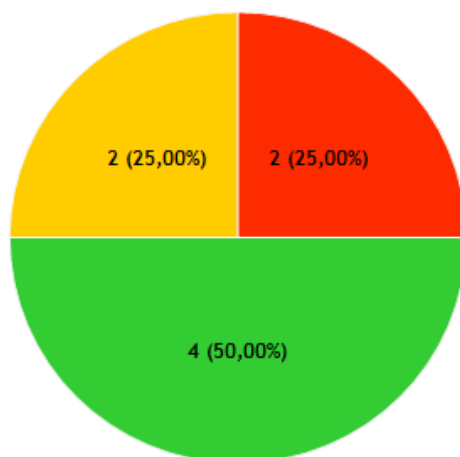
Monitoring objął 8 stanowisk, wszystkie aktualnie znane w regionie CON.

Region CON**Stan populacji**

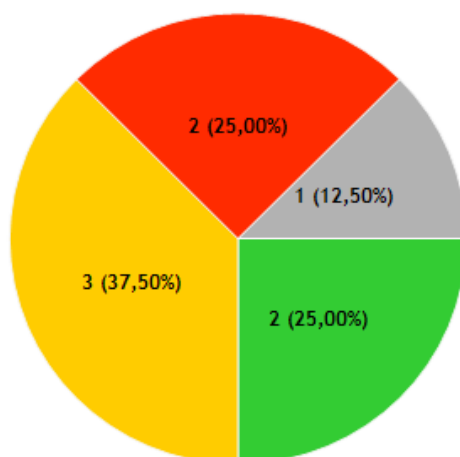
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

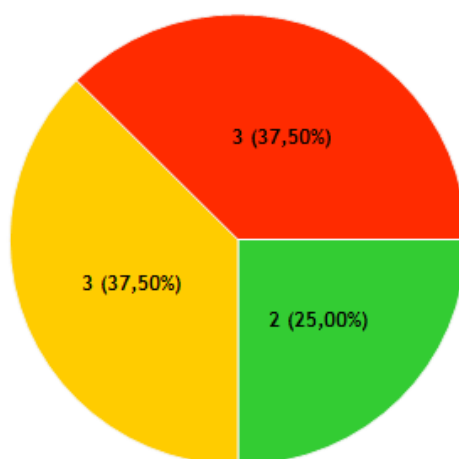

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Niskie zagęszczenia maksymalne oraz indeksy liczebności zdecydowały o złej (U2) ocenie populacji z Torfowiska Rynki. W dwóch przypadkach (stanowiska Kamień i Śniatycze 3) stan populacji określono jako właściwy (FV), a w pozostałych jako niezadowolający (U1), co było związane z przeciętnymi liczebnościami jak również w przypadku stanowiska Torfowisko Sobowice - z izolacją.

Stan siedliska: Stan siedlisk wydaje się być generalnie lepszy niż stan populacji. Na czterech stanowiskach stan siedlisk został oceniony jako właściwy (FV), a na dwóch (Torfowisko Rynki i Śniatycze 1) – jako niezadowolający (U1). W przypadku Torfowiska Sobowice znaczne zarośnięcie stanowiska trzciną i krzewami sprawia, że stan siedliska został tam oceniony gorzej niż stan populacji. Złą ocenę (U2) uzyskało również stanowisko Swaryczów, ze względu ekspansję roślinności drzewiastej.

Perspektywy zachowania: Tylko na dwóch stanowiskach perspektywy zachowania oceniono jako dobre (stanowiska Kamień i Śniatycze3). Na większości pozostałych stanowisk perspektywy gatunku są niezadowolające (Śniatycze 1 i 2, Antoniówka) lub złe (Torfowisko Sobowice i Swaryczów), głównie z uwagi na obserwowane i przewidywane negatywne oddziaływania (zdefiniowane poniżej). W przypadku Torfowiska Rynki perspektywy zachowania gatunku oceniono jako nieznane XX (podjęto zabiegi ochrony czynnej, nie wiadomo z jakim skutkiem).

Oddziaływania i zagrożenia: Obserwowane negatywne oddziaływania i przewidywane zagrożenia związane z sukcesją biocenotyczną. Zaniechanie użytkowania powoduje zarastanie stanowisk wierzby, olchami, brzoza. Bardziej podatne na zarastanie są stanowiska, które uległy również przesuszeniu na skutek melioracji.

Gatunki obce: Na stanowiskach nie stwierdzono gatunków obcych.

Ocena ogólna: Stan ochrony na dwóch stanowiskach określono jako właściwy (FV), na trzech niezadowolający (U1) i na pozostałych trzech (Torfowisko Rynki, Torfowisko Sobowice,

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Swaryczów) zły (U2). W przypadku Torfowiska Rynki o złej ocenie ogólnej zdecydował zły stan populacji, a w przypadku pozostałych dwóch – zły stan siedlisk i słabe perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie badane stanowiska były położone na obszarach Natura 2000 i w związku z tym na ich podstawie można wyciągnąć wnioski odnośnie stanu gatunku na poszczególnych obszarach. W przypadku Torfowiska Rynki (PLH Narwiańskie Bagna), Torfowiska Sobowice (PLH Torfowisko Sobowice) oraz Kamienia (PLH Kamień) są to jedyne stanowiska na obszarach i w związku z tym ocena stanu gatunku na tych stanowiskach jest tożsama z oceną stanu gatunku na całych obszarach (odpowiednio: U2, U2, FV). Pozostałych pięć stanowisk zlokalizowanych jest na obszarze „Dolina Sieniochy” i mimo ogólnej oceny niezadowalającej perspektywy zachowania gatunku rysują się na tym tu najlepiej (ocena ogólna FV), biorąc pod uwagę, że prawdopodobnie mamy do czynienia z jedną meta populacją.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane stanowiska reprezentują wszystkie rejony występowania gatunku w Polsce, a więc i również w regionie kontynentalnym. Stan ochrony gatunku można ocenić ogólnie jako niezadowalający (U1↓) z tendencją do pogarszania się. Grozi nam utrata jedyne bardzo izolowanego stanowiska na północnym-wschodzie Polski, co może oznaczać zubożenie puli genetycznej tego gatunku w kraju.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako zły (U2).

Strzępotek hero *Coenonympha hero* (1070)

Gatunek motyla związany ze środowiskiem wilgotnych łąk. Rośliny pokarmowe nieznane.

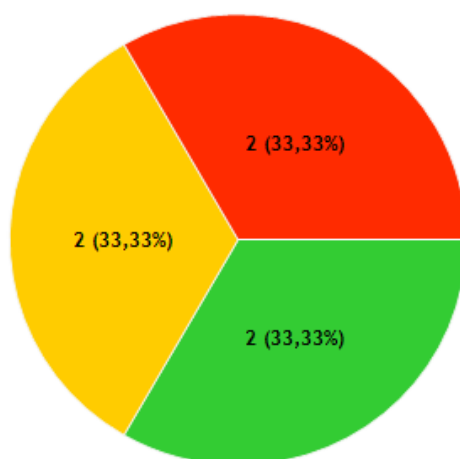
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju gatunek zagrożony wyginięciem (EN)

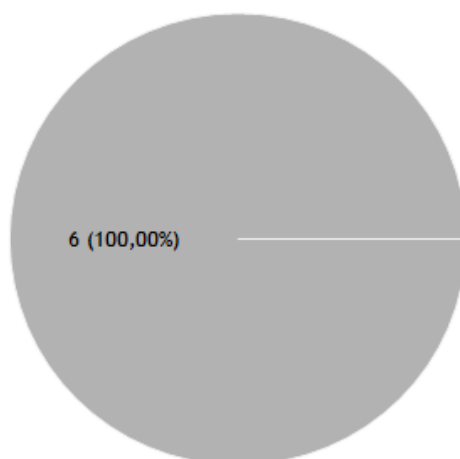
Monitoring objął 6 stanowisk w regionie CON.

Region CON**Stan populacji**

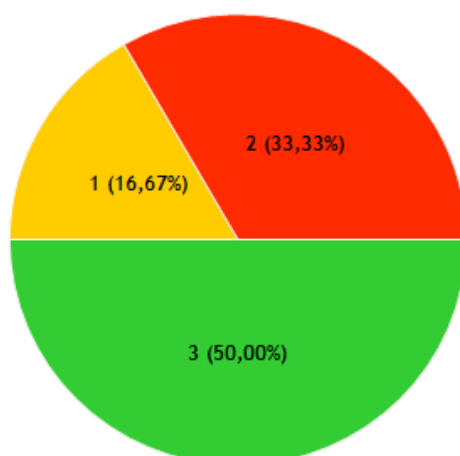
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

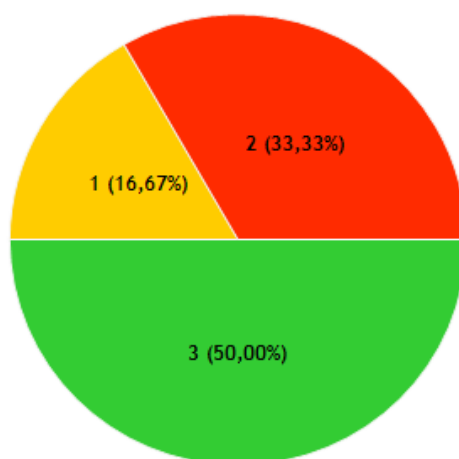

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Niskie zagęszczenia maksymalne oraz indeksy liczebności zdecydowały o niezadowolającej ocenie populacji Pogorzały oraz Olchowiec (U1), w przypadku której dodatkowym czynnikiem wpływającym na tę ocenę była również większa izolacja. W przypadku Świdnicy oraz Młoszowej stan populacji oceniono jako właściwy (FV), choć w przypadku tej drugiej nieznany jest stopień izolacji. Ocena zła (U2) została przyznana stanowiskom, gdzie gatunek prawdopodobnie wyginął.

Stan siedliska: Stan siedlisk nie był oceniany. Wydaje się być generalnie niezły w przypadku czterech wciąż zasiedlonych stanowisk, choć w przypadku strzępotka hero niedostatek wiedzy ekologicznej sprawia, że sama definicja siedliska napotyka na trudności. W przypadku stanowisk z Opolszczyzny siedliska przestały praktycznie istnieć.

Perspektywy zachowania: W przypadku 3 z 6 stanowisk (Świdnica, Młoszowa, Pogorzały) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako dobre (FV), ze względu na duże szanse utrzymania się siedlisk gatunku na tych stanowiskach. W przypadku Olchowca niezadowolająca ocena perspektyw (U1) wynika z obserwowanej sukcesji wynikającej z zarzucenia pasterstwa. W przypadku stanowisk z Opolszczyzny perspektywy zachowania gatunku są złe; gatunku tam nie stwierdzono, pomimo że wcześniej występował, jego siedliska są w większości zdegradowane i przewiduje się dalszą degradację resztek tych siedlisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród negatywnych oddziaływań wymienia się m. in. ewolucję biocenotyczną (także z powodu zarzucenia pasterstwa), a zagrożeń – kolekcjonerstwo, zarastanie (ewolucję biocenotyczną), wydeptywanie (ścieżka spacerowa), odwadnianie prowadzące do przesuszania siedlisk.

Gatunki obce: Nawłóć olbrzymia *Solidago gigantea*

Ocena ogólna: Stan ochrony na trzech stanowiskach określono jako właściwy (FV), co w przypadku dwóch stanowisk wynika zarówno z dobrego stanu populacji jak i perspektyw zachowania, a w przypadku Pogorzały czynnikiem decydującym są dobre perspektywy zachowania gatunku

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

(stanowisko w obrębie parku narodowego). Niezadowalająca ocena ogólna (U1) stanowiska Olchowiec wynika w równym stopniu ze stanu populacji jak i perspektyw zachowania. W przypadku dwóch stanowisk z województwa opolskiego wszystkie parametry są bardzo pesymistyczne, stąd zła ocena ogólna (U2).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Tylko 3 z 6 badanych stanowisk były położone na obszarach Natura 2000 i każde z nich na innym z nich. W przypadku Doliny Biebrzy badano tylko jedną z populacji lokalnych, których nie jest nawet znana dokładna liczba. Pozostałe dwa obszary są również nienajlepiej rozpoznane, a monitoringiem objęto najlepsze stanowiska. W związku z tym, ocena stanu gatunku na poziomie obszarów Natura 2000, w oparciu o wyniki prac monitoringowych 2011 jest niemożliwa.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

W 2011 monitoringiem objęto zaledwie 6 stanowisk, które nie reprezentują jeszcze wszystkich rejonów występowania gatunku w Polsce. Wstępnie, wyniki monitoringu i inne obserwacje zdają się wskazywać na niezadowalający stan ochrony gatunku (U1). Obserwuje się tendencje regresywne (prawdopodobne wyginięcie gatunku na Opolszczyźnie, a także w Puszczy Białowieskiej). Sytuacja tylko niektórych populacji wydaje się być dobra.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Szlaczkoń szafrańiec *Colias myrmidone* (4030)

Gatunek związany z otwartymi siedliskami kserotermicznymi (suche, śródleśne i przyleśne łąki, polany, wrzosowiska oraz przydroża i przytorza w borach sosnowych, słoneczne wzgórza o podłożu wapiennym). Roślinami pokarmowymi gąsienicy są różne gatunki szczodrzeńców *Chamaecytisus*. Jest gatunkiem typowo nizinnym. Znany jest z wielu stanowisk, położonych głównie w południowej i wschodniej części kraju.

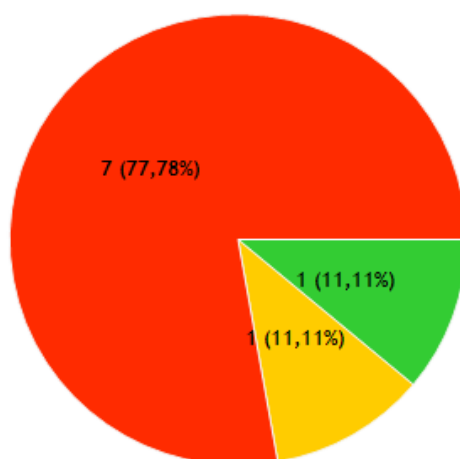
Występuje wyłącznie w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju narażony na wyginięcie (VU).

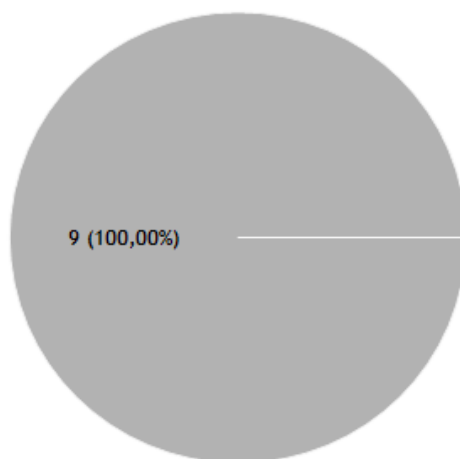
Monitoring objął 9 stanowisk w regionie CON.

Region CON**Stan populacji**

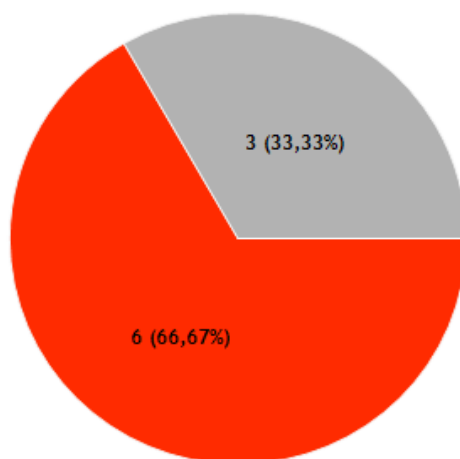
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

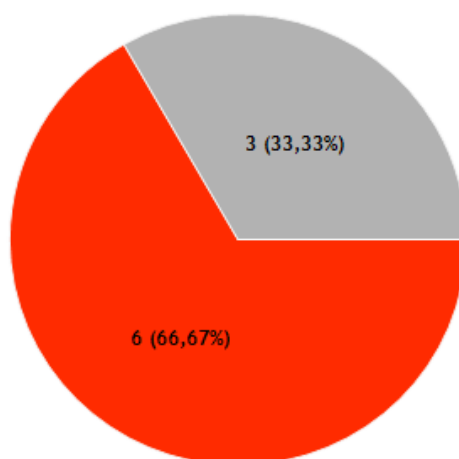

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji oceniono jako dobry (FV) tylko na jednym stanowisku (Kruszyniany), w przypadku Lipnika był niezadowolający (U1) z uwagi na niską liczebność, a na pozostałych, gdzie gatunek nie był obserwowany - zły (U2).

Stan siedliska: Na chwilę obecną nie jest możliwe określenie stanu siedliska (ocena XX) z powodu braku danych porównawczych. Nie wiadomo jakie są przyczyny zanikania gatunku na stanowiskach i czy można je wiązać w ogóle albo jedynie ze stanem siedliska, w tym obecnością rośliny żywicielskiej.

Perspektywy zachowania: Na sześciu stanowiskach perspektywy zachowania gatunku są złe, głównie ze względu na zły stan populacji na tych stanowiskach – podczas monitoringu nie zaobserwowano obecności osobników tego gatunku (gatunku brak także w rejonie występowania tych stanowisk). Na pozostałych trzech stanowiskach perspektywy zachowania gatunku są niejasne w związku z charakterem siedlisk, które będą podlegać zmianom, wynikającym z rozwoju nasadzeń lub podrostu.

Oddziaływania i zagrożenia: Jako główne obserwowane negatywne oddziaływanie i przewidywane zagrożenie wymieniane jest zarastanie stanowisk. W niektórych przypadkach wymieniane jest też kolekcjonowanie (Czechy-Orlańskie, Kruszyniany).

Gatunki obce: obserwowano, za wyjątkiem czeremchy amerykańskiej (*Prunus serotina*) w rezerwacie Jelonka, która jest gatunkiem introdukowanym do polskich lasów.

Ocena ogólna: W przypadku 3 stanowisk w Puszczy Knyszyńskiej ocena nie jest możliwa (XX) ze względu na nieznane perspektywy oraz brak wiedzy na temat, jaki charakter siedliska jest optymalny dla gatunku. Na pozostałych stanowiskach zła (U2) ocena ogólna jest wynikiem braku obserwacji zarówno na samych stanowiskach, jak i w ich rejonie, a co za tym idzie złymi perspektywami jego zachowania. Biorąc pod uwagę sytuację w skali regionów, w których położone są te stanowiska (brak informacji o znalezieniu gatunku) mało prawdopodobne jest

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

ponowne zasiedlenie tych stanowisk. Wzięte również zostały pod uwagę tendencje regresywne w całej Europie.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Siedem badanych stanowisk było położonych na 5 obszarach Natura 2000. W czterech obszarach monitorowane były pojedyncze stanowiska, na których motyla nie stwierdzono i stan ochrony gatunku określono jako zły. Podobnie można by wnioskować o stanie gatunku na całych obszarach (U2) lub ostrożnie przyjąć go jako stan nieznany (XX), gdyż nie można wykluczyć rekolonizacji tych stanowisk. W przypadku Ostoi Knyszyńskiej monitorowano 3 stanowiska, co z trudem można uznać za wystarczającą reprezentację. Na każdym z nich stan populacji oceniony był inaczej (od FV do U2) a stan siedlisk i perspektywy zachowania na wszystkich stanowiskach oceniono jako nieznany (XX). W przypadku całego obszaru proponuje się dla stanu populacji ocenę niezadowalającą (U1), ocenę stanu siedliska – stan nieznany (XX), perspektywy zachowania wydają się niezadowalające (U1) i podobnie kształtuje się ocena ogólna (U1). W Ostoi Knyszyńskiej stanowiska są zależne od gospodarki człowieka (gospodarka leśna) i mają charakter efemeryczny (zanikają w jednym miejscu i pojawiają się w innym). Tak więc, choć żadne stanowisko nie jest przedmiotem szczególnej ochrony, to siedliska stale są gdzieś odtwarzane. Jakość siedlisk zmienia się też w czasie (np. cykle czyszczenia z podrostu na pasach technologicznych). Stąd też ocena stanu populacji, perspektyw zachowania czy stanu ochrony dla całego obszaru nie może być wypadkową ocen dla poszczególnych stanowisk.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badano stanowiska we wszystkich rejonach, w których występowanie gatunku było odnotowane w ostatnich kilku latach z wyjątkiem PLH200018 Czerwony Bór (zbyt późno uzyskano informacje o stwierdzeniu tam gatunku, aby obszar ten mógł zostać włączony do monitoringu). Biorąc pod uwagę dramatyczne tendencje regresywne skutkujące zanikiem większości populacji, braki wiedzy odnośnie możliwości obiektywnej oceny siedlisk jak również oraz niemożność przewidzenia sytuacji w przyszłości ocena ogólna jest zła (U2).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Chrząszcze

Biegacz urozmaicony *Carabus variolosus* (4014)

Wybitnie higrofilny gatunek chrząszcza, występujący w wilgotnych zaroślach nadrzecznych, na pobrzeżach drobnych zbiorników wodnych w lasach, na pobrzeżach kamienistych górskich potoków. W Polsce występuje w Sudetach, Karpatach, na ich pogórzach a także w pasie wyżyn południowych. Brak dokładnych danych o rozsiedleniu.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

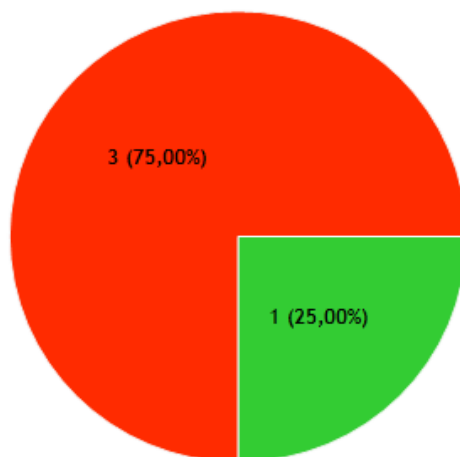
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W kraju nie jest uważany za zagrożony.

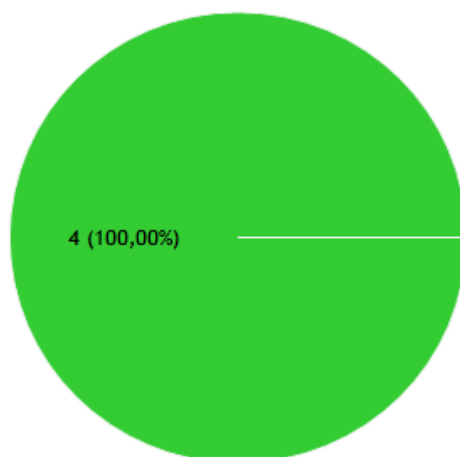
Monitoring objął 4 stanowiska w regionie ALP i 10 stanowisk w regionie CON.

Region ALP

Stan populacji

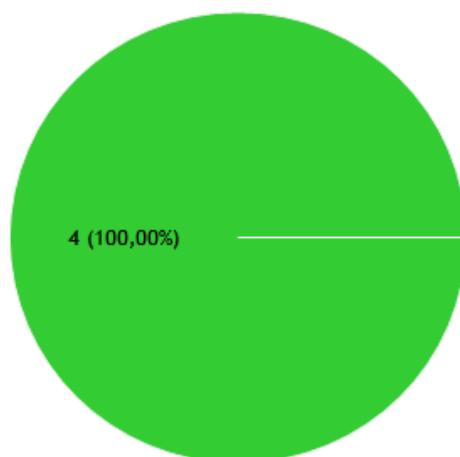

Stan siedliska

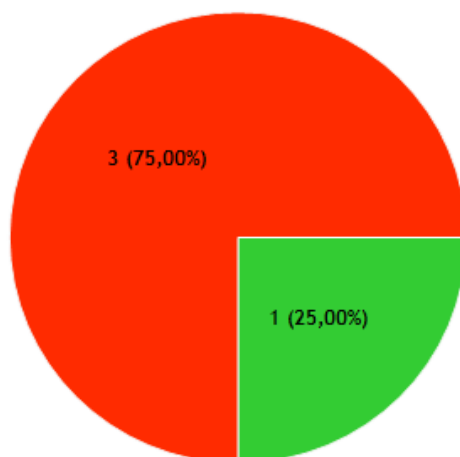

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

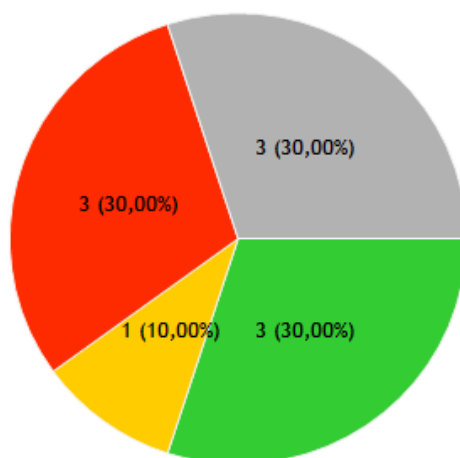

Ocena ogólna

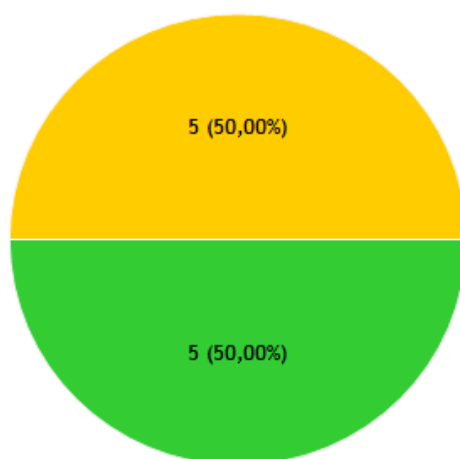
Region CON

Stan populacji

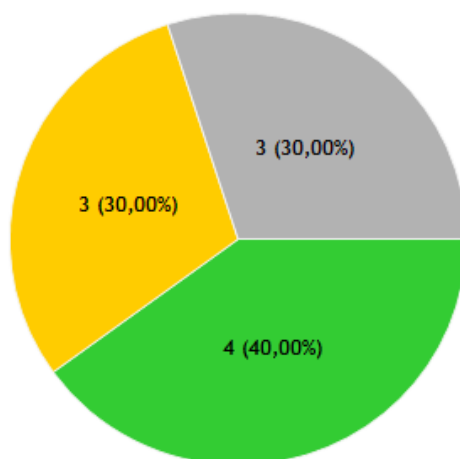

Stan siedliska

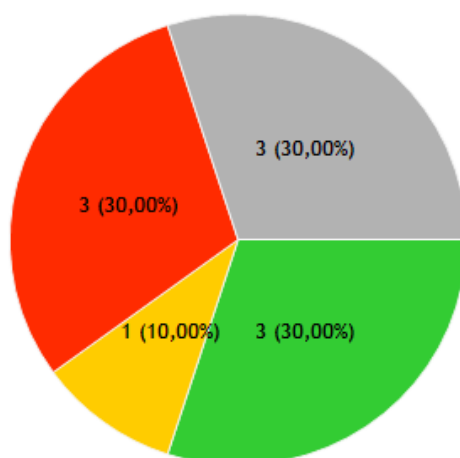
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na czterech z czternastu badanych stanowisk (w tym na jedynym stanowisku w regionie ALP – Mszana Dolna) stan populacji jest właściwy (FV). Na 7 stanowiskach jest niewłaściwy – niezadowalający (U1; stanowisko Załęże Niżne w regionie CON) lub zły (U2; stanowiska: Brzegi Górne, Czarna Wisetka, Ożenna w regionie ALP i Kletno, Patria nad Odrzechową i Potok Olchowski w regionie CON). Jednak w przypadku stanowisk (Brzegi Górne, Czarna Wisetka i Ożenna) na wyniki odłowów mogły wpłynąć niekorzystne warunki pogodowe (opady) panujące w okresie wykonywania prac monitoringowych, w związku z czym stan populacji należałoby ostrożnie określić jako nieznany (U2/XX). Generalnie, wyniki monitoringu wskazują więc na niezadowalający stan populacji (przy czym nieco gorzej oceniany był wskaźnik liczebności niż wskaźnik stałości występowania). Na 3 stanowiskach w regionie kontynentalnym obecności gatunku nie stwierdzono: stan populacji jest nieznany (XX).

Stan siedliska: Stan siedlisk na wszystkich badanych stanowiskach w regionie ALP oceniono jako właściwy FV. W regionie CON dla połowy badanych stanowisk stan siedlisk określono jako właściwy (FV), a dla połowy – jako niezadowalający (U1). Powodem obniżenia ocen był przede wszystkim niedostatek martwego drewna wielkogabarytowego (aż na sześciu stanowiskach oceniony jako zły), stopień przekształceń siedliska i procentowy udział przekształconej powierzchni transektu. Także istotne znaczenie miał stopień pokrycia roślinnością zielną.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na wszystkich stanowiskach w regionie alpejskim są dobre i wiążą się z dobrym stanem siedlisk w tym regionie. W przypadku regionu kontynentalnego, perspektywy zachowania gatunku oceniono dla 7 stanowisk, gdzie stwierdzono gatunek. Na czterech stanowiskach, na których również stan siedlisk był dobry i nie przewidywano istotnych zagrożeń, perspektywy określono jako dobre. Na trzech stanowiskach (Kletno, Karpowski Potok i Potok Olchowski) perspektywy zachowania oceniono jako niezadowalające (U1). Głównym powodem obniżenia ocen była antropopresja i powodowane nią przekształcenia siedlisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród obserwowanych negatywnych oddziaływań najczęściej wymieniano: wycinkę lasu, usuwanie martwych i zamierających drzew, zabudowę rozproszoną. Wśród przewidywanych zagrożeń wymieniano: zanieczyszczanie stanowiska ściekami i odpadami z gospodarstw domowych, wycinkę lasu i usuwanie martwych i zamierających drzew. W przypadku stanowiska Karpowski Potok zaobserwowano podczas prowadzonego monitoringu prowadzenie wycinki drzew w otoczeniu potoku zasiedlonego przez gatunek, prowadzące do zniszczenia jego brzegów a także koryta w wyniku ciągnięcia ściętych drzew; ponadto pnie po wycince składowane były w stosach w bezpośrednim sąsiedztwie potoku, prowadząc do niszczenia siedlisk gatunku (zrywanie roślinności zielnej i naruszanie warstw gruntu). Na tym stanowisku wymieniano też zagrożenie wyschnięciem.

Gatunki obce. Niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*, *Harmonia axyridis*, nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*, dąb czerwony *Quercus rubra*, sumak odurzający *Rhus typhina*.

Ocena ogólna: Ogólna ocena stanu ochrony gatunku na większości stanowisk w regionie alpejskim została określona jako zła (U2). Złe oceny ogólnego stanu ochrony wynikały z niewielkiej liczebności chrząszczy na tak ocenionych stanowiskach, a nie złego stanu siedlisk. Jedynie na stanowisku Mszana Dolna stan ochrony gatunku jest właściwy (FV). Jednak, jak napisano wyżej, na wyniki odłowów mogły mieć istotny wpływ intensywne opady deszczu w okresie

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

prorowadzonych prac monitoringowych, obniżając wyniki odłowów chrząszczy. Stan ochrony gatunku na stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym jest analogiczny do stan populacji na tych stanowiskach: na 3 stanowiskach określono go jako właściwy (FV), na jednym (Załęże Niżne) – niezadowolający (U1), na 3 – zły, a na trzech pozostałych – nieznany (XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Dziewięć badanych stanowisk zlokalizowanych jest w 9 obszarach Natura 2000. Na podstawie uzyskanych wyników można wnioskować o stanie ochrony gatunku na 8 z nich. Na trzech obszarach (Góry Złote, Las nad Braciejową Ostoja Przemyska) stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV), a na czterech jako zły (U2). W przypadku obszaru Karkonosze nie można wnioskować o ocenie stanu ochrony gatunku na podstawie monitorowanego w tym roku stanowiska.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Badane 4 stanowiska nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie alpejskim. Pełniejsza ocena stanu ochrony na tym poziomie nie jest więc jeszcze możliwa (XX), mimo iż stanowiska są dość dobrze rozmieszczone w regionie. Gdyby chciano wyprowadzić ocenę stanu ochrony na podstawie uzyskanych wyników, byłaby ona zła (U2), co wydaje się nie odzwierciedlać realnej sytuacji biegacza urozmaiconego w regionie biogeograficznym alpejskim.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowanych w 2011 roku 10 stanowisk nie stanowi dostatecznej reprezentacji zasięgu gatunku. Wstępnie stan ochrony gatunku w tym regionie można określić jako niezadowolający (U1).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako właściwy (FV), a w kontynentalnym jako niezadowolający (U1).

Biegacz Zawadzkiego *Carabus zawadzkkii* (9001)

Gatunek leśny, zasiedlający tereny górskie i podgórskie. Brak informacji o preferencjach siedliskowych. Znany z kilku stwierdzeń w południowo-wschodniej Polsce (Bieszczady i ich przedgórze).

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

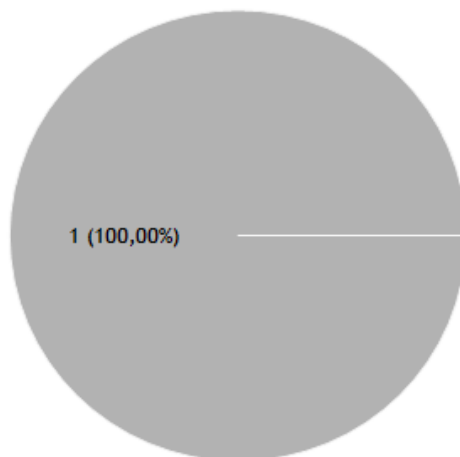
Gatunek o nierozpoznanym statusie zagrożenia.

Monitoring objął 1 stanowisko w regionie ALP i 3 stanowiska w regionie CON.

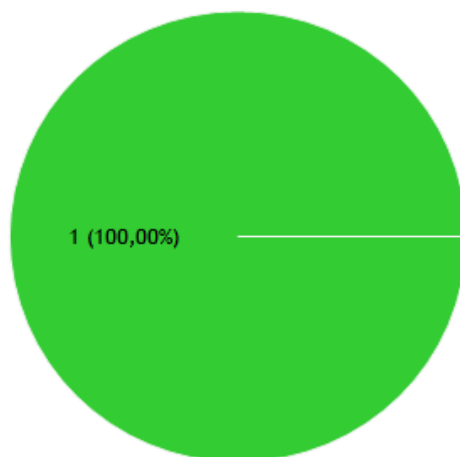
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region ALP

Stan populacji

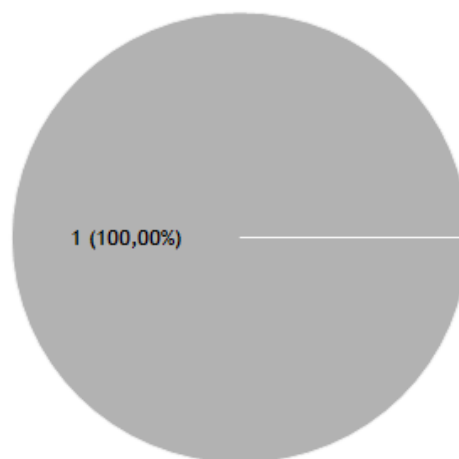

Stan siedliska

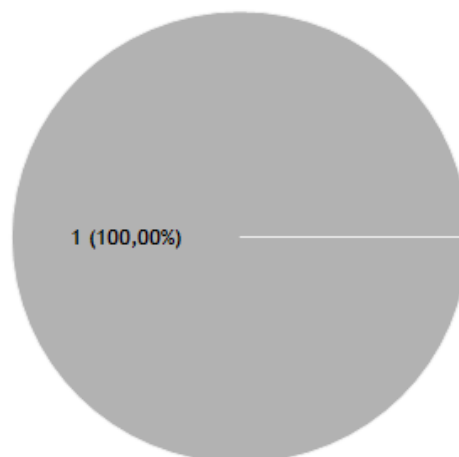

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

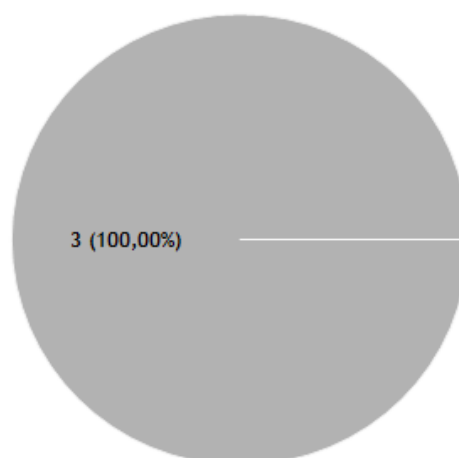

Ocena ogólna

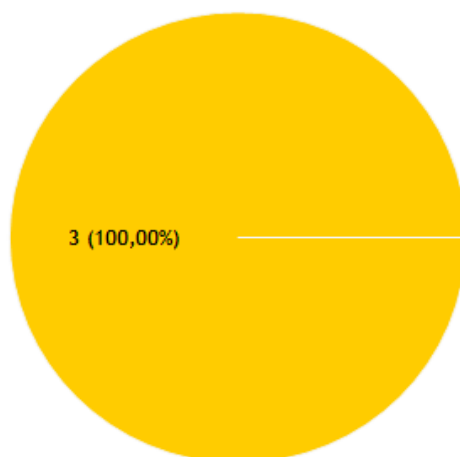
Region CON

Stan populacji

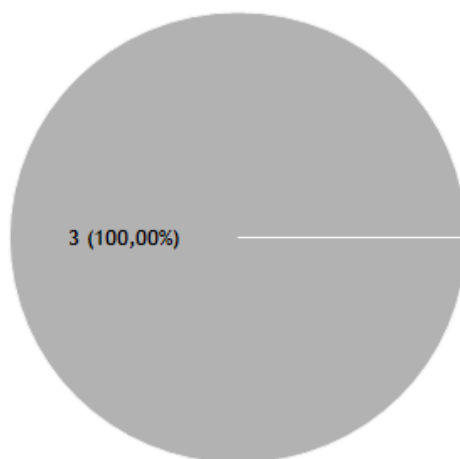

Stan siedliska

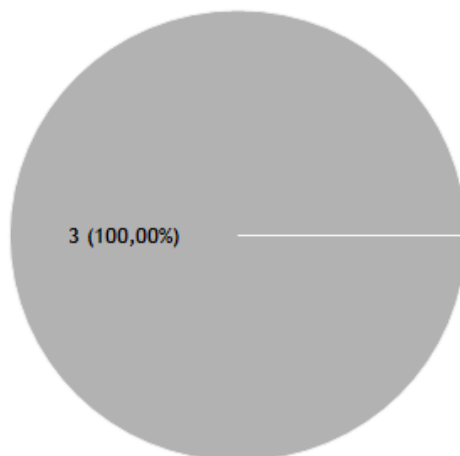
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Ocena stanu populacji biegacza Zawadzkiego nie była możliwa ze względu na to, że na żadnym ze stanowisk gatunek nie został stwierdzony.

Stan siedliska: Na jedynym stanowisku biegacza Zawadzkiego w regionie ALP stan siedliska oceniono jako właściwy (FV) ze względu na dobre oceny większości wskaźników stanu siedliska. Wszystkie trzy stanowiska biegacza Zawadzkiego zlokalizowane w regionie CON zostały ocenione jako niezadowolające (U1), przede wszystkim z uwagi na oceny 3 wskaźników: obecność martwego drewna wielkogabarytowego, stopień przekształcenia siedliska i wiek dominujących przekształceń.

Perspektywy zachowania: Z powodu braku stwierdzenia gatunku na badanych stanowiskach i nieznanej oceny stanu populacji, perspektyw zachowania nie oceniano.

Oddziaływania i zagrożenia: Do negatywnych oddziaływań należą: wypas i istniejące ścieżki piesze i rowerowe, natomiast do przewidywanych zagrożeń należą: wypalanie, usuwanie martwych i obumierających drzew oraz odwadnianie.

Gatunki obce. Na jednym stanowisku (Krasne) stwierdzono obecność nawłoci kanadyjskiej *Solidago canadensis*.

Ocena ogólna: Ze względu na brak stwierdzenia gatunku oraz niemożność oceny stanu populacji i perspektyw zachowania, ogólna ocena stanu ochrony gatunku na wszystkich objętych monitoringiem stanowiskach pozostaje nieznana (XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Tylko jedno badane stanowisko (Brzegi Górne) było zlokalizowane na obszarze Natura 2000. Na podstawie wyników monitoringu na tym stanowisku nie jest możliwe określenie stanu ochrony gatunku na całym obszarze (XX). Stan siedlisk biegacza Zawadzkiego w obszarze wydaje się jednak właściwy.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Ze względu na brak informacji o stanie populacji biegacza Zawadzkiego na badanym stanowisku, ocena stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego alpejskiego nie była możliwa.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Ze względu na brak informacji o stanie populacji biegacza Zawadzkiego na badanym stanowisku, ocena stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego kontynentalnego nie była możliwa.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako nieznany (XX), a w kontynentalnym jako niezadowolający (U1).

Jelonek rogacz *Lucanus cervus* (1083)

Gatunek saproksylobiontyczny, należący do największych krajowych chrząszczy. Zasiedla ciepłe i świetliste drzewostany, preferuje lasy dębowe, ale związany też z innymi drzewami liściastymi (buk, wiąz).

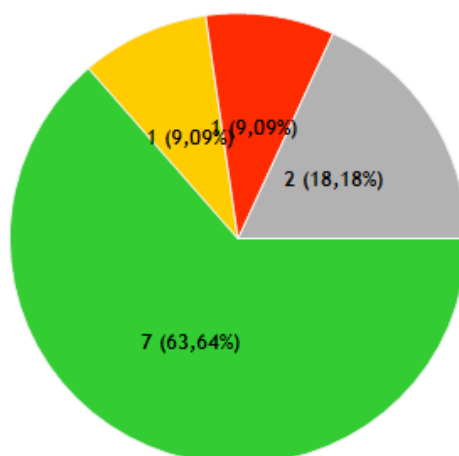
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

W kraju gatunek silnie zagrożony wyginięciem (EN).

Gatunek monitorowany w latach 2010-2011 na 11 stanowiskach w regionie CON.

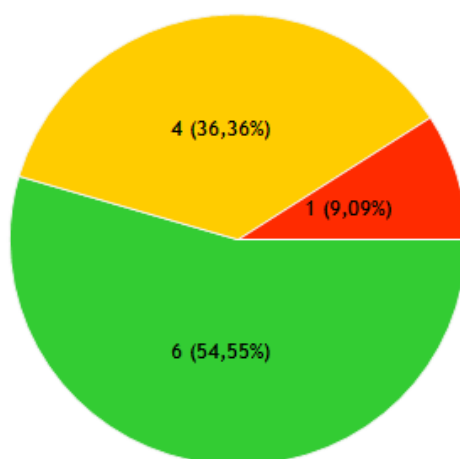
Region CON

Stan populacji

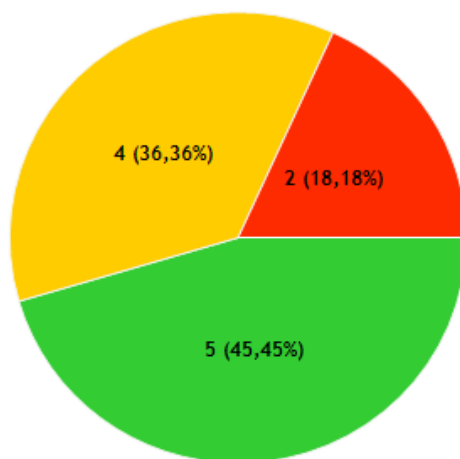

Stan siedliska

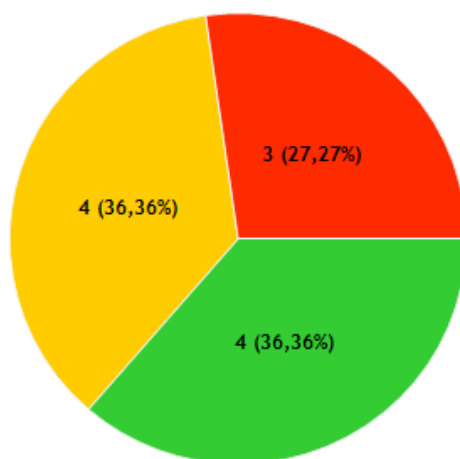
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji na monitorowanych stanowiskach uznano w 7 przypadkach za właściwy (ocena FV), na co wskazywała ocena wszystkich trzech wskaźników populacyjnych (FV). Na jednym stanowisku (Chełmowa Góra) stan ten określono jako jednoznacznie zły (ocena U2) w związku z niepotwierdzoną obecnością jelonka, a na dwóch stanowiskach (Miejska Góra i Puszcza Bolimowska) jako nieznyany ze względu na to, że wskaźniki populacyjne były niemożliwe do oceny z powodu niezaobserwowania żadnego imagines jelonka rogacza. Na stanowisku „Dąbrowy Janikowskie” stan populacji określono jako niezadowolający (ocena U1).

Stan siedliska: Stan siedliska na badanych stanowiskach uznano w sześciu przypadkach za właściwy (ocena FV). Na czterech stanowiskach: „Lasy Zamojskie”, „Zwierzyniec”, „Puszcza Bolimowska” i „Chełmowa Góra” stan ten określono jako niezadowolający (ocena U1), a na stanowisku „Miejska Góra” – jako zły (ocena U2). Spowodowane to było niewłaściwą strukturą drzewostanów na stanowisku i w jego otoczeniu, nadmiernym ocienieniem dna lasu oraz brakiem pniaków dębowych stanowiących środowisko rozwoju larw.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku uznano za dobre (ocena FV) na pięciu stanowiskach. Na czterech stanowiskach: „Lasy Zamojskie”, „Zwierzyniec”, „Ośno Lubuskie” i „Chełmowa Góra” określono je jako niezadowolające (ocena U1), biorąc pod uwagę niezadowolający stan środowiska i brak działań gospodarczych uwzględniających potrzeby życiowe jelonka. Na dwóch stanowiskach „Miejska Góra” i „Puszcza Bolimowska” stan gatunku określono jako zły (U2), gdyż nie stwierdzono ani śladów obecności jelonka, ani warunków do jego rozwoju.

Oddziaływania i zagrożenia: Najważniejsze stwierdzane na badanych stanowiskach oddziaływania to: grądowanie drzewostanów, zarastanie dna lasu i wzrost ocienienia, zakładanie zrębów zupełnych czy wycinka lasu i zalesianie powstających gniazd materiałem jednowiekowym, a także silna penetracja i niszczenie stanowiska przez buchtujące dziki. Mniejsze znaczenie mają szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną, szczególnie przez dziki („Dębowiec”), które okopując pniaki dębowe, ograniczają liczebność larw jelonka. Na większości stanowisk przewidywano dalszy wpływ negatywnych oddziaływań i uznano je również za zagrożenia.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Tylko czterem spośród 11 stanowisk monitoringowych (Dębowiec, Leśnictwo Kisielew, Nadleśnictwo Włoszakowice, Polana Polichno) przyznano ocenę ogólną FV. Również na czterech stanowiskach („Lasy Zamojskie”, „Zwierzyniec”, „Ośno Lubuskie”, „Dąbrowy Janikowskie”) ocena była niezadowolająca (U1), a na trzech stanowiskach („Miejska Góra”, „Chełmowa Góra” i „Puszcza Bolimowska”) – zła (U2). Zarówno niezadowolający stan siedlisk, jak i brak współczesnych obserwacji dotyczących obecności chrząszczy nie dają nadziei na funkcjonowanie jelonka rogacza na tych 3 stanowiskach. Warto podkreślić, że na stanowisku Ośno Lubuskie o niezadowolającej ocenie stanu ochrony zdecydowała słabsza (U1) ocena perspektyw zachowania gatunku. Stanowisko to leży poza siecią NATURA 2000 i prowadzone na tym obszarze działania gospodarcze nie uwzględniają ochrony jelonka rogacza.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Badane stanowiska zlokalizowane były na 8 obszarach Natura 2000. Na czterech spośród nich (Dąbrowy Gubińskie, Ostoja Kozubowska, Ostoja Przemęcka, Ostoja Nadbużańska) stan gatunku można określić jako właściwy (FV). Na trzech obszarach: „Kornelówka”, „Siennica Różana” i „Dąbrowy Janikowskie” stan gatunku oceniono jako niezadowalający (U1), głównie z uwagi na niezadowalający stan siedlisk i słabsze perspektywy zachowania, a w jednym obszarze („Łysogóry”) stan gatunku jest zły (U2) z uwagi na zły stan zarówno środowiska, jak i populacji.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane stanowiska nie reprezentują dostatecznie wszystkich rejonów występowania gatunku w regionie kontynentalnym. Wstępnie, stan gatunku w regionie można ocenić jako niezadowalający (U1). Ocena ostateczna wymagałaby weryfikacji pozostałych doniesień o występowaniu gatunku, w tym danych pozyskanych w trakcie inwentaryzacji gatunków leśnych prowadzonej przez Lasy Państwowe w roku 2007.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie CON oceniono jako nieznany (XX).

Kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo* (1088)

Kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo* L.) to jeden z najbardziej okazałych chrząszczy w faunie krajowej. W Polsce, mimo objęcia go w 1952 roku ochroną gatunkową, obserwuje się postępujący jego zanik na wielu stanowiskach (Starzyk, 1994, Gutowski, 2004). Podobnie jest w innych państwach europejskich, w których ten chrząszcz występuje.

Występuje przede wszystkim w parkach, zadrzewieniach wzdłuż dróg oraz na rosnących w niewielkich skupiskach dębach.

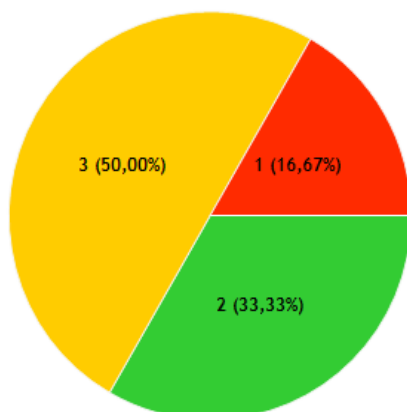
Z Polski w ostatnim dwóch stuleciach wykazywano go z terenu niemal całego kraju, ale przypuszczalnie z wielu stanowisk błędnie, wśród nich wszystkich zlokalizowanych w regionie alpejskim.

W kraju narażony na wyginięcie (VU).

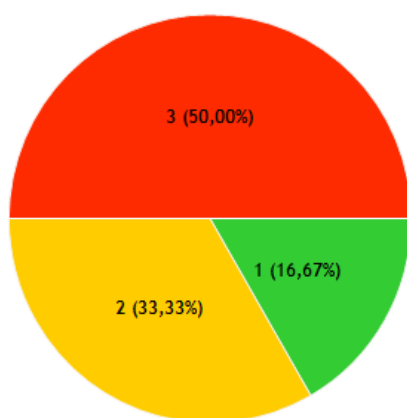
Monitoring objął 6 stanowisk w regionie CON.

Region CON**Stan populacji**

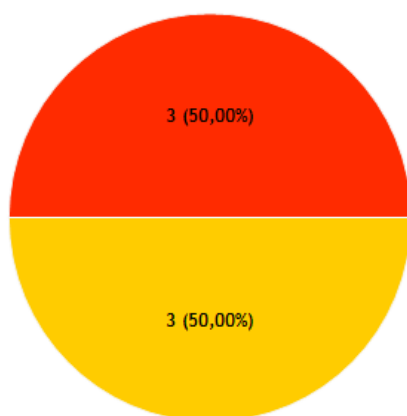
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

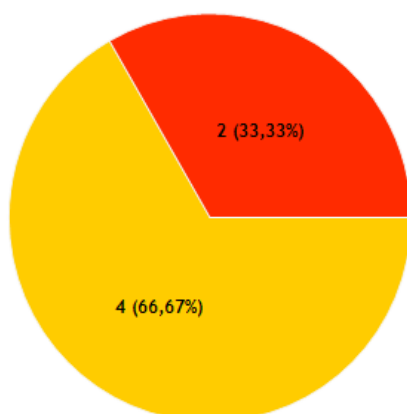

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Na dwóch stanowiskach (Krajkowo, Łęgi Rogalińskie) stan populacji określono jako właściwy (ocena FV). Trzy stanowiska uzyskały dla tego parametru ocenę niezadowalającą (U1) ze względu na niezadowalającą liczbę zasiedlonych na stanowisku drzew oraz zróżnicowaną liczbę czynnych żerowisk. Stanowisko Las Bielański zostało ocenione pod kątem stanu populacji jako złe (ocena U2). Na tym stanowisku odnaleziono poniżej 3 zasiedlonych przez gatunek drzew.

Stan siedliska: Tylko na jednym stanowisku (Nowa Sól) stan siedliska oceniono jako zadowalający (FV). Pozostałe zostały ocenione jako niewłaściwe: niezadowalające (U1; Krajkowo, Łęgi Rogalińskie) lub złe (U2; Las Bielański, Stare Łysogórki, Wrocław-Rędzin). Na tych stanowiskach zaobserwowano nadmierny rozrost podszytu, w niektórych przypadkach w najbliższej okolicy nie było też nowych, odpowiednich do zasiedlenia drzew.

Perspektywy zachowania: Na wszystkich stanowiskach są niewłaściwe: na trzech niezadowalające (U1), a na kolejnych trzech – złe (U2). Powodem takich ocen jest między innymi silna antropopresja, czy brak odpowiednich do zasiedlenia drzew w otoczeniu stanowisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród najczęściej wymienianych oddziaływań znajdują się: antropopresja (lokalizacja stanowiska Las Bielański w granicach miasta Warszawy, negatywne oddziaływania takie jak: penetracja stanowisk przez kolekcjonerów i handlarzy owadami, wandalizm – niszczenie drzew i wypalanie próchnowisk), czy brak odpowiednich do zasiedlenia drzew w otoczeniu stanowisk. Wśród najczęściej wymienianych zagrożeń znajdują się: wandalizm (np. podpalanie drzew lub próchnowisk), zagrożenie wyłapywaniem owadów przez kolekcjonerów, postępujące ocienienie pni drzew, a także obniżanie się wilgotności na stanowiskach (w tym obniżanie stanu wód gruntowych z powodu regulacji koryt rzecznych i innych zabiegów hydrotechnicznych).

Gatunki obce. robinia akacjowa *Robinia pseudacacia*.

Ocena ogólna: Na wszystkich badanych stanowiskach stan ochrony kozioroga dębosza został oceniony jako niewłaściwy: na 4 stanowiskach niezadowalający (U1), głównie ze względu na niezadowalający stan siedlisk i perspektywy zachowania (Krajkowo, Łęgi Rogalińskie) czy niezadowalającą ocenę stanu populacji (Stare Łysogórki, Nowa Sól). Stan ochrony gatunku na

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

dwóch stanowiskach jest zły (U2). Są to stanowiska Las Bielański i Wrocław-Rędzin, gdzie o złej ocenie przesądził przede wszystkim zły stan siedlisk.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Badane stanowiska zlokalizowane są w 3 obszarach Natura 2000. Stan ochrony kozioroga dębosza na wszystkich tych obszarach jest niewłaściwy: na obszarze Rogalińska Dolina Warty niezadowolający (U1), a na obszarach Las Bielański i Dolna Odra – zły (U2). Oceny wyprowadzono na podstawie stanu ochrony gatunku na monitorowanych stanowiskach.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badane stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej próby, pozwalającej na ocenę stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego kontynentalnego. W celu określenia stanu ochrony należałoby skontrolować dodatkowe stanowiska, szczególnie ze wschodniej części kraju.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako niezadowolający (U1).

Kreślinek nizinny *Graphoderus bilineatus* (1092)

Ten chrząszcz wodny występuje zazwyczaj w dużych zbiornikach wód stojących (jeziora, stawy rybne), zasiedlając ich strefę przybrzeżną (nie występuje w toni wodnej). Preferuje mezo- i eutroficzne zbiorniki z bogatą roślinnością wodno-błotną o dużym zróżnicowaniu gatunkowym.

W Polsce spotykany rzadko i w niewielkiej liczbie osobników.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

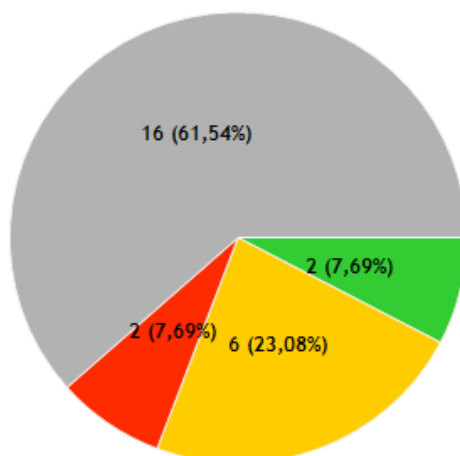
W kraju gatunek nie zagrożony; objęty ochroną gatunkową ścisłą ze względu na obecność w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej.

W latach 2010-2011 monitoringiem objęto 26 stanowisk w regionie CON.

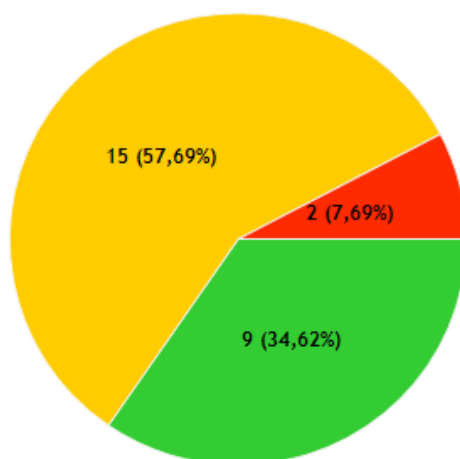
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

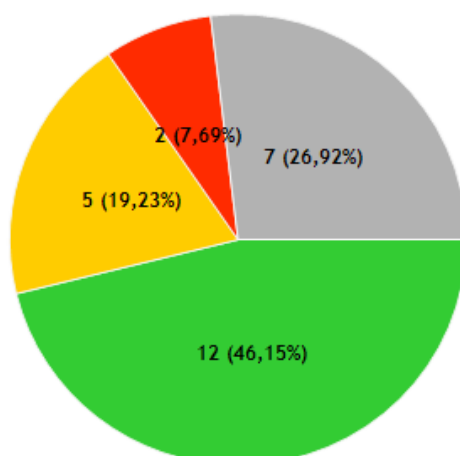
Stan populacji

Stan siedliska

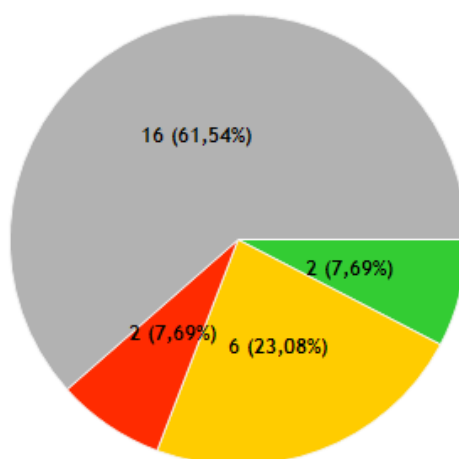

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Gatunek został stwierdzony na 8 spośród 26 monitorowanych stanowisk (w tym na jednym z nich – Jezioro Grabówko – w ciągu dwóch kolejnych sezonów monitoringowych). Na dwóch był liczny, powyżej pięciu osobników (ocena stanu populacji FV – stanowiska: Bagno Bubnów i Jezioro Grabówko w drugim sezonie badań), a na sześciu pozostałych nieliczny, stwierdzany pojedynczo (ocena stanu populacji U1). Na pozostałych stanowiskach nie stwierdzono osobników tego gatunku: stan nieznan (XX; 16 stanowisk) lub zły (U2), gdy stan siedliska wykluczał obecność gatunku (Jezioro Mateczne i Jezioro Mały Suszek).

Stan siedliska: Dziewięć badanych stanowisk oceniono jako odpowiednie dla gatunku pod względem stanu siedlisk (jezioro Grabówko, jezioro Łukie, jezioro Moszne, jezioro Długie i Bagno Bubnów, Tuchoń, starorzecze3, Jezioro Bobrowe, Jezioro Bagienne) (ocena FV). Na 15 stanowiskach stan siedlisk oceniono jako niezadowalający (U1) na co wskazywały takie wskaźniki jak: wielkość i morfologia zbiornika, czystość i trofia wody, roślinność wodna, a także niewłaściwy rodzaj substratu dennego. Należy jednak zaznaczyć, że żadne z tych stanowisk nie było zupełnie nieodpowiednie dla kreślinka. Natomiast jako zupełnie nie odpowiadające preferencjom kreślinka oceniono siedliska na 2 stanowiskach: Jezioro Mały Suszek (zbiornik dystroficzny) i jezioro Mateczne (silnie przeżyźnione jezioro) (U2).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na 12 stanowiskach oceniono jako dobre (FV), głównie ze względu na ich położenie na obszarach chronionych (Kampinoski PN, Poleski PN, rezerwat Krajkowo). Na 5 stanowiskach (stanowiska w obszarze Szumleś, Michałowy Staw, Górki Małe, Jezioro Grabówko) uzyskały niezadowalającą (U1) ocenę perspektyw ze względu na silną antropopresję (nielegalne wędkarstwo, plany pogłębienia stawu, silnie rozrastającą się zabudowę rekreacyjną wokół jeziora i możliwość spływu zanieczyszczeń z nielegalnych szamb, możliwe zmiany stosunków wodnych). Dla stanowiska jezioro Mateczne perspektywy zachowania gatunku oceniono jako złe (U2) ze względu na jego położenie w rejonie intensywnie użytkowanym rolniczo ze spływem nawozów i środków ochrony roślin ze zlewni jeziora. Dla jeziora Mały Suszek również oceniono jako złe (U2), gdyż warunki siedliskowe są nieodpowiednie dla tego gatunku. Perspektywy zachowania na tych stanowiskach, gdzie nie

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

stwierdzono obecności gatunku, ale siedliska nie wykluczają jego występowania, oceniono jako nieznane (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Na obszarze Szumleś stwierdzono następujące zagrożenia: na jednym stanowisku stwierdzono zabudowę brzegów jeziora budownictwem rekreacyjnym i w konsekwencji możliwy spływ do jeziora zanieczyszczeń z nielegalnych szamb (jezioro Grabówko) oraz użytkowanie wędkarskie i związane z tym czyszczenie zbiornika i pogłębianie (stanowiska Szumleś zbiorniki 2-3). Na stanowiskach jezioro Suskie i jezioro Mateczne (okolice Susza), występuje zagrożenie spływem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin z okolicznych intensywnie użytkowanych, wielkoobszarowych pól uprawnych. Na części stanowisk jako przewidywane zagrożenie stwierdzono ewentualne zimowe sypanie soli w celu utrzymania przejezdności pobliskich dróg oraz możliwe zmiany stosunków wodnych. Na pozostałych stanowiskach praktycznie brak informacji na temat istniejących negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obecności gatunków obcych i inwazyjnych.

Ocena ogólna: Tylko na dwóch stanowiskach (jezioro Grabówko i Bagno Bubnów) stan gatunku oceniono jako właściwy (FV). W przypadku Jeziora Grabówko, pomimo słabiej ocenionych perspektyw zachowania gatunku, ogólna ocena FV wynika z bardzo dobrego stanu siedliska i populacji. Na sześciu stanowiskach (Szumleś zbiornik 2 i 3, Tuchoń, Michałowy Staw, Jezioro Bobrowe, Jezioro Bagienne) stan gatunku oceniono jako niezadowolający (U1), o czym decydował przede wszystkim stan populacji (regułą są niskie liczebności lub brak stwierdzenia osobników). Natomiast na pozostałych poza dwoma oceniono stan gatunku jako nieznany (XX). Oceny takiej dokonano ze względu na brak stwierdzenia gatunku podczas badań monitoringowych, przy dobrym lub niezadowolającym stanie siedliska oraz perspektyw zachowania, które nie wykluczają jednak obecności tego gatunku na badanych stanowiskach. Stan gatunku na dwóch stanowiskach: jezioro Mały Suszek i jezioro Mateczne oceniono jako zły (U2), na tych stanowiskach należy wykluczyć występowania badanego gatunku i możliwość jego ewentualnego pojawienia się, ze względu na zły stan siedlisk.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Większość (20) stanowisk było położonych na obszarach siedliskowych sieci Natura 2000. Na 2 obszarach Natura 2000 (Szumleś i Ostoja Poleska) stan gatunku określono jako właściwy (FV) ze względu na dobry stan populacji i siedlisk na tych obszarach, a także dobre perspektywy zachowania. Warto zaznaczyć, że na obu obszarach znajduje się wiele odpowiednich dla gatunku zbiorników wodnych nieobjętych monitoringiem i podkreślić wysoki reżim ochronny obszaru Ostoja Poleska (park narodowy), który sprzyja zachowaniu siedlisk. Na pozostałych obszarach stan ochrony gatunku określono jako niezadowolający (U1), ze względu na nieliczne występowanie gatunku na tych obszarach.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W oparciu o wyniki monitoringu na 26 stanowiskach oraz biorąc pod uwagę czternaście innych, publikowanych współczesnych stanowisk tego gatunku, które nie były objęte monitoringiem, można wstępnie przyjąć, że gatunek ten w regionie biogeograficznym kontynentalnym jest obecnie nie zagrożony, a populacja jest silna i stabilna. Stan ochrony także można ocenić na dobry (FV), gdyż większość znanych stanowisk znajduje się na terenie obszarów chronionych różnej rangi (Parki Narodowe, Parki Krajobrazowe i Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk „Natura 2000”).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV).

Pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* (1081)

Chrząszcz wodny preferujący głównie duże, czyste zbiorniki z bogatą pod względem gatunkowym roślinnością wodną (dobrze rozwinięte, typowe zbiorowiska dla jeziora eutroficznego: szuwar niski, wysoki, nymfeidy, elodeidy), gdzie zasiedla wypłyconą strefę brzegową. Nie występuje w toni wodnej.

Współcześnie gatunek niezmiernie rzadki.

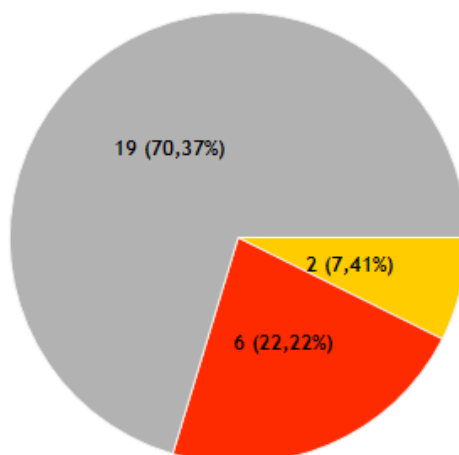
Występuje tylko w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju narażony na wyginięcie (VU).

W latach 2010-2011 monitoringiem objęto 27 stanowisk w regionie CON, z tym że 4 stanowiska były prowadzone w 2 sezonach monitoringowych (testowano dwie różne metody odłowu osobników).

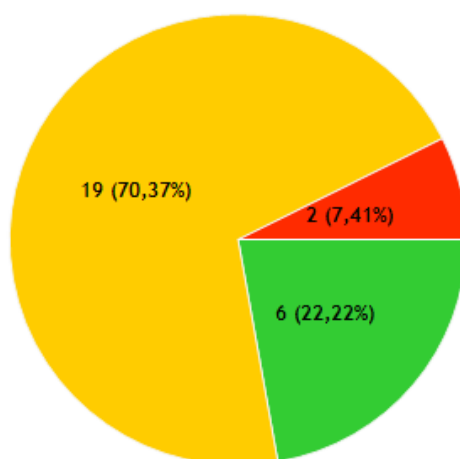
Region CON

Stan populacji

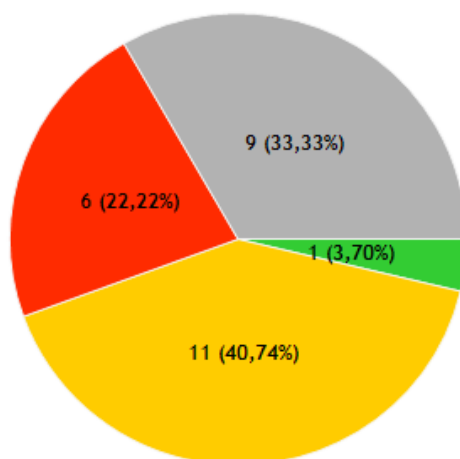

Stan siedliska

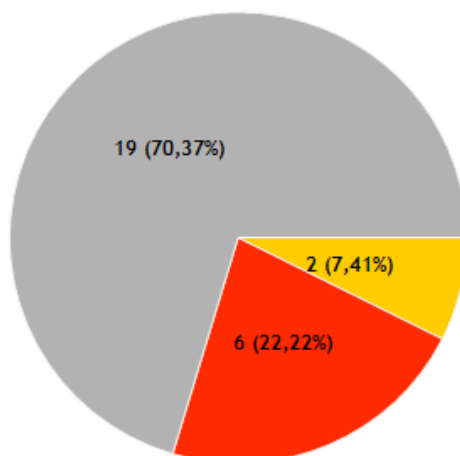
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Gatunek został stwierdzony tylko na dwóch stanowiskach spośród 27 monitorowanych; jedno z nich znajduje się na obszarze Natura 2000 „Szumleś”, drugie przy jego granicy. Obserwacje dotyczyły pojedynczych osobników (jeden-dwa), stąd niezadowalająca (U1) ocena stanu populacji. Na pozostałych stanowiskach nie stwierdzono ani jednego osobnika. Nie jest jasne, czy wyniki monitoringu odzwierciedlają rzeczywiste występowanie pływaka szerokobrzeżka. Ze wszystkich badanych obszarów gatunek był wcześniej wykazywany. Na 19 z tych stanowisk siedliska są odpowiednie lub bliskie odpowiednim dla tego chrząszcza, a więc ma on szansę nadal się tam utrzymać, dlatego stan populacji określono tam jako nieznany (XX), pomimo braku stwierdzeń. Na pozostałych 6 stanowiskach, gdzie stan siedlisk lub/i perspektywy zachowania są złe, stan populacji określono jako zły (U2).

Stan siedliska: Na sześciu badanych stanowiskach siedlisko oceniono jako odpowiednie dla tego gatunku (Jezioro Bagienne, jezioro Grabówko, jezioro Łukie, jezioro Moszne, jezioro Długie i Bagno Bubnów). Większość pozostałych stanowisk (19 z 27) ma niezadowalające (U1) warunki siedliskowe, głównie ze względu na niewłaściwą powierzchnię i morfologię, czystość zbiorników, czy stopień wykształcenia i bogactwo roślinności. Należy jednak zaznaczyć, że żadne z nich nie było zupełnie nieodpowiednie dla tego gatunku. Natomiast jako zupełnie nie odpowiadające (U2) preferencjom pływaka szerokobrzeżka oceniono siedliska na dwóch stanowiskach: Jezioro Mały Suszek (zbiornik dystroficzny) i jezioro Mateczne (silnie przeżyźnione jezioro).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na 11 stanowiskach oceniono jako niezadowalające (U1) w związku z nieodpowiednimi warunkami siedliskowymi. Dla 6 stanowisk (jezioro Mateczne, Jezioro Mały Suszek, Łowkowice, Bytom 1, Bytom 2, Bytom Żabie Doły 1) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako złe (U2), głównie ze względu na położenie w rejonie wydobywczym kopalń lub silne oddziaływanie antropogeniczne takie jak intensywne wędkarstwo amatorskie, zagospodarowywanie przyległy terenów, spływ zanieczyszczeń. Perspektywy zachowania oceniono jako właściwe – FV tylko na jednym stanowisku (Jezioro Bagienne na terenie ostoi „Dolina Piławy”). Na 9 stanowiskach położonych m.in. w Poleskim Parku Narodowym i Tucholskim Parku Krajobrazowym perspektywy oceniono jako nieznane (XX). Choć nie stwierdzono tam występowania gatunku, to po jednym sezonie badań monitoringowych trudno uznać, że gatunek tam wyginął. Jeżeli nadal występuje, to ma na tych stanowiskach odpowiednie warunki siedliskowe i nie stwierdzono, ani nie przewiduje się wystąpienia zagrożeń dla tych siedlisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Na stanowiskach na obszarze „Szumleś” stwierdzono zabudowę brzegów jeziora budownictwem rekreacyjnym i w związku z tym możliwość spływu do jeziora zanieczyszczeń z nielegalnych szamb (jezioro Grabówko) oraz użytkowanie wędkarskie i związane z tym czyszczenie i pogłębianie zbiornika (stanowiska Szumleś zbiornik 2-3). Na stanowiskach jezioro Suskie i jezioro Mateczne, występuję zagrożenie spływem nawozów sztucznych i środków ochrony roślin z okolicznych intensywnie użytkowanych, wielkoobszarowych pól uprawnych. Na stanowiskach na obszarze „Dolina Piławy” jako przewidywane zagrożenia stwierdzono ewentualne zimowe sypanie soli w celu utrzymania przejeźdźności drogi; droga znajduje się blisko wielu zbiorników i istnieje możliwość spływu soli i innych zanieczyszczeń z drogi. Na stanowisku jezioro Budzyńskie (Wielkopolski Park Narodowy) jako istniejące negatywne oddziaływanie stwierdzono zaśmiecanie terenu przez okolicznych mieszkańców oraz nielegalne wędkarstwo. Na

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

niektórych stanowiskach praktycznie brak informacji na temat istniejących negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń. Brak negatywnych oddziaływań na cztery stanowiska położone w Poleskim Parku Narodowym.

Gatunki obce. Na żadnym ze stanowisk nie stwierdzono obcych i inwazyjnych gatunków.

Ocena ogólna: Generalnie na większości (19) stanowisk stan ochrony jest nieznany (XX), gatunku co prawda nie stwierdzono, ale nie można wykluczyć jego występowania. Na 6 stanowiskach (Łowkowice, Bytom 1, Bytom 2, Bytom-Żabie Doły 1, jezioro Mały Suszek i jezioro Mateczne) stan określono jako zły (U2), ponieważ występowanie tam badanego gatunku oraz możliwość jego ewentualnego pojawienia się należy raczej wykluczyć. Oceny U1 – stan niezadowolający przyznano stanowiskom, gdzie stwierdzono obecność gatunku i gdzie stan populacji określono jako niezadowolający.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród badanych stanowisk czternaście było położonych na 4 obszarach siedliskowych sieci Natura 2000 (Szumleś, Ostoja Poleska, Dolina Piławy, Ostoja Wielkopolska). Stan gatunku na obszarze Natura 2000 „Szumleś” określono jako właściwy (FV), w związku z zaobserwowaniem aż trzech osobników tego gatunku (najwięcej w monitoringu i współcześnie w Polsce), dobrym stanem siedliska i dobrymi perspektywami zachowania. W pozostałych obszarach stan określono jako nieznany (XX); gatunku co prawda tam nie stwierdzono, ale nie można wykluczyć jego występowania.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym

Ze względu na zbyt małą liczbę stwierdzeń gatunku w ramach prac monitoringowych należy stan ochrony dla całego regionu biogeograficznego kontynentalnego określić jako nieznany (XX).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowolający (U1).

Zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus* (4026)

Gatunek zamieszkujący stare, naturalne lasy z dużą ilością zalegającego, martwego drewna. Zasiedla stojące lub powalone, wilgotne i próchniejące pnie i kłody, preferując drewno w III i IV klasie rozkładu.

Gatunek o nieokreślonej wielkości populacji w Polsce; zmniejszający swoją liczebność z powodu intensywnej gospodarki leśnej.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

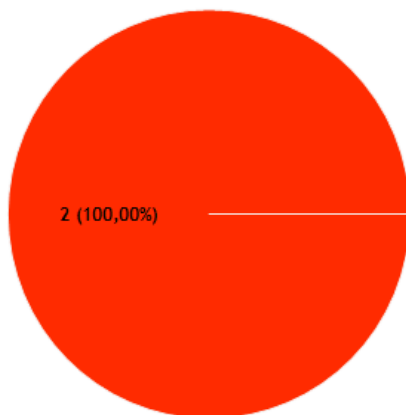
W kraju silnie zagrożony wyginięciem (EN).

Monitoring objął 2 stanowiska w regionie ALP i 3 stanowiska w regionie CON.

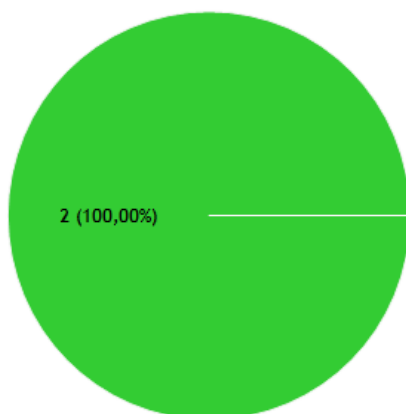
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region ALP

Stan populacji

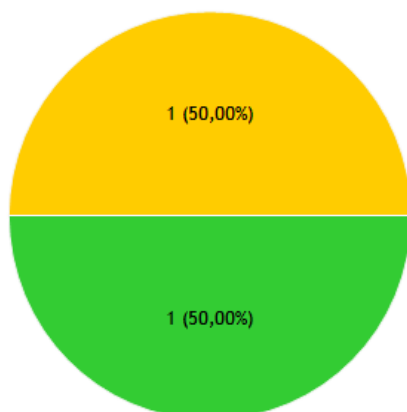

Stan siedliska

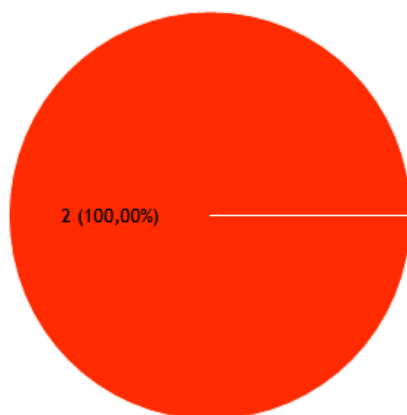

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

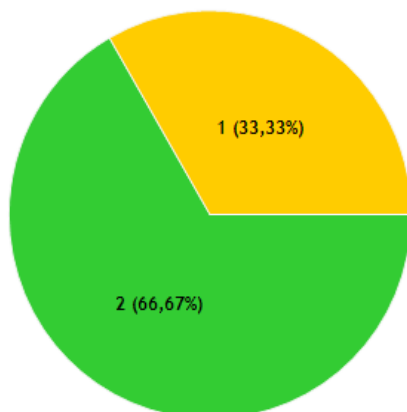

Ocena ogólna

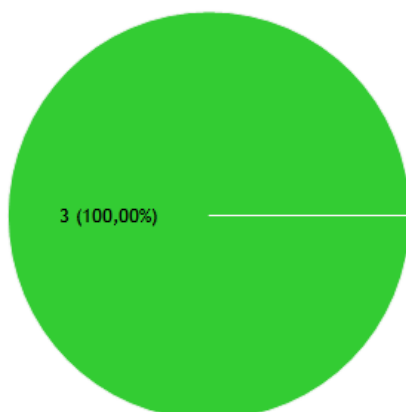
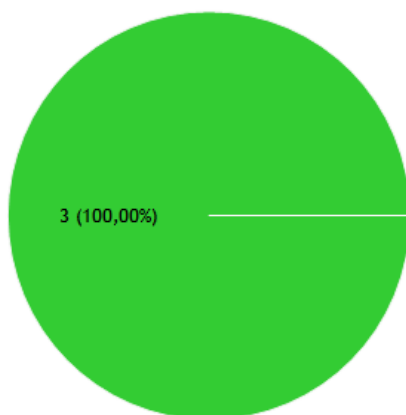
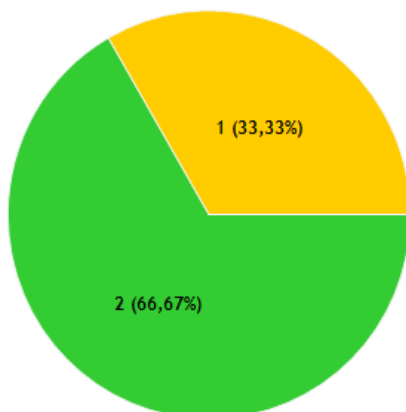
Region CON

Stan populacji

Stan siedliska

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowaniaOcena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Generalnie stan populacji gatunku w regionie kontynentalnym jest lepszy niż w regionie alpejskim. Na obu badanych stanowiskach regionu ALP (Babia Góra, Przełom Jasiołki) stan populacji był zły (U2), ponieważ nie udało się stwierdzić tam obecności imago. Stan populacji na 2 stanowiskach w regionie CON oceniono wysoko (ocena FV). Jedynie na terenie Puszczy Białowieskiej przyznano ocenę stanu populacji U1. Wiąże się to z obserwowaną w 2010 roku niską liczebnością populacji zagłębka bruzdkowanego.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska: Na wszystkich badanych stanowiskach, zarówno w regionie biogeograficznym alpejskim jak i kontynentalnym stan siedlisk oceniono wysoko, przyznając mu ocenę FV. Bardzo dobry stan siedlisk prawdopodobnie wynika z położenia wszystkich stanowisk na terenie obszarów chronionych.

Perspektywy zachowania: Na czterech badanych stanowiskach perspektywy zachowania oceniono jako właściwe (FV). Jedynie stanowisko Przełom Jasiołki, w regionie ALP zostało ocenione na U1. Jest to jedyne stanowisko położone poza terenami parków narodowych, objęte jedynie ochroną rezerwatową, co w połączeniu z jego niewielką powierzchnią, otoczeniem lasów gospodarczych oraz nie stosowaniem zasady strefowości w ochronie rezerwatu, powoduje niezadowalającą ocenę perspektyw zachowania.

Oddziaływania i zagrożenia: Na części stanowisk nie stwierdzono żadnych negatywnych oddziaływań; na stanowisku Bukowa Góra stwierdzono regresję jodły, a na stanowisku Pasma Łysogórskie negatywnym oddziaływaniem a także przewidywanym zagrożeniem jest konieczność usuwania martwych i obumierających drzew ze względu na kradzieże drewna i zagrożenie dla turystów a także w niewielkim stopniu zabijanie drobnych zwierząt przez przejeżdżające pojazdy. Jako główne zagrożenie dla gatunku wymienia się ewentualne zmiany w gospodarce leśnej, mogące spowodować pogorszenie warunków siedliskowych.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Stan ochrony *Rhysodes sulcatus* na obu stanowiskach w regionie ALP uznano za zły (U2) ze względu na zły stan populacji (brak stwierdzenia imagines). Stan ochrony gatunku na 2 badanych stanowiskach w regionie CON jest właściwy (FV), a na jednym – Puszcza Białowieska – niezadowalający (U1), ze względu na niską liczebność gatunku. Jest to najprawdopodobniej wynikiem mniejszej zasobności lasów Puszczy w podstawowe gatunki roślin żywicielskich (jodła i buk), co jest konsekwencją naturalnego rozmieszczenia tych gatunków drzew w Polsce.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura

Wszystkie monitorowane stanowiska zlokalizowane są na 5 obszarach Natura 2000. Na dwóch z nich (Łysogóry, Rostocze Środkowe) stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy FV, na jednym – niezadowalający (Puszcza Białowieska; ze względu na niską liczebność gatunku). Na obu obszarach położonych w regionie ALP stan ochrony gatunku otrzymał ocenę złą (U2), mimo dobrych (Babia Góra) lub przeciętnych (Ostoja Jaślicka) warunków siedliskowych. Powodem tych ocen był brak stwierdzenia gatunku podczas prac monitoringowych.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Na podstawie badań monitoringowych 2010 stan gatunku w regionie biogeograficznym należy uznać za niedostatecznie rozpoznany. Wstępnie można go uznać za niewłaściwy – zły (U2).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Spośród wszystkich badanych obszarów te znajdujące się w regionie kontynentalnym zdecydowanie należą do najlepiej zachowanych i o najwyższych parametrach. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest z pewnością fakt, iż stanowiska te leżą w obszarach ochrony ścisłej (często utworzonych już w połowie zeszłego stulecia lub wcześniej) na terenie Parków Narodowych. Populacje zagłębia bruzdkowanego są tam stabilne i trwałe. Można zatem uznać, że populacje *Rhysodes sulcatus* w regionie biogeograficznym kontynentalnym są właściwie chronione (ocena FV).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie ALP oceniono jako zły (U2), a w regionie CON jako niezadowalający (U1).

Zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus* (1086)

Gatunek leśny, uważany za relikwit lasów pierwotnych. Do rozwoju wymaga martwych drzew, w ostatnich stadiach rozkładu. Roślinami żywicielskimi są przede wszystkim: dęby, topola osika, klony, wiązy.

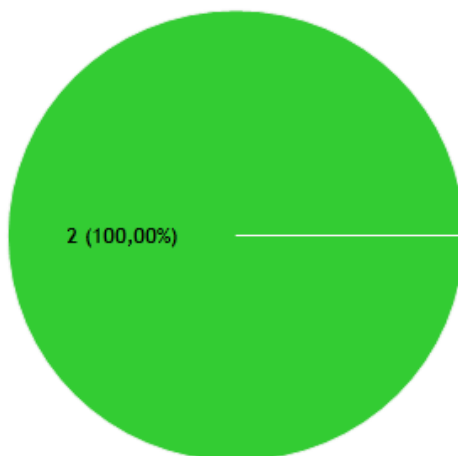
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

W kraju bliski objęty ochroną ścisłą, na Czerwonej Liście Gatunków Ginących i Zagrożonych umieszczony w grupie LC (najmniejszej troski).

Monitoring, gatunku prowadzony w latach 2010-2011, objął 2 stanowiska w regionie ALP i 7 stanowisk w regionie CON.

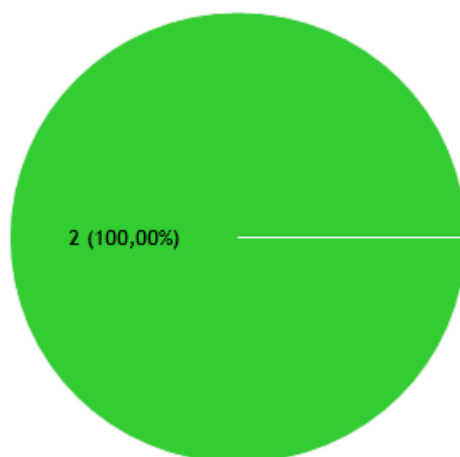
Region ALP

Stan populacji

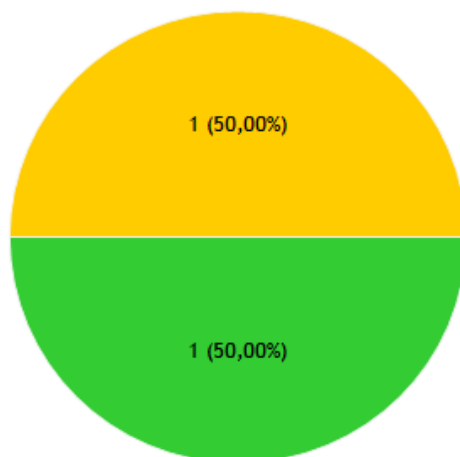

Stan siedliska

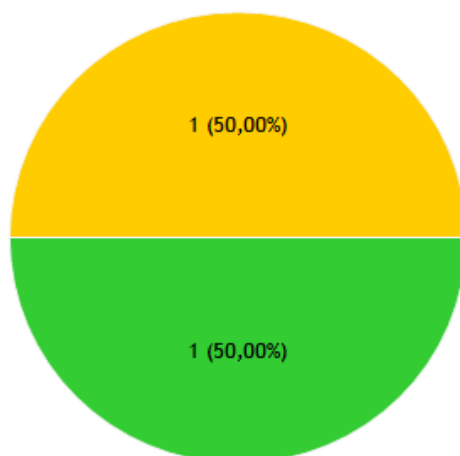
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

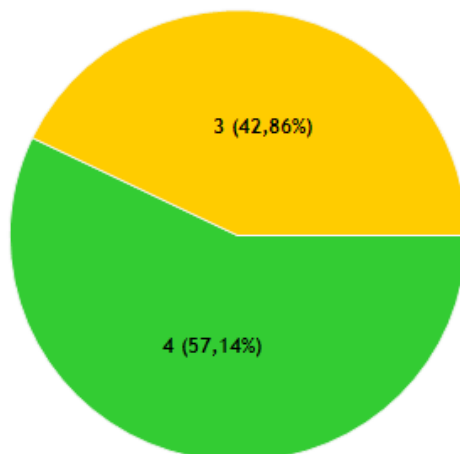
Ocena ogólna

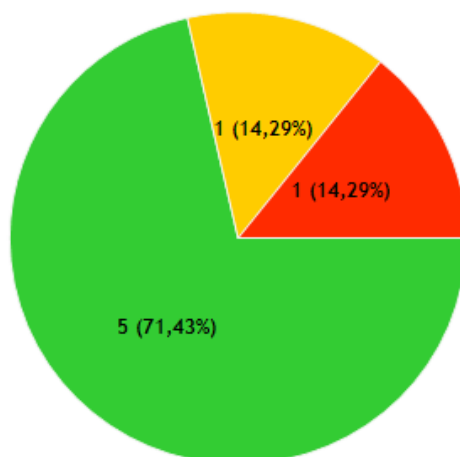
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

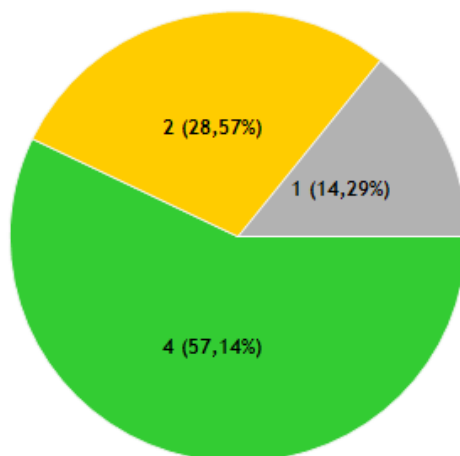
Stan populacji

Stan siedliska

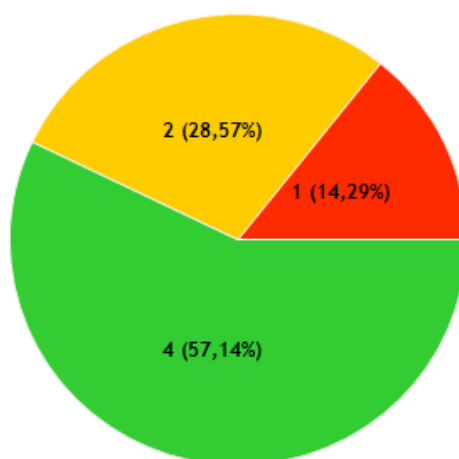

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Na sześciu stanowiskach (w tym na obu stanowiskach w regionie ALP – Magura i Lasy Turnickie) stan populacji oceniono jako właściwy (FV). Bytujące tam populacje można uważać za silne. Na 3 stanowiskach w regionie CON stan populacji jest niezadowolający (U1). Dotyczy to stanowisk Pociecha, Rezerwat Sztynort, Las Wolica. W przypadku stanowiska Rezerwat Sztynort nie wiadomo, czy zgniotek cynobrowy jeszcze tam występuje, gdyż mimo przeprowadzenia badań inwentaryzacyjnych nie został odnotowany. Na stanowisku Las Wolica stwierdzono co prawda występowanie populacji tego gatunku, jednak nie da się aktualnie określić jej kondycji i liczebności ze względu na lokalne występowanie gatunku na małym obszarze. Wstępna ocena stanu populacji na tym stanowisku jest więc niezadowolająca.

Stan siedliska: Na siedmiu stanowiskach (w tym na obu w regionie ALP) stan siedlisk oceniono jako właściwy (FV). Stanowiska odznaczają się dużą ilością martwego drewna i zapewniają właściwe warunki życia i rozwoju tego gatunku. Na stanowisku Lasy Bliżyńskie stan określono jako niezadowolający (U1), o czym zdecydowały niezadowolające oceny takich wskaźników jak ilość i jakość martwego drewna, struktura przestrzenna i średnia zasobność drzewostanu, a na stanowisku Las Wolica jako zły - złe oceny ilości martwego drewna, stopnia naturalności ekosystemu leśnego oraz struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanu – ale z tendencją do poprawy (U2↑), gdyż w związku z wdrażaniem różnych celowych działań sprzyjających ochronie saproksylobiontów jest szansa na poprawę jakości siedlisk.

Perspektywy zachowania: Na trzech stanowiskach (Lasy Białowieży, Pasma Łysogórskie, Pociecha, Starodrzew Szyndzielski i Magura – stanowisko w regionie ALP) oceniono je jako dobre, za względu na aktualnie przyjęte strategie ochrony oraz dobrą jakość siedlisk, np. w przypadku Lasów Białowieży znaczna część stanowiska objęta jest ochroną rezerwatową, a na nie objętych tą ochroną terenach leśnych, ze względu na warunki siedliskowe (znaczne zabagnienie terenu) nie prowadzi się aktualnie istotniejszych działań gospodarczych, co sprzyja utrzymywaniu się odpowiednich dla zgniotka cynobrowego warunków przyrodniczych. Na dwóch stanowiskach w regionie kontynentalnym (Lasy Bliżyńskie i Las Wolica) perspektywy zachowania ocenione są jako niezadowolające (U1), m.in. z uwagi na niewłaściwe oceny stanu siedliska (w przypadku Lasu Wolica są szanse na poprawę tego stanu). Podobnie oceniono perspektywy na drugim stanowisku

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

w regionie ALP (Lasy Turnickie). Planowane i w wielu miejscach realizowane są tam już zabiegi (głównie cięcia tzw. przedrębne sklasyfikowane jako trzebież późna), które w istotny sposób wpłyną na redukcję mikro- i makrosiedlisk zgniotka cynobrowego i spowodować mogą - w perspektywie kilkunastu - kilkudziesięciu lat ich stosowania - znaczne pogorszenie stanu siedliska gatunku.

Nieznane są perspektywy zachowania na stanowisku Rezerwat Sztynort (XX) ze względu na brak informacji, czy gatunek ten nadal występuje na tym stanowisku.

Oddziaływania i zagrożenia: Zagrożenie dla gatunku stanowi usuwanie martwych i umierających drzew, choć w ostatnich latach obserwuje się poprawę jakości siedlisk leśnych w tym zakresie.

Gatunki obce. Dąb czerwony *Quercus rubra*.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy na 5 stanowiskach (w tym na jednym stanowisku w regionie ALP - Magura). Stanowiska te wykazywały się w większości dobrym stanem populacji, warunkami siedliskowymi oraz dobrymi perspektywami zachowania. Na dwóch stanowiskach w regionie CON (Lasy Bliżyńskie, Rezerwat Sztynort), jak i na stanowisku w regionie ALP (Lasy Turnickie) oceniono go jako niezadowolający (U1). W przypadku stanowisk Lasy Bliżyńskie i Las Wolica głównie z uwagi na niewłaściwy stan siedlisk (U1 i U2) i brak perspektyw ich poprawy, a w przypadku Lasów Turnickich z uwagi na planowane i realizowane zabiegi (głównie cięcia tzw. przedrębne sklasyfikowane jako trzebież późna), które mogą pogorszyć aktualny – jeszcze dobry – stan siedlisk. Również jako niezadowolający (U1) oceniono stan ochrony na stanowisku Rezerwat Sztynort. Nie zastała tam potwierdzona obecność gatunku, a perspektywy zachowania są niejasne. Na stanowisku Las Wolica stan ochrony oceniono jako zły, z uwagi na ogólny zły stan siedlisk, ale z tendencją do poprawy (U2↑). Na zły stan siedliska wskazywały aż trzy wskaźniki (ilość martwego drewna, stopień naturalności drzewostanu, struktura przestrzenna i wiekowa). Niemniej jednak, w związku z wdrażaniem różnych celowych działań sprzyjających ochronie saproksylobiontów, przewiduje się poprawianie się jakości siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie stanowiska badań monitoringowych zgniotka cynobrowego zlokalizowane są w obszarach Natura 2000. W przypadku kilku z nich (Łysogóry, Puszcza Kampinoska, Puszcza Białowieska, Lasy Suchedniowskie, Las nad Braciejową, Ostoja Magurska) można było wnioskować o stanie ochrony gatunku, biorąc pod uwagę, oprócz wyników monitoringu, także wiedzę koordynatora prac lub inne dostępne dane. Stan ochrony zgniotka cynobrowego na terenie Puszczy Białowieskiej, Łysogór i Puszczy Kampinoskiej można określić jako właściwy (FV). Obserwacje gatunku na terenie tych obszarów świadczą o istnieniu silnych populacji. Relatywnie dobry jest również stan gatunku w Ostoi Magurskiej. Sprzyjają temu warunki środowiska, w tym duża ilość odpowiednich mikrosiedlisk. W Lasach Suchedniowskich stan gatunku ocenić można wstępnie jako niezadowolający (oceniono tak zarówno stan siedlisk, jak i perspektywy), a Lesie nad Braciejową jako zły (z uwagi na zły stan siedlisk i niewielką powierzchnię obszaru). W pozostałych obszarach nie jest aktualnie możliwa ocena stanu populacji, siedliska, oraz perspektyw zachowania, ponieważ występowanie gatunku nie jest tam dobrze rozpoznane (ocena XX).

Stan ochrony gatunku w regionach biogeograficznych

Badane stanowiska nie stanowią wystarczającej próby, pozwalającej na ocenę stanu ochrony gatunku na poziomie obu regionów biogeograficznych. Wstępnie jednak w obu regionach biogeograficznych można by go określić, jako niezadowalający z tendencją do poprawy (U1↑), pod warunkiem stosowania właściwych sposobów ochrony.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako niezadowalający (U1), a w kontynentalnym jako zły (U2).

Mięczaki

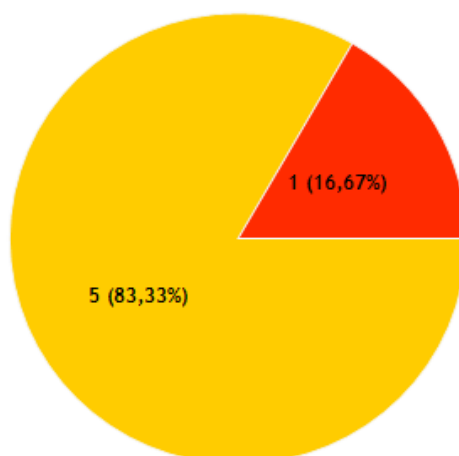
Poczwarówka Geyera *Vertigo geyeri* (1013)

Skrajnie rzadki, słabo zbadany gatunek, relikwit polodowcowy (ma wiele stanowisk subfosalnych). Jego współczesne występowanie w Polsce potwierdzono dopiero w 2005. Wszystkie aktualnie znane stanowiska pochodzą z regionu alpejskiego. Gatunek związany z siedliskiem górskich łąk (typ siedliska 7230-1).

Do monitoringu wybrano 6 stanowisk, wszystkie położone na obszarach Natura 2000.

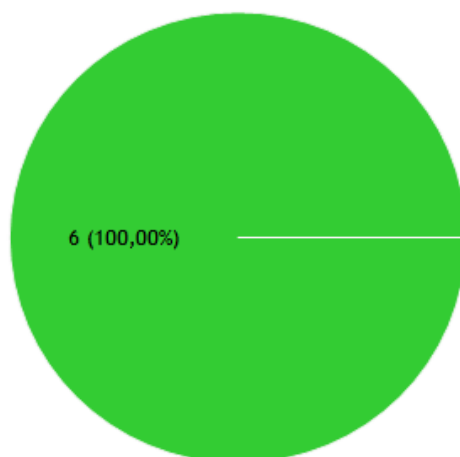
Region ALP

Stan populacji

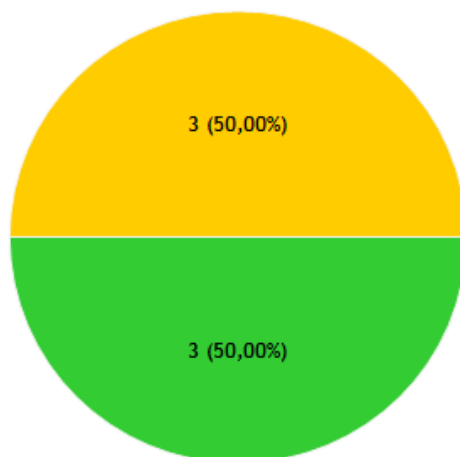

Stan siedliska

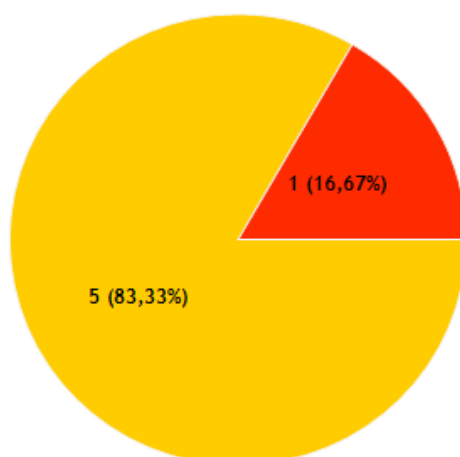
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na wszystkich 6 stanowiskach stan populacji określono jako niewłaściwy, w tym na 1 stanowisku (Puścizna Rękowańska 1) jako zły (U2) z uwagi przede wszystkim na niskie zagęszczenia osobników, a także zaburzoną strukturę wiekową oraz izolację przestrzenną stanowisk. Należy zaznaczyć, że choć na wszystkich stanowiskach wskaźnik „izolacja” wskazywał na stan zły (U2), nie decydował o sumarycznej ocenie stanu populacji, ponieważ izolacja pomiędzy miejscami występowania populacji reliktowych, jak w przypadku poczwarówki Geyera, jest zjawiskiem charakterystycznym dla nich.

Stan siedliska: Stan siedlisk na badanych 6 stanowiskach oceniono generalnie jako bardzo dobry, co oznacza, że siedlisko jest w dobrej kondycji. Niemal wszystkie wskaźniki oceniono na FV: powierzchnia potencjalnie zajmowanego siedliska przekracza 50% powierzchni stanowiska, zespoły ślimaków mają bogaty i typowy skład, na stanowiskach nie stwierdza się istotnych, niekorzystnych zmian roślinności, siedliska mają właściwą wilgotność i w obrębie stanowisk nie uległy silnej fragmentacji.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku zostały ocenione jako dobre (FV) na 3 stanowiskach zlokalizowanych na Polanie Biały Potok, natomiast na stanowiskach z Torfowisk Orawsko-Nowotarskich, jako niezadowolające (U1). Na stanowiskach na Polanie Biały Potok nie stwierdzono istotnych zagrożeń; pomimo wypasu owiec, gatunek nie zaniknął. Wypas powstrzymuje też sukcesję roślinności drzewiastej i krzewiastej. W przypadku stanowisk na Puściznie Rękowańskiej, oprócz zarastania drzewami i krzewami, problemem jest wkraczająca na stanowiska trzcina, która zmienia charakter siedliska, a także osuszanie siedlisk w związku z pozyskaniem torfu.

Oddziaływania i zagrożenia: W przypadku wszystkich badanych stanowisk realnym zagrożeniem jest postępująca sukcesja – zarastanie stanowisk przez drzewa i krzewy. Na Puściznie Rękowańskiej pozyskuje się torf. W tym celu prowadzi się działania osuszające miejsca eksploatacji. Zintensyfikowanie tego procesu w przyszłości stworzy istotne zagrożenie dla siedliska poczwarówki Geyera, które osuszone i zdegradowane, w szybkim tempie będzie podlegać sukcesji.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na większości badanych stanowisk został określony jako niezadowolający (U1), a na 1 jako zły (U2). Jest to spowodowane niskimi zagęszczeniami, a w przypadku stanowisk na Puściznie Rękowańskiej – także niepewnymi perspektywami zachowania populacji. Na stanowisku z oceną U2 nie stwierdzono poczwarówek Geyera w pobranym materiale.

Należy podkreślić, że poczwarówka Geyera jest bardzo słabo poznanym gatunkiem w Polsce (jej stanowiska na Podhalu zostały odkryte w tym dziesięcioleciu). Ważne jest, że udało się potwierdzić jej obecność na badanych stanowiskach i opisać siedlisko, w którym występuje.

Stan ochrony na obszarach Natura 2000

Stan ochrony populacji *Vertigo geyeri* w obu badanych obszarach Natura 2000 (Polana Biały Potok i Torfowiska Orawsko-Nowotarskie) jest niewłaściwy (U1). Choć stan siedlisk jest dobry, populacje

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

są niewielkie, mają zaburzoną strukturą wiekową, a ponadto są izolowane. W przypadku Torfowisk także perspektywy zachowania oceniane są jako niewłaściwe z uwagi na obserwowane procesy sukcesji oraz praktykowana ręczną eksploatację torfu.

Stan ochrony na poziomie regionu kontynentalnego alpejskiego

Ponieważ monitorowano wszystkie znane stanowiska gatunku, można na ich podstawie wnioskować o stanie jego ochrony w regionie ALP. Wyniki wskazują na stan niewłaściwy (niezadowolający – U1). Podobnie oceniono go w raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 r.

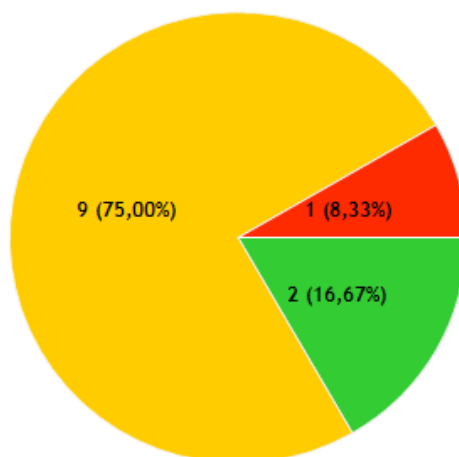
Poczwarówka zwężona *Vertigo angustior* (1014)

Gatunek lądowy, występujący na bogatych w wapń terenach podmokłych, znany w Polsce ze stosunkowo nielicznych miejsc występowania. Występowanie gatunku nie jest dostatecznie rozpoznane.

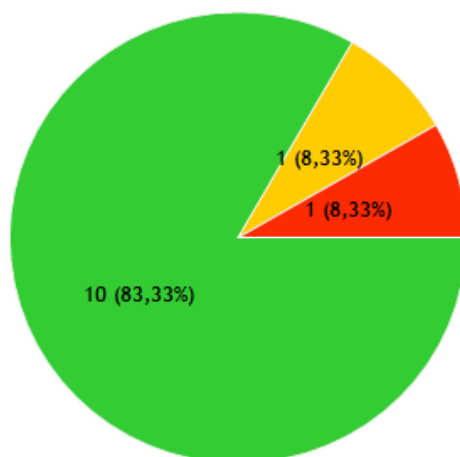
Występuje zarówno w regionie alpejskim, jak i kontynentalnym.

Gatunek silnie zagrożony w kraju (EN).

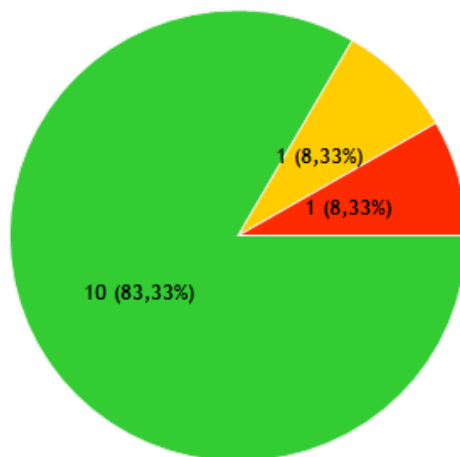
Do monitoringu wybrano 36 stanowisk, położonych w różnych częściach zasięgu (24 – region kontynentalny, 12 – region alpejski).

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska**

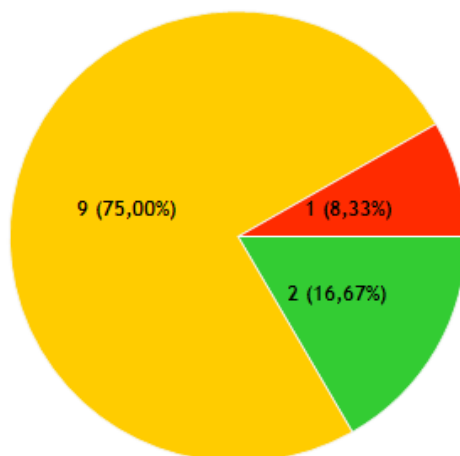
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

\Stan ochrony na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na 10 z 12 badanych stanowisk stan populacji określono jako niewłaściwy, przy czym na 1 stanowisku (Ochotnica Górna „Stalmachy”) jest to stan zły (U2). Odpowiedzialne za to są przede wszystkim niskie zagęszczenia osobników, a także zaburzona struktura wiekowa oraz izolacja przestrzenna populacji. Na dwóch stanowiskach (Tylawa i Moszczaniec w Ostoi Jaślickiej) stan populacji jest właściwy (FV). Trudno ocenić przyczynę słabego stanu populacji. Być może niskie liczebności są normalnym zjawiskiem i należałoby zweryfikować sposób waloryzacji wskaźnika odnoszącego się do zagęszczenia gatunku na stanowiskach.

Stan siedliska: Stan siedlisk na większości (10 na 12) badanych stanowisk oceniono generalnie jako bardzo dobry (FV), na co wskazywały niemal wszystkie wskaźniki: powierzchnia potencjalnie zajmowanego siedliska przekracza 50% powierzchni stanowiska, zespoły ślimaków mają bogaty i typowy skład, na stanowiskach nie stwierdza się istotnych, niekorzystnych zmian roślinności, siedliska mają właściwą wilgotność i w obrębie stanowisk nie uległy silnej fragmentacji. Zniszczone zostało stanowisko Ochotnica Górna „Stalmachy” (ocena U2).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku zostały ocenione jako dobre (FV) na większości stanowisk, poza dwoma przypadkami: zniszczonym stanowiskiem Ochotnica Górna „Stalmachy”, które nie ma szans na odtworzenie (ocena U2) oraz stanowiskiem Bartoszkówka zagrożonym przez zmianę użytkowania (ocena U1).

Oddziaływania i zagrożenia: Nie zidentyfikowano istotnych zagrożeń na większości stanowisk.

Gatunki obce. Nie stwierdzono.

Ocena ogólna: Na większości (9 na 12) badanych stanowisk w regionie alpejskim stan ochrony gatunku określono jako niewłaściwy, o czym decydowała głównie słaba ocena stanu populacji, bowiem stan siedlisk jest tam generalnie dobry i nie stwierdzono istotnych zagrożeń. Na jednym ze stanowisk (Ochotnica Górna „Stalmachy”) stan ochrony został oceniony jako zły (U2), bo stanowisko zostało zniszczone i nie stwierdzono poczwarówek zwężonych w pobranym materiale. Tylko dwa stanowiska: Tylawa i Moszczaniec (Ostoja Jaślicka), charakteryzowały się zadowalającą liczebnością (FV) i dobrą jakością siedliska (FV), również perspektywy zachowania były tam ocenione jako właściwe (FV).

Stan ochrony na obszarach Natura 2000

Stanowiska badane w regionie ALP zlokalizowane są w 4 obszarach Natura 2000. We wszystkich stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1): w Ostoi Gorczańskiej, Magurskiej i w Mocarach ze względu na stan populacji (niskie liczebności), a w Ostoi Jaślickiej ze względu na słabsze perspektywy zachowania (siedlisko gatunku w granicach obszaru jest w dużym stopniu pofragmentowane a poszczególne stanowiska są izolowane).

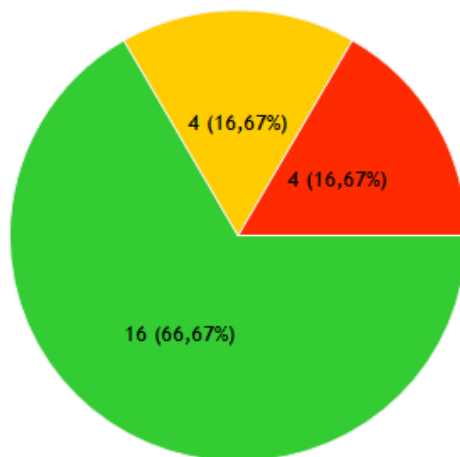
Stan ochrony na poziomie regionu biogeograficznego alpejskiego

Na podstawie monitoringu badanych stanowisk można wnioskować o stanie ochrony gatunku w regionie ALP. Wyniki wskazują na stan niewłaściwy (niezadowalający – U1). Gatunek osiąga niskie liczebności na wielu spośród badanych stanowisk i ma zaburzoną strukturę wiekową. Część stanowisk jest przynajmniej w pewnym stopniu izolowanych. W raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 r. oceniono go jako nieznany (XX).

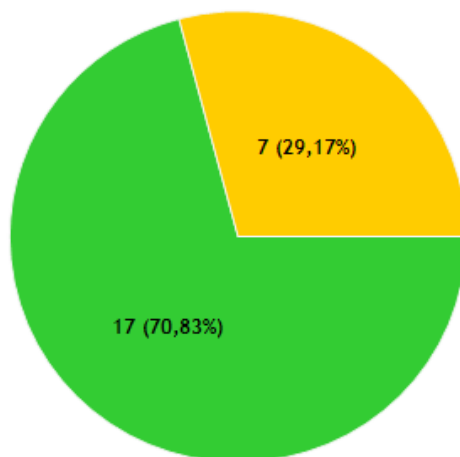
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region CON

Stan populacji

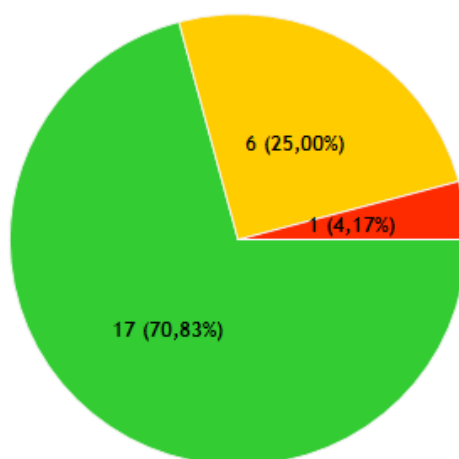
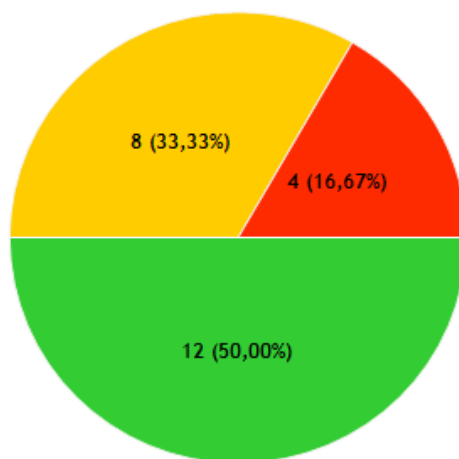

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji. Na ponad 60% stanowisk (16 z 24) stan populacji jest właściwy (FV). Na 4 stanowiskach parametr ten oceniono jako niezadowalający (U1). Na stanowiskach Bobrowa Struga, Borków, Debrzynka i Umianowice gatunek osiąga stosunkowo niewielkie liczebności, co pociąga za sobą niedobór młodych osobników. W przypadku kolejnych 4 stanowisk stan populacji był zły (U2). Na 3 stanowiskach w Puszczy Białowieskiej (Białowieża 1 i 2 oraz Stara Białowieża), a także na stanowisku Dolina Szczyry albo nie udało się odnaleźć żywych osobników badanego gatunku, albo występował on w próbach sporadycznie.

Stan siedliska. Na żadnym z badanych stanowisk nie stwierdzono złego stanu siedlisk. Na 7 stanowiskach uznano go za niezadowalający (U1) z uwagi m.in. na eutrofizację i zarastanie, małą powierzchnię dostępnych siedlisk i ubogie zespoły ślimaków. Były to m.in. stanowiska z Puszczy Białowieskiej, stanowisko Ilanka 2 z Dolinie Ilanki, oraz Flinta i Dolina Szczyry. Na pozostałych 17 badanych stanowiskach ocena stanu ochrony siedliska była właściwa (FV).

Perspektywy zachowania. Na jednym spośród badanych stanowisk - Dolina Szczyry – perspektywy zachowania zostały ocenione jako złe (U2), przede wszystkim dlatego, że siedlisko jest silnie zdegradowane, głównie przesuszone, a populacja ślimaka jest nieliczna i znajduje się w fazie

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

zaniku. Sytuację mogłoby poprawić zwiększenie wilgotności podłoża, co wymaga aktywnych działań ochronnych, które jak dotąd nie zostały podjęte. Na kolejnych 6 stanowiskach perspektywy zachowania są niezadowalające (U1). Są to 3 stanowiska w Puszczy Białowieskiej, a także Bobrowa Struga, Jezioro Tuczo i Wólka Bodzechowska. Na pozostałych 17 badanych stanowiskach ocena perspektyw zachowania była właściwa (FV).

Oddziaływania i zagrożenia: Na 2 stanowiskach (Białowieża 1 i Białowieża) realnym zagrożeniem jest przeprowadzenie melioracji osuszających. Stanowisko Stara Białowieża, położone bardzo blisko rzeki, narażone jest w przypadku powodzi na zniszczenie. Stanowisko Wólka Bodzechowska jest zagrożone wykorzystaniem tego terenu pod zabudowę. Na stanowiskach Jezioro Tuczo, Bobrowa Struga obserwuje się sukcesję roślinną.

Gatunki obce: Nie stwierdzono.

Ocena ogólna: Na około połowie badanych stanowisk stan ochrony gatunku był właściwy (FV). Na 4 stanowiskach stan oceniono jako zły (U2). Na tych stanowiskach (Białowieża 1, Białowieża 2, Stara Białowieża, Dolina Szczyry) albo nie udało się odnaleźć żywych osobników badanego gatunku, albo występował on w próbach sporadycznie. Na kolejnych 8 stanowiskach ogólny stan ochrony określono jako niezadowalający (U1). Na stanowiskach Bobrowa Struga (Dolina Ilanki), Borków (Ostoja Stawiany), Debrzynka (Dolina Debrzynki) i Umianowice (Ostoja Nidziańska) ze względu na nieliczną populację i wynikającą z tego niewłaściwą ocenę stanu populacji, na stanowiskach Flinta i Ilanka (Dolina Ilanki) z powodu niewłaściwego stanu siedliska, natomiast na stanowiskach Wólka Bodzechowska (Dolina Kamiennej) i Jezioro Tuczo ze względu na niewłaściwe perspektywy zachowania.

Stan ochrony na obszarach Natura 2000

Stan ochrony poczwarówki zwężonej w większości (7 na 12) badanych obszarów Natura 2000 został oceniony jako właściwy (FV). W 4 obszarach Natura 2000 (Ostoja Stawiany, Dolina Debrzynki, Dolina Ilanki, Dolina Kamiennej) określono go jako niezadowalający (U1). W pierwszych dwu przypadkach gatunek osiąga niskie liczebności, a w granicach obszaru badane jest jedno stanowisko, bo tylko jedno jest znane. W Dolinie Ilanki siedlisko nie wszędzie jest w najlepszej kondycji, natomiast w Dolinie Kamiennej perspektywy zachowania oceniono na U1 ze względu na możliwość zainwestowania i zagospodarowania terenu na którym leży stanowisko. Natomiast w Puszczy Białowieskiej stan ochrony gatunku oceniono jako zły (U2). Stanowiska w tym obszarze zostały wyznaczone w oparciu o starsze dane o występowaniu poczwarówki zwężonej w tych miejscach. W zasadzie nie udało się potwierdzić występowania badanego gatunku na tych stanowiskach. Jednak nie można wykluczyć występowania poczwarówki zwężonej w Puszczy Białowieskiej na podstawie tych badań.

Stan ochrony na poziomie regionu kontynentalnego

Na podstawie monitoringu badanych stanowisk można wnioskować o stanie ochrony gatunku w regionie CON. Gatunek jest w niezadowalającym (U1) stanie ochrony, przede wszystkim z uwagi na niskie zagęszczenia na znacznej części stanowisk. Należy jednak podkreślić, że na ponad połowie stanowisk jest to stan dobry: stanowiska mają dużą powierzchnię, siedliska są dobrze zachowane, a populacje są stosunkowo liczne i nie izolowane.

W raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 r. stan gatunku również określono jako niezadowalający (U1).

Poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana* (1016)

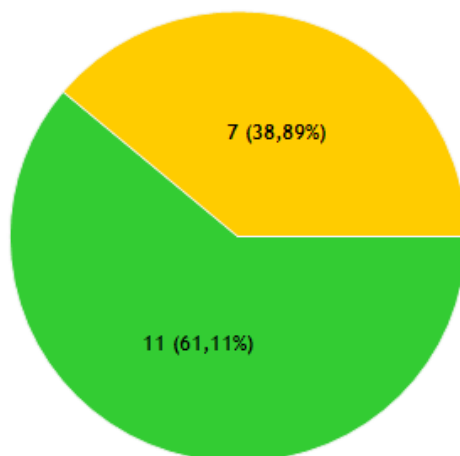
Gatunek zasiedlający roślinność terenów podmokłych. W Polsce znany z niewielu miejsc występowania na niżu, w całym zasięgu bardzo lokalny i rzadki. Występowanie gatunku jest niedostatecznie rozpoznane. Występuje tylko w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W Polsce gatunek krytycznie zagrożony (CR).

Do monitoringu wybranych zostało 18 stanowisk, położonych w różnych częściach zasięgu gatunku.

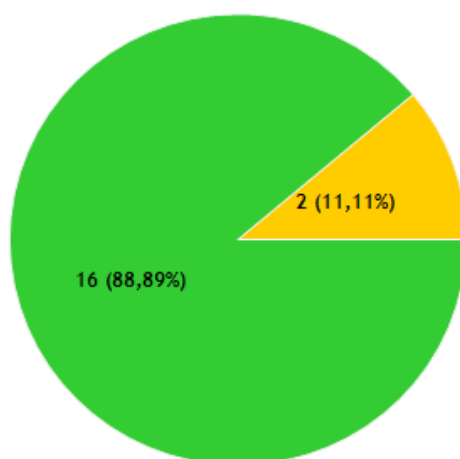
Region CON

Stan populacji

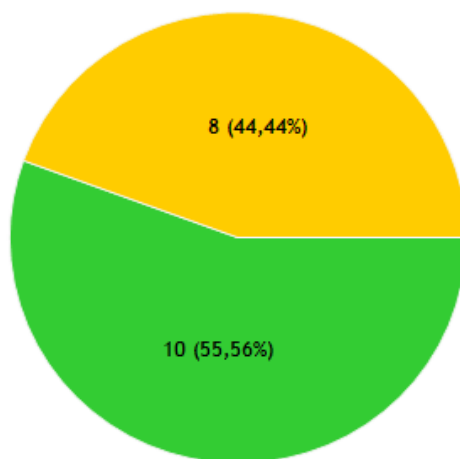

Stan siedliska

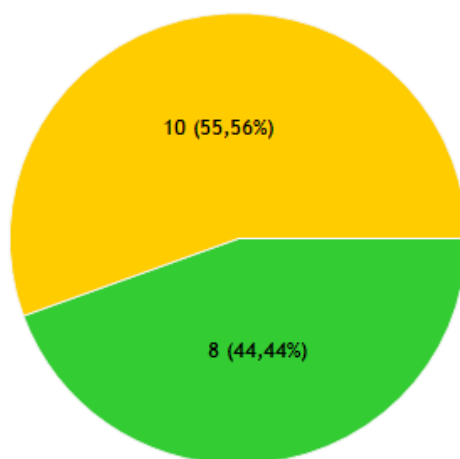
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji. Na 7 spośród 18 badanych stanowisk stan ochrony populacji oceniono jako niewłaściwy (U1). Były to stanowiska o niskiej liczebności, zaburzonej strukturze wiekowej, często izolowane. Znalazły się wśród nich: Białowieża 1, Białowieża 2, Stara Białowieża, Rybnica, Umianowice, Jezioro Liptowskie i Samborka 2 (5 pierwszych położonych jest w obszarach Natura 2000). Pozostałe 11 stanowisk miało właściwy (FV) stan ochrony populacji.

Stan siedliska. Stan siedlisk na badanych stanowiskach oceniono generalnie jako bardzo dobry, na co wskazywała większość badanych wskaźników. Tylko dwa stanowiska miały niezadowalającą (U1) ocenę tego parametru: Umianowice 1 i Jezioro Tuczo. W przypadku Umianowic odpowiedzialne za niewłaściwą ocenę stanu siedliska były: mała powierzchnia potencjalnego siedliska, zubożały skład gatunkowy zgrupowania ślimaków współwystępujących z poczwarówką jajowatą oraz zarastanie siedliska. Na drugim z tych stanowisk powierzchnia potencjalnego siedliska jest również mała i stwierdzono zarastanie stanowiska.

Perspektywy zachowania. Aż na 8 stanowiskach perspektywy zachowania oceniono jako niewłaściwe (Białowieża 1, Białowieża 2, Stara Białowieża, Mosty, Wólka Bodzechowska, Jezioro Liptowskie, Jezioro Tuczo i Samborka 2) z uwagi na potencjalne ich zagrożenie. Na pozostałych 10 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku oceniono jako dobre (ocena FV).

Oddziaływania i zagrożenia: Na stanowiskach (Białowieża 1 i Białowieża) realnym zagrożeniem jest przeprowadzenie melioracji osuszających. Stanowisko Stara Białowieża, położone bardzo blisko rzeki, narażone jest w przypadku powodzi na zniszczenie. Stanowisko Mosty może zostać zniszczone, jeśli nie obejmie się go ochroną w trakcie prac zwianych z eksploatacją żwiru w sąsiedztwie stanowiska. Stanowisko Wólka Bodzechowska jest zagrożone wykorzystaniem tego terenu pod zabudowę. Jez. Liptowskie, Jezioro tuczno i Samborka 2 to stanowiska zagrożone osuszeniem i sukcesją roślinną. Na pozostałych stanowiskach nie przewiduje się istotnych zagrożeń.

Ocena ogólna. Dla 10 stanowisk ocena ogólna stanu gatunku jest niewłaściwa (U1). W przypadku 7 stanowisk odpowiada za to niska liczebność populacji. Na pozostałych trzech stanowiskach stan ochrony populacji i stan siedliska jest właściwy, ale perspektywy zachowania oceniono jako niezadowalające (U1) z uwagi na realne zagrożenia. Na 8 stanowiskach stan ochrony jest właściwy (FV).

Stan ochrony w obszarach Natura 2000

Połowa z 10 zatwierdzonych lub projektowanych obszarów Natura 2000, w granicach których monitorowano poczwarówkę jajowatą w roku 2009 otrzymała ocenę FV (stan gatunku właściwy). Są to obszary: Dolina Debrzynki, Suchy Młyn, Pakosław, Puszcza Kampinoska, Dolina Białej Nidy). Stan ochrony gatunku na pozostałych obszarach oceniono jako niezadowalający (U1): w Puszczy Białowieskiej – głównie ze względu na niskie liczebności stwierdzane na poszczególnych stanowiskach, w obszarach Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie i Dolina Kamiennej ze względu na słabsze perspektywy zachowania występujących tam stanowisk, w Ostoi Żytnów z uwagi na niską liczebność populacji i niekorzystne perspektywy zachowania, natomiast w Ostoi Nidziańskiej, ponieważ na jednym z dwu stanowisk siedlisko jest w niewłaściwej kondycji.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Na podstawie monitoringu 18 badanych stanowisk można wnioskować o niezadowalającym (U1) stanie ochrony gatunku w regionie CON. Wynika ona przede wszystkim z oceny stanu populacji, ponieważ na większości stanowisk gatunek osiąga niskie liczebności. Natomiast badane wskaźniki stanu siedlisk poczwarówki wskazują, że siedliska są w dobrej kondycji. Perspektywy zachowania można ocenić jako niezadowalające ze względu na przewidywane zagrożenia; są one na badanych stanowiskach dość zróżnicowane, ale wszystkie mogą doprowadzić do zniszczenia siedliska na stanowisku.

Również w raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 r. stan gatunku w regionie CON określono jako niezadowalający (U1).

Zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus* (4056)

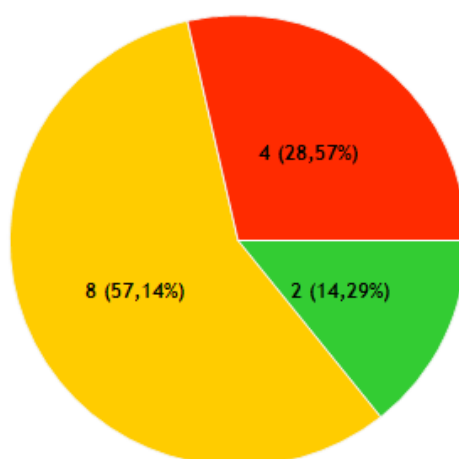
Słodkowodny gatunek ślimaka, zasiedlający przede wszystkim niewielkie zbiorniki z czystą, dobrze natlenioną i zawierającą jony wapnia wodą, której lustro pokryte jest w znacznym stopniu przez roślinność wodną. Najlepiej rozwija się w dobrze nasłonecznionych akwenach, których powierzchnia nie jest ocieniana przez roślinność rosnącą na brzegu. Jego rozmieszczenie w Polsce jest niedostatecznie rozpoznane. Znany jest z kilkudziesięciu stanowisk. Występuje tylko w regionie kontynentalnym.

Gatunek bliski zagrożenia (NT).

W latach 2009 i 2011 do monitoringu wybrano 14 stanowisk zlokalizowanych w różnych częściach zasięgu gatunku.

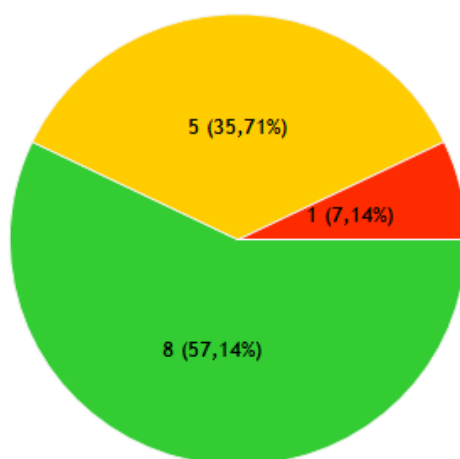
Region CON

Stan populacji

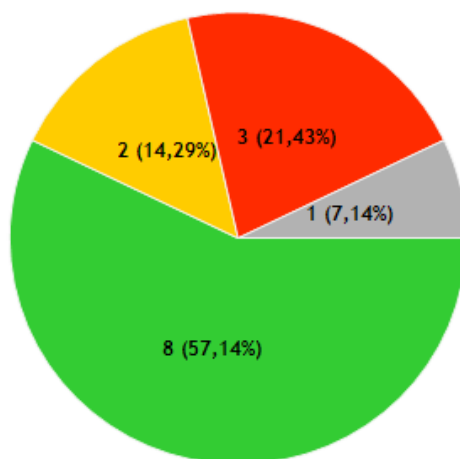

Stan siedliska

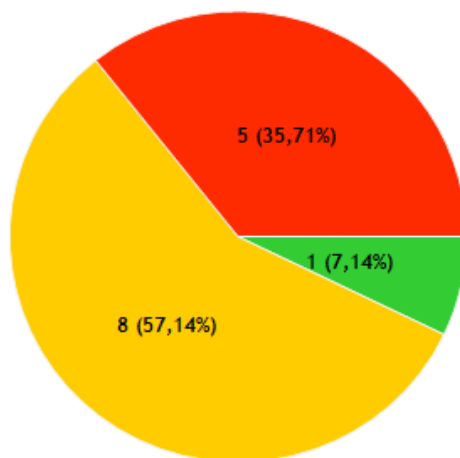
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji. Tylko dwa z 14 stanowisk charakteryzują się właściwym stanem populacji (FV). Jest to Rybnica i Dolina Bugu. Na 8 stanowiskach stwierdzono stan niezadowalający (U1). Odpowiada za to niska liczebność lub zaburzoną strukturą wiekową (6 stanowisk). Trzy stanowiska: Łasica - Kampinoski PN oraz Krutynia-Nowy Most i Jezioro Powidzkie mają zły (U2) stan populacji. Na pierwszym z tych stanowisk gatunek był znajdowany sporadycznie, na pozostałych nie odnaleziono go wcale lub nie było żywych osobników. W przypadku Międzyodrza, gdzie również nie stwierdzono gatunku, jego występowanie jest jednak bardzo prawdopodobne (U2/XX). Ze względu na rozległy obszar i niesprzyjające warunki do przeprowadzenia monitoringu tak z lądu (gęste trzcinowiska) jak i z wody (niski poziom wód i tym samym brak możliwości wykorzystania kajaków lub pontonów do penetracji najmniej dostępnych miejsc), zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji tego terenu przy użyciu odpowiedniego sprzętu pływającego w okresie, gdy będzie on bardziej dostępny z wody.

Stan siedliska: Badane wskaźniki wskazują na właściwy (FV) stan siedlisk na 8 stanowiskach. Stan niezadowalający (U1) stwierdzono na 5 stanowiskach. Na stanowiskach Gościencin i Radzewice siedlisko było pofragmentowane, malakocenoza uboga, a wahania poziomu wody prowadzą do okresowego częściowego wysychania (ocena U1); na trzech innych stanowiskach siedlisko było pozbawione odpowiedniej roślinności lub była ona rozwinięta w niedostatecznym stopniu. Ponadto na stanowisku „Międzyodrza” stwierdzono duże wahania poziomu wody, co prowadzi do okresowego częściowego wysychania. Na stanowisku Łasica-KPN, gdzie siedlisko oceniono jako złe (U2), jego degradacja objawiała się niewielką powierzchnią potencjalnie zajmowaną przez zatoczek i przez konieczną mu do życia roślinność wodną, obserwowano też duże wahania poziomu wody, a malakocenoza była uboga.

Perspektywy zachowania: Na 8 stanowiskach perspektywy zachowania kształtowały się właściwie (FV). Na dwu stanowiskach oceniono je jako niezadowalające (U1): na stanowisku Rybnica problemem stopniowo narastającym jest postępująca sukcesja, a na stanowisku Szklany Dół - obecność w sąsiedztwie emitorów pyłów i zanieczyszczeń powietrza. Pyły emitowane głównie przez cementownię mają ujemny wpływ na właściwości chemiczne wody. Zatoczek łamliwy żyjący na roślinach wodnych pozostaje pod wpływem wymienionych oddziaływań. Na trzech stanowiskach perspektywy zachowania określono jako złe (U2): Na stanowisku Radzewice obserwuje się postępujące zarastanie, a na stanowisku na kanale Łasica w Kampinoskim PN - zmiany poziomu wód (zatoczek łamliwy wymaga stabilnego zawodnienia i odpowiedniego składu roślinności, która w zmieniających się warunkach nie ma możliwości właściwie się rozwijać). Na stanowisku „Jezioro Powidzkie” oceniono je jako złe (U2) nie tylko z uwagi na brak stwierdzeń żywych osobników i niezadowalający stan siedlisk, ale głównie ze względu na istniejącą presję na rozwój działalności rekreacyjno-wypoczynkowej. W przypadku stanowiska Międzyodrza oceniono je ostrożnie jako nieznanne. Podobnie jak w Jeziorach Powidzkich nie stwierdzono tam żywych osobników, a stan siedlisk jest niezadowalający, ale brak silnej presji antropogenicznej, a występowanie gatunku jest bardzo prawdopodobne.

Oddziaływania i zagrożenia: Stwierdzone na stanowiskach oddziaływania i przewidywane zagrożenia obejmują sukcesję roślinną (np. Rybnica, Radzewice), zanieczyszczenia (pyły cementowni) prowadzące do obniżenia jakości wody (Szklany Dół), zmiany poziomu wód (Łasica).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunki obce. Ślimak kartuszek *Monacha cartusiana*, wodożydka nowozelandzka *Potamopyrgus antipodarum*, racicznica zmienna *Dreissena polymorpha*.

Ocena ogólna. Tylko jedno z badanych stanowisk zatoczka łamliwego kwalifikowało się do właściwej oceny ogólnej stanu ochrony (FV). Było to stanowisko „Dolina Bugu”. Na wszystkich pozostałych stanowiskach stan ochrony określono jako niewłaściwy, przy czym na 5 stanowiskach (Radzewice, Łasica-KPN, Krutynia-Nowy Most, „Miedzyodrze” i „Jezioro Powidzkie”) stan był zły (U2). Na stanowiskach Krutynia – Nowy Most, „Miedzyodrze” i „Jezioro Powidzkie” nie potwierdzono występowania zatoczka; na stanowiskach Radzewice i Łasica-KPN niewłaściwie kształtowały się wszystkie parametry. Pozostałe stanowiska miały niezadowalającą ocenę ogólną stanu ochrony. Jest to związane z niewłaściwym stanem populacji, co z kolei wynika z niskich liczebności osiąganych na tych stanowiskach. Tylko w przypadku stanowiska Rybnica niezadowalające perspektywy zdecydowały o ocenie ogólnej stanu ochrony.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Ocena stanu ochrony gatunku była możliwa dla 9 obszarów Natura 2000. W 6 z nich (Mierzeja Sarbska, Ostoja Piska, Dolina Dolnej Pilicy, Rogalińska Dolina Warty, Ostoja Żyznów, Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie) stan ochrony gatunku został oceniony jako niezadowalający (U1), a w trzech (Puszcza Kampinowska, Dolna Odra, Pojezierze Gnieźnieńskie) jako zły (U2). Za niezadowalającą ocenę stanu ochrony odpowiadają głównie niskie liczebności osiągane przez ten gatunek. Tylko obszarze Ostoja Żyznów, gdzie badano stanowisko Rybnica, stan populacji oceniono jako właściwy (FV). W obszarach z oceną stan zły nie potwierdzono występowania gatunku, siedliska są zdegradowane i jedynie w obszarze Dolna Odra jest nadzieję na poprawę sytuacji.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym

Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym to stan niezadowalający (U1), co wynika głównie z oceny stanu populacji (U1). Na większości stanowisk gatunek osiąga niskie liczebności. Wyniki badań wskazują natomiast, że siedlisko zatoczka jest w stosunkowo dobrej kondycji. Również perspektywy zachowania w większości badanych przypadków oceniono jako dobre. W przypadku kilku badanych stanowisk opisywano istnienie zagrożeń, które zdecydowanie pogarszają perspektywy ich zachowania. Jednak nie jest to sytuacja powszechna. Należy jeszcze zaznaczyć, że w regionie kontynentalnym istnieje wiele miejsc gdzie występuje siedlisko podobne do tego, na stanowiskach *Anisus vorticulus*. Dlatego bez przeprowadzenia badań w takich miejscach nie można jednoznacznie stwierdzić, że występowanie tego gatunku jest dostatecznie rozpoznane.

W raporcie 2007 określono go podobnie, jako niezadowalający (U1).

Kręgowce

Ryby i minogi

Boleń *Aspius aspius* (1130)

Gatunek słodkowodny, spotykany głównie w nizinnych wodach płynących, ale występujący też w niektórych jeziorach połączonych z rzekami oraz w wodach słonawych, w ujściach rzek i lagunach. W Polsce zasiedla wszystkie duże rzeki.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i alpejskim (gdzie występuje dość marginalnie).

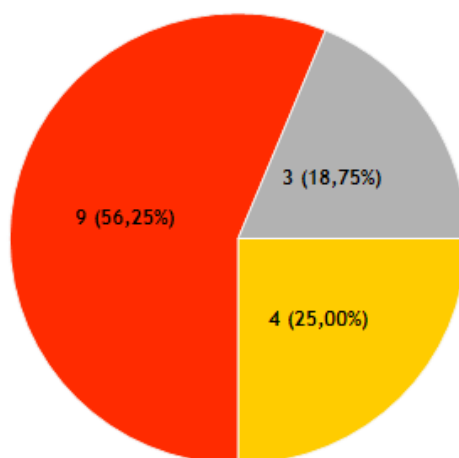
Gatunek wędkarski, pospolity, niezagrożony w kraju.

Gatunek został odłowiony na 16 stanowiskach w regionie CON.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

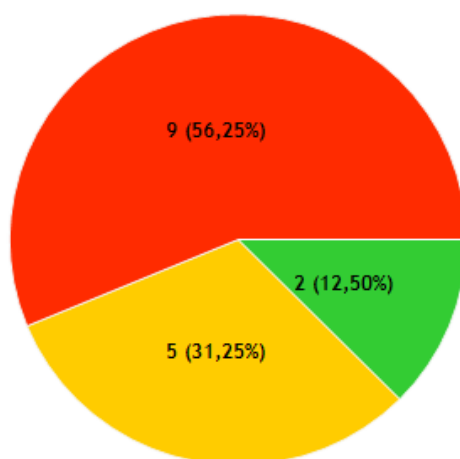
Region CON

Stan populacji

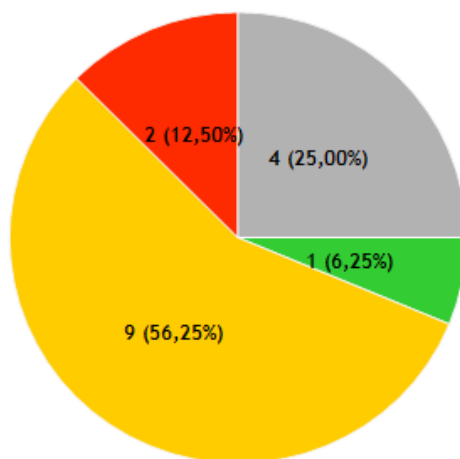

Stan siedliska

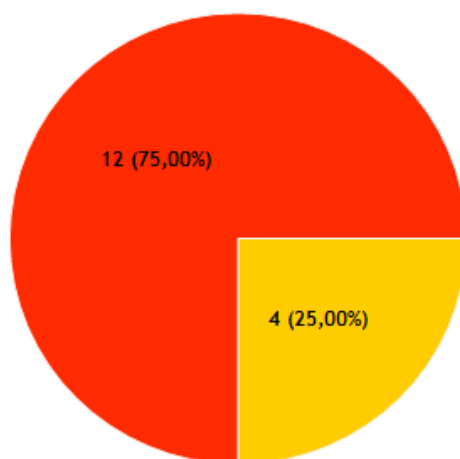
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na żadnym z monitorowanych stanowisk nie stwierdzono dobrego stanu populacji bolenia, natomiast na trzech stanowiskach stanu populacji nie można było określić jednoznacznie. Na połowie stanowisk stan populacji określono jako zły (ocena U2), a na czterech – jako niezadowolający (U1, stanowiska: Brok_Orło, Dunajec_Olszyny, BuG_Kania_Polska_06, Bug_Kuligów_04). Niewłaściwe oceny wynikały z uzyskiwanych na tych stanowiskach bardzo niskich zagęszczeń, obecności pojedynczych osobników w odłowach, braku osobników z klasy YOY.

Stan siedliska: Stan siedlisk wg hydromorfologii na 9 stanowiskach określono jako zły (U2). Wpływ na to miały przede wszystkim zniekształcona geometria koryta rzek oraz jego ograniczona mobilność. Na pięciu stanowiskach ocena stanu siedliska był niezadowolający (U1). Jedynie 2 stanowiska (oba na Bugu: Bug_Kania_Polska_06 i Bug_Kuligów_04) zostały ocenione wg kryteriów hydromorfologicznych jako właściwe (FV). Z kolei stan większości siedlisk wg EFI+ został oceniony jako właściwy (10 z 16 stanowisk). Na 2 stanowiskach oceny są niezadowolające, a na pozostałych 4 – złe. Wyraźnie widoczna jest różnica w ocenie siedlisk tymi dwiema metodami.

Perspektywy zachowania: Na większości stanowisk (9) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako niezadowolające (U1), a na dwóch (Brok_Orło, Wisła_Sandomierz) jako złe (U2). Na tych stanowiskach utrzymanie gatunku jest niepewne, zależne przede wszystkim od poprawy jakości hydromorfologicznej rzek, ograniczenia zanieczyszczeń, stworzenia tarlisk i zarybień. Na 5 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku są trudne do określenia, m. in. ze względu na nieznaną (stanowiska na Wiśle) lub niezadowolający (stanowiska na Bugu) stan populacji.

Oddziaływania i zagrożenia: Zdecydowana większość stanowisk podlega niekorzystnym oddziaływaniom w głównej mierze są to spływy zanieczyszczeń przemysłowych i bytowych, eutrofizacja, eksploatacja kruszywa, prostowanie i przegradzanie koryt oraz eksploatacja wędkarska.

Gatunki obce: karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*, babka szczupła *Neogobius fluviatilis*, babka łyś *Neogobius gymnotrachelus*, babka marmurkowata *Proterorhinus marmoratus*, trawianka *Perccottus glenii*.

Ocena ogólna: Podobnie jak w przypadku perspektyw zachowania tak i w ocenie ogólnej na wszystkich stanowiskach stwierdzono niewłaściwy stan ochrony gatunku: niezadowolający – 4 stanowiska (Wisła_Chrapy, Wisła_Dzierżączka, Bug_Kania_Polska_06, Bug_Kuligów_04), zły – 12 stanowisk. Wynika on ze słabych ocen stanu siedlisk i populacji bolenia. Wykorzystanie oceny stanu siedliska wg EFI+ w przypadku kilku stanowisk wpłynęłoby na zmianę (podniesienie lub obniżenie) oceny ogólnej stanu ochrony gatunku.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stan ochrony gatunku na stanowiskach zlokalizowanych w 2 obszarach sieci Natura 2000 jest niewłaściwy – zły (U2). Przyczyną są prawdopodobnie spływy zanieczyszczeń przemysłowych i bytowych, eksploatacja kruszywa, prostowanie i przegradzanie koryt i eksploatacja wędkarska. Wskazanie konkretnych czynników odpowiedzialnych za zły stan populacji bolenia wymaga przeprowadzenia badań wykraczających poza zakres wykonanego monitoringu. W przypadku pozostałych 8 obszarów Natura 2000 nie było możliwe określenie stanu ochrony dla całego

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

obszaru na podstawie jednego lub dwóch monitorowanych stanowisk lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badane stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej reprezentacji zasięgu występowania gatunku do przeprowadzenia rzetelnej oceny stanu ochrony gatunku w całym regionie biogeograficznym. W oparciu o wyniki z 16 stanowisk badanych w latach 2009-2010 r. należy go wstępnie określić jako zły (U2) – nie tylko ze względu na generalnie zły stan populacji (gdyż wyniki szacowania zagęszczeń populacji mogą być zaniżone; mała skuteczność stosowanej techniki odłowu w przypadku tego gatunku), ale również ze względu na zły i niezadowalający stan siedlisk na większości badanych stanowisk.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV).

Brzana *Barbus barbus* (1164)

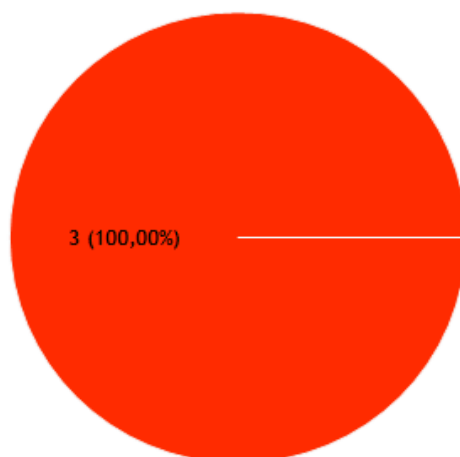
Gatunek słodkowodny; zasiedla rzeki o kamienisto – żwirowym i piaszczysto – żwirowym dnie, o szer. >20m, głębokości >1m i niskim spadku. Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim.

Uważany za zagrożony („Ryby słodkowodne Polski”), ale nie uwzględniony na Czerwonej Liście Zwierząt z 2004 r.

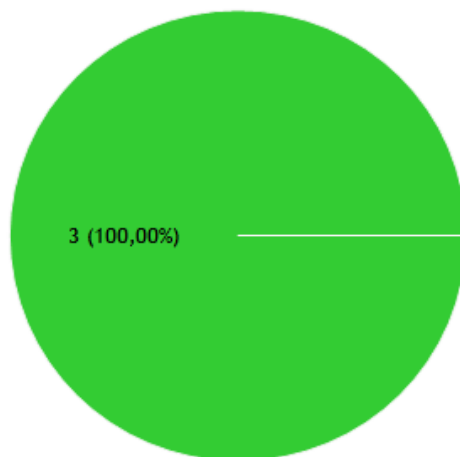
Gatunek odłowiono na 38 stanowiskach w regionie CON i na 3 stanowiskach w regionie ALP. Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP**Stan populacji**

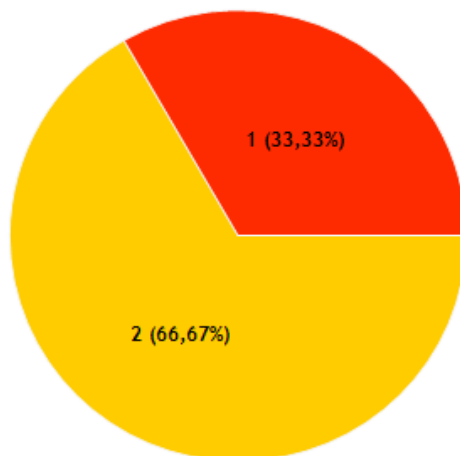
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

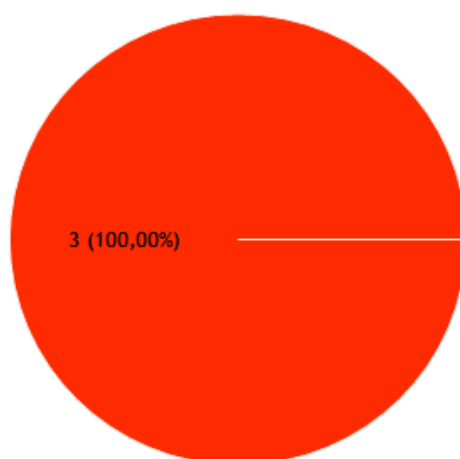

Perspektywy zachowania

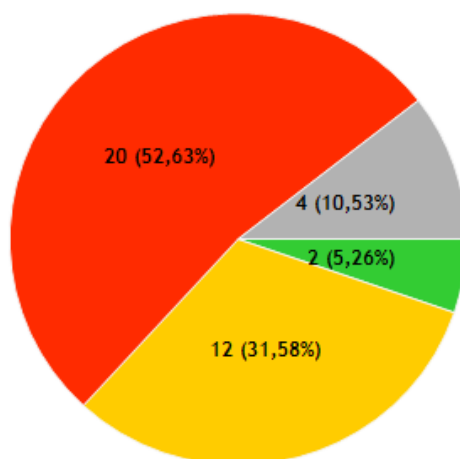
Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

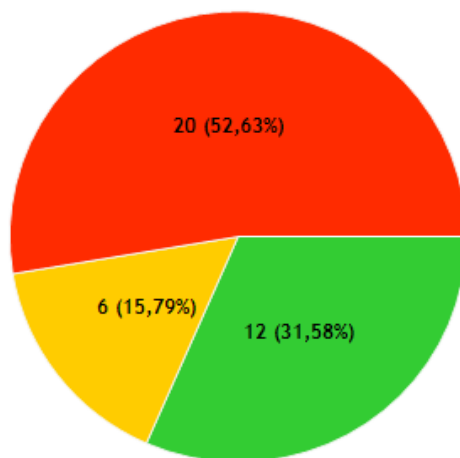

Region CON

Stan populacji

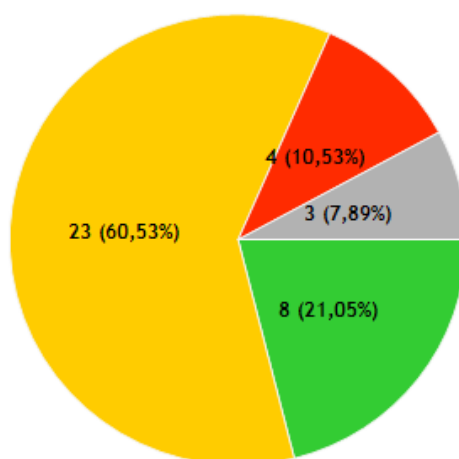
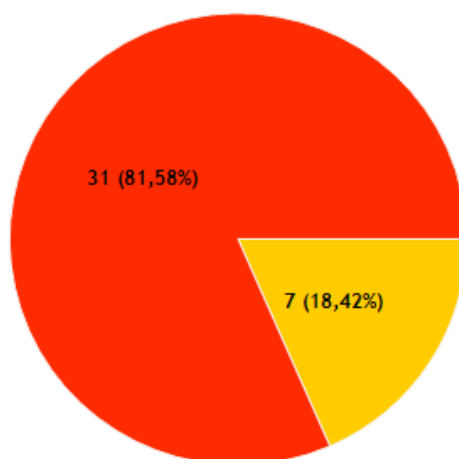

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji brzozy w regionie kontynentalnym jest właściwy jedynie na 2 stanowiskach (FV; Tarnawka/Tarnawa i Wiśłoka/Korzeniów). Na 12 badanych stanowiskach stan jest niezadowolający (U1), a na większości zły (U2; 20 stanowisk). Powodem tak niskich ocen były zarówno bardzo niskie liczebności, jak i zaburzona struktura wiekowa na badanych stanowiskach. Na 4 stanowiskach na Wiśle stan populacji pozostaje nieznany (XX). W regionie alpejskim stan populacji gatunku na wszystkich trzech stanowiskach jest zły (U2).

Stan siedliska: Stan siedliska (według oceny hydromorfologicznej) na większości stanowisk w regionie kontynentalnym jest zły (U2; 20 stanowisk), na sześciu stanowiskach niezadowolający (U1; stanowiska: Wiśłok/Haczów, Nida/Nowy Korczyn, San/Sanok, Wełna/Garncary, Wiśła_Chrapy, Wiśła_Dzierżączka), a na 12 właściwy (FV). Z kolei europejski indeks rybny wskazuje na prawie wszystkich stanowiskach na stan właściwy (FV), na dwóch stanowiskach na stan niezadowolający (U1), a na czterech na zły (U2). W regionie alpejskim stan siedlisk na wszystkich monitorowanych stanowiskach był właściwy (FV). Generalnie, badane odcinki cieków odznaczają się tam dość dużą naturalnością cech hydromorfologicznych koryta (zwłaszcza

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

substratu dennego, geometrii koryta i charakterystyki przepływu). Jedynie na stanowisku Wisłoka_Krempna ciągłość cieku była zła, jednak nie wpłynęło to na ogólną ocenę stanu siedliska.

Perspektywy zachowania: Na wszystkich stanowiskach w regionie ALP perspektywy są niewłaściwe: na dwóch stanowiskach niezadowolające (U1), ze względu na mało liczebne populacje przy braku osobników młodocianych, a na stanowisku Wisłoka/Krempna złe (U2), ze względu na planowaną budowę zbiornika zaporowego w Kątach. Perspektywy zachowania gatunku na stanowiskach w regionie CON są najczęściej niezadowolające (U1; 23 stanowiska). Stan właściwy tego parametru jest obserwowany rzadziej (FV; 8 stanowisk), a stan zły wystąpił tylko na 4 stanowiskach (U2; Wisłok/Besko, Wisłok/Haczów, Wiśła/ujście Raby i Wiśła/ujście Wisłoki). Na 3 stanowiskach (Wiśła_Dzierżączka, Wiśła_Włocławek_1 i Wiśła_Włocławek_7) perspektywy są trudne do określenia (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Bieżące oddziaływania antropogeniczne i wynikające z nich zagrożenia populacji brzany są związane z pogorszeniem jakości hydromorfologicznej rzek na skutek modyfikacji koryt rzek (regulacja, wydobywanie żwiru) a zwłaszcza tworzenia przeszkód migracyjnych, zmian stosunków wodnych przez zapory, pogorszeniem jakości wody (ścieki i eutrofizacja), oraz eksploatacją (wędkarstwo i kłusownictwo).

Gatunki obce: Karaś srebrzysty *Carassius gibelio*, trawianka *Percottus glenii*, babka szczupła *Neogobius fluviatilis*, babka łysa *Neogobius gymnotrachelus*, babka marmurkowata *Proterorhinus marmoratus*.

Ocena ogólna: Na wszystkich stanowiskach w obu regionach biogeograficznych ocena ogólna stanu ochrony gatunku jest niewłaściwa. W przypadku 7 stanowisk niezadowolająca (U1), a 34 (w tym wszystkich stanowisk w regionie ALP) zła (U2). Główną przyczyną tak niskich ocen są zarówno niewłaściwy stan siedlisk, jak i populacji, a w regionie alpejskim – niepewne perspektywy zachowania mimo dobrego stanu siedlisk.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 38 monitorowanych stanowisk na których stwierdzono występowanie brzany, 26 zlokalizowanych było na 16 obszarach Natura 2000. Brzana nie figuruje na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Na podstawie wyników z badań monitoringowych przeprowadzonych na 3 stanowiskach w latach 2009-2010 w regionie biogeograficznym alpejskim nie jest możliwe przeprowadzenie rzetelnej oceny stanu ochrony (XX).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Na obecnym etapie prac nie można jednoznacznie ocenić stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym z powodu niewystarczającej liczby stanowisk, i ich nierównomiernego rozmieszczenia na obszarze zasięgu. Do czasu zebrania bardziej reprezentatywnych danych możliwe jest jedynie wstępne zestawienie ocen najczęściej wskazywanych na stanowiskach. Na stanowiskach badanych w tym regionie stan monitorowanych populacji jest najczęściej zły (U2). Ma na to wpływ zły stan siedlisk, wynikający ze stopnia ich przekształceń i wyrażający się w złej jakości hydromorfologicznej, nieodpowiednia jakość wody, i w mniejszym stopniu eksploatacja wędkarska i kłusownicza. Z tego powodu przetrwanie większości zbadanych populacji brzany może być problematyczne (ocena U2).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych oceniono jako zły (U2).

Brzana karpacka *Barbus cyclolepis* (9000)

Brzana karpacka została opisana jako nowy podgatunek brzany *Barbus cyclolepis* Heckel, 1837 zasiedlającej niektóre rzeki zlewiska Morza Czarnego. Podstawą opisu nowego taksonu były okazy zebrane w Ostawie w Zagórzu (dorzecze Sanu). Istniejące dane na temat występowania tego gatunku wskazują na to, że w regionie kontynentalnym prawdopodobne jest znalezienie brzany karpackiej na stanowiskach, gdzie występują dwa inne gatunki z rodzaju *Barbus* – brzana i brzanka.

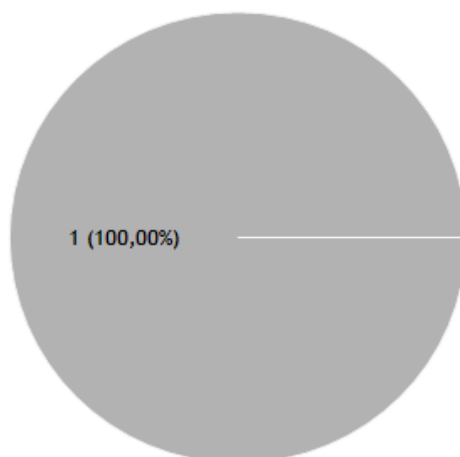
W roku 2009 gatunku nie stwierdzono na żadnym ze stanowisk odłowu. W roku 2010 gatunek odłowiono na 1 stanowisku w regionie CON.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2009.

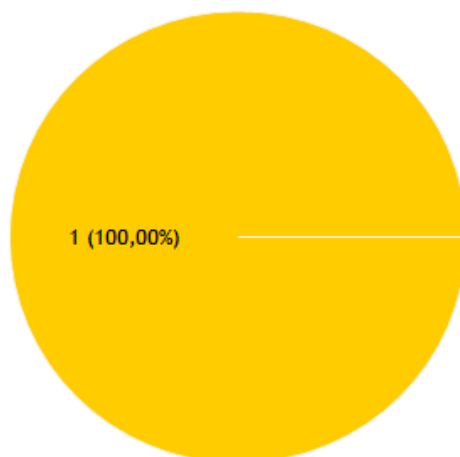
Region CON

Stan populacji

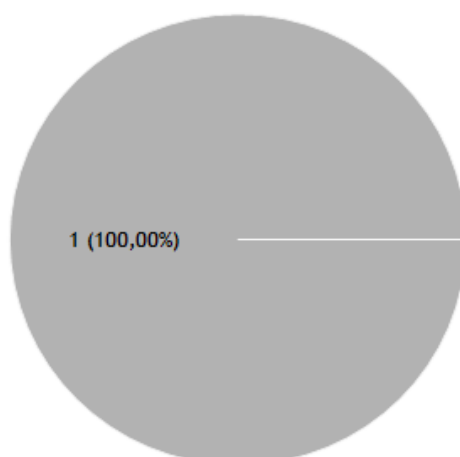
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

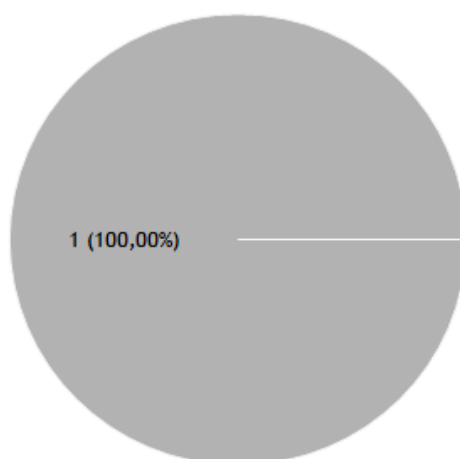
Stan siedliska

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji brzany karpackiej określono jako nieznaną (XX), co wykonawca uzasadnia małą liczbą odłowionych osobników, uniemożliwiającym dokonanie dokładniejszej oceny. Zgodnie z przyjętą wstępnie waloryzacją wskaźników stan populacji powinien być określony jako zły (U2) – bardzo niskie zagęszczenie, brak osobników młodocianych i tegorocznych.

Stan siedliska: Stan siedliska (według oceny hydromorfologicznej) jest niezadowalający (U1), natomiast europejski indeks rybny wskazuje na stan właściwy (FV). Ponieważ ocena stanu populacji jest zbliżona do oceny stanu siedliska opartej na jakości hydromorfologicznej, może to oznaczać, że czynniki siedliskowe istotnie wpływające na stan populacji brzany karpackiej są związane z morfologią koryta rzeki.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku są nieznane (XX). Mała liczebność, zła struktura populacji i wątpliwy status gatunkowy. Istnienie populacji jest zależne od: przeciwdziałania zanieczyszczaniu rzeki i eksploatacji osadów dennych oraz ograniczenia do niezbędnego minimum wykonywania prac regulacyjnych i utrzymaniowych.

Oddziaływania i zagrożenia: Bieżące oddziaływania antropogeniczne i wynikające z nich zagrożenia populacji brzany karpackiej przypuszczalnie polegają na modyfikacji koryta rzeki (regulacja i przeszkody migracyjne).

Gatunki obce: Na badanym stanowisku nie wykazano obecności obcych gatunków.

Ocena ogólna: Stanu gatunku jest nieznaną (XX). Wpływają na to nieznaną stan populacji oraz niepewne perspektywy zachowania gatunku na tym stanowisku.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Brzana karpacka nie figuruje na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszaru Natura 2000. Objęte monitoringiem stanowisko jest zlokalizowane na obszarze PLH180021 Dorzecze Górnego Sanu.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie uzyskanych wyników (1 stanowisko) nie można ocenić stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako niezadowalający (U1).

Brzanka *Barbus meridionalis* (*Barbus peloponnesius*) (2503)

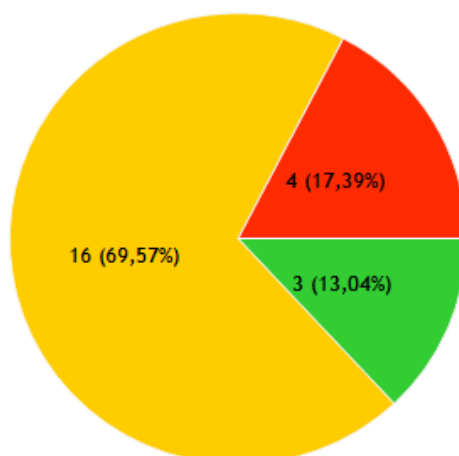
Gatunek słodkowodny, zasiedlający rzeki o kamienistym dnie i szerokości 10-50 m. Na terenie Polski występuje w górnej Wiśle i jej karpackich dopływach oraz w dorzeczu Sanu. Znany też z izolowanych stanowisk na niżu (Nida, Pilica, Wolica, Bystrzyca, Wierzyca).

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim.

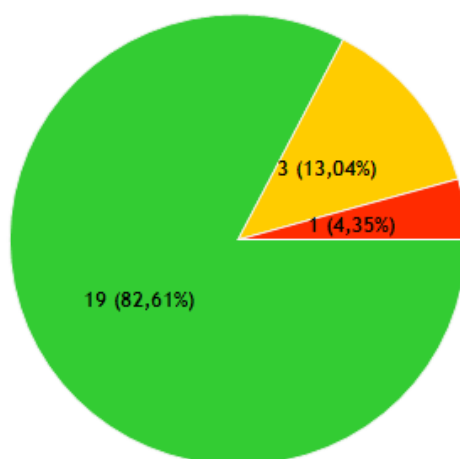
Uważany za narażony (VU).

Gatunek został odłowiony na 30 stanowiskach w regionie CON i na 23 stanowiskach w regionie ALP.

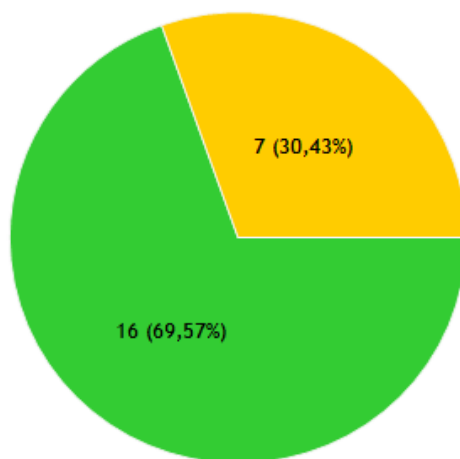
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska**

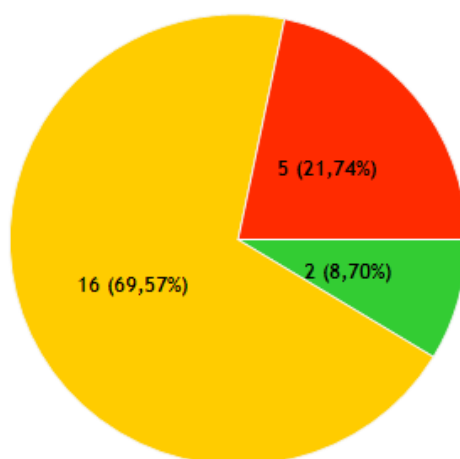
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

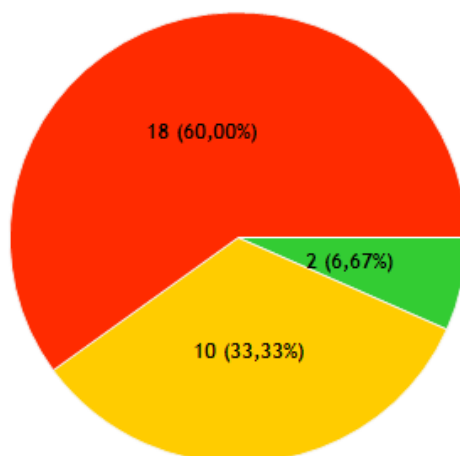
Ocena ogólna

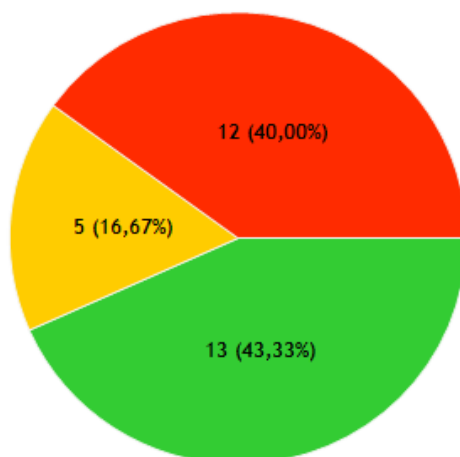
Region CON

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

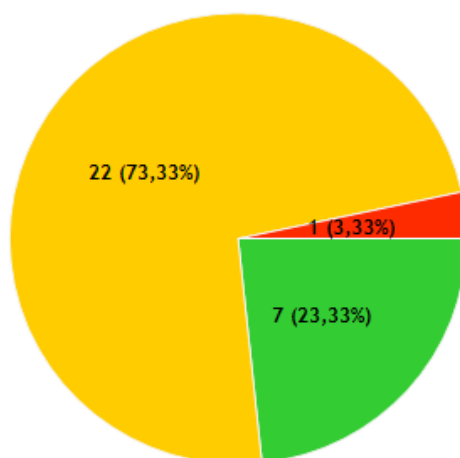
Stan populacji

Stan siedliska

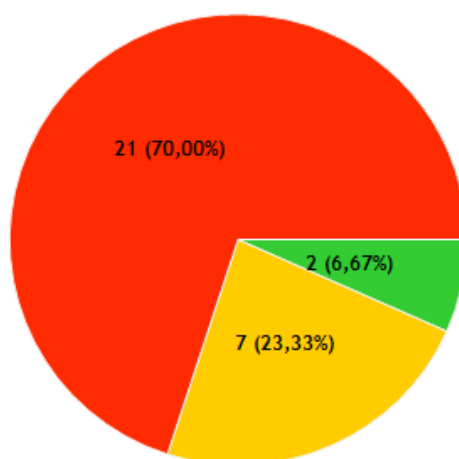

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: ALP: Stan populacji brzanki jest właściwy na 5 stanowiskach (ALP: Biała Tarnowska/Brunary, Łososina/Tymbark, Mostysza/Florynka; CON: Biała Tarnowska/Jankowa i Łososina/Witowice). Na 26 badanych stanowiskach (16 w regionie alpejskim i 10 w regionie kontynentalnym) stan jest niezadowolający (U1), a na 22 (4 stanowiska ALP: San_Tarnawa, Strwiąż_Brzegi Dolne, Strwiąż_Krościenko, Wisłoka/Świątkowa Mała i 18 stanowisk CON) zły, z uwagi na małe lub bardzo małe zagęszczenia populacji i zaburzoną strukturę populacji, a zwłaszcza brak osobników młodocianych i tegorocznych.

Stan siedliska: W regionie alpejskim stan siedlisk na 19 stanowiskach był właściwy (FV), a na 3 niezadowolający (U1). Zły stan siedliska stwierdzono jedynie na stanowisku Wisłoka/Kąty (słaby substrat denny, mobilność koryta i ciągłość cieku). Generalnie, badane odcinki cieków odznaczają się dość dużą naturalnością cech hydromorfologicznych koryta (zwłaszcza substratu dennego i charakterystyki przepływu). Stan siedliska (według oceny hydromorfologicznej) w regionie kontynentalnym wydaje się stosunkowo gorszy: na prawie połowie stanowisk jest zły (U2), a na 43% stanowisk właściwy (FV; 13 stanowisk). Na pozostałych 5 stanowiskach (San_Sanok, Wisłok_Haczów, Wiar/Stanisławczyk, Raba/Osieczany, Breń/Czołnów) stan siedliska jest niezadowolający (U1).

Perspektywy zachowania: W regionie alpejskim przeważają stanowiska z właściwymi perspektywami ochrony (FV; 16 stanowisk). Pozostałych 7 stanowisk ma perspektywy zachowania ocenione jako niezadowolające (U1). Żadne ze stanowisk nie otrzymało oceny złej. Podobnie jak w przypadku siedliska, tak i w ocenie perspektyw zachowania sytuacja w regionie kontynentalnym wydaje się być gorsza: zostały one ocenione jako niezadowolające (U1) na 22 stanowiskach, a na jednym są złe (U2; Paleśnianka/Zakliczyn). Na 7 pozostałych stanowiskach perspektywy oceniono jako właściwe (FV).

Oddziaływania i zagrożenia: Bieżące oddziaływania antropogeniczne i wynikające z nich zagrożenia populacji brzanki są związane z modyfikacjami koryt rzek (regulacja, wydobywanie żwiru), zmianami stosunków wodnych przez zapory, oraz z pogorszenia jakości wody (ścieki i eutrofizacja).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunki obce: Nie stwierdzono gatunków obcych.

Ocena ogólna: W regionie alpejskim jedynie na 2 stanowiskach (Biała Tarnowska/Brunary i Mostysza/Florynka) ocena jest właściwa (FV). Na 16 stanowiskach jest ona niezadowolająca (U1), a na 5 zła (Wisłoka/Kąty, San/Tarnawa, Strwiąż/Brzegi Dolne, Strwiąż/Krościenko i Wisłoka/Świątkowa Mała). Złe oceny stanu ochrony wynikały głównie ze złego stanu populacji, a w przypadku stanowiska Wisłoka/Kąty – ze złego stanu siedliska. W regionie kontynentalnym jedynie na 2 stanowiskach (Biała Tarnowska/Jankowa i Łososina/Witowice) stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy. Były to stanowiska, na których zarówno stan populacji, jak siedliska były właściwe, a perspektywy były optymistyczne. Na 7 stanowiskach ocena ogólna stanu gatunku jest niezadowolająca (U1), a na większości (21 z 30 stanowisk) jest zła (U2).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska monitoringowe znajdowały się w 22 obszarach Natura 2000. Jedynie w przypadku 3 z nich można było podjąć się oceny stanu ochrony gatunku. Były to obszary: PLH180021 Dorzecze Górnego Sanu, PLH120085 Dolny Dunajec, PLH120083 Dolna Soła. Na pozostałych obszarach reprezentacja stanowisk była zbyt mała a stosunku do wielkości obszaru lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych. Spośród obszarów, na których oceniano stan ochrony brzanki, na 2 (PLH120083 Dolna Soła, PLH120085 Dolny Dunajec) ogólny stan ochrony oceniono jako zły (U2), a na jednym (PLH180021 Dorzecze Górnego Sanu) jako niezadowolający (U1).

Stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego alpejskiego

Nie jest możliwe dokonanie jednoznacznej i ostatecznej oceny stanu ochrony brzanki w regionie biogeograficznym alpejskim na podstawie danych z 23 stanowisk. Na podstawie uzyskanych wyników należy wstępnie określić go jako niezadowolający (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na obecnym etapie prac można jedynie wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako zły (U2). Na stanowiskach badanych w tym regionie stan monitorowanych populacji jest najczęściej niezadowolający, bądź zły. Ma na to wpływ niezadowolający stan siedlisk, wynikający z ich przekształceń i wyrażający się w złej jakości hydromorfologicznej, oraz nieodpowiednia jakość wody. Z tego powodu przetrwanie większości badanych populacji brzanki może być problematyczne.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych oceniono jako zły (U2).

Głowacz białopłetwy *Cottus gobio* (1163)

Gatunek słodkowodny, zasiedlający rzeki i potoki o charakterze górskim lub podgórskim, o wartkim prądzie, posiadające kamieniste lub żwirowato – kamieniste dno. W Polsce szeroko rozsielony.

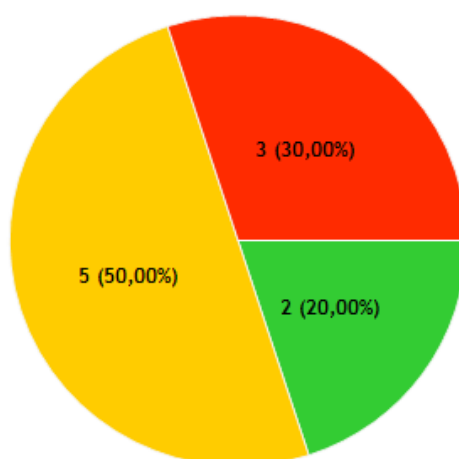
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim. Uważany za niezagrożony w kraju.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Obecność głowacza białopłetwego *Cottus gobio* stwierdzona została na 10 stanowiskach w regionie ALP i na 43 stanowiskach w regionie CON.

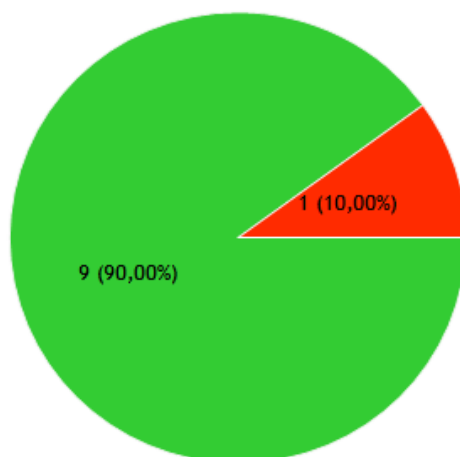
Region ALP

Stan populacji

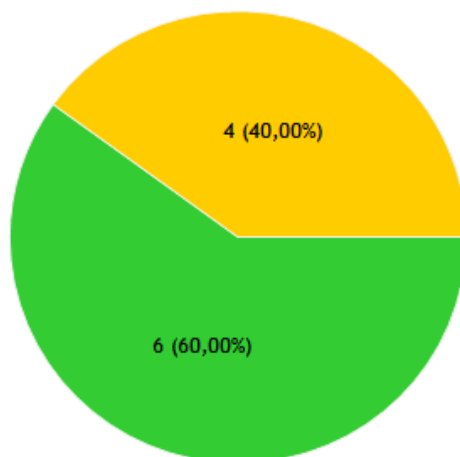

Stan siedliska

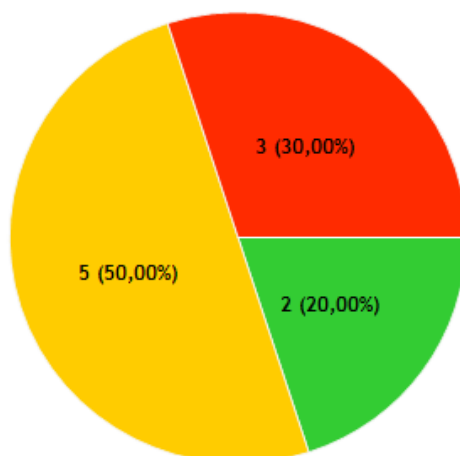
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

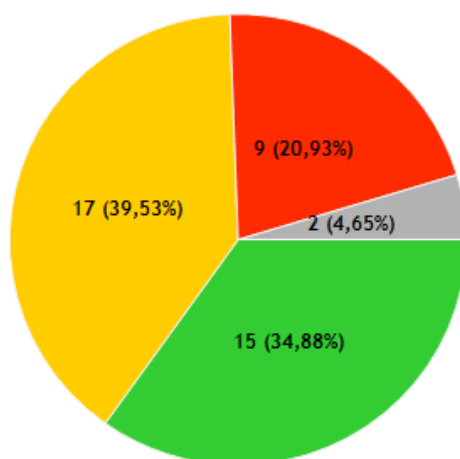

Ocena ogólna

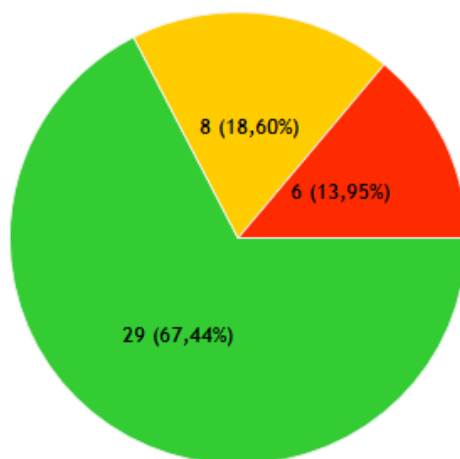

Region CON
Stan populacji

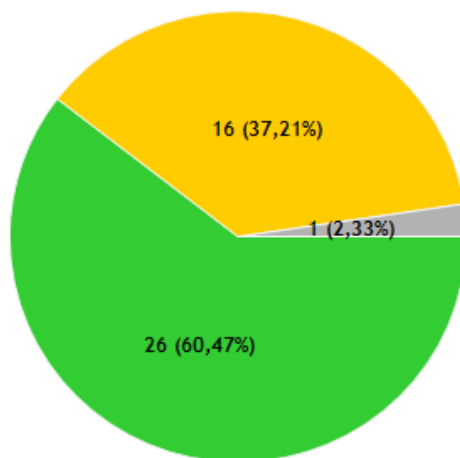
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

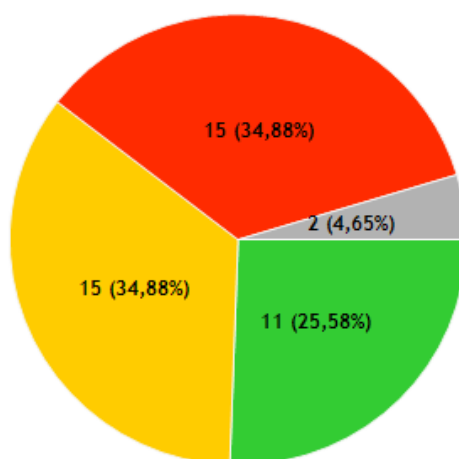

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Tylko na 2 (Czarna Orawa/Orawka i Dunajec/Ludźmierz) z 10 stanowisk gatunku w regionie alpejskim stan populacji określono jako właściwy (FV). Na 5 stanowiskach oceniono go jako niezadowolający (U1) a na 3 (Oślawica_Rzepedź, San_Dwerniczek i Wisłoka_Kąty) jako zły (U2), z uwagi na bardzo niskie zagęszczenia i brak młodych osobników. Niepokojące są niskie oceny wskaźników populacji, na stanowiskach na Dunajcu (m. Harkłowa), Oślawicy (m. Rzepedź), Wisłocie (m. Kąty), gdzie łowione były pojedyncze egzemplarze gatunku. W regionie biogeograficznym kontynentalnym właściwy stan populacji jest odnotowany na 15 stanowiskach. W 17 przypadkach parametr ten oceniono jako niezadowolający (U1), a dziewięciokrotnie populacja określona została jako zła (U2), W dwóch przypadkach stan populacji pozostaje nieznany (XX; stanowiska: Tywa_Żurawki i Słupia_Bydlino). Oceny U1 i U2 najczęściej wynikały z niskich liczebności względnych na stanowiskach.

Stan siedliska: Na większości badanych stanowisk w regionie alpejskim stan siedliska oceniono jako właściwy, za wyjątkiem stanowiska na rzece Wisłocie w m. Kąty, gdzie aż 4 z 6 elementów hydromorfologii cieku było w niewłaściwym stanie. Zwraca uwagę wysoka ocena substratu dennego na wszystkich stanowiskach w tym regionie. Podobnie w regionie kontynentalnym; na zdecydowanej większości badanych stanowisk (29) stan siedliska był właściwy. W ośmiu przypadkach stan ten oceniono na niezadowolający (U1) i w sześciu jako zły (U2). Wysokie oceny wartości wskaźników dotyczyły geometrii koryta, substratu budującego dno, łączności koryta z obszarem zalewowym i modyfikacji brzegów. Najbardziej zróżnicowanym wskaźnikiem była zabudowa hydrotechniczna rzek i jej wpływ na możliwości migracyjne gatunku.

Perspektywy zachowania: Na większości (6) stanowisk monitoringowych w regionie biogeograficznym alpejskim perspektywy należy określić jako dobre (FV) – jednakże tylko przy założeniu, że nie wzrosną zagrożenia dla bytowania poszczególnych populacji. Natomiast na 4 stanowiskach (Ośława_Prełuki, Ośława_Rzepedź, Wisłoka_Kąty i Wisłoka_Krempna) oceniono je słabiej (ocena U1), głównie z uwagi na niskie zagęszczenia, ale także obserwowane negatywne oddziaływania. W opinii ekspertów, na większości stanowisk monitoringowych w regionie kontynentalnym (26) perspektywy zachowania należy określić jako dobre. W 16 przypadkach odnotowano niepokojące symptomy mogące w przewidywalnej przyszłości doprowadzić do

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

niekorzystnych tendencji w stanie populacji głowacza białopłetwego (oceny U1). Na 1 stanowisku (Tywa_Żurawki) perspektywy zachowania są nieznane (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród rodzajów działalności człowieka postrzeganej jako zagrożenia, które wymieniono dla tego gatunku najliczniejsze związane są z zanieczyszczeniami wód i gleby, pracami regulacyjnymi na ciekach oraz z gospodarką rybacko-wędkarską. Umocnienia brzegów zmniejszają różnorodność siedlisk w korycie, a istniejąca zabudowa poprzeczna uniemożliwia wędrówki kompensacyjne i rozrodcze. Szczególnie zagrożonymi stanowiskami są Dunajec_Olszyny i San_Sanok – będące pod wpływem kaskady zbiorników zaporowych zlokalizowanych powyżej (odpowiednio: Czorsztyn-Sromowce Wyżne i Rożnów-Czchów oraz Solina-Myczkowce). Zagrożenie dla istnienia populacji głowacza białopłetwego w Wisłocie, poprzez zmianę charakteru rzeki i zakłócenie naturalnego reżimu przepływów, stanowi też plan budowy zbiornika Kąty – Myscowa.

Gatunki obce: karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*, pstrąg tęczowy *Oncorhynchus mykiss*, pstrąg źródlany *Salvelinus fontinalis*, trawianka *Percottus glenii*.

Ocena ogólna: Zestawienie ocen badanych wskaźników na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym alpejskim wskazuje generalnie na niewłaściwy stan ochrony gatunku, przy czym na 3 stanowiskach (Osławica_Rzepedź, San_Dwerniczek i Wisłoka_Kąty) był to stan zły (U2). Właściwy stan ochrony gatunku stwierdzono na 2 z 10 badanych stanowisk: Czarna Orawa/Orawka i Dunajec/Ludźmierz – duże zagęszczenia, zróżnicowana struktura wiekowa, stosunkowo naturalny stan koryta i brak istotnych negatywnych oddziaływań. W regionie biogeograficznym kontynentalnym zestawienie ocen badanych wskaźników wskazuje na silnie zróżnicowany stan ochrony gatunku na stanowiskach. Stan właściwy gatunku (FV) został określony na 11 stanowiskach, stan niezadowolający (U1) na 15, a stan zły U2 również na 15. O złej ocenie stanu ochrony decydowały zazwyczaj zły stan populacji (np. stanowisko Dunajec/Olszyny), siedliska (np. Reczyca (Suchań oczyszczalnia)) lub oba te parametry (Wełna_Jaracz). W przypadku stanowiska Mała Słupina_Żukowo zła ocena stanu ochrony wynika z ograniczeń migracji w korycie, jak również z ryzyka zaburzeń przepływu wód w badanym odcinku. Ocena ogólna na poziomie U2 została tutaj przyznana niezależnie od wysokiej oceny stanu populacji i umiarkowanej oceny stanu siedliska. Na dwóch stanowiskach (Słupia_Bydlino i Tywa_Żurawki) stan ochrony gatunku określono jako nieznan (XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska monitoringowe znajdowały się w 24 obszarach Natura 2000. Jedynie w przypadku 6 z nich można było podjąć się oceny stanu ochrony gatunku. Były to obszary: PLH220007 Dolina Kłodawy, PLH320005 Dolina Krąpieli, PLH320007 Dorzecze Parsęty, PLH320049 Dorzecze Regi, PLH220011 Jar Rzeki Raduni, PLH320004 Dolina Iny koło Recza. Na pozostałych obszarach reprezentacja stanowisk była zbyt mała a stosunku do wielkości obszaru lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych. Spośród obszarów, na których oceniano stan ochrony głowacza białopłetwego, na 4 ogólny stan ochrony oceniono jako właściwy (FV), a na 2 – jako niezadowolający (U1): PLH320004 Dolina Iny koło Recza i PLH220007 Dolina Kłodawy.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Na podstawie wyników z badań monitoringowych przeprowadzonych na 10 stanowiskach w latach 2009-2010 w regionie biogeograficznym alpejskim nie jest możliwe przeprowadzenie rzetelnej oceny stanu ochrony. Można go określić jedynie wstępnie jako niezadowalający (U1). Ostateczna ocena stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego wymaga dalszych badań.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie wyników z badań monitoringowych przeprowadzonych na 43 stanowiskach w latach 2009-2010 stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym można określić jedynie bardzo wstępnie jako niezadowalający (U1). Ostateczna ocena stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego wymaga dalszych badań.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie CON oraz w regionie ALP oceniono jako właściwy (FV).

Kiełb białopłetwy *Gobio albipinnatus* (1124)

Gatunek typowo rzeczny, zamieszkuje dolne i środkowe odcinki rzek. Preferuje strefę głębokiej wody, o słabym prądzie. Gatunek nie ma w Polsce żadnego znaczenia gospodarczego, występuje rzadko.

Występuje na granicy regionów.

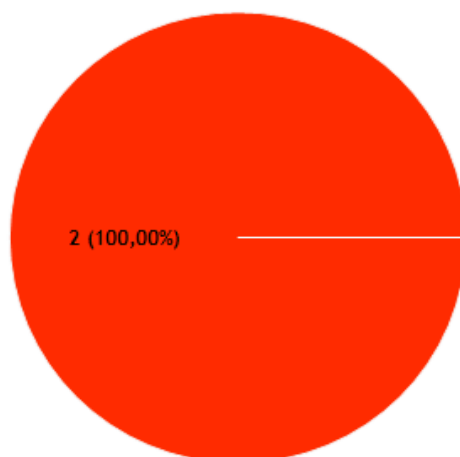
Ze względu na to, że w Polsce przebiega granica jego zasięgu, objęty jest ochroną gatunkową.

Gatunek został odłowiony na 2 stanowiskach w regionie CON.

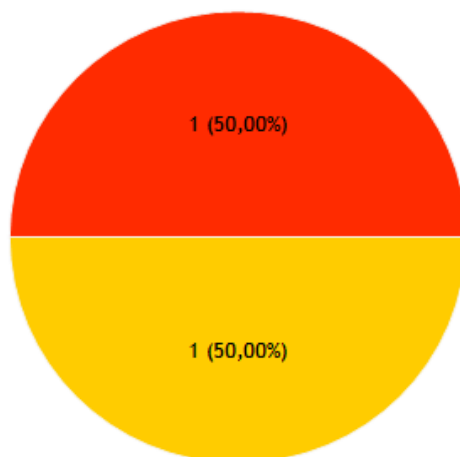
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region CON**Stan populacji**

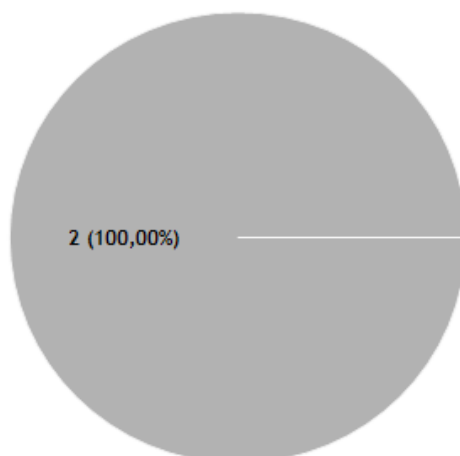
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

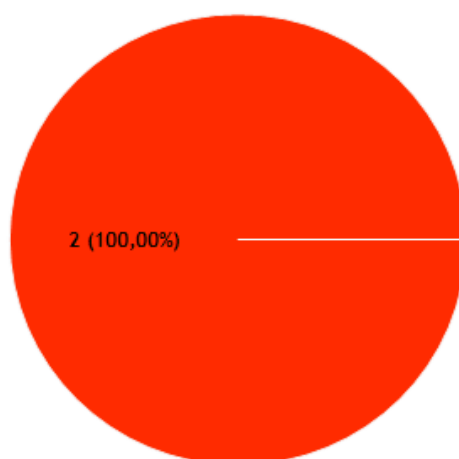

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji kielbisa białopłetwego na obu badanych stanowiskach jest zły (U2). Wskaźnikami wpływającymi na ocenę tego parametru jest bardzo małe zagęszczenie populacji, a zwłaszcza brak osobników tegorocznych i młodocianych.

Stan siedliska: Stan siedliska (według oceny hydromorfologicznej) na obu stanowiskach jest niewłaściwy: niezadowalający (U1) na stanowisku San/Sanok i zły na stanowisku Ina/Witkowo. Z kolei europejski indeks rybny wskazuje na stan właściwy (FV) na stanowisku San/Sanok i zły (U2) na stanowisku Ina/Witkowo (na tym stanowisku oceny wg obu metod pokrywają się). Może to oznaczać, że czynniki siedliskowe istotnie wpływające na badanych stanowiskach na skład zespołu ryb, a w tym na stan populacji kielbisa białopłetwego, są różne. Wobec braku wystarczających danych, nie mogą zostać wskazane na tym etapie badań.

Perspektywy zachowania: Na tym etapie badań nie można jednoznacznie ocenić perspektyw zachowania gatunku na stanowiskach (stan nieznany – XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Bieżące zagrożenia populacji kielbisa białopłetwego wynikają z eutrofizacji rzek spowodowanej nawożeniem pól, oraz z modyfikacji ich koryt. Na badanych stanowiskach te czynniki działają negatywnie z umiarkowaną intensywnością. W przyszłości należy liczyć się z utrzymującym się umiarkowanym negatywnym wpływem modyfikacji koryt, na skutek kontynuowanych prac melioracyjnych i hydrotechnicznych, oraz z umiarkowanym zagrożeniem wynikającym z zarybiania rzek gatunkami ryb drapieżnych, prowadzonym w ramach gospodarki wędkarskiej.

Gatunki obce: Na badanych stanowiskach nie wykazano obecności obcych gatunków.

Ocena ogólna: Na obu badanych stanowiskach ogólna ocena stanu ochrony kielbisa białopłetwego jest zła (U2), ze względu na zły stan populacji i niewłaściwe oceny stanu siedlisk. Zastąpienie przy ocenie stanu siedliska wskaźnika jakości hydromorfologicznej rzeki przez europejski indeks rybny nie wpływa na wynik oceny ogólnej.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Na zatwierdzonych obszarach sieci Natura 2000 (PLH180021 Dorzecze Górnego Sanu) znajduje się 1 stanowisko w regionie kontynentalnym (San/Sanok). Stan populacji kielba białopłetwego pozostaje tam nieznany (XX), natomiast siedlisko, perspektywy zachowania i ocena ogólna są niezadowalające (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie wyników badań monitoringowych na jedynie dwóch stanowiskach nie można ocenić stanu ochrony gatunku w regionie kontynentalnym. Przypuszczalnie przetrwanie badanych populacji kielba białopłetwego może być problematyczne. Prawdopodobne przyczyny tego stanu to przekształcenia siedlisk i podniesiona trofia wody.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV).

Kielb Kesslera *Gobio kessleri* (2511)

Gatunek słodkowodny, którego siedlisko odpowiada typowi siedliska z załącznika I DS 3260: Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Ranunculion fluitantis*. Na obszarze Polski gatunek występuje na skraju swojego zasięgu w Sanie od ujścia Wisłoka oraz w Wisłoku, Wiarze i Stupnicy - region biogeograficzny kontynentalny.

Gatunek uważany za bliski zagrożenia w kraju (NT).

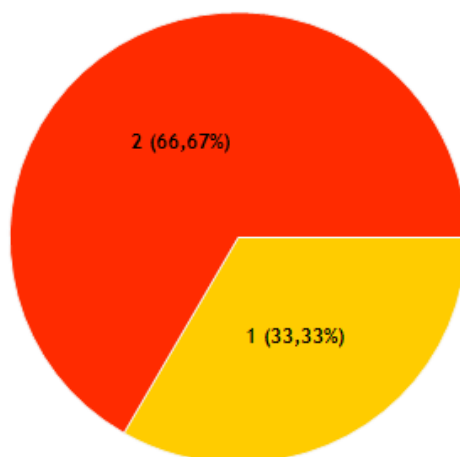
Gatunek został odłowiony na 3 stanowiskach w regionie CON.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

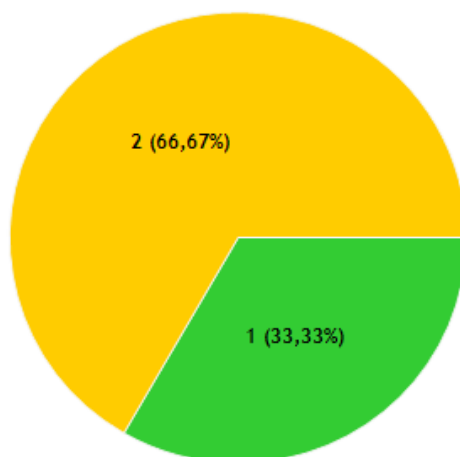
Region CON

Stan populacji

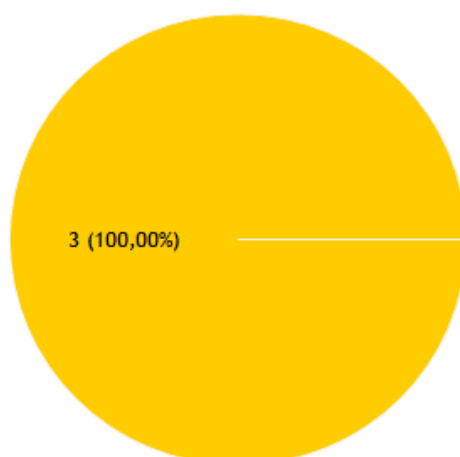
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

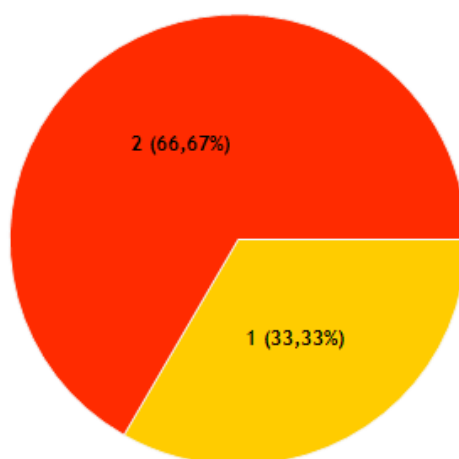

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji kielbisa Kesslera jest niezadowolający (U1) na stanowisku San/Międzybrodzie, a na dwóch pozostałych – zły (U2). Wskaźnikami wpływającymi na ocenę tego parametru jest nieduże zagęszczenie populacji, a zwłaszcza brak osobników tegorocznych i mały udział młodocianych.

Stan siedliska: Stan siedliska (według oceny hydromorfologicznej) na stanowisku San/Międzybrodzie jest właściwy (FV), a na stanowiskach San/Sanok i Breń/Czołnów niezadowolający (U1) z uwagi na umiarkowane przekształcenia koryta. Europejski indeks rybny wskazuje na stan właściwy (FV) na obu stanowiskach na Sanie i niezadowolający (U1) na stanowisku Breń/Czołnów.

Perspektywy zachowania: wszystkich stanowiskach perspektywy zachowania gatunku zostały ocenione jako niezadowolające (U1): na stanowisku San/Sanok z uwagi na umiarkowane przekształcenia koryta, na stanowisku San/Międzybrodzie ze względu na niezadowolający stan populacji, a na stanowisku Breń/Czołnów – z uwagi na bardzo małą liczebność populacji i zmiany w morfologii koryta.

Oddziaływania i zagrożenia: Bieżące oddziaływania i zagrożenia populacji kielbisa Kesslera przypuszczalnie związane są z zanieczyszczeniem i eutrofizacją rzek oraz hydrotechniczną modyfikacją ich koryt. Na badanych stanowiskach te czynniki działają negatywnie z małą lub umiarkowaną intensywnością, a w przyszłości należy liczyć się z utrzymującym się negatywnym wpływem modyfikacji koryt.

Gatunki obce: Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Na stanowisku San/Międzybrodzie ocena ogólna stanu ochrony gatunku jest niezadowolająca (U1), a na pozostałych dwóch stanowiskach zła (U2). Jedynie na stanowisku San/Sanok zastąpienie oceny jakości hydromorfologicznej przez europejski indeks rybny spowodowałoby zmianę oceny ogólnej stanu populacji: byłaby ona wyższa (U1).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Na zatwierdzonych obszarach sieci Natura 2000 (PLH180007 Rzeki San i PLH180021 Dorzecze Górnego Sanu) znajdują się 2 stanowiska w regionie kontynentalnym (San/Międzybrodzie i San/Sanok). W obu tych obszarach zlokalizowane jest tylko po jednym stanowisku monitoringowym. Jest to liczba niewystarczająca do podjęcia próby oceny stanu ochrony gatunku w poziomie całego obszaru.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Nie jest możliwe przeprowadzenie oceny stanu ochrony kielbasa Kesslera w regionie biogeograficznym na podstawie wyników badań monitoringowych z trzech stanowisk.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach oceniono jako właściwy (FV).

Koza *Cobitis taenia* (1149)

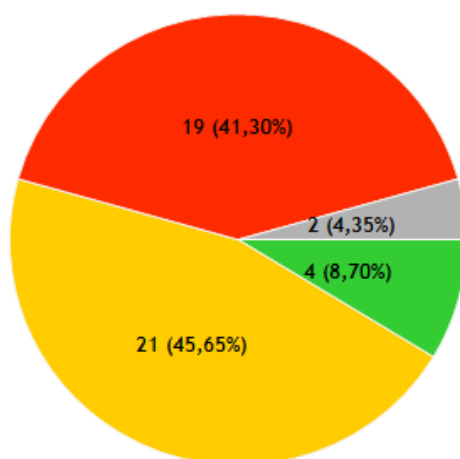
Gatunek słodkowodny, zasiedlający odcinki rzeki o piaszczystym lub mulisto – piaszczystym dnie, a także słabo zeutrofizowane jeziora. Warunkiem jej występowania jest obecność w strefie przybrzeżnej roślinności zanurzonej. W Polsce na większości arealu gatunku występują formy hybrydowe różnych gatunków z rodzaju *Cobitis*; występowanie czystych populacji potwierdzono na 3 stanowiskach.

Gatunek występuje zarówno w rejonie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim. Uważany za niezagrożony w kraju.

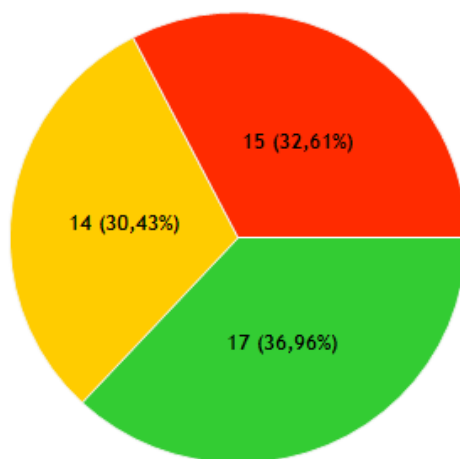
Gatunek odłowiono na 46 stanowiskach w regionie CON. Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region CON**Stan populacji**

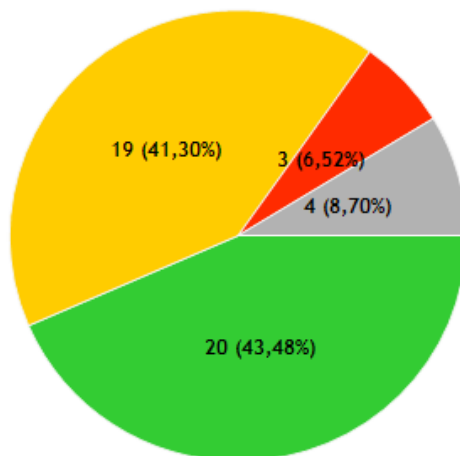
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

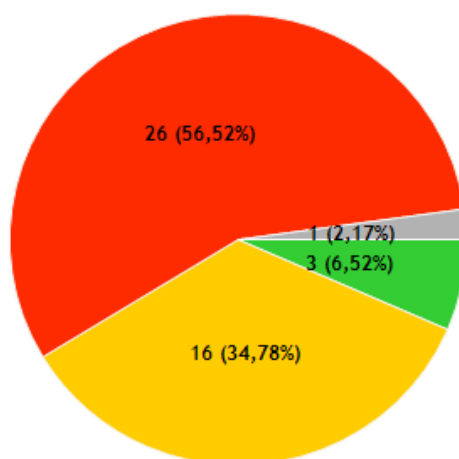

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Liczba stanowisk z właściwym (FV) stanem populacji kozy wynosi 4. Na pozostałych stanowiskach stan populacji jest niewłaściwy i wynosi: stan niezadowalający (U1) – 21 stanowisk (m.in. Szpęgawa_Boroszewo, Zielawa_Dokudów I, Pilica_Michałów), stan zły (U2) – 19 stanowisk (m.in. Skrwa Prawa_Michałkowo, większość stanowisk na Wiśle, Flinta_Rożnowice, Prosna_Lisewo). Wskaźnikami najbardziej rzutującymi na ocenę tego parametru były: małe zagęszczenie populacji, a zwłaszcza brak osobników młodocianych. Na dwóch stanowiskach (Wisła_Sandomierz i Koprzywianka_Zawisłe) stan populacji jest nieznany (XX).

Stan siedliska: Stan siedlisk kozy według oceny hydromorfologicznej był właściwy (ocena FV) na 17 stanowiskach. Stan niezadowalający (U1) odnotowano na 14 stanowiskach (Biała Nida_Jacłów, Breń/Czołnów, Czarna Nida_Marzysz_Młyny, Czarna Nida_Tokarnia, Brok/Orło, Brzeźnicka Węgorza_Brzeźniak, Koprzywianka_Zawisłe, Obra_Stary Dworek, Szpęgawa_Boroszewo, Uszwica_Wola_Przemysłowska, Wardynka_Rzecko, Wisła_Sandomierz, Wisła_Chrapy, Wisła_Dzierżącza), natomiast stan zły (ocena U2) stwierdzono na 15 stanowiskach (m.in. Zielawa_Dokudów I, Zielawa_Perkowice, Wisła_Włocławek 1 i 7).

Perspektywy zachowania: Na większości stanowisk (20 z 46 badanych) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako właściwe (FV). Ocena niezadowalająca (U1) została określona dla 19, a ocena zła (U2) dla 3 stanowisk (Brok_Orło, Gróbka_Strzelce_Małe, Kisielina_Jadowniki_Mokre), w dwóch ostatnich przypadkach ze względu na stan siedliska i populacji, które były mało liczne przy braku osobników młodocianych. W przypadku stanowiska na Broku o ocenie złej zdecydowała niska jakość wody oraz planowana budowa zbiornika zaporowego wraz z ingerencjami w kształt koryta. Na 4 stanowiskach perspektywy zachowania są niepewne i trudne do jednoznacznego określenia.

Oddziaływania i zagrożenia: Największe negatywne oddziaływanie na populację kozy mają zanieczyszczenia wód i gleby oraz regulowanie i kształtowanie koryt rzecznych. Mniej nasilone oddziaływania wynikają z uprawy i nawożenia, eutrofizacji wód oraz kłusownictwa i wędkarstwa. Jako główne zagrożenia populacji wskazuje się umocnienia brzegów zmniejszające różnorodność siedlisk w korycie, pobór kruszywa z koryta rzeki powodujący niszczenie charakterystycznych

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

siedlisk (piasek, roślinność zanurzona) które są ważne do rozrodu, a także pogorszenie jakości wody wywołane ściekami i eutrofizacją oraz pogorszenie jakości hydromorfologicznej rzek na skutek prac hydrotechnicznych. Mniejszą skalę zagrożenia reprezentują gospodarka leśna, hodowla organizmów wodnych, wędkarstwo i kłusownictwo oraz występowanie gatunków inwazyjnych.

Gatunki obce: karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*, karp *Cyprinus carpio*, pstrąg tęczowy *Oncorhynchus mykiss*, trawianka *Perccottus glenii*, babka szczupła *Neogobius fluviatilis*.

Ocena ogólna: Właściwy stan ochrony gatunku (ocena FV) stwierdzono jedynie na 3 stanowiskach; są to: Pasłęka_Komorowo, Pasłęka_Pełnik i Pilica_Mysiakowiec. Na 16 stanowiskach stan ogólny jest niezadowolający (U1), a aż na 26 stanowiskach jest zły (U2; stanowiska). Na jednym ze stanowisk (Koprzywianka_Zawisęcze) stan ochrony gatunku pozostaje nieznany (XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

26 stanowisk kozy znajduje się na 18 obszarach sieci Natura 2000. Ocena ogólnego stanu ochrony gatunku na 11 z nich nie była możliwa, ponieważ reprezentacja stanowisk była zbyt mała w stosunku do wielkości obszaru lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych. Stan ochrony gatunku na 2 obszarach jest właściwy (PLH320049 Dorzecze Regi i PLH280006 Rzeka Pasłęka). W przypadku dwóch obszarów (PLH260018 Dolina Dolnej Pilicy i PLH220034 Jeziora Wdzydzkie) ogólny stan ochrony gatunku jest niezadowolający. Było to spowodowane głównie niewłaściwym stanem populacji gatunku na stanowiskach zlokalizowanych w tych obszarach, a w przypadku PLH220034 Jeziora Wdzydzkie dodatkowy wpływ miał również niezadowolający stan siedliska. Dla trzech obszarów (PLH300040 Dolina Łobżonki, PLH320004 Dolina Iny koło Recza, PLH320050 Dolina Tywy) stan ochrony gatunku jest zły (U2).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Wyniki badań monitoringowych 2009-2010 nie dają jeszcze podstaw do pewnego wnioskowania o stanie ochrony w skali całego regionu biogeograficznego kontynentalnego. Rozmieszczenie stanowisk jest nierównomierne w obrębie zasięgu, a ich liczba jest niereprezentatywna dla gatunku tak rozpowszechnionego w wodach nizinnych.

Wstępnie i ostrożnie można by stan ochrony gatunku w regionie określić jako co najmniej niezadowolający (U1/U2).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV).

Koza złotawa *Sabanejewia aurata* (1146)

Gatunek słodkowodny, rzeczny, preferujący odcinki rzek o piaszczysto – żwirowatym dnie, z roślinnością zanurzoną strefie przybrzeżnej. Jego rozszedlenie jest w Polsce słabo poznane ze względu na skryty tryb życia.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim.

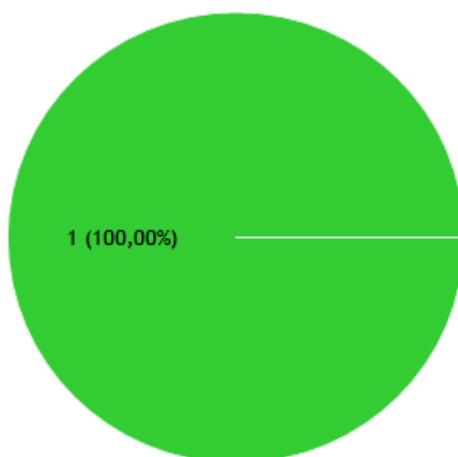
Gatunek uznany za zagrożony w kraju (EN).

Gatunek stwierdzono na 1 stanowisku w regionie biogeograficznym alpejskim i na 6 stanowiskach w regionie kontynentalnym

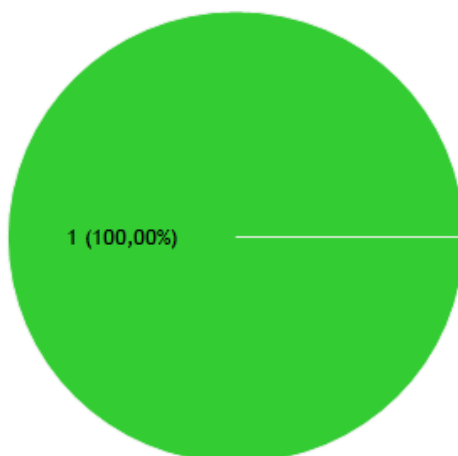
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP

Stan populacji

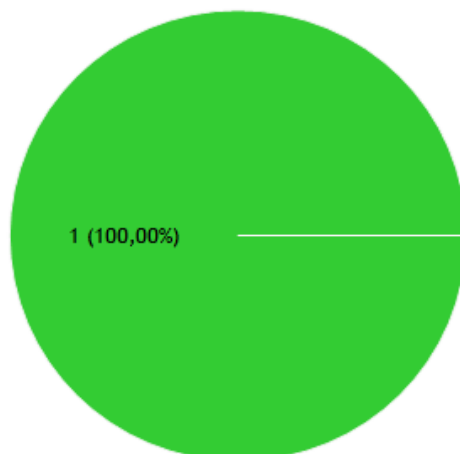

Stan siedliska

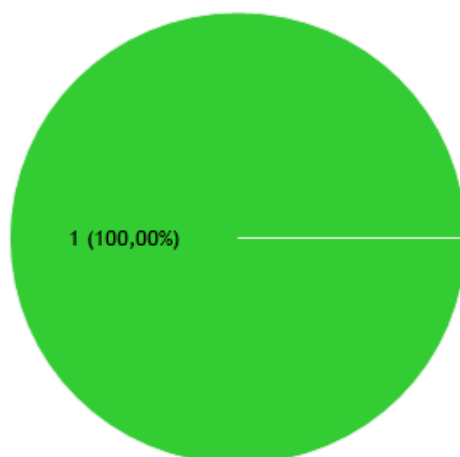

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

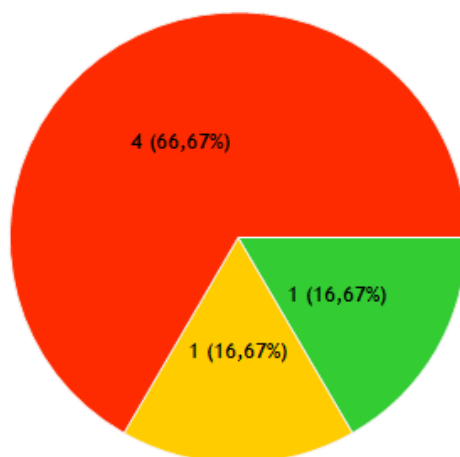

Ocena ogólna

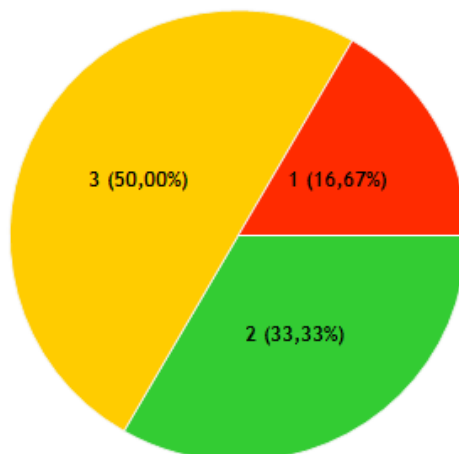
Region CON

Stan populacji

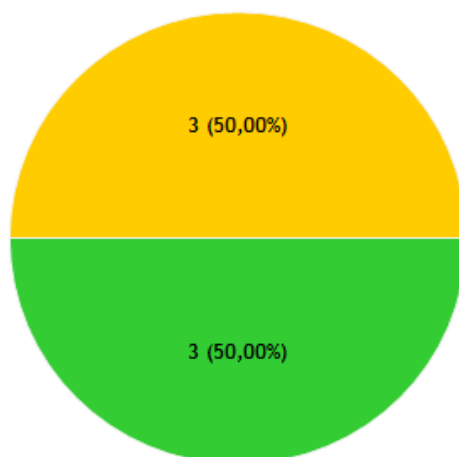

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

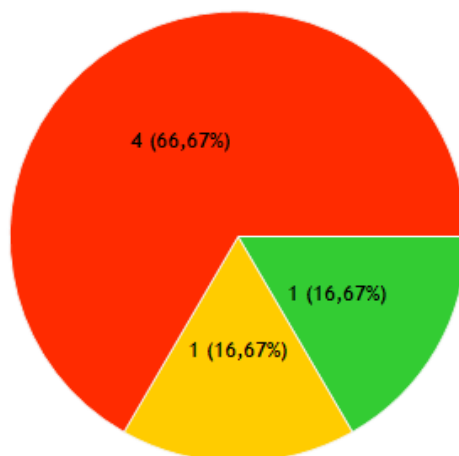
Stan siedliska

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji kozy złotawej w regionie CON jest zróżnicowany: na monitorowanych stanowiskach dorzecza Nidy (Marzysz_Młyny, Tokarnia, Pawłowice) jest niewłaściwy – zły (U2), podobnie jak na stanowisku Pilica_Michałów. Odpowiadają za to zarówno niskie zagęszczenia jak i zaburzona struktura wiekowa. W Stradomce populacja była dość liczna, lecz również nie stwierdzono najmłodszych klas wieku (ocena stanu populacji – niezadowolający U1). Stan populacji kozy złotawej na stanowisku Pilica_Mysiakowiec jest doskonały (FV). Stanowisko charakteryzowała obecność wszystkich grup wiekowych i wysokie zagęszczenie. Stan populacji w Strwiążu na jedynym stanowisku w regionie alpejskim był bardzo dobry. Liczne były najmłodsze osobniki, a zagęszczenie było bardzo wysokie.

Stan siedliska: Stan siedlisk na badanych stanowiskach w regionie kontynentalnym jest zróżnicowany. Został on oceniony jako właściwy (FV) na obu stanowiskach na Pilicy i na Strwiążu (jedyne stanowisko w regionie ALP) ze względu na jakość hydromorfologiczną rzeki, która jest bliska stanowi referencyjnemu i optymalne dla gatunku siedlisko. Na pozostałych stanowiskach stan siedliska jest niewłaściwy: na 3 stanowiskach niezadowolający (U1), a na jednym – Mierzawa_Pawłowice – zły (U2).

Perspektywy zachowania. Perspektywy zachowania gatunku na stanowisku Strwiąż_Krościenko (ALP) są dobre (FV) i jeśli nie nastąpi znaczące pogorszenie jakości wody to gatunek nie jest zagrożony. Na połowie stanowisk w regionie kontynentalnym perspektywy zachowania są dobre (FV), a na drugiej połowie – niezadowolające (U1, stanowiska: Mierzawa_Pawłowice, Czarna Nida_Marzysz_Młyny i Czarna Nida_Tokarnia). W przypadku stanowisk w Pilicy gatunkowi mogą zagrażać wyrzucanie śmieci oraz eutrofizacja z powodu obecności siedlisk ludzkich. Perspektywy zachowania gatunku w Pilicy są bardzo dobre (FV) i jeśli nie nastąpi znaczące pogorszenie jakości wody to gatunek nie jest zagrożony. Dobre perspektywy ma również populacja ze Stradomki. W przypadku stanowisk z dorzecza Nidy gatunkowi zagraża też przegradzanie cieków i wydobywanie kruszywa z koryta. Bardzo mała liczebność populacji i daleko idące zmiany antropogeniczne siedlisk stanowią o dużym zagrożeniu zlokalizowanych tam populacji.

Oddziaływania i zagrożenia: Główne oddziaływania zidentyfikowane dla tego gatunku to: wypas oraz zanieczyszczenie wód odpadami oraz ściekami. Główne znane zagrożenia dla tego gatunku to zanieczyszczenia wód i regulacje rzek. Koza jest prawdopodobnie jednym z wrażliwszych gatunków na tego typu antropogeniczne ingerencje w środowisko. W przypadku stanowisk w Pilicy gatunkowi mogą zagrażać wyrzucanie śmieci oraz eutrofizacja z powodu obecności siedlisk ludzkich.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków inwazyjnych.

Ocena ogólna: W regionie biogeograficznym kontynentalnym jedynie stan gatunku na stanowisku w Mysiakowcu oceniono jako zadowolający (FV). Na stanowisku Stradomka_Łapanów stan ochrony kozy złotawej oceniono jako niezadowolający (U1) ze względu na niezadowolający stan siedliska i bytującej w nim populacji. Na pozostałych 4 stanowiskach stan ochrony gatunku oceniono jako zły (U2). Główną przyczyną takich ocen był zły stan populacji. ochrony kozy złotawej na stanowisku Strwiąż_Krościenko w regionie alpejskim jest dobry (ocena właściwa, FV). Bytuje tutaj stosunkowo liczna populacja kozy, a koryto potoku ma charakter zbliżony do naturalnego.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród badanych w latach 2009-2010 stanowisk 6 znajduje się na 5 obszarach Natura 2000. Tylko w przypadku jednego z nich (PLH140016 Dolina Dolnej Pilicy) można wnioskować o stanie ochrony kozy złotawej na podstawie uzyskanych wyników badań monitoringowych. Stan ten jest zły (U2), co wynika ze złego stanu populacji.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Na podstawie wyników monitoringu na jednym stanowisku nie można wnioskować o stanie ochrony gatunku na poziomie całego regionu biogeograficznego alpejskiego.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Nie jest możliwe dokonanie rzetelnej oceny stanu ochrony gatunku na podstawie dotychczasowych badań monitoringowych. Na podstawie uzyskanych dotychczas wyników można wstępnie ocenić stan ochrony kozy złotawej w regionie kontynentalnym jako nieznany (XX).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim jako właściwy (FV), a w kontynentalnym jako nieznany (XX).

Lipień *Thymallus thymallus* (1109)

Gatunek słodkowodny, związany z rzekami o podgórskim charakterze, kamienistym, żwirowatym dnie i czystej, dobrze natlenionej wodzie. Zasiedla prawobrzeżne dopływy Wisły, niektóre rzeki dorzecza Dunaju, lewobrzeżne dopływy Odry i Łaby, większość rzek przymorskich, niektóre rzeki dolnych części zlewni Odry i Wisły, niektóre dopływy Pregoty.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim (także poza obszarem naturalnego zasięgu, wsiedlony jako ryba atrakcyjna wędkarsko – np. do Sanu, Wisłoki, Wisłoka, Wisły, Drwęcy, Tanwi, Pasłęki).

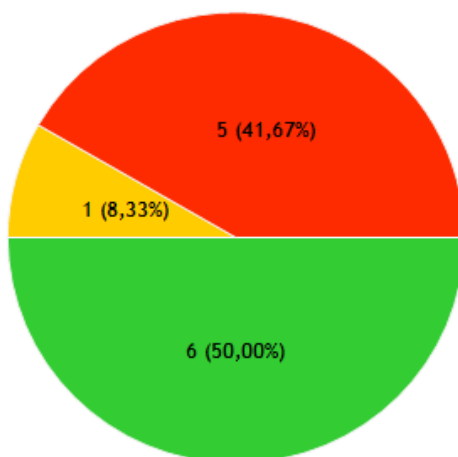
Gatunek intensywnie eksploatowany wędkarsko. Uważa się, że dzięki zarybieniom dokonywanym przez rybackich użytkowników rzek, gatunek nie jest zagrożony.

Lipień został odłowiony na 12 stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim i na 18 stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

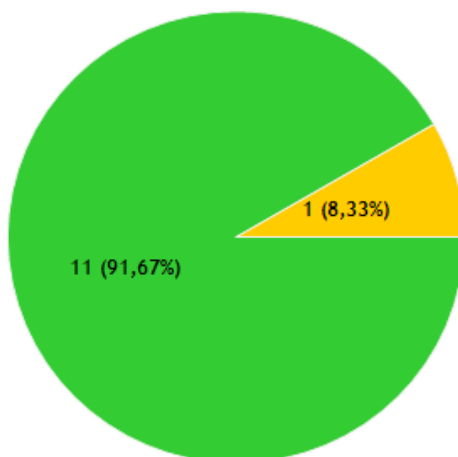
Był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP**Stan populacji**

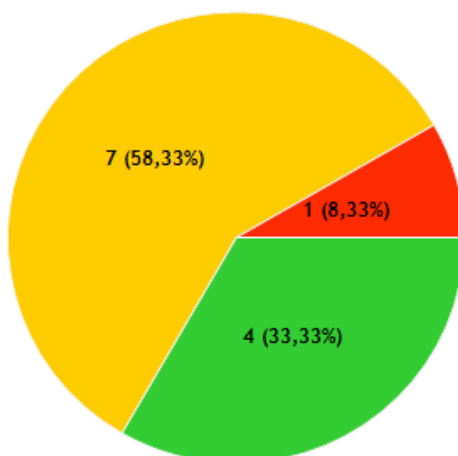
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

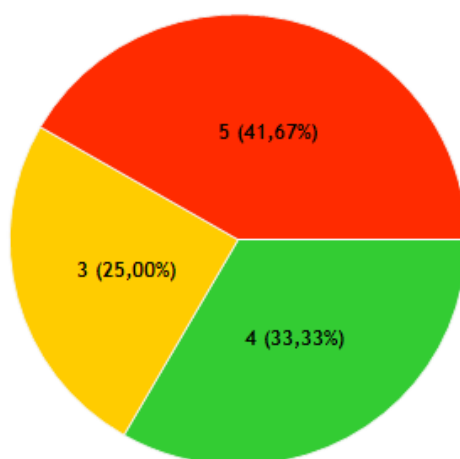

Perspektywy zachowania

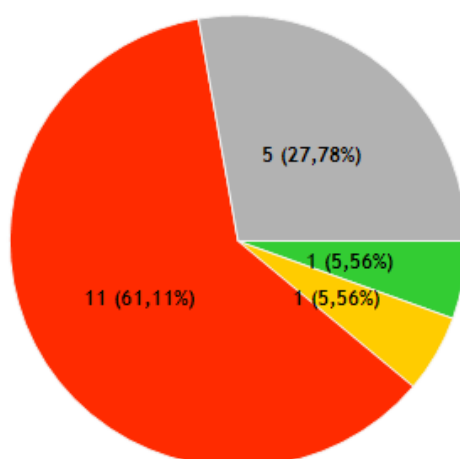
Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

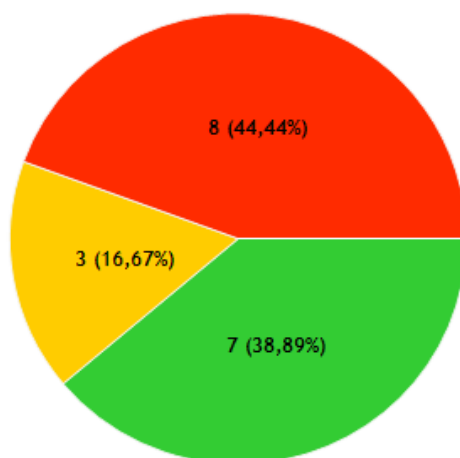

Region CON

Stan populacji

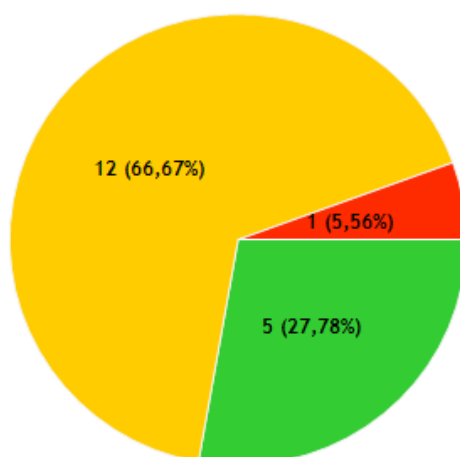
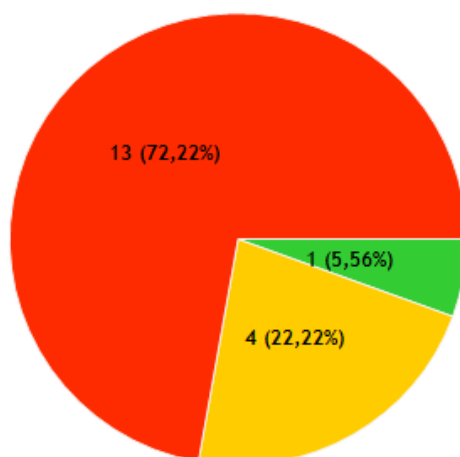

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Na połowie z 12 stanowisk lipienia w regionie alpejskim stan populacji gatunku określono jako właściwy (FV), gdzie zarówno zagęszczenie jak i udział młodych osobników było właściwe. Na 1 stanowisku stan populacji oceniono jako niezadowolający (U1; stanowisko San_Tarnawa) i na 5 jako zły (U2), z uwagi na bardzo niskie zagęszczenia i brak młodych osobników (lub obecność wyłącznie młodych osobników). W regionie kontynentalnym ten element wykazuje duże zróżnicowanie na badanych stanowiskach. Jedynie na 1 z nich stwierdzono stan właściwy (FV; Radunia_Babi Dół). Na 1 stanowisku (San_Myczkowce) stan był niezadowolający (U1), a aż na 11 zły (U2). Na 5 stanowiskach nie można było jednoznacznie określić stanu populacji i pozostaje on nieznany (XX).

Stan siedliska: W regionie ALP stan siedlisk na prawie wszystkich stanowiskach monitoringowych oceniono jako właściwy (FV), co oznacza, że badane odcinki cieków odznaczają się dość dużą naturalnością cech hydromorfologicznych koryta (zwłaszcza substratu dennego i charakterystyki przepływu). Jedynie na 1 stanowisku (Dunajec_Waksmund) stan siedliska oceniono jako niezadowolający (U1). W regionie kontynentalnym stan siedliska (wg oceny hydromorfologicznej) na 7 z 18 badanych stanowisk był właściwy (FV). Stan niezadowolający odnotowano na 3

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

stanowiskach (San_Sanok, Chotowski Potok_Chotowa i Mała Słupina_Żukowo), a stan zły (U2) na 8 stanowiskach.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku w regionie alpejskim oceniano znacznie słabiej niż ogólny stan siedlisk gatunku. Kierowano się przy tym stanem populacji, stanem niektórych elementów hydromorfologii oraz obserwowanymi i spodziewanymi zagrożeniami. Tylko dla 4 stanowisk (2 stanowiska na Czarnej Orawie, Lepietnica_Krauszów i Wołosaty_Bereżki) perspektywy oceniono jako dobre (FV). Na prawie wszystkich pozostałych stanowiskach oceniono je jako niezadowalające (U1), a na 1 stanowisku – Dunajec_Waksmund – jako złe (U2), z powodu utrudnienia migracji ryb i zmniejszenia różnorodności siedliskowej w korycie. Na większości stanowisk w regionie kontynentalnym perspektywy zachowania gatunku oceniono jako niezadowalające (12 z 18 stanowisk). Na stanowiskach tych przetrwanie populacji jest zagrożone. Na 5 stanowiskach perspektywy zachowania oceniono jako dobre, głównie ze względu na dobry stan siedliska. Przetrwanie populacji jest tam możliwe, o ile zachowana będzie aktualna jakość hydromorfologiczna rzek oraz będą podjęte działania w celu przeciwdziałania zanieczyszczeniom wody. Na stanowisku San_Myczkowce perspektywy zachowania oceniono jako złe, głównie ze względu na silnie zaburzony przepływ wody.

Oddziaływania i zagrożenia: Do głównych negatywnych oddziaływań na populacje lipienia na obszarze objętym monitoringiem zalicza się występowanie przeszkód migracyjnych a także presję kłusowniczą oraz wędkarską. Ta presja wskazywana jest również jako zagrożenie. Na badanych stanowiskach prowadzona jest ochrona wód przed kłusownictwem (Państwowa Straż Rybacka i Polski Związek Wędkarski), jej skuteczność określa się jednak jako na przeciętną.

Gatunki obce. Karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*

Ocena ogólna: Generalnie na większości stanowisk w regionie alpejskim ogólny stan ochrony gatunku określono jako niewłaściwy, o czym decydował głównie niewłaściwy stan populacji (regułą są niskie zagęszczenia i zaburzona struktura wiekowa) i niepewne perspektywy zachowania. Na stanowisku Dunajec_Harkłowa o niezadowalającej ocenie ogólnej zdecydowały niezadowalające perspektywy (stan populacji pozostanie uzależniony od intensywności zarybiania i eksploatacji - wędkarstwo, kłusownictwo). Właściwy stan ochrony gatunku stwierdzono na 4 stanowiskach (Czarna Orawa_Jabłonka, Czarna Orawa_Orawka, Lepietnica_Krauszów i Wołosaty_Bereżki) – duże zagęszczenia, zróżnicowana struktura wiekowa, stosunkowo naturalny stan koryta i brak istotnych negatywnych oddziaływań. W regionie kontynentalnym na 4 stanowiskach ocena stanu ochrony jest niezadowalająca (Mała Słupina_Żukowo, San_Międzybrodzie, San_Sanok, Trzebiegusza_Sucha), a aż na 13 jako zła. Na 1 stanowisku stan ten określono jako właściwy FV (Radunia_Babi Dół) ze względu na właściwy stan siedliska i populacji oraz na optymistyczne perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 30 monitorowanych stanowisk na których stwierdzono występowanie lipienia, 23 zlokalizowane były na 12 obszarach Natura 2000. Lipień nie figuruje na załączniku II Dyrektywy

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Siedliskowej, nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim

Na podstawie wyników badań monitoringowych na 12 stanowiskach lipienia zlokalizowanych w regionie biogeograficznym alpejskim można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie jako niezadowalający (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie przeprowadzonych badań monitoringowych należy ocenić wstępnie stan ochrony lipienia w regionie kontynentalnym jako zły (U2). Na stanowiskach badanych w regionie kontynentalnym stan monitorowanych populacji jest najczęściej zły. Niepokojące są niskie oceny wskaźników stanu populacji na większości stanowisk. Lipień jako gatunek atrakcyjny wędkarsko podlega silnej presji ze strony kłusowników i wędkarzy w wyniku której zmniejsza się ilość osobników tego gatunku.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie CON jak i w ALP oceniono jako niezadowalający (U1).

Łosoś atlantycki *Salmo salar* (1106)

Gatunek dwuśrodowiskowy, odbywający wędrówki tarłowe do wód słodkich. Rodzima populacja wymarła w latach 1980. Cała obecna populacja jest efektem rozpoczętej w 1985 roku restytucji.

Gatunek występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

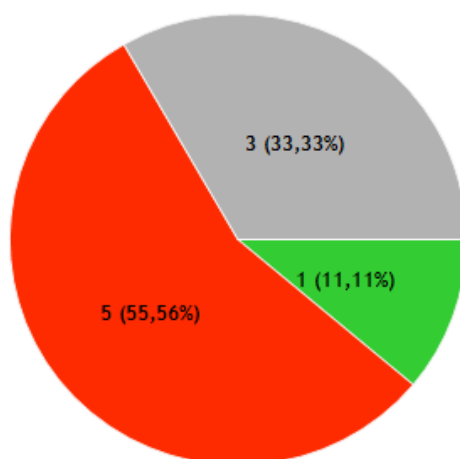
Uznany za krytycznie zagrożony w kraju (CR).

Podczas badań monitoringowych łosoś atlantycki został odłowiony na 9 stanowiskach w regionie CON.

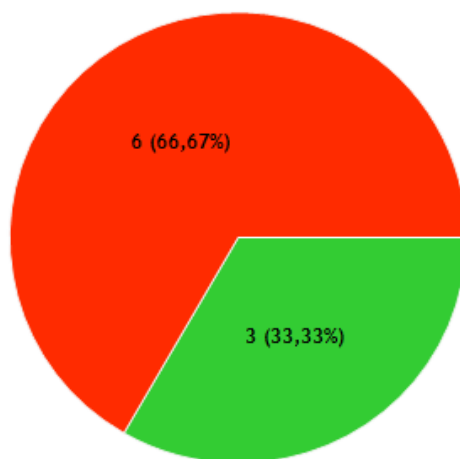
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region CON**Stan populacji**

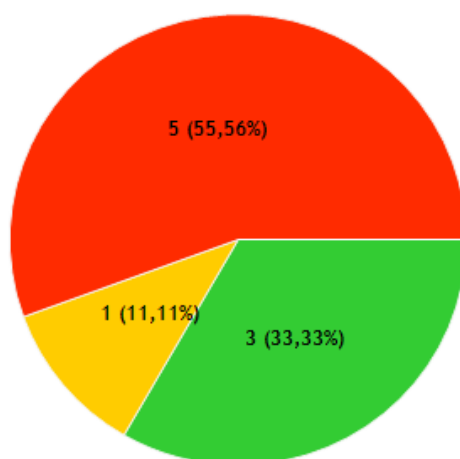
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

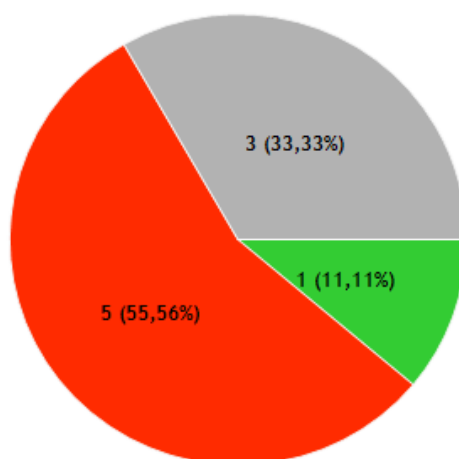

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji wykazuje duże zróżnicowanie na badanych stanowiskach. Na stanowisku Słupia_Bydlino głównie ze względu na wysokie zagęszczenie oraz pojawiające się okresowo osobniki dorosłe stwierdzono stan właściwy (FV). Na trzech stanowiskach monitoringowych stan ten określono jako nieznany (XX) ze względu na brak stwierdzenia osobników lub odłowienie tylko osobników młodocianych. Na pozostałych 5 stanowiskach stan populacji jest zły (U2), o czym zdecydowała zaburzona struktura wiekowa (brak młodych osobników lub młode osobniki stanowią 100% odłowionych). Na tych ciekach brak naturalnych populacji łososia atlantyckiego. Wszystkie odławiane osobniki pochodzą z zarybień realizowanych w 2009 r. lub w ciągu poprzednich 2 lat przez użytkowników rybackich lub organizacje rządowe i pozarządowe. Tak więc w przypadku tych stanowisk trudno jeszcze mówić o populacji. Są to grupy jednowiekowych osobników.

Stan siedliska: Stan siedliska (wg oceny hydromorfologicznej) na stanowiskach Słupia_Bydlino, Rega/ujście Lubieszowej i Parsęta_Osówko był właściwy (FV). Na wszystkich pozostałych stanowiskach odnotowano stan zły (U2). Na większości stanowisk które uzyskały złą ocenę stanu siedliska, była ona wynikiem zaburzonej ciągłości cieku i obecnością przeszkód poprzecznych utrudniających lub uniemożliwiających migrację.

Perspektywy zachowania: Trzy stanowiska uzyskały dobrą (FV) ocenę perspektyw zachowania. Na stanowisku Słupia_Bydlino głównie ze względu na dobry stan siedliska (od kilku lat obserwowane są gniazda tarłowe łososia i odławiany jest dziki narybek w dolnej Słupi, którego obecność jest potwierdzeniem skuteczności naturalnego tarła, co jest wynikiem programu restytucji łososia w tej rzece), podobnie właściwe oceny stanu ochrony (FV) uzyskały stanowiska Rega (ujście Lubieszowej) i Parsęta_Osówko. Ze względu na zły stan siedliska i populacji przetrwanie populacji jest zagrożone na stanowisku na Białej Tarnowskiej. Perspektywy zachowania gatunku na tym stanowisku określa się na obecną chwilę jako niezadowalające (U1). Na pozostałych stanowiskach perspektywy zachowania gatunku oceniono jako złe (U2), co wynika to przede wszystkim z aktualnego stanu zabudowy hydrotechnicznej koryt rzecznych, wpływającej na ciągłość rzek (i możliwości migracyjne gatunku), oraz z przewidywanej dalszej zabudowy.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Oddziaływania i zagrożenia. Na badanych ciekach stwierdza się takie negatywne oddziaływania, jak pobór kruszywa z koryta rzeki, powodujący zmniejszenie powierzchni i jakości charakterystycznych siedlisk, oraz obciążanie rzek ściekami, a także przegrody poprzeczne utrudniające migrację.

Do głównych zagrożeń populacji łososa na obszarze objętym monitoringiem zalicza się pobór żwiru z koryta (Biała Tarnowska) a także zanieczyszczenia rzeki oraz zagrożenie chorobami (Słupia) – występowanie choroby wrzodowej (UDN).

Gatunki obce. pstrąg tęczy *Oncorhynchus mykiss*.

Ocena ogólna: Na stanowisku Słupia_Bydlino stan ochrony łososa atlantyckiego uzyskał ocenę dobrą (FV), co oznacza, że na stanowisku tym jest dobra jakość parametrów środowiskowych, a gatunek odbywa pełen cykl rozrodczy. Na pięciu stanowiskach stan ochrony gatunku oceniono jako zły (U2), nie tylko z uwagi na stan populacji, ale przede wszystkim z uwagi na słabe perspektywy zachowania. Na trzech pozostałych stanowiskach ocena stanu ochrony gatunku jest nieznana (XX). Eksperti badający te stanowiska uznali, że brak jest wystarczających danych do przeprowadzenia ich oceny.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska monitoringowe znajdowały się w 5 obszarach Natura 2000. Na żadnym z nich nie była możliwa pełna ocena stanu ochrony gatunku ze względu na nieznaną populację (obszary PLH320007 Dorzecze Parsęty i PLH320049 Dorzecze Regi) lub zbyt małą liczbę stanowisk. Dwa obszary (PLH180053 Dolna Wisłoka z Dopływami i PLH120089 Tarnawka) zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Ze względu na niewielką liczbę stanowisk nie jest możliwa ocena stanu ochrony na poziomie regionu biogeograficznego kontynentalnego.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowolający (U1).

Minóg strumieniowy *Lampetra planeri* (1096)

Gatunek słodkowodny o szerokim rozmieszczeniu. Zasiedla górny bieg wyżynnych i podgórskich potoków obejmujących krainę pstrąga i lipienia, ale spotykany też w nizinnych strumieniach z silnym prądem i żwirowo – piaszczystym dnem, dobrym natlenieniem wody i znaczącym udziale fragmentów dna pokrytych drobnym osadem detrytusowym.

Najpospolitszy gatunek minoga na terenie Polski.

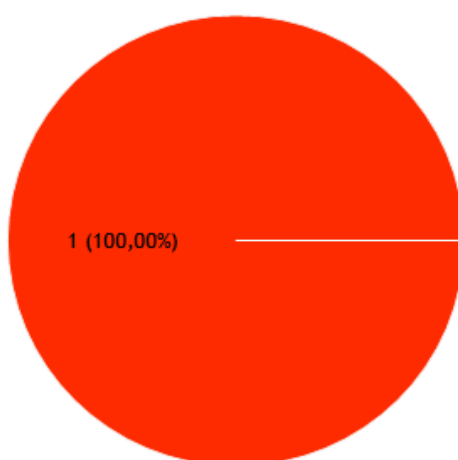
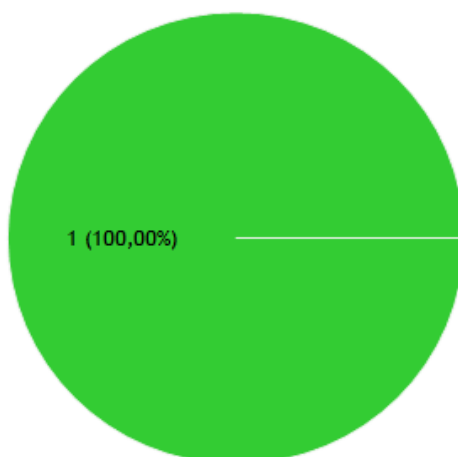
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

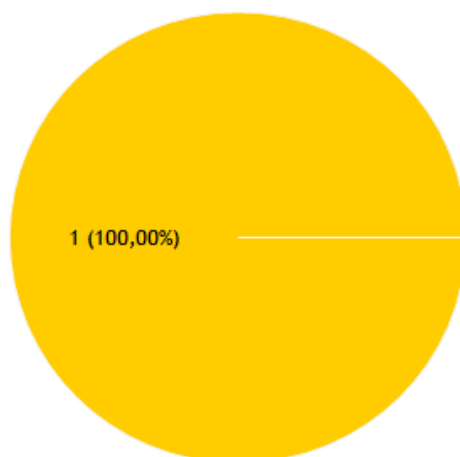
W kraju bliski zagrożeniu (NT).

Gatunek został odłowiony na 31 stanowiskach w regionie CON i na jednym stanowisku w regionie ALP.

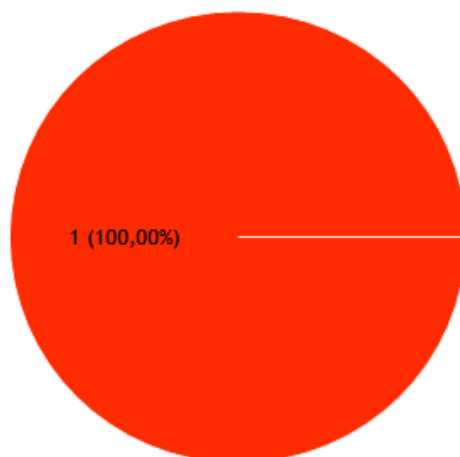
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

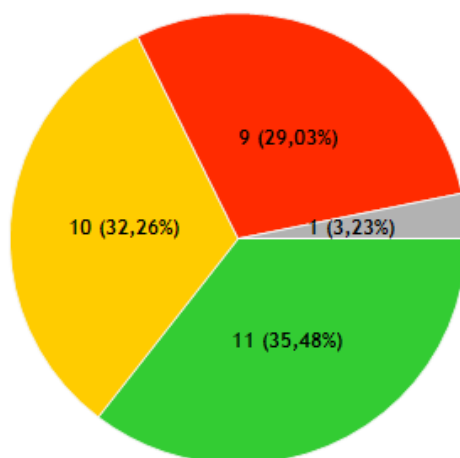
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna

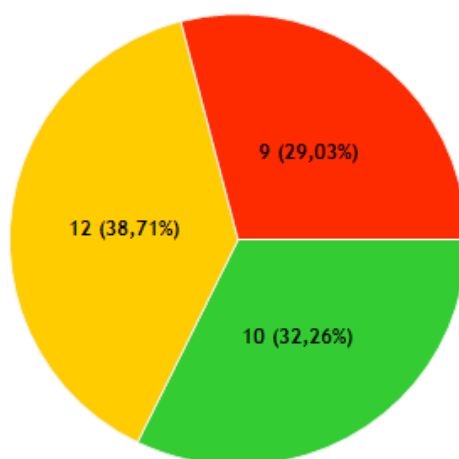

Region CON Stan populacji

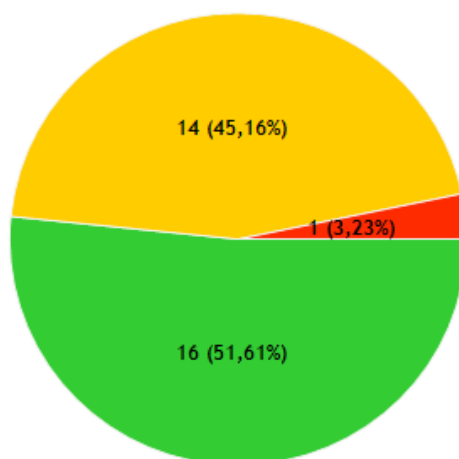

Stan siedliska

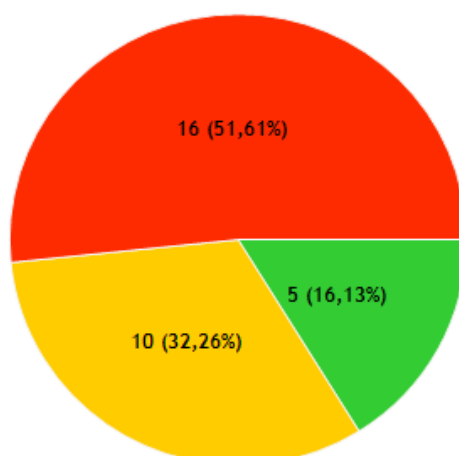
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na 11 stanowiskach stan populacji minoga strumieniowego określono jako właściwy, na 10 – jako niezadowalający (U1), a na 10 (w tym na jedynym stanowisku w regionie ALP) – jako zły (U2) z uwagi na niskie i bardzo niskie zagęszczenia. Stanu populacji nie oceniono na 1 stanowisku (Strzelenka_Lniska) ze względu na to, że stwierdzono tam tylko jednego osobnika.

Stan siedliska: Stan siedlisk oceniono na 11 badanych stanowiskach (w tym na stanowisku w regionie ALP – stanowisko San_Dwerniczek) jako właściwy (FV), co oznacza, że badane odcinki cieków odznaczają się dość dużą naturalnością cech hydromorfologicznych koryta (zwłaszcza substratu dennego, struktury brzegów i charakterystyki przepływu). Na 12 stanowiskach (m.in. Ina/Witkowo, Kłodawa/Kleszczewo, Reknica/Czapelsko) stan siedlisk oceniono jako niezadowalający (U1), natomiast na 9 (w tym Strzelenka-Lniska, Paleśnianka_Zakliczyn) – jako zły (U2) czyli daleki od naturalnego.

Perspektywy zachowania: Przy ocenie perspektyw zachowania kierowano się stanem populacji i siedliska, ponieważ te parametry mają decydujące znaczenie dla przetrwania gatunku na stanowisku. Na połowie stanowisk w regionie kontynentalnym (16 stanowisk) oceniono je jako właściwe (FV) z uwagi na dobry stan populacji i siedlisk, niezbyt liczne populacje bytujące w dobrych lub rokujących poprawę siedliskach lub dobrą kondycję populacji w siedliskach o umiarkowanej jakości. Na 14 stanowiskach w regionie COn oraz na jedynym stanowisku w regionie ALP perspektywy zachowania oceniono jako niezadowalające (U1), a tylko na jednym stanowisku (Paleśnianka_Zakliczyn) perspektywy są złe (U2).

Oddziaływania i zagrożenia: Spośród najczęstszych oddziaływań odnotowano nawożenie, spływ ścieków oraz pogorszenie jakości wody wywołane ściekami bytowymi, a także regulację i prostowanie cieków. Jako główne zagrożenia wymienia się zanieczyszczenie wody, odprowadzanie ścieków, zanieczyszczenie gleby oraz pogorszenie jakości hydromorfologicznej rzek na skutek regulacji, co w konsekwencji powoduje spowolnienie przepływu i zamulenie.

Gatunki obce. Karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*, pstrąg tęczowy *Oncorhynchus mykiss*

Ocena ogólna: W regionie kontynentalnym stan właściwy gatunku (FV) stwierdzono jedynie na 5 stanowiskach (Trzebiegusza_Mieszalki, Trzebiegusza_Sucha, Stupnica_Bachów, Lubieszowa_Kowalewo, Reknica_Czapelsko). Wydaje się, że właśnie na tych stanowiskach stan populacji, siedliska i perspektywy zachowania uzasadniają nadzieję przetrwania populacji minoga strumieniowego. Na pozostałych stanowiskach stan ochrony był niewłaściwy: na 10 niezadowalający (U1), a na 16 (m.in. Tywa_Osuch, Paleśnianka_Zakliczyn, Mierzawa_Pawłowice) jako zły (U2). Na stanowisku w regionie ALP stan ochrony minoga strumieniowego jest zły (U2), z uwagi na zły stan populacji i niezadowalające perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska monitoringowe znajdowały się w 19 obszarach Natura 2000. Jedynie w przypadku 6 z nich można było podjąć się oceny stanu ochrony gatunku. Na pozostałych obszarach reprezentacja stanowisk była zbyt mała a stosunku do wielkości obszaru lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych. Spośród obszarów, na których oceniano stan ochrony głowacza białopłetwego, na 4 (PLH320067 Pojezierze Ińskie, PLH220007

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Dolina Kłodawy, PLH220011 Jar Rzeki Raduni, PLH320050 Dolina Tywy) ogólny stan ochrony oceniono jako niezadowalający (U1), a na 2 (PLH320004 Dolina Iny koło Recza i PLH320007 Dorzecze Parsęty) – jako właściwy (FV).

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Stanu ochrony minoga strumieniowego w regionie alpejskim nie można ocenić na podstawie wyników uzyskanych na jednym stanowisku.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie wyników zebranych podczas obu sezonów monitoringowych można jedynie wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym jako co najmniej niezadowalający (U1).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach oceniono jako niezadowalający (U1).

Minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* (2484)

Gatunek słodkowodny, zasiedla rzeki i potoki o piaszczysto – żwirowatym dnie i dobrym natlenieniu wody oraz znaczącym udziale fragmentów dna pokrytych drobnym osadem detrytusowym. Na terenie Polski przebiega północno-zachodnia granica zasięgu gatunku. Najliczniejszy we wschodniej części kraju.

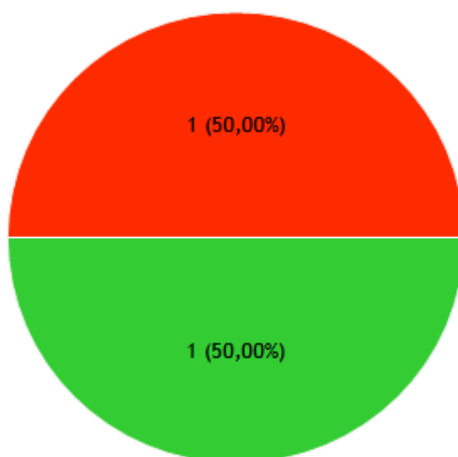
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jak i alpejskim. W kraju uważany za bliski zagrożenia (NT).

Gatunek został odłowiony na 7 stanowiskach w regionie CON i na 2 stanowiskach w regionie ALP.

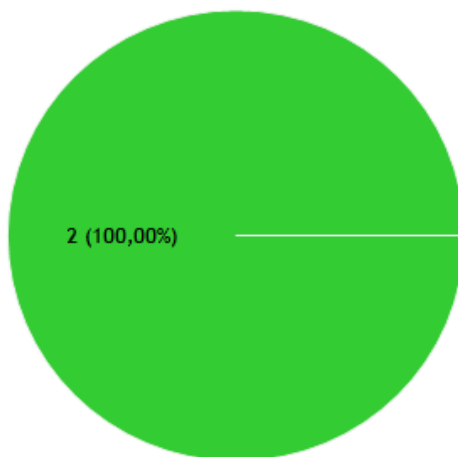
Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region ALP**Stan populacji**

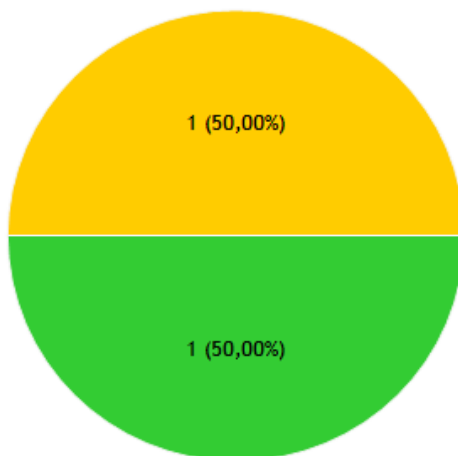
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

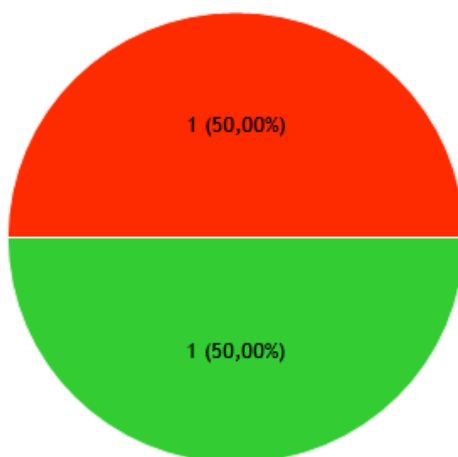

Perspektywy zachowania

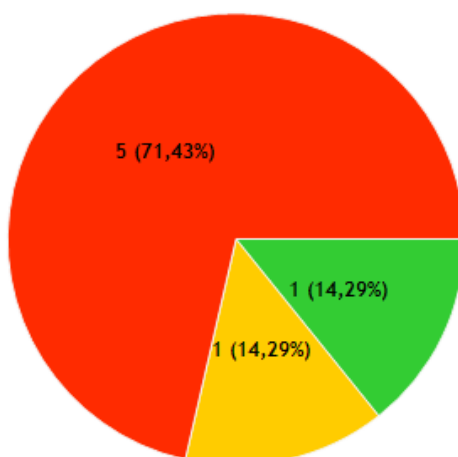
Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

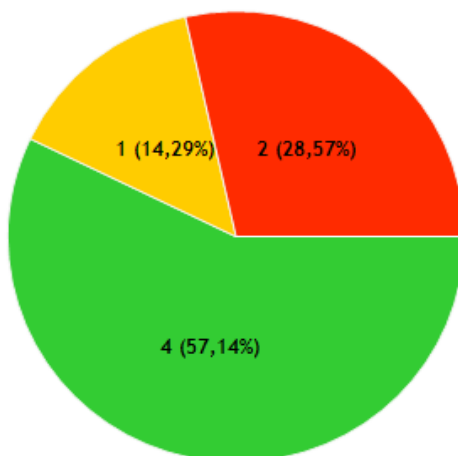

Region CON

Stan populacji

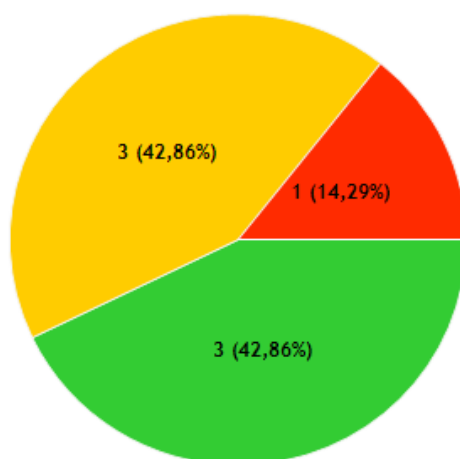
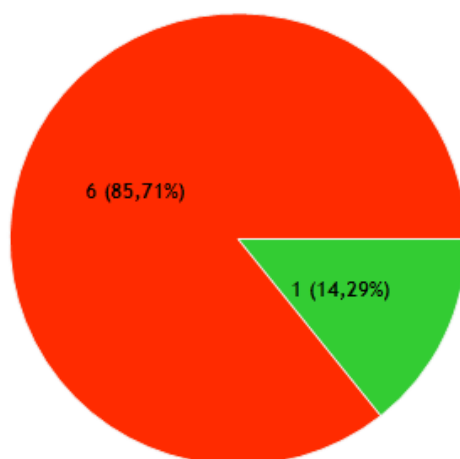

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Na stanowisku Pilica/Mysiakowie w regionie CON i na stanowisku Strwiąż/Brzegi Dolne w regionie ALP stan populacji gatunku określono jako właściwy (FV). Na stanowisku Brok/Orło w regionie CON – stan populacji był niezadowalający (U1), natomiast na pozostałych – w tym na stanowisku Strwiąż/Krościenko w regionie ALP – jako zły (U2). Należy jednak pamiętać, że stwierdzone bardzo niskie zagęszczenie mogło (na niektórych stanowiskach) wynikać z wysokiego stanu wody.

Stan siedliska: Stan siedlisk na czterech z siedmiu badanych stanowisk w regionie kontynentalnym i na obu stanowiskach w regionie alpejskim oceniono jako właściwy (FV), co oznacza, że badane odcinki cieków odznaczają się dość dużą naturalnością cech hydromorfologicznych koryta (zwłaszcza geometrii koryta, substratu dennego i charakterystyki przepływu). Na pozostałych stanowiskach w regionie kontynentalnym siedlisko oceniono jako niewłaściwe: niezadowalające (U1) na stanowisku Brok_Orło i złe (U2) na pozostałych dwóch ze względu na ingerencję człowieka w budowę koryta bądź zanieczyszczenie wody.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania: Na stanowisku Brok/Orło perspektywy zachowania oceniono jako złe (U2), ze względu na informacje o planowanym utworzeniu zbiornika zaporowego o charakterze rekreacyjnym, który w połączeniu z bardzo złą jakością wody (ścieki przemysłowe) może poważnie zagrozić istnieniu populacji minoga ukraińskiego. Na trzech stanowiskach w regionie CON i na stanowisku Strwiąż/Krościenko w regionie ALP perspektywy zachowania były niezadowolające (U1) głównie ze względu na zły stan populacji i/lub siedlisk. Na 3 pozostałych stanowiskach w regionie CON i na stanowisku Strwiąż/Brzegi Dolne w regionie ALP perspektywy zachowania były właściwe (FV).

Oddziaływania i zagrożenia: Najczęściej wymienianymi oddziaływaniami i zagrożeniami na wszystkich stanowiskach są: ścieki, eutrofizacja i zabudowa terenów nadrzecznych.

Gatunki obce: Na stanowisku Brok/Orło (dorzecze Bugu) stwierdzono babkę szczupłą *Neogobius fluviatilis*.

Ocena ogólna: Tylko na 1 stanowisku CON Pilica/Mysiakowie na stanowisku Strwiąż/Brzegi Dolne stan ogólny gatunku oceniono jako właściwy (FV), na reszcie stanowisk (w tym na drugim stanowisku w regionie alpejskim) był on zły (U2), o czym zdecydował stan populacji (a dokładniej niskie zagęszczenie), siedlisk i/lub złe perspektywy przetrwania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Dwa stanowiska na Pilicy znajdują się na obszarze sieci Natura 2000 Dolina Dolnej Pilicy, a jedno na obszarze Dolina Górnej Pilicy. Wskazują jednak na diametralnie różny stan ochrony gatunku: właściwy i zły. Należałoby przebadać więcej stanowisk na tym obszarze by wyciągnąć właściwe wnioski co do stanu ochrony gatunku w całym obszarze.

Na pozostałych obszarach Natura 2000 liczba stanowisk jest zbyt mała, aby umożliwiła wyciągnięcie wniosków na temat stanu ochrony gatunku na całym obszarze Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim

Na podstawie monitoringu dwóch stanowisk w regionie alpejskim nie jest możliwe określenie stanu ochrony gatunku w całym regionie.

Stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym

Na podstawie wyników monitoringu 7 stanowisk w regionie kontynentalnym nie można wnioskować o stanie ochrony gatunku na poziomie całego regionu.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w w obu regionach oceniono jako nieznany (XX).

Piskorz *Misgurnus fossilis* (1145)

Gatunek słodkowodny, odporny na niską zawartość tlenu w wodzie. Zasiedla wolno płynące rzeki o miękkim, mulistym podłożu, a także starorzecza i jeziora. W Polsce znany z całego regionu

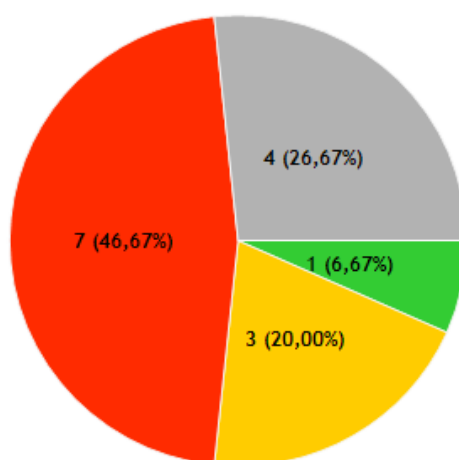
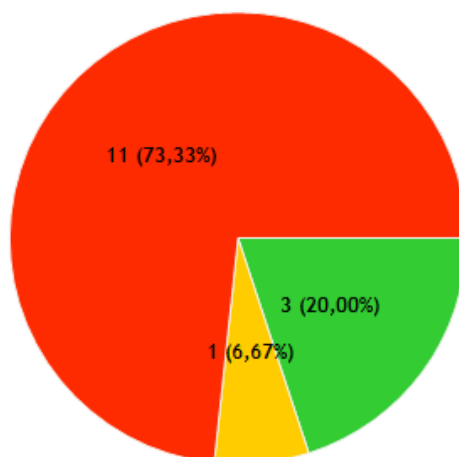
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

kontynentalnego w granicach kraju, za wyjątkiem pomorskich rzek uchodzących bezpośrednio do morza oraz sudeckiej części zlewiska górnej Odry.

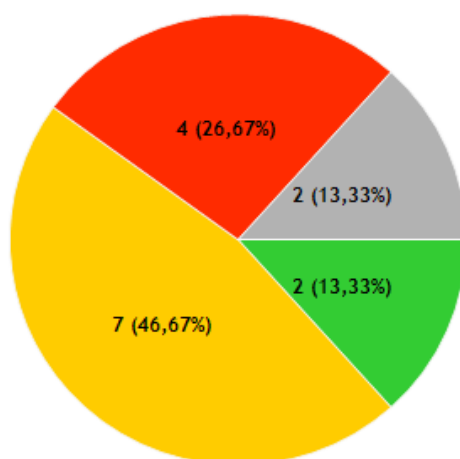
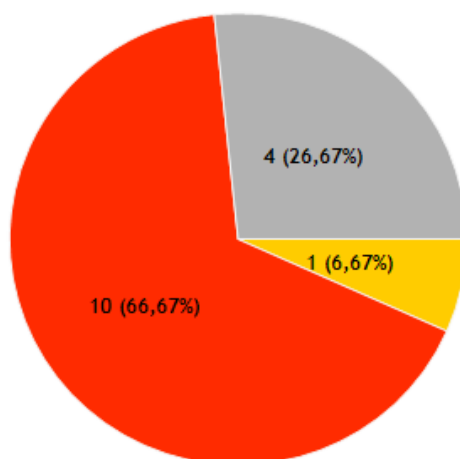
Gatunek uznany w kraju za bliski zagrożenia (NT).

Podczas dwóch sezonów monitoringowych piskorz został odłowiony na 15 stanowiskach w regionie CON.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Tylko jedno stanowisko monitoringowe piskorza uzyskało dobrą ocenę stanu populacji (FV; Styna_Klepiny). Trzy stanowiska wykazały stan populacji niezadowolający (U1; Żarnica_Kozły, Postomia_Chyrzyno, Kieselina_Jadowniki_Mokre), a ponad połowa stanowisk (7 stanowisk) charakteryzuje się złym stanem populacji (U2). Wskaźnikami najbardziej rzutującymi na ocenę tego parametru jest małe zagęszczenie populacji, a zwłaszcza brak osobników młodocianych. Na 4 stanowiskach ocena stanu populacji nie była możliwa ze względu na zbyt małą próbę (XX).

Stan siedliska: Stan siedlisk piskorza według oceny hydromorfologicznej był właściwy tylko na 3 stanowiskach (Postomia_Chyrzyno, Bug_Kania_Polska_06, Bug_Popowo_02). Stan niezadowolający odnotowano na 1 stanowisku (Koprzywianka_Zawisielcze), natomiast zły stan stwierdzono na 11 stanowiskach (ocena U2).

Perspektywy zachowania: Jedynie na 2 stanowiskach (Styna_Klepiny i Postomia_Chyrzyno) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako właściwe (FV). Ocena niezadowolająca (U1)

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

została określona dla 7 stanowisk, głównie ze względu na stan siedlisk i/lub populacji, które były mało liczebne przy braku osobników młodocianych. W przypadku czterech stanowisk perspektywy zachowania gatunku są złe (U2), a na 2 stanowiskach (Bug_Kania_Poslak_06, Bug_Popowo_02) – nieznane (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Największe negatywne oddziaływanie na populacje piskorza mają: regulowanie i kształtowanie koryt rzecznych, zanieczyszczenia wód i gleby. Mniej nasilone oddziaływania wynikają z eutrofizacji wód oraz melioracji i osuszania terenu. Jako główne zagrożenia populacji wskazuje się pogorszenie jakości wody wywołane ściekami i eutrofizacją (ponad połowa stanowisk) oraz pogorszenie jakości hydromorfologicznej rzek na skutek prac hydrotechnicznych. Mniejszym zagrożeniem są gatunki inwazyjne oraz eutrofizacja.

Gatunki obce: karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*

Ocena ogólna: Na żadnym z badanych stanowisk ocena ogólna gatunku nie jest właściwa. Na 1 stanowisku (Postomia_Chryzyno) stan ogólny gatunku jest niezadowolający (U1), natomiast większość ocenianych stanowisk (10 z 15) reprezentuje stan ogólny zły (U2). Są to: Barycz_Odolanów, Biała_Nida_Popowice, Gróbka_Cerekiew_Wrzępia, Kisielina_Jadowniki_Mokre, Kisielina_Wał_Ruda, Rudka_Wólka Plebańska, Styna_Klepiny, Zielawa_Dokudów, Żarnica_Kozły oraz Uswica/Borzęcin Górny. Na 4 stanowiskach ogólny stan ochrony gatunku jest nieznany (XX), ze względu na nieznany stan populacji na tych stanowiskach.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Na 5 obszarach sieci Natura 2000 znajduje się pięć stanowisk piskorza (po jednym w każdym obszarze). Pojedyncze stanowiska nie pozwalają na ocenę stanu ochrony na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na tym etapie prac stan ochrony gatunku w regionie nie jest możliwy do jednoznacznego określenia. Wstępnie można byłoby spróbować ocenić ten stan jako zły (U2), na co wskazywałby zarówno stan siedlisk na badanych stanowiskach, jak i stan populacji, jednak na chwilę obecną stan pozostaje nieznany (XX).

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV).

Różanka *Rhodeus sericeus* (1134)

Gatunek słodkowodny, wyspecjalizowany, z wąskim zakresem tolerancji względem zmian siedliska. Zasiedla wody stojące lub wolno płynące – jeziora, stawy, starorzecza, kanały. Obecność uwarunkowana występowaniem małży z rodziny *Unionidae*.

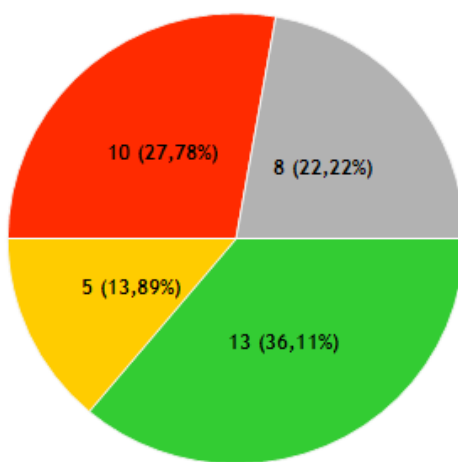
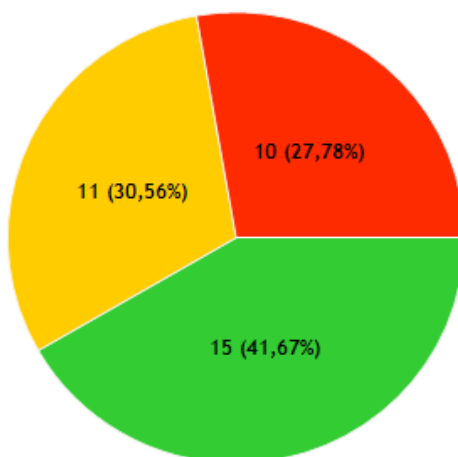
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

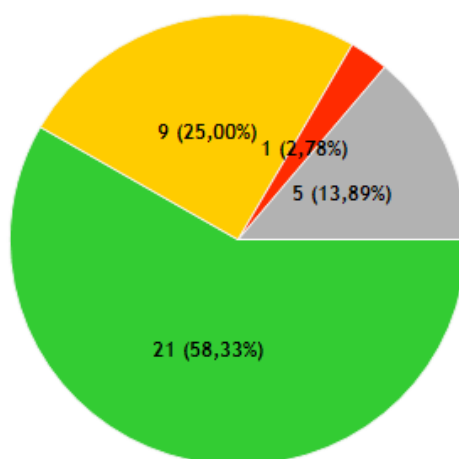
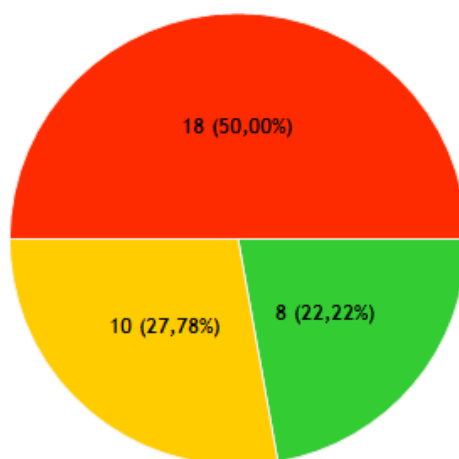
Gatunek uznany za bliski zagrożenia w kraju (NT).

Gatunek odłowiono na 36 stanowiskach w regionie CON.

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010.

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji różanki na 36 monitorowanych stanowiskach jest silnie zróżnicowany. Tylko dla 13 stanowisk stan populacji można uznać za zadowalający (FV), na 5 stanowiskach za niezadowalający (U1) i 10 za zły. Zły stan populacji wynika zarówno z niskich zagęszczeń jak i zaburzonej struktury wiekowej. W przypadku 8 stanowisk nie była możliwa ocena stanu populacji.

Stan siedliska: Stan siedliska został uznany za właściwy (FV) na 15 stanowiskach, niezadowalający (U1) na 11 stanowiskach, a zły (U2) na 10 stanowiskach. Za dobry stan siedlisk odpowiadała głównie naturalność brzegów, mobilność koryta i jego łączność z obszarem zalewowym oraz ciągłość rzek. W przypadku 10 stanowisk, gdzie stan siedliska był niezadowalający, powodem była zła jakość wody lub niezadowalająca morfologia koryta.

Perspektywy zachowania: Na większości stanowisk (21 spośród 36) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako zadowalające (FV). Jako niewłaściwe (U1) perspektywy zachowania oceniono na 9 stanowiskach, głównie ze względu na jakość hydromorfologiczną oraz istniejące

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

źródła zanieczyszczania wody. W przypadku 1 stanowiska (Brok_Orło) perspektywy zachowania są złe (U2), z uwagi na planowane modyfikacje koryta i budowę zbiornika zaporowego. Na 5 stanowiskach (stanowiska na Bugu, Giłwa_Żelazowice i Pasłęka_Pełnik) perspektywy zachowania gatunku są trudne do określenia (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród wielu wymienianych oddziaływań najczęściej wymieniano odpady/śmieci, eutrofizację, wędkarstwo i zanieczyszczenia wód. Do najczęściej wymienianych zagrożeń należy zanieczyszczanie wód oraz ich zaśmiecanie. Zagrożenie wybudowania zbiornika retencyjnego należy przyjąć ostrożnie, gdyż w wielu zbiornikach różanka jest gatunkiem dominującym w litoralu.

Gatunki obce: Nie stwierdzono obcych gatunków inwazyjnych.

Ocena ogólna: Na badanych stanowiskach stan właściwy (FV) ochrony gatunku stwierdzono tylko na 8 stanowiskach, natomiast na 10 stanowiskach ocena jest niezadowalająca (U1). Na większości stanowisk (18 z 36) ocena ogólna stanu ochrony gatunku jest zła (U2). Przyczyną niskich ocen stanu ochrony są złe oceny stanu siedlisk oraz nisko ocenione, mało liczne populacje, często o zaburzonej strukturze wiekowej.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 36 badanych stanowisk 23 znajdują się w 12 obszarach sieci Natura 2000. W przypadku 9 z nich nie można wnioskować o ocenie stanu ochrony na podstawie wyników badań monitoringowych na 1 lub 2 stanowiskach lub obszary zostały utworzone w latach po przeprowadzeniu badań monitoringowych. W Dolinie Dolnej Pilicy i w Dorzeczu Regi sytuacja gatunku wydaje się niezła. Na obszarze Rzeki Pasłęki stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Na podstawie wyników z badań monitoringowych przeprowadzonych na 36 stanowiskach w latach 2009-2010 stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym można określić jedynie bardzo wstępnie jako niezadowalający (U1), mimo iż połowa z badanych stanowisk ma stan ochrony gatunku oceniony jako zły. Biorąc jednak pod uwagę, że gatunek ten rozprzestrzenił się w niektórych rejonach kraju, perspektywy zachowania tego gatunku są raczej pomyślne.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako właściwy (FV).

Płazy

Grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* (1197)

Jest to typowo nizinny gatunek, występujący do 400 m n.p.m. Zamieszkuje najczęściej tereny o lekkich, piaszczystych lub piaszczysto-gliniastych glebach. Prowadzi nocny i wybitnie lądowy tryb życia. W okresie rozrodu grzebiuszka związana jest z różnego typu zbiornikami wodnymi

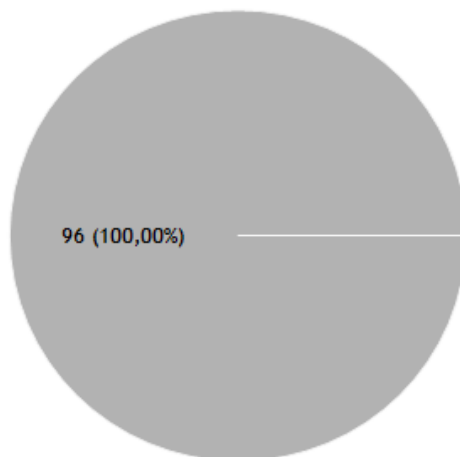
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

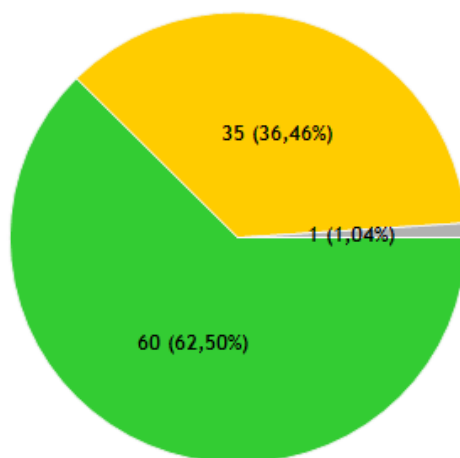
Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 96.
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

Region CON

Stan populacji

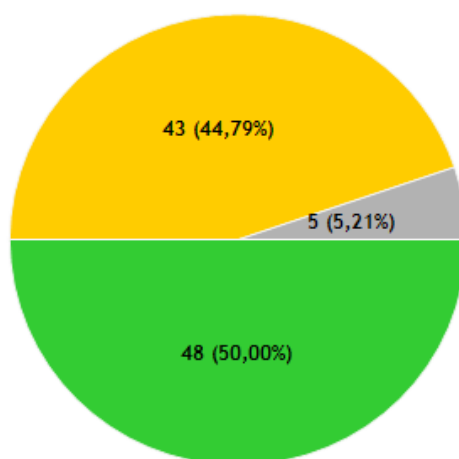
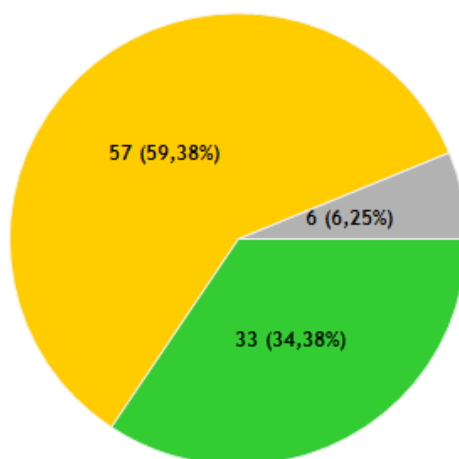

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) oceniono jako właściwy (FV) wynosi ponad 61% (60 stanowisk); niezadowolający (U1) - ok. 37,5%; nieznany (XX) – ok. 1%; natomiast stanowisk, których stan oceniono jako zły (U2) – nie stwierdzono. Wśród stanowisk z oceną U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk okazały się: „odległość do najbliższego lasu”, „podłoże zbiornika w strefie brzegowej” oraz „siedlisko w promieniu do 100m”.

Perspektywy zachowania: Na 48 stanowiskach (czyli 50% procentach wszystkich stanowisk ze stwierdzoną obecnością grzebiuszki) perspektywy zachowania gatunku określono jako właściwe (FV), na 43 stanowiskach (ok. 45%) – niezadowolające, na 5 stanowiskach (ponad 5%) – nieznane; nie zanotowano natomiast stanowisk z oceną złą (U2). Na ocenę perspektyw zachowania gatunku rzutowały przede wszystkim stwierdzane na stanowiskach negatywne oddziaływania i przewidywane zagrożenia.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Oddziaływania i zagrożenia: Do najczęściej wymienianych negatywnych oddziaływań i zagrożeń należą (w nawiasie podano liczbę stanowisk, na których je określono): wysychanie, zarastanie i wypływanie zbiorników (31 stanowisk); odpady i zanieczyszczenia wód w zbiornikach (26 stanowisk); zmiana stosunków wodnych (15 stanowisk); obecność infrastruktury drogowej (11 stanowisk); drapieżnictwo i konkurencja ze strony ryb (10 stanowisk); chemizacja rolnictwa (9 stanowisk); turystyka aktywna – w tym m.in. rozjeżdżanie zbiorników przez pojazdy kołowe: quady, motory crossowe, auta terenowe (9 stanowisk); zarybianie zbiorników i intensyfikacja hodowli ryb (7 stanowisk); ogólna antropopresja (7 stanowisk); wędkarstwo (6 stanowisk); wypalanie roślinności (4 stanowiska).

Gatunki obce. Moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*, norka amerykańska *Mustela vison*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, trawianka *Perccottus glenii*, szop pracz *Procyon lotor*, żółw ozdobny *Trachemys scripta*

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 33 stanowiskach (ok. 34% wszystkich stanowisk z grzebiuszką ziemną). Na 57 stanowiskach (ok. 59%) stan gatunku określono jako niezadowalający (U1), a dla 6 stanowisk (ok. 6%) jako nieznany – głównie z uwagi na niejasne perspektywy zachowania. Nie stwierdzono natomiast żadnego stanowiska z kategorią U2 (stan zły). We wszystkich stanowiskach o ocenie ogólnej właściwej (FV), zarówno siedlisko jak i perspektywy również były ocenione na poziomie FV. Ocenę ogólną U1 przyjmowały stanowiska, które dla przynajmniej jednego ze wskaźników (określających siedlisko bądź perspektywy) uzyskały ocenę U1.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 96 monitorowanych stanowisk grzebiuszki ziemnej – 17 zlokalizowanych jest na obszarach Natura 2000. Grzebiuszka ziemna nie figuruje na liście II załącznika Dyrektywy Siedliskowej, w związku z czym nie jest gatunkiem priorytetowym i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska grzebiuszki ziemnej objęte monitoringiem w 2010 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji krajowych stanowisk tego gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym. W oparciu o wyniki z pierwszego etapu prac monitoringowych, można jednak dokonać próby wstępnej oceny ogólnego stanu ochrony tego gatunku. Jak wynika z badań, kształtuje się on na poziomie niezadowalającym (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowalający (U1).

Kumak górski *Bombina variegata* (1193)

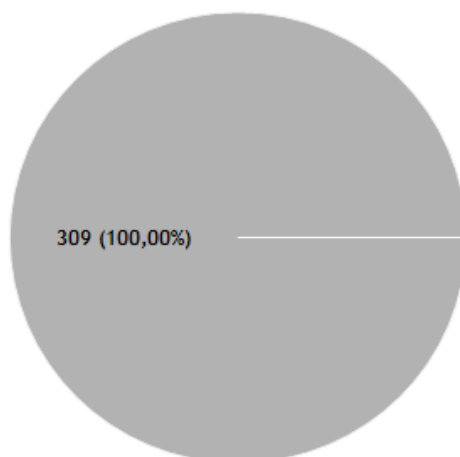
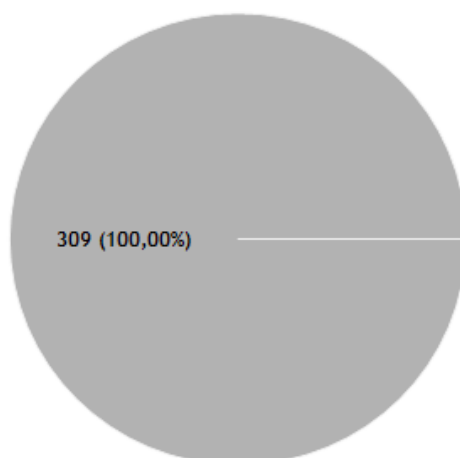
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunek ciepłolubny, związany z Karpatami i ich pogórzem. Zasiedla różnorodne, niewielkie zbiorniki wodne, w tym okresowe, jak np. koleiny na drogach leśnych. Prowadzi bardziej lądowy tryb życia niż kumak nizinny.

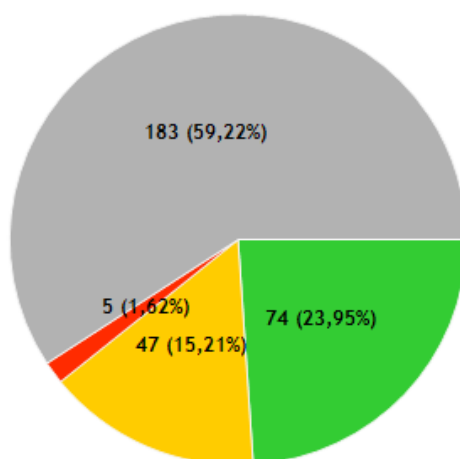
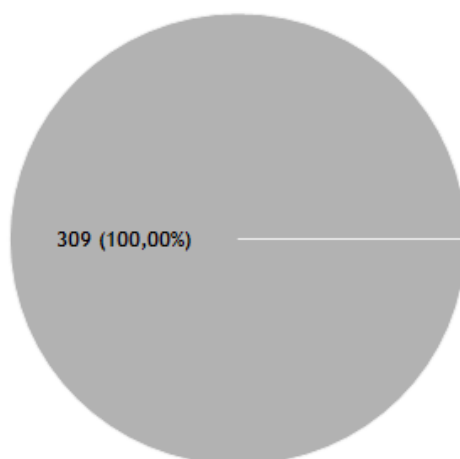
Występuje głównie w regionie biogeograficznym alpejskim, ale też kontynentalnym.

Nie jest uważany za gatunek zagrożony.

W 2011 r. monitoring objął 309 stanowisk w regionie ALP; gatunek stwierdzono na 220. Gatunek był objęty monitoringiem również w 2010 r. na 18 stanowiskach przy zastosowaniu innej metody.

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

W poniższym podsumowaniu wzięto pod uwagę jedynie wyniki prac 2011. W roku 2010 prace monitoringowe wykonane były w bardzo ograniczonym zakresie i przy zastosowaniu innej metodyki.

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano z założenia. Ocena na poziomie całych obszarów nie była możliwa, ponieważ opiera się o zmiany zachodzące w liczbie zasiedlonych zbiorników i liczbie zbiorników, w których stwierdzono rozród, a tym roku określono jedynie stan wyjściowy/referencyjny dla kolejnych etapów prac monitoringowych.

Stan siedliska: Podobnie jak w przypadku populacji stan siedlisk określa się tylko na poziomie całych obszarów w oparciu o zmiany w liczbie dostępnych zbiorników. W 2011 r. nie można było tego zrobić, ponieważ oceniono tylko stan wyjściowy dla przyszłych ocen.

Perspektywy zachowania: Na poziomie stanowisk perspektywy zachowania gatunku można było określić jedynie w przypadku zbiorników trwałych. Była to ocena ekspercka – wykonawcy oceniali,

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

czy możliwe jest, aby dany zbiornik pełnił funkcję stanowiska rozrodu dla gatunku w perspektywie 10-12 lat. Dla 74 zbiorników perspektywy zostały ocenione jako dobre (FV), w 47 przypadkach jako niezadowolające (U1), natomiast w 5 jako złe (U2). Dla pozostałych stanowisk – zbiorników nietrwałych, perspektyw nie oceniono, gdyż wiadomo było, że zniknąć mogą w krótkim czasie, nawet w trakcie sezonu rozrodczego.

Oddziaływania i zagrożenia: W większości negatywnych oddziaływań eksperci wymieniali ruch pojazdów z motoryzowanych po drogach, który jeśli odbywa się w sezonie rozrodczym niszczy jaja i larwy płazów. W przypadku zbiorników stałych zwracano uwagę na naturalne przyczyny potencjalnego zagrożenia, polegające na wypłycaaniu się zbiorników głównie w wyniku gromadzenia osadów, a niekiedy również z powodu obniżania się poziomu wód gruntowych.

Gatunki obce. Brak jest informacji odnośnie gatunków obcych na stanowiskach.

Ocena ogólna: Nie oceniano stanu ochrony gatunku na poziomie monitorowanych stanowisk z uwagi na założenia metodyczne monitoringu. Ocena na poziomie obszarów nie była w tym roku możliwa, ponieważ wyniki tegorocznych prac stanowią dopiero dane wyjściowe dla ocen w przyszłych etapach monitoringu.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Na obszarach Natura 2000 zlokalizowane było 307 stanowisk (99% wszystkich monitorowanych stanowisk). Z uwagi na przyjęty sposób oceny stanu populacji i stanu siedliska na obszarach nie było możliwe dokonanie oceny w roku 2011 (oceny XX). Wyniki monitoringu w tym roku mają służyć za punkt odniesienia dla ma ocen w kolejnych etapach prac monitoringowych. Niemniej jednak wykonawcy spróbowali ocenić ten stan w oparciu o swoją dotychczasową wiedzę o sytuacji gatunku w obszarach. Tylko w przypadku Ostoi Gorczańskiej oceniono ten stan jako niezadowolający ze względu na brak dobrze nasłonecznionych miejsc rozrodu. W przypadku Ostoi Magurskiej stan określono jako właściwy z uwagi na dużą podaż potencjalnych miejsc rozrodu i wysoki stopień ich zasiedlenia i dobre perspektywy zachowania gatunku (obszar monitoringowy pokrywa się w większości z obszarem parku narodowego). W przypadku Bieszczadów monitorowany obszar ograniczony jest do parku narodowego, nie można na tej podstawie wnioskować o stanie ochrony gatunku w całym, znacznie większym obszarze Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Stanowiska i obszary monitorowane w 2011 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim, nie można więc dokonać oceny stanu ochrony gatunku na poziomie regionu.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako właściwy (FV).

Kumak nizinny *Bombina bombina* (1188)

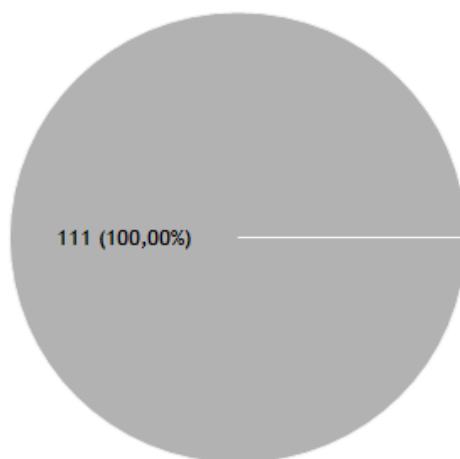
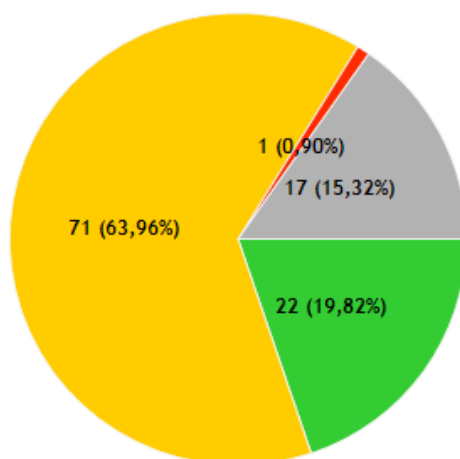
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunek nizinny, preferujący ciepłe i płytkie zbiorniki wodne o bogatej roślinności. Występuje w całym kraju za wyjątkiem Sudetów i Karpat.

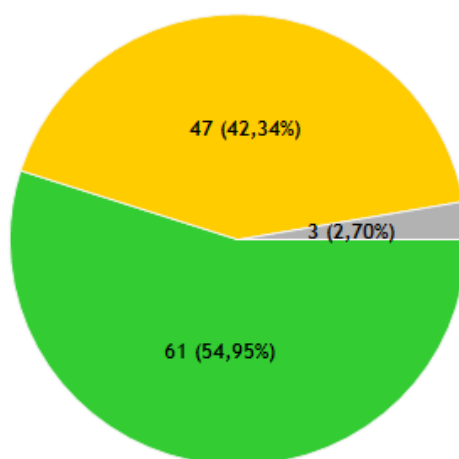
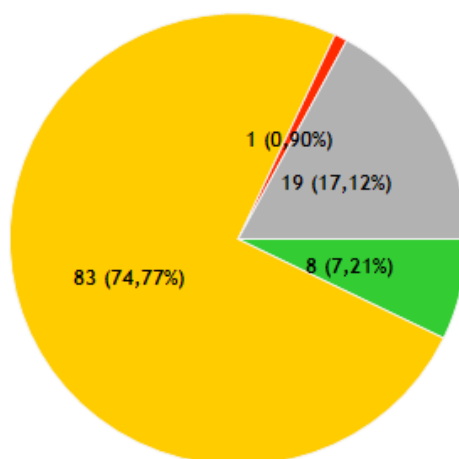
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

W kraju uznany za gatunek o nierozpoznanym stopniu zagrożenia (DD).

Monitoringiem objęto 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 111.
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) jest właściwy (FV) wynosi jedynie 19,82% (22 stanowiska), niezadowolający (U1) – 63,96%, a zły (U2) – jedynie 0,9% (1 stanowisko: Kampinoski Park Narodowy_7) wszystkich lokalizacji kumaka nizinnego. Ocenę złą parametru siedlisko determinuje nachylenie brzegów, ponieważ na połowie linii brzegowej zbiornika występują ostre skarpy, stanowiące barierę dla kumaka. Na 17 stanowiskach stan siedlisk jest nieznan (XX).

Perspektywy zachowania: Parametr ten oceniono jako właściwy na ponad połowie (61, czyli 54,95%) stanowisk. Pozostałe stanowiska uzyskały ocenę perspektyw zachowania niezadowolającą U1 (47 stanowisk, co stanowi 42,34% wszystkich stanowisk kumaka nizinnego) lub nieznaną (3 stanowiska: Łęgi oborskie (Chojnowski 5), Kosobudy 1, Kosobudy 2) – ze względu na niejasne perspektywy zachowania gatunku na tych stanowiskach (zbiorniki Kosobudy są zlokalizowane na gruntach prywatnych).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród zagrożeń zaobserwowanych przez wykonawców monitoringu wymieniano: eutrofizację, bliskość zabudowy mieszkaniowej, przewidywane pogorszenie się jakości wody na skutek opadu liści, obniżanie się poziomu wód gruntowych.

Gatunki obce. Norka amerykańska *Mustela vison*, szop pracz *Procyon lotor*, sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*, karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) jedynie na 8 stanowiskach (7,21% wszystkich stanowisk kumaka nizinnego). Aż na 83 (74,77%) stanowiskach stan ochrony gatunku określono jako niezadowalający (U1). Tylko jedno stanowisko (Kampinoski Park Narodowy_7) otrzymało ocenę stanu ochrony gatunku złą (U2), ze względu na zły stan siedliska. Dla 19 (17,1%) stanowisk stan ochrony gatunku jest nieznany (ocena ogólna XX).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska monitoringowe kumaka nizinnego znajdowały się na 6 obszarach siedliskowych sieci Natura 2000. W przypadku 2 obszarów (Dolina Zwoleńki i Rostocze Środkowe) gdzie zlokalizowane było po jednym stanowisku kumaka, trudno na ich podstawie wnioskować o stanie gatunku w całym obszarze. Takie wnioskowanie jest również trudne w przypadku Stawów w Żabieńcu – monitorowano tam tylko 3 stanowiska. Gdyby na ich podstawie ocenić stan w obszarze Natura 2000, byłby on niezadowalający. W przypadku 3 obszarów (Jeziora Pszczewskie i Dolina Obry, Kumaki Dobrej i Puszcza Kampinoska) stan ochrony gatunku można określić jako niezadowalający, przede wszystkim z uwagi na stan siedlisk.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jednak na podstawie wyników pierwszego etapu prac można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku określono jako niezadowalający (U1).

Ropucha paskówka *Bufo calamita* (1202)

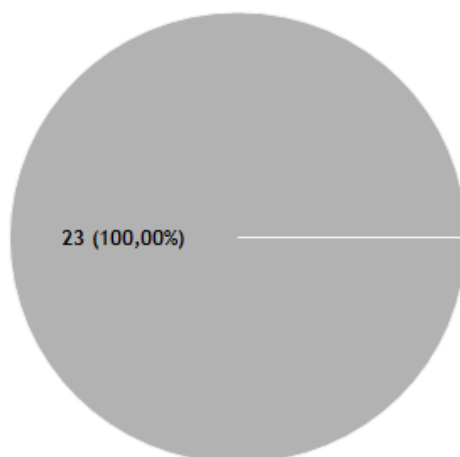
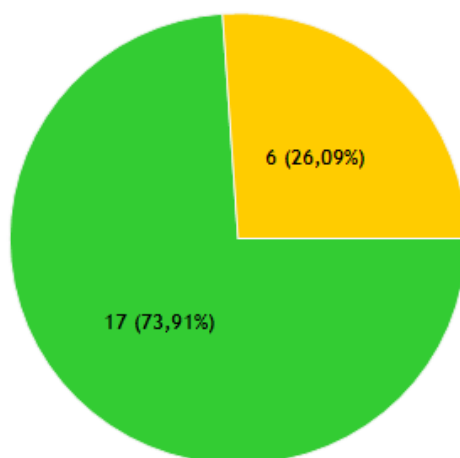
Najlepiej przystosowany do życia w warunkach suchych płaz europejski. Zamieszkuje najczęściej tereny o lekkich, piaszczystych, lessowych glebach, także wydmy. Gatunek częsty na gruntach ornych, użytkach zielonych. W okresie rozrodu związana jest z różnego typu zbiornikami wodnymi. Szczególnie istotne dla ochrony gatunku są zbiorniki wodne powstałe w piaszowniach i żwirowniach, szczególnie w krajobrazie leśnym, lub otoczone otwartymi łąkami i terenami piaszczystymi. Występuje lokalnie w nizinnej części kraju

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

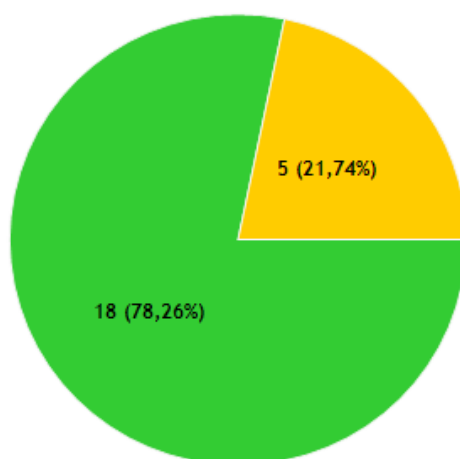
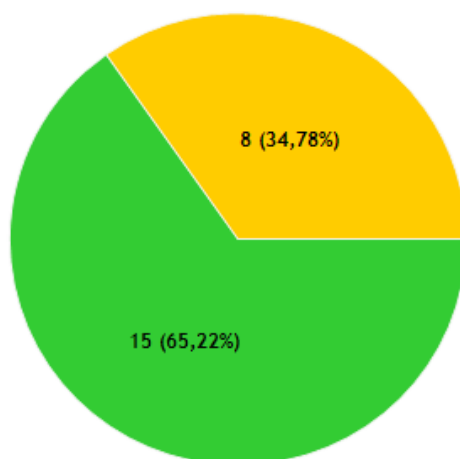
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 23.
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Stan siedlisk na większości badanych stanowisk (17 stanowisk, co stanowi 73,91% wszystkich stanowisk, na których obserwowano ropuchę paskówkę) według zbiorczego wskaźnika jakości siedlisk oceniono jako właściwy FV. Na pozostałych 6 stanowiskach stan siedlisk był niezadowolający (U1) pod względem wymagań ropuchy paskówki.

Perspektywy zachowania: Na większości stanowisk (18 stanowisk; 78,26%) oceniono je jako właściwe (FV). Na pozostałych 5 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku są niezadowolające (U1).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Oddziaływania i zagrożenia: Do najczęściej wymienianych obserwowanych negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń należało drapieżnictwo ryb, a także wędkarstwo, uprawa wraz ze stosowaniem pestycydów i nawozów sztucznych, a także wpływ dróg i autostrad.

Gatunki obce: Na badanych stanowiskach wykazano obecność następujących gatunków obcych: wierzba ostrolistna *Salix acutifolia* Willd. – na 2 stanowiskach, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx. – na 2 stanowiskach, trawianka *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 – na jednym stanowisku, bażant łowny *Phasianus colchicus* Linnaeus, 1758 – na 1 stanowisku, norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777 – na 2 stanowiskach.

Ocena ogólna: Ogólna ocena stanu ochrony gatunku została oceniona jako właściwa (FV) na większości monitorowanych stanowisk (15 stanowisk; 65,22% wszystkich stanowisk, na których stwierdzono ropuchę paskówkę). Pozostałe stanowiska otrzymały ocenę ogólna stanu ochrony gatunku niezadowalającą (U1).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Żadne z objętych monitoringiem stanowisk, na których stwierdzono ropuchę paskówkę, nie jest zlokalizowane na obszarze Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w 2010 roku stanowiska nie reprezentują wszystkich rejonów występowania gatunku w regionie kontynentalnym, dlatego stan ochrony gatunku w regionie należy na razie określić jako nieznany (XX).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku określono jako nieznany (XX).

Ropucha zielona *Bufo viridis* (1201)

Preferuje tereny suche, dobrze nasłonecznione. jest gatunkiem synantropijnym (często przebywa w środowiskach ruderalnych i blisko ludzkich siedzib). Zasiedla niziny, wyżyny i niektóre doliny górskie. W okresie rozrodu związana jest z różnego typu zbiornikami wodnymi

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i alpejskim.

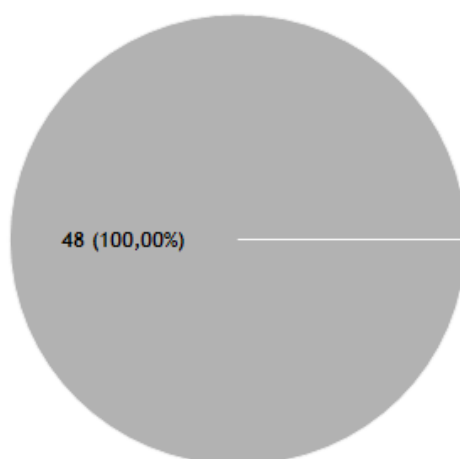
Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowiska w regionie CON; gatunek stwierdzono na 48. Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

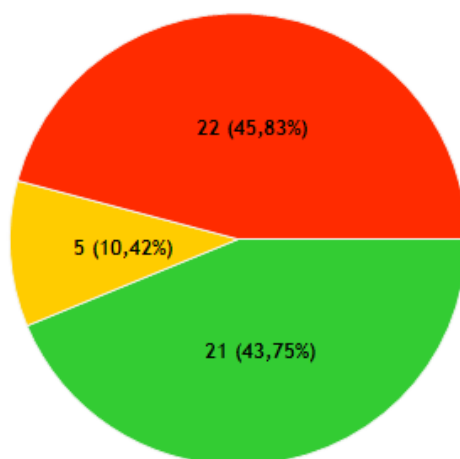
Region CON

Stan populacji

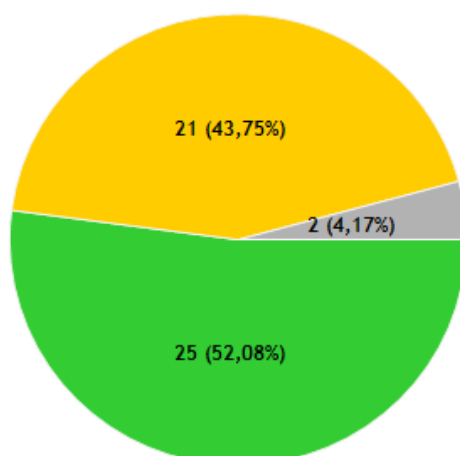
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

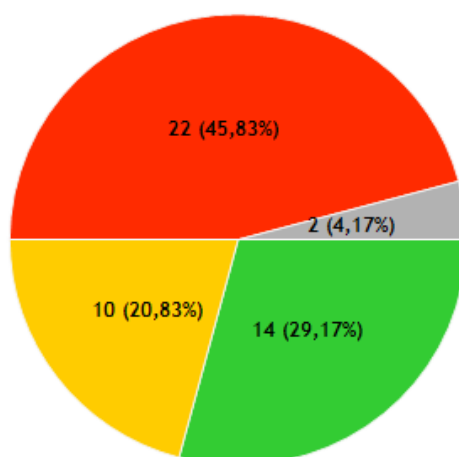

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) jest właściwy (FV) wynosi 43,75% (jest to 21 stanowisk). Stanowiska o stanie siedliska złym (U2) mają podobny udział i stanowią 45,84% wszystkich (22 stanowiska). Na pięciu stanowiskach stan siedlisk według zbiorczego wskaźnika stanu siedlisk jest niezadowolający (U1). Nie stwierdzono aby ocena siedliska uzyskana wg przyjętych wskaźników różniła się od oceny poszczególnych wykonawców.

Perspektywy zachowania: Dla 25 stanowisk (52%) oceniono perspektywy zachowania gatunku na stanowisku jako dobre (FV). Pozostałych 21 stanowisk uzyskało dla tego parametru ocenę U1 – niezadowolające. Na dwóch stanowiskach (Chrzanów 3 i Chrzanów 7) perspektywy zachowania gatunku są niejasne (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Najczęściej wymieniane negatywne oddziaływania i przewidywane zagrożenia dotyczyły: wędkarstwa, hodowli ryb, zanieczyszczenia, odwadniania, śmiertelności na drogach, przekształceń środowiska związanych z zabudową, wpływu terenowych pojazdów zmotoryzowanych (quady, motocykle).

Gatunki obce. Na badanych stanowiskach wykazano obecność następujących gatunków obcych: wierzba ostrolistna *Salix acutifolia* Willd. – na 2 stanowiskach, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx. – na 4 stanowiskach, trawianka *Perccottus glenii* Dybowski, 1877 – na jednym stanowisku, bażant łowny *Phasianus colchicus* Linnaeus, 1758 – na 1 stanowisku, norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777 – na 2 stanowiskach.

Ocena ogólna: Dla 29,17% stanowisk ocena ogólna była dobra (FV). Niezadowolającą ocenę (U1) uzyskało 20,83% wszystkich stanowisk (czyli 10 stanowisk). Dla największej liczby stanowisk

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

(45,83%; 22 stanowiska) ocena ta była zła (U2). Dla dwóch stanowisk (Chrzanów 3 i Chrzanów 7) nie określono tego parametru.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Gatunek stwierdzono jedynie na 2 obszarach Natura 2000, przy czym w przypadku obszaru Puszcza Kampinoska było to stwierdzenie tylko na jednym stanowisku. Nie pozwala to ocenie stanu ochrony gatunku na tym obszarze. Ropucha zielona nie figuruje na liście II załącznika Dyrektywy Siedliskowej, w związku z czym nie jest gatunkiem priorytetowym i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badaniami objęto zbyt małą reprezentację krajowej populacji gatunku aby można było wnioskować o stanie gatunku w całym regionie.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako nieznany (XX).

Rzekotka drzewna *Hyla arborea* (1203)

Zamieszkuje siedliska o wysokim poziomie wód gruntowych. Poza okresem rozrodu prowadzi nadrzewny tryb życia. W okresie rozrodu związana jest z różnego typu zbiornikami wodnymi (stawy, starorzecza, glinianki, piaskownie). Jest dość pospolitym gatunkiem. Występuje głównie w nizinnej i wyżynnej części kraju. W górach do ok. 800 m.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w alpejskim.

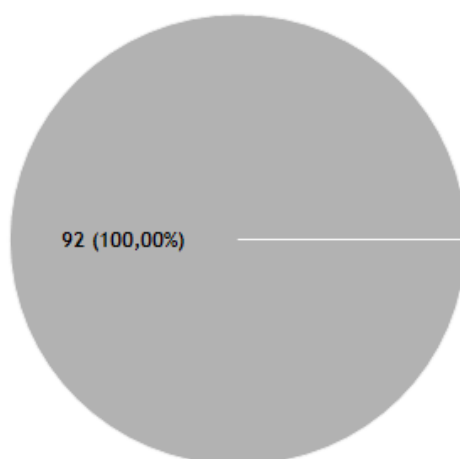
Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 92.

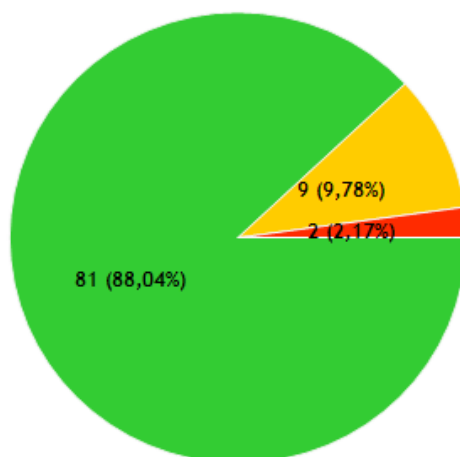
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

Region CON**Stan populacji**

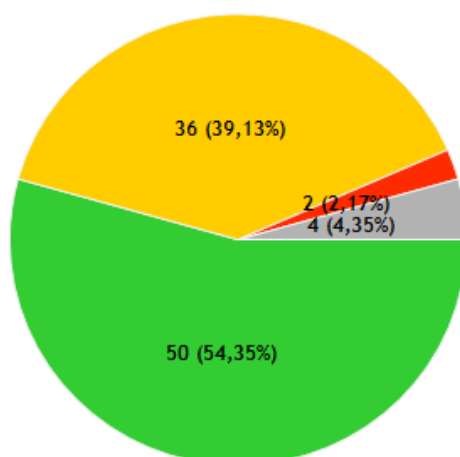
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

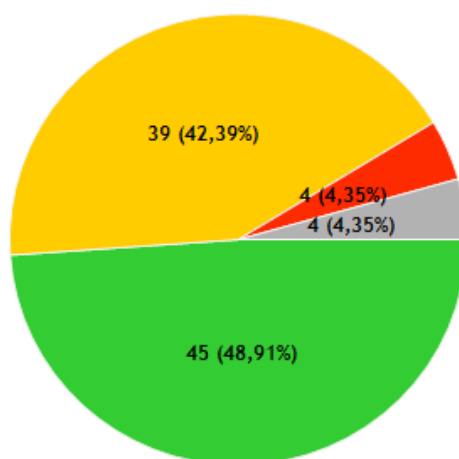

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) jest właściwy (FV) wynosi 88,04 % (jest to 81 stanowisk), niezadowolający (U1) wynosi 9,78%, a zły (U2) jedynie 2,17% wszystkich lokalizacji rzekotki drzewnej (2 stanowiska: Opiłki i Jadowniki Wał Ruda).

Perspektywy zachowania: Na ponad połowie stanowisk (50 stanowisk, czyli 54,35% wszystkich stanowisk, na których stwierdzono rzekotkę) perspektywy zachowania gatunku oceniono jako właściwe (FV). Parametr ten oceniono jako niewłaściwy – niezadowolający na 36 stanowiskach, a zły (U2) – na dwóch: Wał Ruda 2 i Kumaki Dobrej 12. Na 4 stanowiskach (4,35% wszystkich stanowisk) perspektywy zachowania gatunku są niejasne.

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród wielu negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń zaobserwowanych przez wykonawców monitoringu wymieniano: nawożenie, opadanie wód gruntowych, zarybianie zbiorników, postępującą urbanizację, sąsiedztwo dróg, eutorofizację, ale także bardziej wątpliwe takie jak: wędkarstwo, wypalanie.

Gatunki obce. Norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777, szop pracz *Procyon lotor* Linnaeus, 1758, jenot *Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834, nawłóć olbrzymia *Solidago gigantea* Aiton.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 45 stanowiskach (48,9% wszystkich stanowisk rzekotki drzewnej). Na 39 (42,39 %) stanowiskach stan gatunku określono jako niezadowolający (U1), a zły (U2) - 4,34 % wszystkich lokalizacji rzekotki drzewnej (4 stanowiska: Wał Ruda 2, Opiłki, Kumaki Dobrej 12, Jadowniki Wał Ruda 3). Dla 4 stanowisk stanu ochrony gatunku nie określono (ocena ogólna XX).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Rzekotka drzewna nie figuruje na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej (wymieniana jest tylko w IV), nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000. Badane stanowiska zlokalizowane były na 8 obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym, jednak na podstawie wyników pierwszego etapu prac można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku określono jako nieznany (XX).

Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (1166)

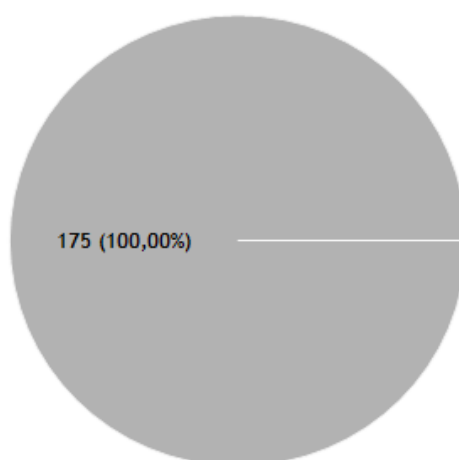
Gatunek traszki związany w okresie rozrodu z większymi i głębszymi zbiornikami niż te wykorzystywane przez inne gatunki traszek. W okresie życia lądowego gatunek wymaga silnie wilgotnych siedlisk. Traszka grzebieniasta występuje prawie w całej Polsce do wys. 800 m n.p.m.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

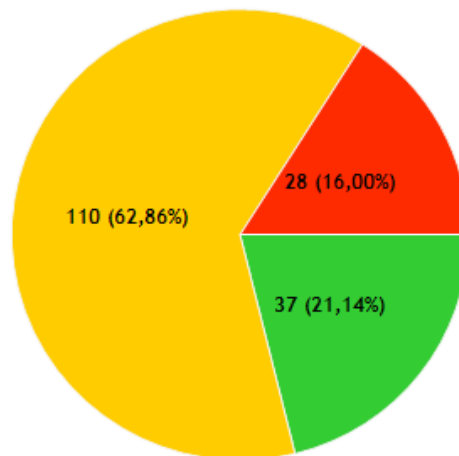
W kraju uważana za najbardziej zagrożony gatunek płaza (kategoria NT – bliski zagrożenia).

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 175.

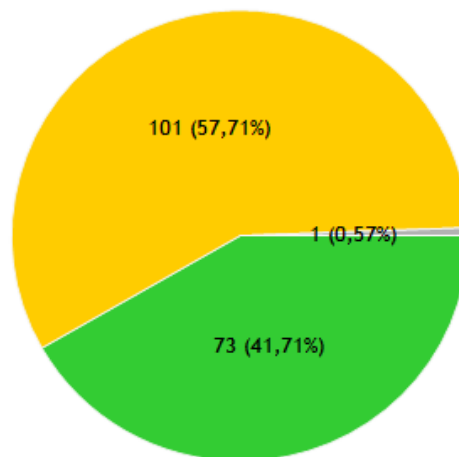
Gatunek nie był objęty monitoringiem w 2009 roku. Monitorowany w 2010 r.

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska**

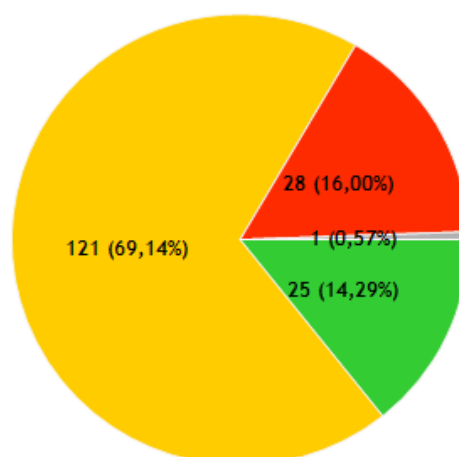
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska: Na większości stanowisk (63%) przydatność siedliska określono jako niezadowalającą (ocena U1). 37 stanowisk (21%) uzyskało ocenę najwyższą – FV – stan siedliska właściwy. Pozostałe siedliska (16%) zostały sklasyfikowane jako złe (U2).

Perspektywy zachowania: Na ponad połowie (57,71%) stanowisk perspektywy oceniono jako niezadowalające (U1). Pozostałe 73 stanowiska uzyskały ocenę perspektyw zachowania właściwą. Jedynie na stanowisku Jęzior 1 perspektywy zachowania są nieznane (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Dla większości zbiorników obserwatorzy nie stwierdzają negatywnych oddziaływań. Sporadycznie pojawiają się informacje o zanieczyszczaniu i zaśmieceniu zbiornika i jego otoczenia, presji turystycznej (w tym np. quadów i motocykli terenowych oraz wędkarzy), śmiertelności na pobliskiej drodze asfaltowej, osuszaniu zbiornika, opuszczaniu się poziomu wód gruntowych i zarastania zbiornika oraz jego najbliższego otoczenia. Są to w większości oddziaływania związane z działalnością człowieka i ogólnie wpływające na wszystkie płazy. Z zagrożeń naturalnych należy zwrócić uwagę na sukcesję prowadzącą do zacieniania i zarastania zbiorników, co powoduje utratę miejsc dogodnych do rozmnażania.

Gatunki obce. Karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*, kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*, norka amerykańska *Mustela vison*, szop pracz *Procyon lotor*, sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*, żółw ozdobny *Trachemys scripta*.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 25 stanowiskach (14% wszystkich stanowisk z traszką grzebieniastą). Dla zdecydowanej większości zbiorników (121 - 69%) stan gatunku określono jako niezadowalający (U1) a dla 28 (16%) jako zły (U2). Dla 1 stanowiska stanu ochrony gatunku nie określono (ocena ogólna XX) z uwagi na niejasne perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród badanych stanowisk 32 zlokalizowane były na obszarach Natura 2000. W sumie znalazły się one na 6 obszarach, ale tylko na jednym były na tyle liczne (Puszcza Kampinoska – 19 stanowisk), aby można było wyciągać wnioski odnośnie stanu ochrony gatunku na danym obszarze. Na terenie obszaru Puszcza Kampinoska zasiedlenie badanej grupy zbiorników nie było zbyt wysokie (1/3 wszystkich analizowanych). Oceny stanu siedliska wg HSI nie były wysokie, przeważały oceny niezadowalające (U1), potwierdzały je także eksperckie oceny wykonawców. Zastanawiające jest, że na 2/3 analizowanych stanowisk perspektywy zachowania gatunku oceniono jako niezadowalające. W efekcie ogólny stan ochrony gatunku oceniono jako niezadowalający (U1).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

W ramach monitoringu 2010 nie badano odpowiedniej reprezentacji stanowisk traszki grzebieniastej w kraju. Nie można wnioskować na ich podstawie o stanie gatunku w całym regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych określono jako nieznany (XX).

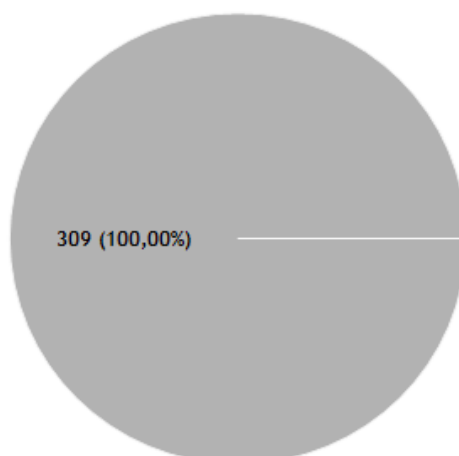
Traszka karpacka *Triturus montandoni* (2001)

Gatunek górski (endemit karpacki), związany szczególnie z lasami bukowymi i mieszanymi. Miejscami rozrodu są różnego typu zbiorniki wodne, w tym okresowe.

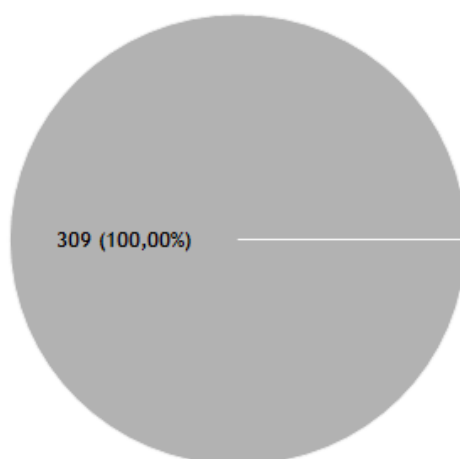
Występuje w regionie biogeograficznym alpejskim i marginalnie w regionie kontynentalnym.

Gatunek umieszczony w polskiej Czerwonej Liście Gatunków Ginących i Zagrożonych w grupie gatunków najmniejszej troski (LC).

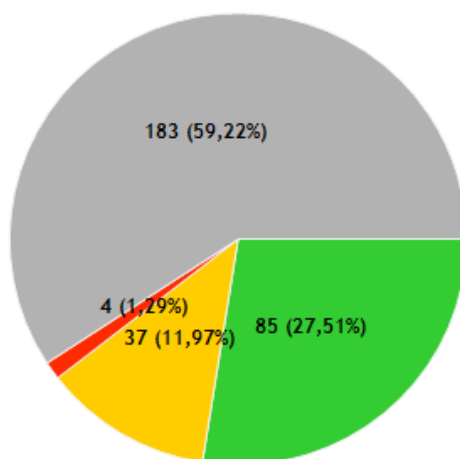
W 2011 r. monitoring objął 309 stanowisk w regionie ALP; gatunek stwierdzono na 117. Gatunek był objęty monitoringiem również w 2010 r. na 18 stanowiskach.

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska**

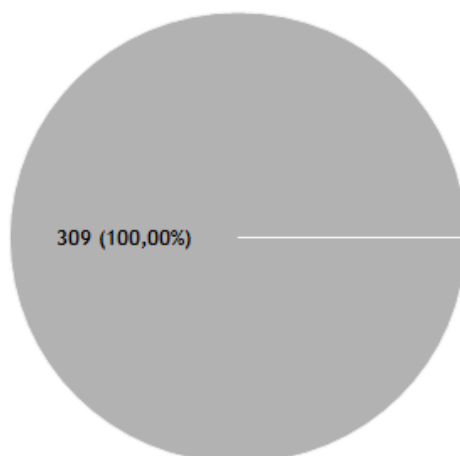
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W poniższym podsumowaniu wzięto pod uwagę jedynie wyniki prac 2011. W roku 2011 prace monitoringowe wykonane były w bardzo ograniczonym zakresie i przy zastosowaniu innej metodyki.

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano z założenia. Ocena na poziomie całych obszarów nie była możliwa, ponieważ opiera się o zmiany zachodzące w liczbie zasiedlonych zbiorników i liczbie zbiorników, w których stwierdzono rozród, a tym roku określono jedynie stan wyjściowy/referencyjny dla kolejnych etapów prac monitoringowych.

Stan siedliska: Podobnie jak w przypadku populacji stan siedlisk określa się tylko na poziomie całych obszarów w oparciu o zmiany w liczbie dostępnych zbiorników. W 2011 r. nie można było tego zrobić, ponieważ oceniono tylko stan wyjściowy dla przyszłych ocen.

Perspektywy zachowania: Na poziomie stanowisk perspektywy zachowania gatunku można było określić jedynie w przypadku zbiorników trwałych. Była to ocena ekspercka – wykonawcy oceniali, czy możliwe jest, aby dany zbiornik pełnił funkcję stanowiska rozrodu dla gatunku w perspektywie 10-12 lat. W 85 przypadkach, eksperci ocenili perspektywy zachowania jako właściwe (FV), w 37 przypadkach były one niezadowolające (U1). W czterech przypadkach perspektywy oceniono jako złe (U2). Dla pozostałych stanowisk – zbiorników nietrwałych, perspektyw nie oceniono.

Oddziaływania i zagrożenia: Do najczęściej wymienianych zagrożeń na stanowiskach zaliczono rozjeżdżanie zbiorników na skutek ruchu pojazdów zmotoryzowanych. Ruch ten związany jest bądź z gospodarką leśną bądź z rozjeżdżaniem dróg gruntowych quadami i motorami krosowymi. Zagrożenia wynikały też z przyczyn naturalnych: wypływanie zbiorników na skutek gromadzenia się osadów lub obniżania poziomu wód gruntowych, a w efekcie ryzyko zaniku zbiornika.

Gatunki obce. Brak jest informacji odnośnie gatunków obcych na stanowiskach.

Ocena ogólna: Nie oceniano stanu ochrony gatunku na poziomie monitorowanych stanowisk z uwagi na założenia metodyczne monitoringu. Ocena na poziomie obszarów nie była w tym roku możliwa, ponieważ wyniki tegorocznych prac stanowią dopiero dane wyjściowe dla ocen w przyszłych etapach monitoringu.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Na obszarach Natura 2000 zlokalizowane było 307 stanowisk (99% wszystkich monitorowanych stanowisk). Z uwagi na przyjęty sposób oceny stanu populacji i stanu siedliska na obszarach nie było możliwe dokonanie oceny w roku 2011 (oceny XX). Wyniki monitoringu w tym roku mają służyć za punkt odniesienia dla ma ocen w kolejnych etapach prac monitoringowych. Niemniej jednak wykonawcy spróbowali ocenić ten stan w oparciu o swoją dotychczasową wiedzę o sytuacji gatunku w obszarach. Tylko w przypadku Ostoi Magurskiej oceniono ten stan jako niezadowolający (U1). Ta ocena wynika ze stosunkowo niewielkiej liczby stwierdzeń gatunku w stosunku do bardzo dużej liczby potencjalnych miejsc rozrodu, z czego można również wnioskować o niezadowolającym stanie siedlisk. Mógł na tym zaważyć fakt, że wśród monitorowanych zbiorników praktycznie brak zbiorników trwałych. Natomiast perspektywy zachowania gatunku oceniono jako właściwe (obszar monitoringowy pokrywa się w większości z

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

obszarem parku narodowego). W przypadku Ostoi Gorczańskiej stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy. Składała się na to wysoka ocena stanu populacji (duża liczba osobników rejestrowana podczas monitoringu oraz w latach poprzednich), duża liczba zbiorników ocenionych przez wykonawcę jako dogodne dla traszki karpackiej i dobre perspektywy zachowania (większość badanych zbiorników leży na terenie Gorczańskiego Parku Narodowego, w którym prowadzony jest projekt czynnej ochrony płazów).

W przypadku Bieszczadów monitorowany obszar ograniczony jest do parku narodowego i nie można na tej podstawie wnioskować o stanie ochrony gatunku w całym, znacznie większym obszarze Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Stanowiska i obszary monitorowane w 2011 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim, a przy tym wszystkie zlokalizowane są na terenie parków narodowych, a więc terenach o szczególnym reżimie ochronnym. Nie można więc dokonać oceny stanu ochrony gatunku na poziomie regionu.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako właściwy (FV).

Żaba jeziorkowa *Rana lessonae* (1207)

Żaba jeziorkowa należy do grupy żab zielonych; większą część życia spędza w środowisku wodnym. Zamieszkuje z reguły zbiorniki małe, płytkie, także okresowe, unika jezior i rzek. Ma dużą tolerancję na kwaśny odczyn wody. Śmieszka jest mniej pospolita niż pozostałe żaby zielone. Występuje w całym kraju, w górach do ok. 700 m n.p.m.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w alpejskim.

Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

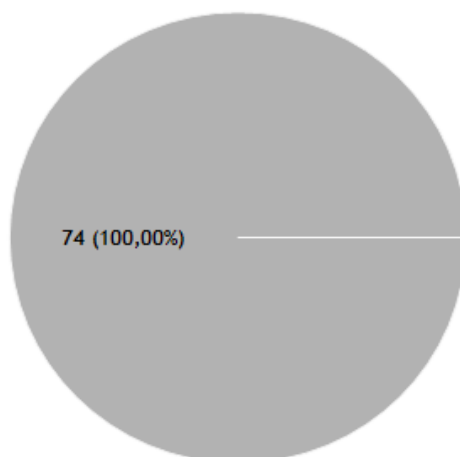
Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 74.

Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

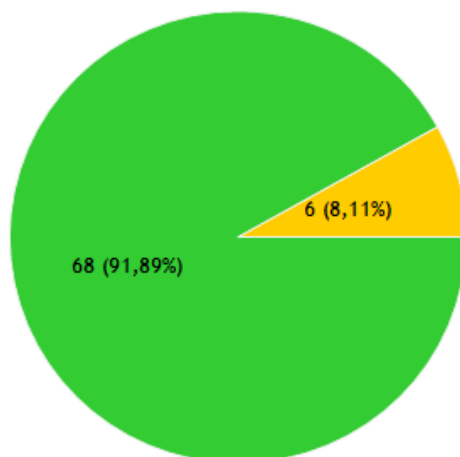
Region CON

Stan populacji

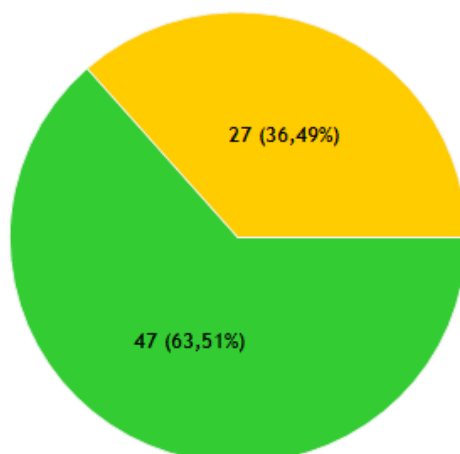
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

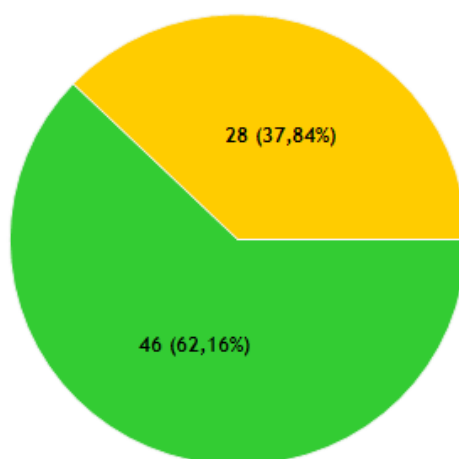

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Na 68 (92%) stanowiskach stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), a na 6 (8%) stanowiskach jako niezadowolający (U1). Wśród stanowisk z ocenami U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są udział szuwara w linii brzegowej (zbyt mały lub zbyt duży udział) oraz środowisko w promieniu do 100 m (występowanie w otoczeniu zbiorników zabudowy miejskiej, wiejskiej i przemysłowej, czy lasów iglastych).

Perspektywy zachowania: Na 47 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), a na 27 – jako niezadowolające (U1).

Oddziaływania i zagrożenia: Spośród stwierdzonych negatywnych oddziaływań i zagrożeń najczęściej wymieniano: wysychanie zbiornika (15) oraz stosowanie pestycydów i nawozów (12).

Gatunki obce. Na 8 stanowiskach wykazano obecność 3 gatunków obcych: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* oraz norka amerykańska *Mustela vison* i trawianka *Percottus glenii*.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 46 stanowiskach (62%), a jako niezadowolający (U1) na 28 stanowiskach (38%). Większość stanowisk (21) otrzymało ogólną ocenę U1 tylko ze względu na niezadowolające perspektywy zachowania, a w przypadku 7 stanowisk niezadowolające były zarówno perspektywy zachowania, jak i stan siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 74 monitorowanych stanowisk tylko 5 (7%) znajdowało się na obszarach Natura 2000. Ponieważ żaba jeziorkowa nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie oceniano stanu tego gatunku w obszarach Natura 2000.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania żaby jeziorkowej w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Jednak w oparciu o wyniki monitoringu można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1), ponieważ dla 27 stanowisk (36%) perspektywy zachowania określono jako niezadowalające (U1) z uwagi na obserwowane i przewidywane negatywne oddziaływania na siedlisko gatunku.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowalający (U1).

Żaba moczarowa *Rana arvalis* (1214)

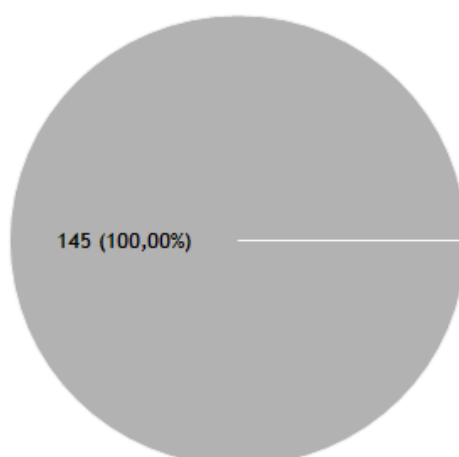
Poza okresem rozrodu prowadzi ściśle lądowy tryb życia. Zasiedla głównie tereny otwarte, jak różnego typu łąki, polany śródlęśne, pola uprawne. Jest jednym z pospolitszych płazów, ale mniej liczna niż żaba trawna. Występuje prawie wyłącznie na nizinach, w górach dochodzi do 800 m n.p.m.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w alpejskim.

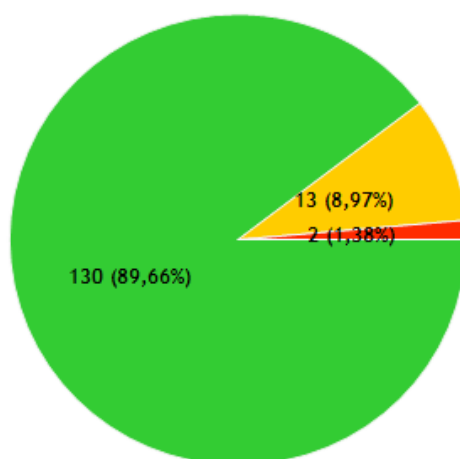
Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 145.

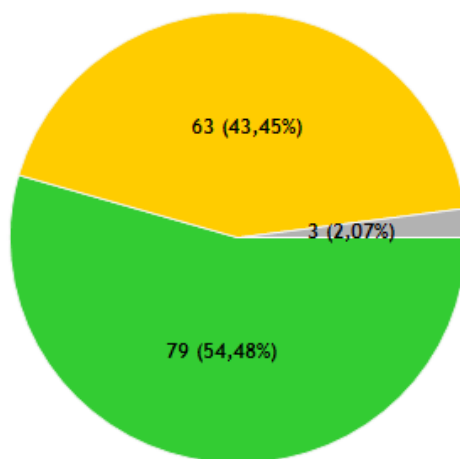
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska**

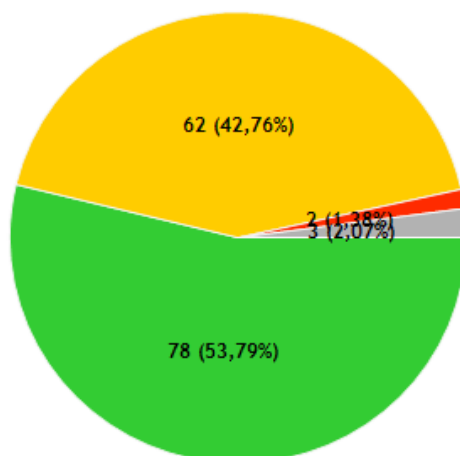
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) oceniono jako właściwy (FV) wynosi 90%, niezadowolający (U1) wynosi 9%, a zły (U2) jedynie u 1% wszystkich stanowisk, gdzie stwierdzono obecność żaby moczarowej. Stanowiska o niezadowolającym (U1) stanem siedliska to: Chemik, Dołęga 2, Gdańsk-Klukowo 1, Oława 19, Pilawski Grąd (Chojnowski 2), Szczygłowice 1, Zielona Góra - Ochla 1, Zielona Góra - Ochla 2, Zielona Góra - Ochla 8, Zielona Góra - Ochla 11, Zielona Góra - Ochla 17, Zielona Góra - Ochla 23, Zielona Góra - Ochla 24. Stanowiska gdzie stan siedliska określono jako zły (U2) to: Biskupice Rów D i Zielona Góra - Ochla 10. Wśród stanowisk z ocenami U1 i U2 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są „wpływ ryb”, „udział szuwaru w linii brzegowej” oraz „środowisko w promieniu do 100 m”.

Perspektywy zachowania: Na 79 stanowiskach żaby moczarowej (spośród 145, gdzie ją odnotowano) perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), na 63 – jako niezadowolające (U1), a na 3 – jako nieznane (XX). Zwraca uwagę fakt, że na żadnym stanowisku perspektywy zachowania gatunku nie zostały ocenione jako złe (U2).

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród wielu odnotowanych negatywnych oddziaływań, tylko kilka dotyczyło większej liczby (przynajmniej 10) stanowisk. Są to (w nawiasie liczba stanowisk, na których wystąpiło oddziaływanie): drogi, autostrady (16), nawożenie/nawozy sztuczne (15), wyschnięcie (15), stosowanie pestycydów (14) i eutrofizacja (10). Większość oddziaływań ma bezpośredni lub pośredni związek z rolnictwem oraz siecią drogową. Najwięcej przewidywanych zagrożeń dotyczy: wyschnięcia (26), dróg, autostrad (14), nawożenia/nawozów sztucznych (14) i stosowania pestycydów (13).

Gatunki obce. Na 16 badanych stanowiskach wykazano obecność następujących gatunków obcych: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx. z roślin oraz norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777, jenot *Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834, trawianka *Perccottus glenii* Dybowski, 1877, szop pracz *Procyon lotor* Linnaeus, 1758 oraz żółw ozdobny *Trachemys scripta* (Wied, 1839) ze zwierząt.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniany był w oparciu o oceny tylko dwóch parametrów: siedlisko i perspektywy zachowania. Oceniono go jako właściwy (FV) na 78 stanowiskach (54% wszystkich stanowisk). Na 62 (43%) stanowiskach stan gatunku określono jako niezadowolający (U1) a na dwóch (1%) jako zły (U2). Dla 3 (2%) stanowisk stanu ochrony gatunku nie określono (ocena ogólna XX) z uwagi na niejasne perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 145 monitorowanych stanowisk, na których stwierdzono żabę moczarową, 34 (ok. 23%) zlokalizowane były na obszarach Natura 2000. Żaba moczarowa nie figuruje na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Niemniej jednak, w oparciu o wyniki pierwszego etapu prac można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1). O takiej ocenie ogólnej decydują niezadowalające perspektywy zachowania (U1). Stan środowiska w Polsce pozwala na egzystencję tego gatunku na wielu stanowiskach, jednak perspektywy zachowania nie są już tak dobre. Powodem jest dynamiczny rozwój infrastruktury drogowej i melioracji terenów oraz chemizacja rolnictwa

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowalający (U1).

Żaba śmieszka *Rana ridibunda* (1212)

Żaba wodna jest naturalnym mieszkańcem żaby śmieszki i żaby jeziorkowej. Całe życie spędza w środowisku wodnym. Zamieszkuje zbiorniki duże i głębokie (jeziora, rzeki, glinianki, żwirownie). Występuje na nizinach. Zdecydowanie rzadsza we wschodniej części kraju.

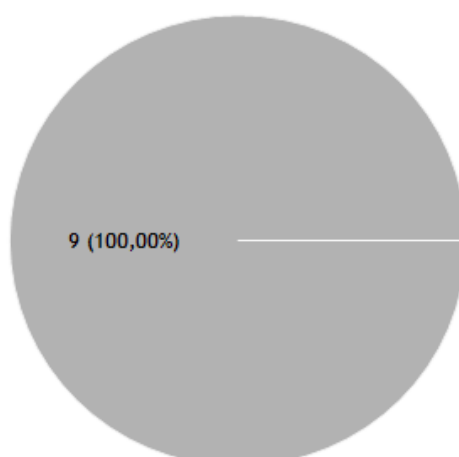
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 9. Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

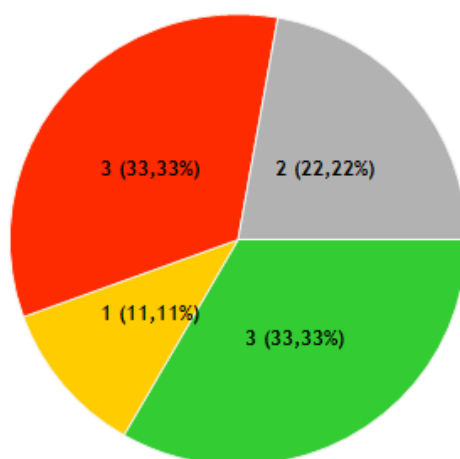
Region CON

Stan populacji

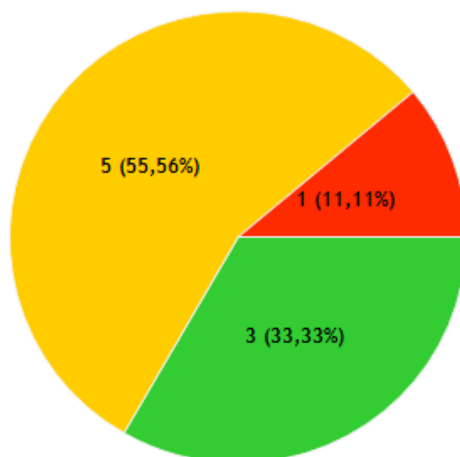

Stan siedliska

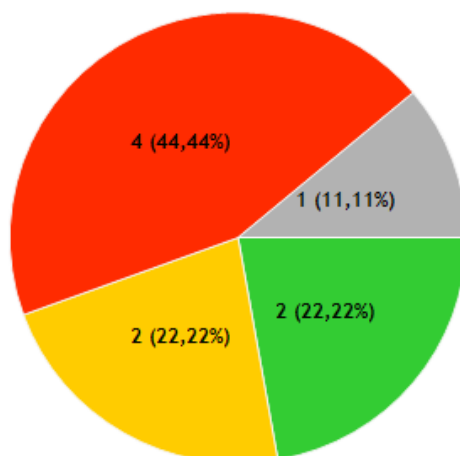
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Na 3 stanowiskach stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), na 1 jako niezadowalający (U1), a na 3 [Jaroszowa Wola (Chojnowski 12), Malbork 1, Stajnia Chojnow (Chojnowski 6)] jako zły (U2). Na 2 pozostałych stanowiskach stan siedlisk pozostał nie oceniony ze względu na to, że nie były na nich oceniane wszystkie składowe zbiorczego wskaźnika stanu siedliska.

Perspektywy zachowania: Na 3 stanowiskach (Krępa 19, Oława 1, Suchedniów 10) perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), na 5 jako niezadowalające (U1), a na 1 (Biskupice 7) jako złe (U2). Na obniżenie oceny perspektyw zachowania gatunku wpływ miały zagrożenia i oddziaływania

Oddziaływania i zagrożenia: Z obserwowanych negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń najczęściej (3 stanowiska) wymieniano wędkarstwo.

Gatunki obce: Na 4 stanowiskach wykazano obecność 3 gatunków obcych: karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio* (Bloch, 1783), sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus* (Le Sueur, 1819) i norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) tylko na 2 stanowiskach, jako niezadowalający (U1) również na 2 i jako zły na 4 stanowiskach. Jedno stanowisko (Biskupice Rów K) otrzymało ocenę ogólną stanu ochrony gatunku nieznaną. Większość stanowisk otrzymało ogólną ocenę U2 ze względu na zły stan siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 9 monitorowanych stanowisk tylko 1 znajdowało się na obszarach Natura 2000. Ponieważ żaba śmieszka nie figuruje w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie oceniano stanu tego gatunku w obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania żaby śmieszki w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Na podstawie danych z nielicznych stanowisk trudno jest wyciągać wnioski na temat stanu gatunku i jego siedlisk. Można zauważyć jedynie, że wskaźniki charakteryzujące stan siedlisk, perspektywy i ocenę ogólną są niższe niż w przypadku innych żab zielonych, jednak może być to wynikiem przypadku (zbyt mała próba).

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku określono jako niezadowalający (U1).

Żaba trawna *Rana temporaria* (1213)

Gatunek eurytopowy. Poza okresem rozrodu prowadzi ściśle lądowy tryb życia. Preferuje jednak miejsca wilgotne, zacienione. Jest jednym z najpospolitszych płazów. Występuje zarówno na niżu, jak i w górach.

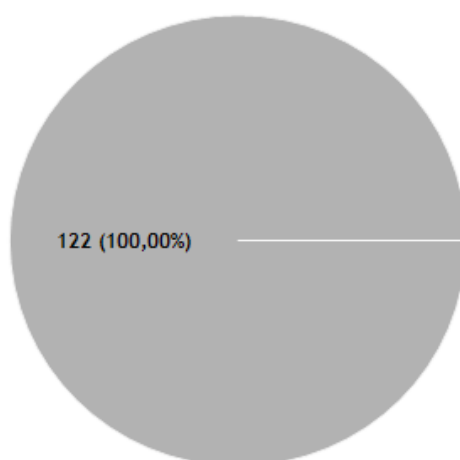
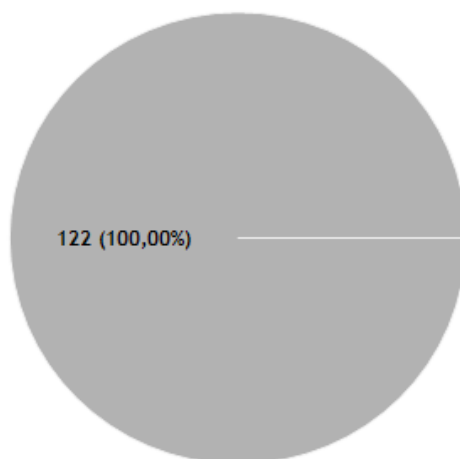
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i alpejskim.

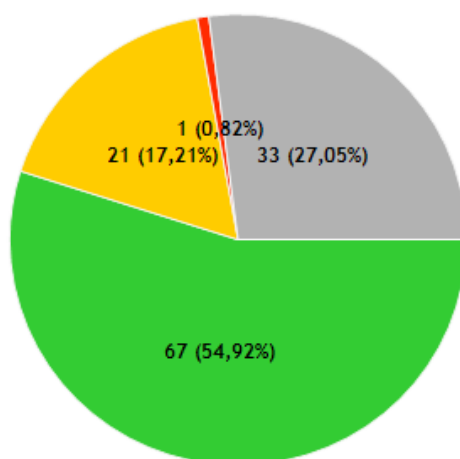
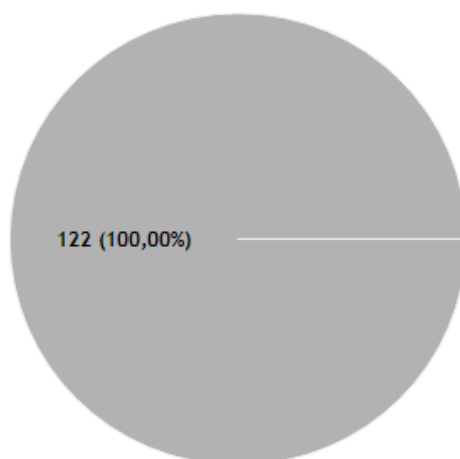
Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

W regionie alpejskim monitoring płazów objął 309 stanowisk w 2011r.; gatunek stwierdzono na 122 z nich. Ponadto gatunek monitorowany był przy zastosowaniu innej metody na 18 stanowiskach w 2010 r.

W regionie kontynentalnym monitoring płazów objął 351 stanowisk w 2010 r.; gatunek stwierdzono na 181 z nich.

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna

W poniższym podsumowaniu wzięto pod uwagę jedynie wyniki prac 2011. W roku 2011 prace monitoringowe wykonane były w bardzo ograniczonym zakresie i przy zastosowaniu innej metodyki.

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano z założenia. Ocena na poziomie całych obszarów nie była możliwa, ponieważ opiera się o zmiany zachodzące w liczbie zasiedlonych zbiorników i liczbie zbiorników, w których stwierdzono rozród, a tym roku określono jedynie stan wyjściowy/referencyjny dla kolejnych etapów prac monitoringowych.

Stan siedliska: Podobnie jak w przypadku populacji stan siedlisk określa się tylko na poziomie całych obszarów w oparciu o zmiany w liczbie dostępnych zbiorników. W 2011 r. nie można było tego zrobić, ponieważ oceniono tylko stan wyjściowy dla przyszłych ocen.

Perspektywy zachowania: Na poziomie stanowisk perspektywy zachowania gatunku można było określić jedynie w przypadku zbiorników trwałych. Była to ocena ekspercka – wykonawcy oceniali, czy możliwe jest, aby dany zbiornik pełnił funkcję stanowiska rozrodu dla gatunku w perspektywie

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

10-12 lat. Dla 67 zbiorników perspektywy te zostały ocenione jako dobre (FV), w 15 przypadkach jako niezadowolające (U1) i w 1 przypadku jako złe (U2). W przypadku pozostałych stanowisk (zbiorników nietrwałych i względnie trwałych) perspektyw zachowania gatunku nie oceniono, określając je jako nieznane (XX).

Oddziaływania i zagrożenia: Najczęściej wymienianym przez ekspertów negatywnym oddziaływaniem było zagrożenie zbiorników związane z ich wypłyceniem i wysychaniem (poprzez m.in. naturalne zarastanie roślinnością, gromadzenie się na dnie zbiorników osadów i obniżania się poziomu wód gruntowych). Pomimo tego, iż stanowiska znajdują się na terenie Parków Narodowych, a więc na obszarach ustawowo chronionych – daje się również zauważyć oddziałującą na nie antropopresję. Przede wszystkim dotyczy to ruchu pojazdów kołowych po znajdujących się w obrębie parków drogach (szczególnie zagrożone są osobniki dorosłe żaby trawnej, masowo przekraczające drogi podczas odbywania wiosennych wędrówek godowych) oraz oddziaływań związanych z wykonywaniem na obszarach parku prac gospodarczych (np. prowadzeniem zrywki drewna).

Gatunki obce. Brak jest informacji odnośnie gatunków obcych na stanowiskach.

Ocena ogólna: Nie oceniano stanu ochrony gatunku na poziomie monitorowanych stanowisk z uwagi na założenia metodyczne monitoringu. Ocena na poziomie obszarów nie była w tym roku możliwa, ponieważ wyniki tegorocznych prac stanowią dopiero dane wyjściowe dla ocen w przyszłych etapach monitoringu.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Żaba trawna nie figuruje na liście II załącznika Dyrektywy Siedliskowej, w związku z czym nie jest gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

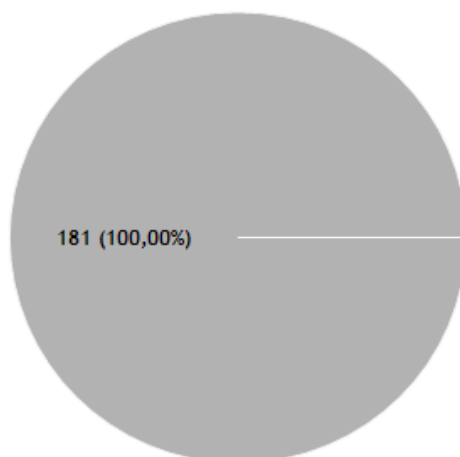
Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Stanowiska i obszary monitorowane w 2011 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim.

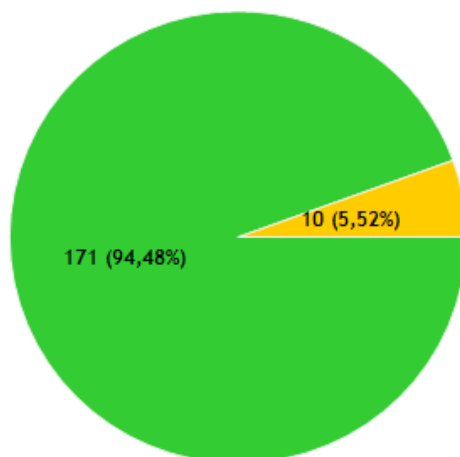
W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako właściwy (FV).

Region CON**Stan populacji**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

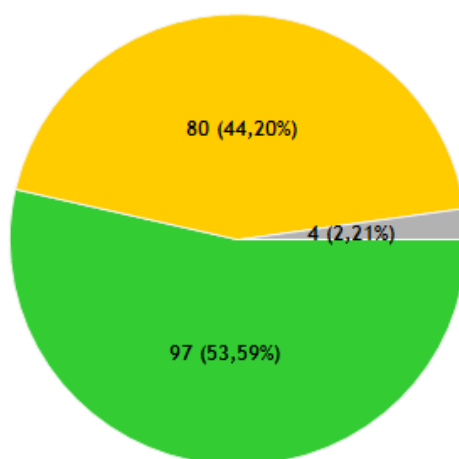
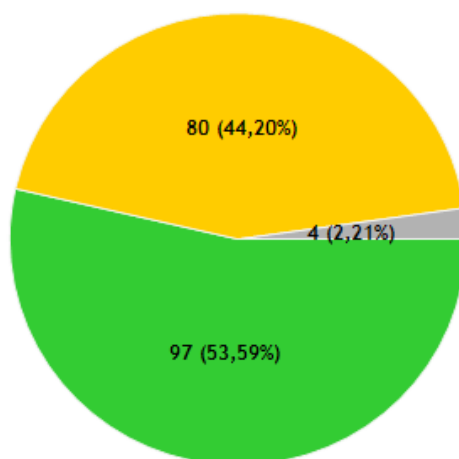

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedliska (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) oceniono jako właściwy (FV) wynosi 95% a niezadowolający (U1) wynosi 5% wszystkich stanowisk, gdzie stwierdzono obecność żaby trawnej. Brak stanowisk z oceną złą (U2) stanu siedliska. Stanowiska o niezadowolającym (U1) stanem siedliska to: Biskupice Rów D, Gdańsk-Klukowo 1, Nowa Wieś, Powsin 1 B, Powsin 3, Powsin 7, Robakowo 6, Zielona Góra - Ochla 1, Zielona Góra - Ochla 2 oraz Zielona Góra - Ochla 10. Głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są „wpływ ryb” oraz „liczba zbiorników w promieniu ≤ 500 m”.

Perspektywy zachowania: Na 97 stanowiskach żaby trawnej perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), na 80 – jako niezadowolające (U1), a na 4 – jako nieznane (XX). Zwraca uwagę fakt, że na żadnym stanowisku perspektywy zachowania gatunku nie zostały ocenione jako złe (U2).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Oddziaływania i zagrożenia: Wśród wielu odnotowanych negatywnych oddziaływań tylko kilka z nich dotyczyło 10 i więcej stanowisk. Są to (w nawiasie liczba stanowisk, na których wystąpiło oddziaływanie): drogi, autostrady (21), wędkarstwo (16), wyschnięcie (12), zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie (12), zanieczyszczenia (11), stosowanie pestycydów (10) oraz ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe (10). Najwięcej przewidywanych zagrożeń dotyczy: dróg, autostrad (20), wyschnięcia (15), wędkarstwa (14), zasypywania terenu, melioracji i osuszania – ogólnie (13) i ścieżek, szlaków pieszych, szlaków rowerowych (10).

Gatunki obce. Na 25 badanych stanowiskach wykazano obecność następujących gatunków obcych: kolczurka klapowana *Echinocystis lobata* (F. Michx.) Torr. & A. Gray, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx. i wierzbą ostrolistną *Salix acutifolia* Willd. z roślin oraz sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus* (Le Sueur, 1819), norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777, jenot *Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834, trawianka *Perccottus glenii* Dybowski, 1877, bażant *Phasianus colchicus* Linnaeus, 1758, szop pracz *Procyon lotor* Linnaeus, 1758 i żółw ozdobny *Trachemys scripta* (Wied, 1839) ze zwierząt.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniany był w oparciu o oceny tylko dwóch parametrów: siedlisko i perspektywy zachowania. Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 97 stanowiskach (54% wszystkich stanowisk z żabą trawną), a na 80 (44%) stanowiskach stan gatunku określono jako niezadowalający (U1). Brak stanowisk, gdzie stan ochrony oceniony byłby jako zły (U2). Dla 4 (2%) stanowisk stanu ochrony gatunku nie określono (ocena ogólna XX) z uwagi na niejasne perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 181 monitorowanych stanowisk, na których stwierdzono żabę trawną, 43 (ok. 24%) zlokalizowane były na obszarach Natura 2000. Żaba trawna nie figuruje na załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, nie jest zatem gatunkiem Natura 2000 i dlatego nie oceniano stanu tego gatunku na poziomie obszarów Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Niemniej jednak, w oparciu o wyniki pierwszego etapu prac można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowalający (U1), ze względu na niezadowalające perspektywy zachowania.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowalający (U1).

Żaba wodna *Rana esculenta* (1210)

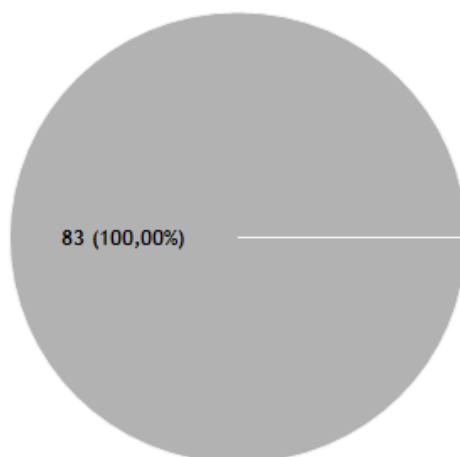
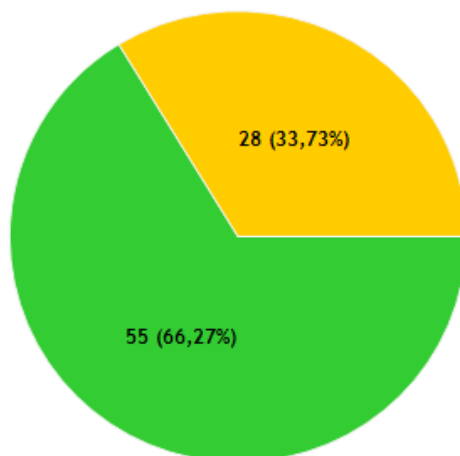
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Żaba wodna jest naturalnym mieszkańcem żaby śmieszki i żaby jeziorkowej. Większą część życia spędza w środowisku wodnym. Ma dużą plastyczność ekologiczną i zasiedla praktycznie wszystkie typy zbiorników wodnych. Występuje głównie w nizinnej i wyżynnej części kraju, i niższych położeniach górskich do ok. 500 m n.p.m.

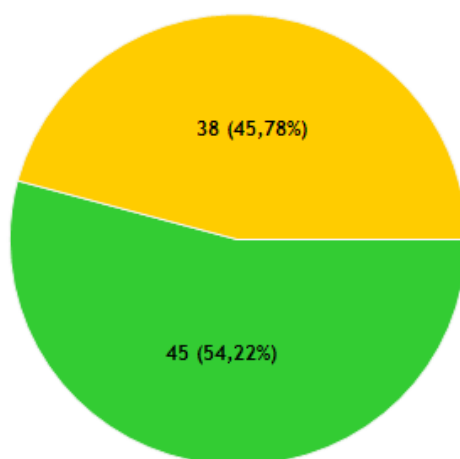
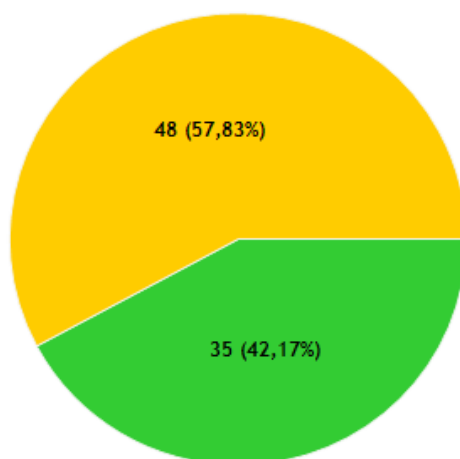
Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w alpejskim.

Gatunek nie jest zaliczany do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; gatunek stwierdzono na 83.
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Na 55 (66%) stanowiskach stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), a na 28 (34%) stanowiskach jako niezadowalający (U1). Wśród stanowisk z ocenami U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są: udział szuwaru w linii brzegowej (zbyt mały lub zbyt duży udział) oraz środowisko w promieniu do 100 m (występowanie w otoczeniu zbiorników zabudowy miejskiej, wiejskiej i przemysłowej, czy lasów iglastych).

Perspektywy zachowania: Na 45 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), a na 38 – jako niezadowalające (U1).

Oddziaływania i zagrożenia: Spośród stwierdzonych negatywnych oddziaływań i zagrożeń najczęściej wymieniano: stosowanie pestycydów i nawozów (12), wędkarstwo (10 stanowisk),

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

zanieczyszczenia (10), międzygatunkowe interakcje wśród zwierząt (9), wyschnięcie zbiorników (8).

Gatunki obce. Na 16 stanowiskach wykazano obecność 6 gatunków obcych: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx., wierzbina ostrolistna *Salix acutifolia* Willd., kolczurka klapowana *Echinocystis lobata* (F. Michx.) Torr. & A. Gray, sumik karłowaty *Ameiurus nebulosus* (Le Sueur, 1819), żółw ozdobny *Trachemys scripta* (Wied, 1839), norka amerykańska *Mustela vison* Schreber, 1777.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 35 stanowiskach (42%), a jako niezadowolający (U1) na 48 stanowiskach (58%). Na 19 stanowiskach niezadowolający stan ochrony (U1) wynikał tylko z niezadowolających perspektyw zachowania, a na 9 stanowiskach tylko z niezadowolającego stanu siedliska. Stosunkowo dużo było stanowisk (19 = 23% wszystkich), które miały niezadowolające zarówno perspektywy zachowania, jak i stan siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 83 monitorowanych stanowisk tylko 6 (7%) znajdowało się na obszarach Natura 2000. Ponieważ żaba wodna nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie oceniano stanu tego gatunku w obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania żaby wodnej w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Jednak w oparciu o wyniki monitoringu można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowolający (U1), ponieważ w przypadku blisko połowy stanowisk (38; 46%) perspektywy zachowania określono jako niezadowolające (U1) z uwagi na obserwowane i przewidywane negatywne oddziaływania na siedlisko gatunku.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowolający (U1).

Żaba zwinka *Rana dalmatina* (1209)

Jest to bardzo rzadki ciepłolubny gatunek płaza. Poza okresem rozrodu prowadzi lądowy i wybitnie dzienny tryb życia. Rozmieszczenie żaby zwinki w kraju jest słabo poznane. Znana jest z niewielkiej liczby stanowisk, położonych w południowej części kraju: w okolicach Przemyśla, w Kotlinie Sandomierskiej, w rejonie Tarnowa.

Występuje w regionie biogeograficznym kontynentalnym.

Z powodu rzadkości występowania uważana jest za gatunek zagrożony.

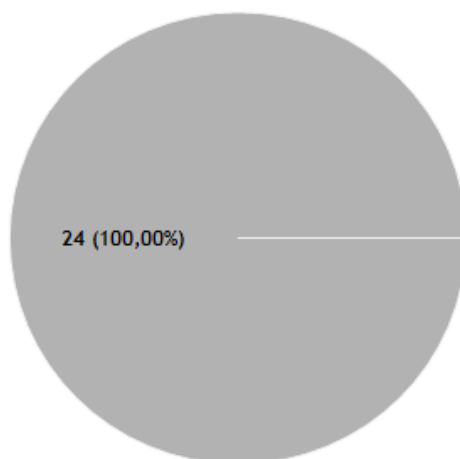
Monitoring objął 24 stanowiska w regionie CON.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

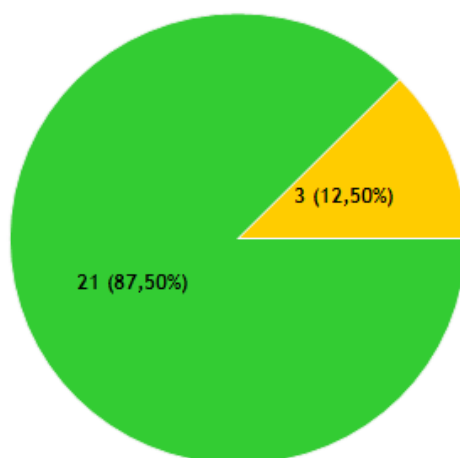
Gatunek był objęty monitoringiem w 2010 roku.

Region CON

Stan populacji

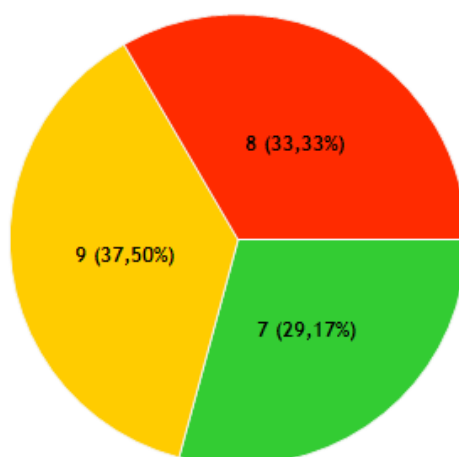
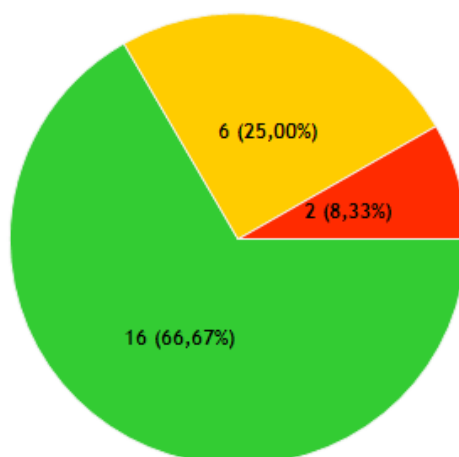

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano.

Stan siedliska: Udział stanowisk, gdzie stan siedlisk (według przyjętego zbiorczego wskaźnika) jest właściwy (FV) wynosi 87,5%). Niezadowolający (U1) stan siedliska stwierdzono w przypadku 3 (12,5%) zbiorników (Biadoliny 2, Biadoliny 3, Biadoliny 4). O niezadowolającym stanie tych trzech zbiorników zdecydowała jakość wody (0) oraz brak roślinności wynurzonej (0), w mniejszym stopniu całkowite zacienienie zbiorników przez drzewa (0,5).

Perspektywy zachowania: Dla siedmiu stanowisk perspektywy zachowania gatunku oceniono jako zadowolające (FV). Jako niezadowolające określono perspektywy w przypadku dziewięciu stanowisk: Biadoliny 9a, Brzeźnica1, Dołęga2, Dołęga3, Dołęga5, Jadownik Wał Ruda2, Jadowniki Wał Ruda3, Wał Ruda1, Wał Ruda2. O takiej ocenie zdecydowało obserwowane zjawisko ich zarastania i ryzyko szybkiego wyschnięcia, a także perspektywa pogorszenia jakości wody na skutek dużego opadu liści. Dodatkowym zagrożeniem na dwóch stanowiskach (Dołęga i Wał Ruda) jest bliskość dużych kopalni żwiru i piachu.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W przypadku ośmiu stanowisk wydaje się, że perspektywy utrzymania się ta gatunku są złe. Dotyczy to stanowisk: Biadoliny 1,2,3,4,5,8 Brzeźnica3 i Dołęga1. O tak niskiej ocenie decyduje ich położenie w pobliżu planowanej autostrady A4 oraz bezpośrednio przy linii kolejowej, która ma zostać modernizowana. Ponadto, jakość wody w zbiornikach Biadoliny 1-4 ulegnie najprawdopodobniej pogorszeniu.

Oddziaływania i zagrożenia: Najczęściej wymieniane oddziaływania i zagrożenia dotyczą planowanej autostrady w pobliżu stanowisk oraz bliskości linii kolejowej, która ma zostać zmodernizowana. Dodatkowe zagrożenia to zarastanie zbiorników i opad liści, co może skutkować pogorszeniem jakości wody.

Gatunki obce. Na badanych stanowiskach wykazano obecność następujących gatunków obcych: nawłóć kanadyjską *Solidago canadensis*, dąb czerwony *Quercus rubra*, karaś srebrzysty *Carassius auratus gibelio*.

Ocena ogólna: Większość stanowisk (16) uzyskało ogólną ocenę FV. W dużej mierze przyczynił się do tego fakt, że wszystkie one znajdowały się w niewielkiej odległości od dużego kompleksu leśnego. Ocenę stan niezadowolający (U1) otrzymało 6 zbiorników (Biadoliny 1-4, Biadoliny9a, Dołęga1), natomiast ocenę stan zły (U2) - dwa zbiorniki (Biadoliny5 i Brzeźnica3). Te niezadowolające i złe oceny stanu ochrony wynikały głównie ze słabiej ocenionych perspektyw zachowania, co związane było głównie z budową autostrady A4 oraz modernizacją linii kolejowej (stanowiska w Biadolinach; patrz wyżej). W dalszej kolejności na słabe perspektywy wpływały budowy zwirowni w pobliżu stanowisk w Dołędze i Wał Ruda.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród wszystkich zbadanych stanowisk tylko jedno znajduje się przy granicy obszaru Natura 2000 (Jadowniki Mokre), tak więc nie ma możliwości oceny stanu ochrony tego gatunku na terenie ostoi Natura 2000 na podstawie wyników prac monitoringowych.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w 2010 roku stanowiska nie stanowią jeszcze dostatecznej reprezentacji dla zasięgu gatunku w regionie kontynentalnym, aby można było ocenić stan ochrony gatunku w całym regionie.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku określono jako nieznany (XX).

Żaby zielone *Rana esculenta complex*

Do tej grupy zalicza się dwa gatunki: żabę śmieszkę i żabę jeziorkową oraz ich naturalnego mieszańca żabę wodną. W naturze żaby zielone tworzą zgrupowania złożone z osobników mieszańca i jednego z osobników rodzicielskich. Duże podobieństwo morfologiczne stwarzają

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

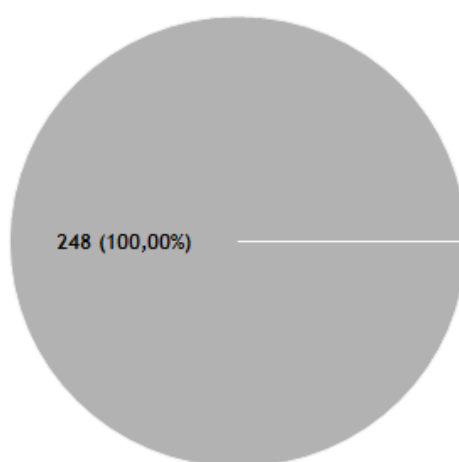
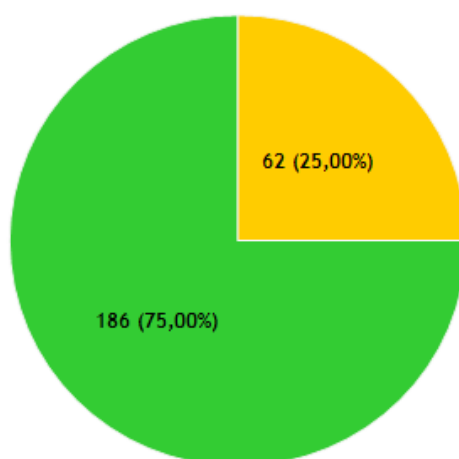
trudności w identyfikacji żab zielonych dla gatunku. Jeśli wykonawcy monitoringu nie byli w stanie poprawnie zidentyfikować gatunku, zaliczali stwierdzone osobniki żab zielonych do jednej grupy.

Żaby zielone występują w regionie biogeograficznym kontynentalnym i marginalnie w alpejskim.

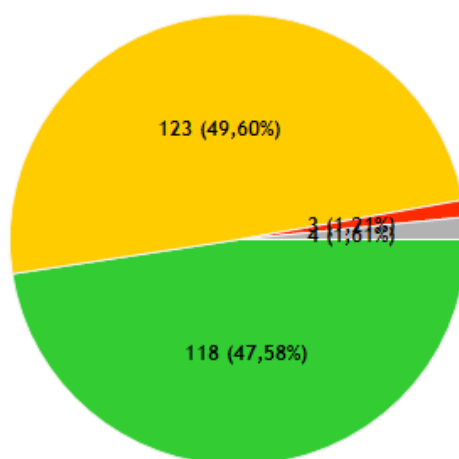
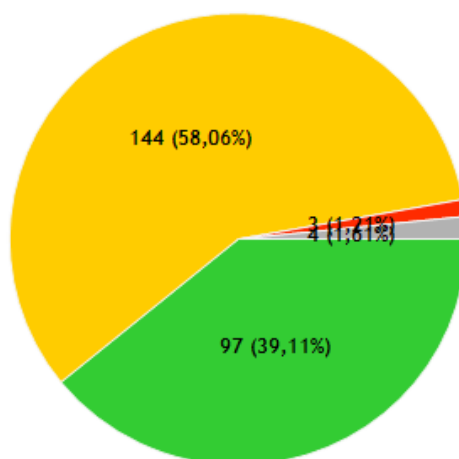
Żaby zielone nie są zaliczane do zagrożonych.

Monitoring objął 351 stanowisk w regionie CON; żaby zielone stwierdzono na 248.

Żaby zielone były objęte monitoringiem w 2010 roku.

Region CON**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stanu populacji gatunku na poszczególnych stanowiskach nie oceniano

Stan siedliska: Na 186 (75%) stanowiskach stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), a na 62 (25%) stanowiskach jako niezadowolający (U1). Wśród stanowisk z ocenami U1 głównymi składowymi obniżającymi wskaźnik jakości siedlisk są udział szuwaru w linii brzegowej oraz środowisko w promieniu do 100 m.

Perspektywy zachowania: Na 118 stanowiskach perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV), a na 123 – jako niezadowolające (U1).

Oddziaływania i zagrożenia: Spośród negatywnych oddziaływań i przewidywanych zagrożeń najczęściej wymieniano (w nawiasie podana liczba stanowisk, na których stwierdzono oddziaływanie/zagrożenie): drogi, autostrady (41), wędkarstwo (21), hodowla ryb (19), wyschnięcie (17), zanieczyszczenia wód (14), zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie (13), stosowanie pestycydów (12), nawożenie /nawozy sztuczne (11).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunki obce. Na 42 stanowiskach wykazano obecność 11 gatunków obcych: moczarka kanadyjska *Elodea canadensis* Michx., wierzbą ostrolistną *Salix acutifolia* Willd., kolczurka klapowana *Echinocystis lobata* (F. Michx.) Torr. & A. Gray, nawłóć olbrzymia *Solidago gigantea* Aiton oraz sumika karłowatego *Ameiurus nebulosus* (Le Sueur, 1819), karasia srebrzystego *Carassius auratus gibelio* (Bloch, 1783), żółwia ozdobnego *Trachemys scripta* (Wied, 1839), bażant *Phasianus colchicus* Linnaeus, 1758, norkę amerykańską *Mustela vison* Schreber, 1777, szopę pracz *Procyon lotor* Linnaeus, 1758 i jenot *Nyctereutes procyonoides* Gray, 1834.

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 97 stanowiskach (39%), a jako niezadowolający (U1) na 144 stanowiskach (58%). 89 stanowisk otrzymało ogólną ocenę U1 tylko ze względu na niezadowolające perspektywy zachowania, a 21 tylko ze względu na niezadowolający stan siedliska. Na uwagę zasługuje duża liczba stanowisk (40 = 16% wszystkich), które miały niezadowolające perspektywy zachowania i stan siedliska.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 248 monitorowanych stanowisk 65 (26%) znajdowało się na obszarach Natura 2000. Ponieważ żadna z żab wchodzących w skład grupy żab zielonych nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie oceniano stanu populacji tych płazów w obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Stanowiska monitorowane w 2010 roku nie stanowią pełnej reprezentacji zasięgu występowania żab zielonych w regionie biogeograficznym kontynentalnym. Jednak w oparciu o wyniki monitoringu można wstępnie ocenić stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym jako niezadowolający (U1), ponieważ dla 123 stanowisk (49%) perspektywy zachowania określono jako niezadowolające (U1). Taką ocenę wystawiono pomimo tego, że stan większości siedlisk (75%) określono jako zadowolający (FV).

Gady

Gniewosz plamisty *Coronella austriaca* (1283)

Gatunek kserotermofilny. Zasiedla większą część kraju: niemal cały nizinny obszar Polski, z wyjątkiem północnych krańców, oraz tereny podgórskie. Występuje zarówno w regionie kontynentalnym jak i alpejskim. Liczebność szacowana na co najwyżej kilka tysięcy osobników. Zasiedla środowiska o heterogennej strukturze roślinności (mozaika siedlisk, otwartych, półotwartych, świetlistych leśnych, zakrzaczonych). Wskazana obecność skał, murów, grup kamieni, powalonych drzew, wykrotów (jako miejsc kryjówek i wygrzewania się). Wnika do środowiska antropogenicznego. Charakteryzuje go duże rozproszenie stanowisk.

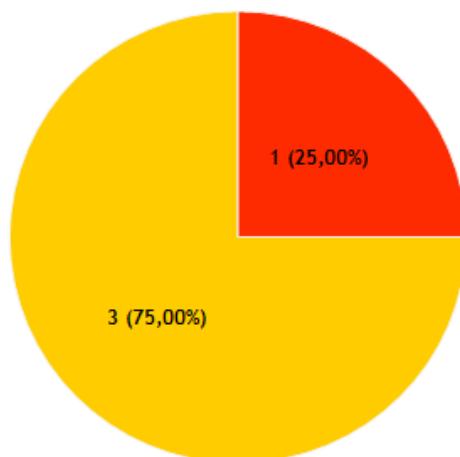
Gatunek zagrożony w Polsce (kategoria VU w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt).

Gatunek monitorowany w latach 2009-2010. Do monitoringu wybrano 4 stanowiska w regionie ALP i 13 w regionie CON.

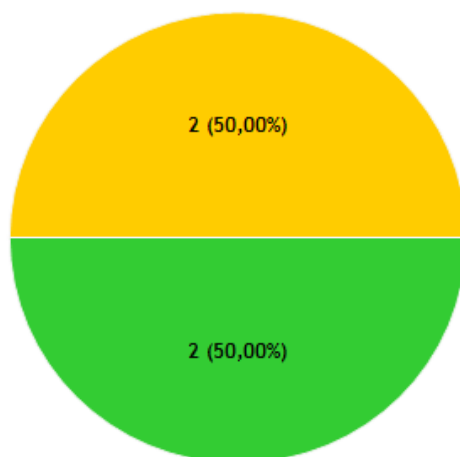
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region ALP

Stan populacji

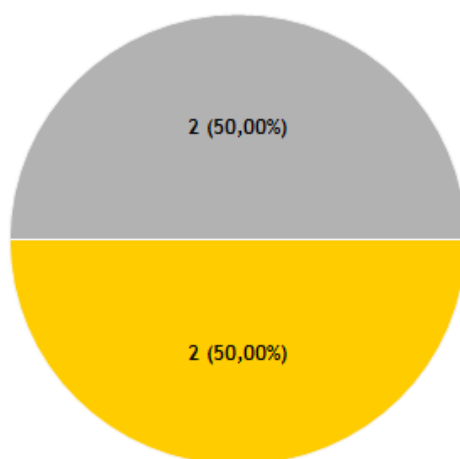

Stan siedliska

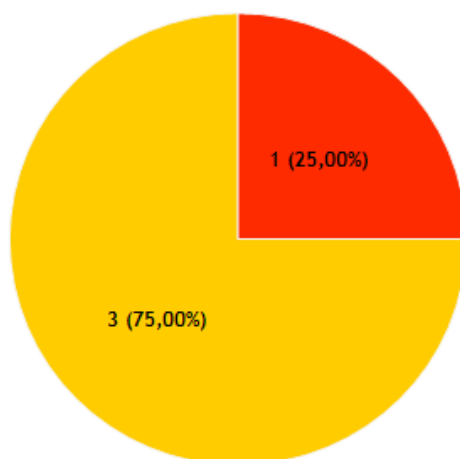

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

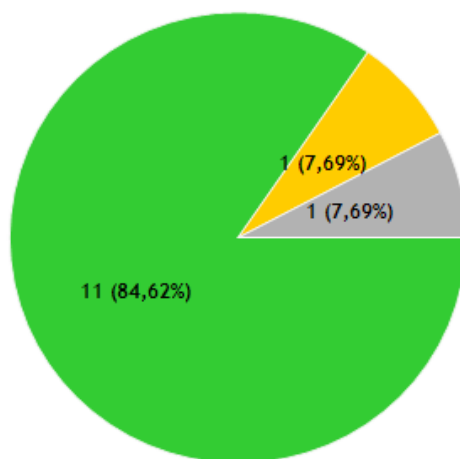

Ocena ogólna

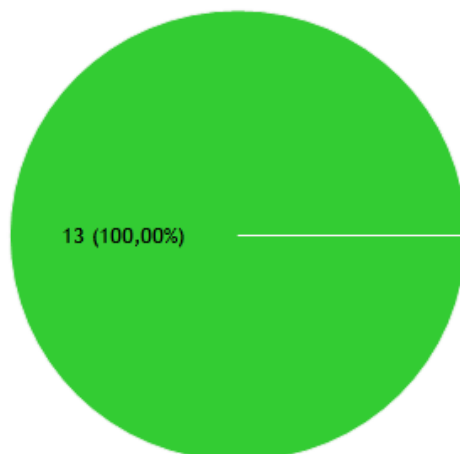
Region CON

Stan populacji

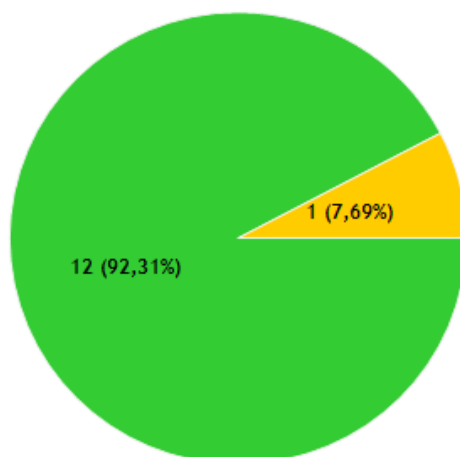

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

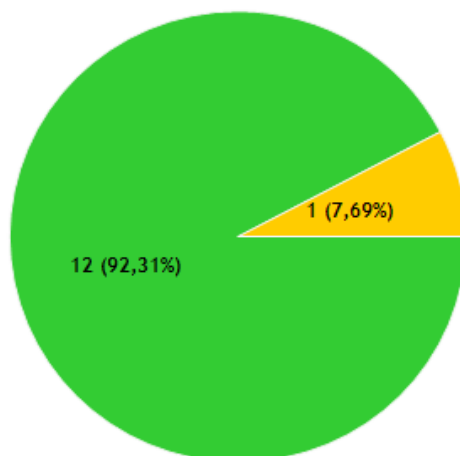
Stan siedliska

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji oceniono jako właściwy na 12 stanowiskach w regionie kontynentalnym. Oszacowane względne liczebności populacji były stosunkowo niskie (od 4 os. - Reptowo do 15 os. - Rybocice 1), ale udział młodych osobników oceniono tam jako właściwy i stwierdzono brak izolacji stanowisk. Na 1 stanowisku w regionie kontynentalnym (Zasieki) i 3 w regionie alpejskim (Sękowiec, Zarzecze i Pieniński Park Narodowy 1) stan populacji określono jako niezadowolający (U1). Stwierdzone tam liczebności były niskie (2-4 os.), a wcześniejsze dane dla tych stanowisk wskazują na trend spadkowy. Ponadto, dwa stanowiska w regionie alpejskim są izolowane. Na czwartym stanowisku w regionie alpejskim (Bóbrka) stwierdzono dodatkowo brak młodych osobników, stąd ocena stanu populacji U2. Na stanowisku Borowiec w Puszczy Solskiej stan populacji określono jako nieznany (XX) ze względu na niewielką liczebność i trudności w określeniu struktury wiekowej.

Stan siedliska: Generalnie, stan siedlisk jest lepszy niż stan populacji. Na wszystkich stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym i na dwóch (Bóbrka, Sękowiec) w regionie alpejskim oceniono go jako właściwy (FV): niskie zacienienie, duża dostępność schronień, z reguły odpowiednio duża baza pokarmowa. Stan siedlisk na dwóch stanowiskach w regionie alpejskim (Zarzecze i Pieniński Park Narodowy 1) określono jako niezadowolający (U1), z uwagi na duży stopień zarośnięcia i niewielkie nasłonecznienie stanowisk (niekorzystna ekspozycja, sąsiedztwo oceniających stanowisko skał i wysokich drzew) a także niezadowolającą bazę pokarmową.

Perspektywy zachowania: W regionie biogeograficznym kontynentalnym na większości (12) stanowisk perspektywy zachowania gatunku określono jako dobre (FV) przy założeniu, że nie wzrosną zagrożenia dla bytowania poszczególnych populacji. Na jednym stanowisku w regionie kontynentalnym – Zasieki oraz 2 stanowiskach w regionie alpejskim (Bóbrka i Sękowiec) oceniono perspektywy jako słabsze (U1). W przypadku stanowiska Zasieki z uwagi na bliskość coraz bardziej ruchliwej drogi i realnego zagrożenia pożarowego, w przypadku obu stanowisk w regionie alpejskim, ponieważ obok bardzo niskiej liczebności i izolacji stanowisk wykazano liczne i postępujące zagrożenia ze strony działalności ludzkiej, jak wyłapywanie węży, 2) obecność sprawnych drapieżników, czy 3) bliską obecność drogi.

Perspektywy zachowania gatunku na dwóch pozostałych stanowiskach w regionie alpejskim (Zarzecze i Pieniński Park Narodowy 1) są niepewne (XX) z uwagi na niezadowolający stan siedlisk.

Oddziaływania i zagrożenia: Zagrożenia dla większości badanych stanowisk wynikają z faktu, że gatunek zasiedla poblize terenów o charakterze antropogenicznym, np. wyrobiska [Rybocice 1, Rybocice-Kunice (A)], czynne torowiska (Reptowo), otoczenie pasów startowych nieczynnego lotniska (Lotnisko Wiechlice), sztucznie ukształtowane brzegi zbiornika zaporowego (Nad Jeziorem Turawskim). Na kilku stanowiskach wskazywano na przypadki śmiertelności węży na drogach (np. Nad Jeziorem Turawskim), a także na zabijanie lub wyłapywanie węży (np. na stanowiskach bieszczadzkich). Na stanowisku Sękowiec systematycznie wzrasta izolacja gatunku poprzez zalesianie otwartych i ekotonalnych powierzchni w dolinie Sanu pod Otrytem, na stanowisku Bóbrka bardzo intensywny ruch turystyczny oraz nielegalne pozyskanie kamienia uniemożliwiają węzom zasiedlenie całego kamieniołomu.

Gatunki obce. Stwierdzono obecność obcych inwazyjnych gatunków drapieżników, głównie jenota *Nyctereutes procyonoides*, a na pojedynczych stanowiskach (np. Rybocice) – także norki amerykańskiej *Neovision vison*.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku na 12 stanowiskach w regionie kontynentalnym określono jako właściwy (FV). Na 1 stanowisku w regionie kontynentalnym (Zasieki) i na 3 stanowiskach w regionie alpejskim (Sękowiec, Zarzecze i Pieniński Park Narodowy 1) oceniono ten stan jako niezadowolający (U1) z powodu niskich ocen stanu populacji i stanu siedliska oraz niepewnych perspektyw zachowania, a na 1 stanowisku w regionie alpejskim (Bóbrka) jako zły (U2), z uwagi na bardzo małą liczbę obserwowanych osobników, spadkowy trend liczebności i niezadowolające perspektywy zachowania.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

W regionie kontynentalnym 7 stanowisk gniewoszy położonych było w 4 obszarach Natura 2000, a w regionie alpejskim 3 stanowiska w 2 obszarach Natura 2000. Ponieważ gniewosz plamisty nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, dlatego nie ma potrzeby oceniania stanu tego gatunku w obszarach Natura 2000.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Badane stanowiska, nie stanowią jeszcze wystarczającej reprezentacji gatunku, pozwalającej na oceny na poziomie regionu alpejskiego. Wstępnie stan ochrony gniewosza plamistego należy uznać za zły (U2).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Badane stanowiska, nie stanowią jeszcze wystarczającej reprezentacji gatunku, pozwalającej na oceny na poziomie regionu kontynentalnego. Wstępnie można go określić jako właściwy (FV).

W raporcie do Komisji Europejskiej z 2007 roku stan ochrony w regionie CON określono jako niezadowolający (U1) z tendencją do poprawy, a w regionie ALP jako nieznany (XX).

Wąż Eskulapa *Zamenis longissimus (Elaphe longissima)* (1281)

Zasięg występowania obejmuje teren południowo-wschodniej Polski, przede wszystkim Bieszczady. Pojedyncze, niekiedy niepewne, obserwacje gatunku pochodzą z niektórych rejonów Beskidów (np. Beskidu Sądeckiego). W XX wieku zanikły wszystkie stanowiska pozakarpackie. Występuje jedynie w regionie alpejskim. Populacja szacowana jest na 100-200 os. Zasiedla południowe stoki wzgórz o suchym podłożu, silnie nasłonecznione tereny wyżynne i podgórskie: widne lasy liściaste, ciepłolubne zarośla nadrzeczne, nadrzeczne ścianki skalne i gładzowiska, przecinki leśne, przydroża, siedliska wtórne, antropogeniczne. Jego występowanie silnie ograniczają czynniki klimatyczne.

Występuje w Polsce jedynie w regionie biogeograficznym alpejskim.

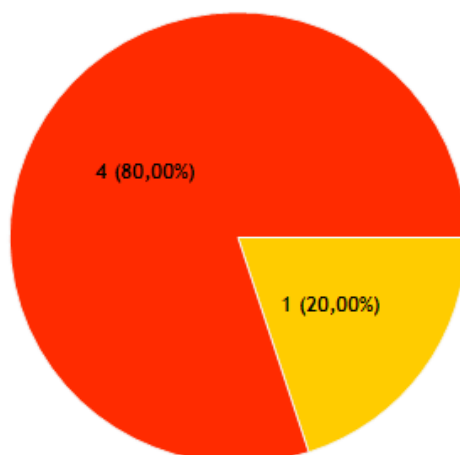
Gatunek krytycznie zagrożony w Polsce (kategoria CR).

Gatunek monitorowany w latach 2009-2010 na 5 stanowiskach.

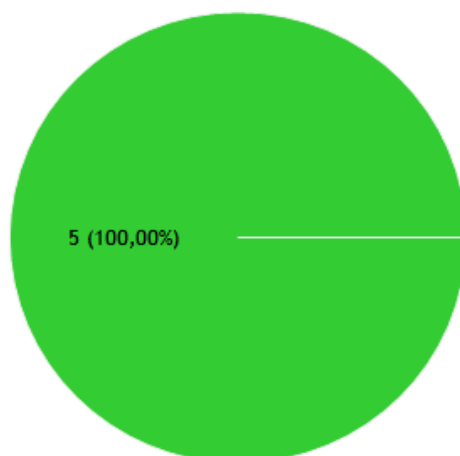
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region ALP

Stan populacji

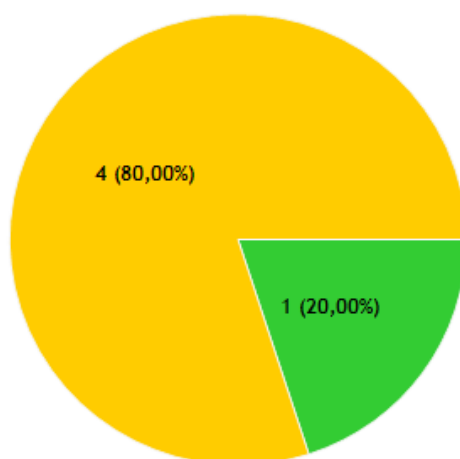
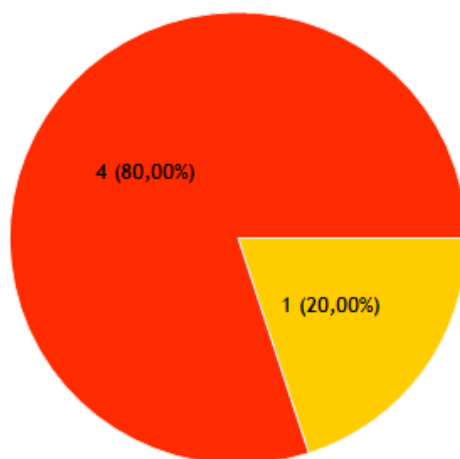

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji oceniono na większości stanowisk jako zły (U2), o czym zdecydowała niewielka liczba zaobserwowanych węży oraz jej spadek w porównaniu z wynikami badań prowadzonych w latach 2000-2002. Struktura wiekowa jest niezadowolająca (U1): niski udział młodych osobników i spadek udziału w porównaniu z wynikami badań prowadzonych w latach 2000-2002. Tylko na stanowisku Pasieka stan populacji był niezadowolający (U1). Na tym stanowisku nie zaobserwowano spadku liczebności populacji w porównaniu do lat 2000-2002, a pozostałe wskaźniki populacyjne były prawidłowe. Korzystnym zjawiskiem jest brak izolacji wszystkich monitorowanych populacji.

Stan siedliska: Warunki siedliskowe na stanowiskach oceniono jako dobre. Wszystkie odnośne wskaźniki otrzymały ocenę FV – stan właściwy. Stopień zacienienia określono jako niski, a dostępność kryjówek jako dużą. Również jakość mikrosiedlisk do składania jaj jest wysoka.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania: Z uwagi na fakt regularnego wyłapywania węży (co wynika z wielu wcześniejszych i aktualnych obserwacji), który to czynnik jest od lat trudny do wyeliminowania, perspektywy zachowania są niezadowalające (U1) na czterech stanowiskach. Jedynie na stanowisku Przełęcz Studenne perspektywy zachowania węża Eskulapa określono jako dobre (FV) ze względu na prowadzone na stanowisku zabiegi ochronne.

Oddziaływania i zagrożenia: Wydaje się, że jednym z najbardziej destrukcyjnych aktualnych oddziaływań wpływających na liczebność populacji węża Eskulapa zarówno na badanym stanowisku, jak generalnie w Bieszczadach, jest wyłapywanie węży. Niebezpieczeństwem dla przemieszczających się węży stanowią zazwyczaj średnio intensywnie uczęszczane drogi gruntowe.

Gatunki obce: *Rudbekia naga* *Rudbekia lacinata*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, rdestowiec ostrokończysty *Reynoutria japonica*.

Ocena ogólna: Aktualny stan ochrony gatunku na 4 stanowiskach (Sękowiec 1, Przełęcz Studenne, Krokosowe Pola i Krywe) oceniono jako zły (U2), a na jednym (Pasieka) jako niezadowalający (U1), z potencjalnymi perspektywami na jego polepszenie – ale tylko pod warunkiem wyeliminowania czynnika związanego z kłusownictwem). Dużą rolę w poprawie sytuacji może mieć regularne ulepszanie jakości siedlisk, w których bytują węże Eskulapa.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie stanowiska węża Eskulapa znajdują się w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Ponieważ gatunek nie figuruje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, nie ma potrzeby oceniania stanu tego gatunku w tym obszarze.

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego będzie należy określić jako zły (U2).

W raporcie do Komisji Europejskiej Stan ochrony w regionie ALP określono jako zły (U2).

Żółw błotny *Emys orbicularis* (1220)

Gatunek wodno-błotny. Siedliska wodne zasiedlone przez żółwie to najczęściej małe i średniej wielkości eutroficzne zbiorniki oraz zamulone, wolno płynące cieki, charakteryzujące się na ogół dobrymi parametrami fizyczno-chemicznymi i bakteriologicznymi. W ich obrębie dominuje roślinność z rzędu Lemnetalia. Łęgowska żółwi to głównie nasłonecznione, piaszczyste, trawiaste i suche powierzchnie porośnięte przez roślinność kserotermiczną. Żółw błotny zasiedla nizinną część Polski (region biogeograficzny kontynentalny). Ma bardzo porozrywany zasięg występowania, a największe skupisko jego stanowisk znajduje się na Polesiu Lubelskim.

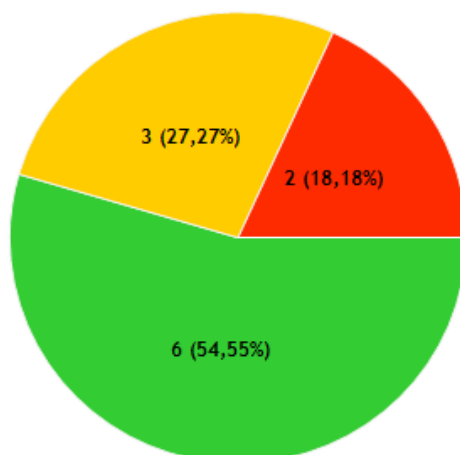
Gatunek silnie zagrożony w kraju (EN).

Gatunek był objęty monitoringiem w latach 2009-2010 na 11 stanowiskach, reprezentujących najważniejsze regiony występowania żółwia błotnego w Polsce (w tym 2 stanowiska reintrodukowane).

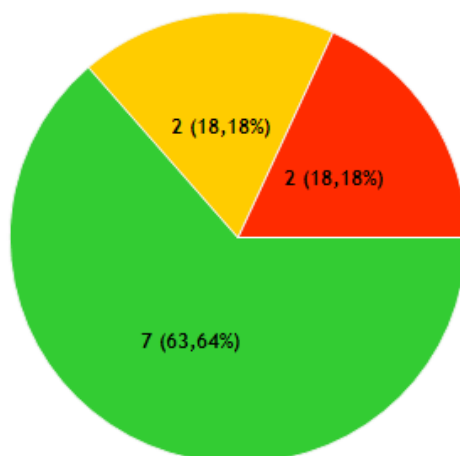
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Region CON

Stan populacji

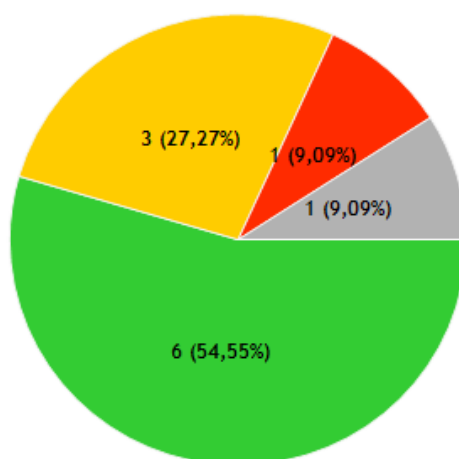
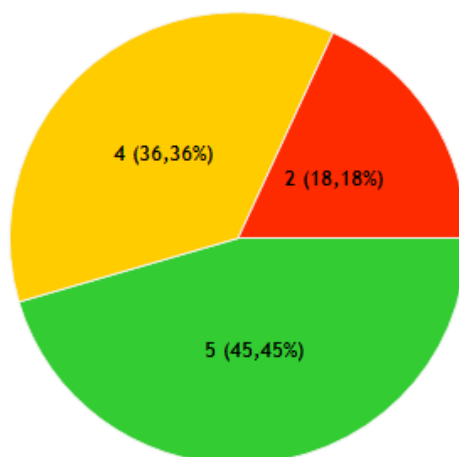

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Stan populacji gatunku oceniono jako właściwy (FV) na 6 spośród 11 badanych stanowisk. Obserwowano tam dużą liczbę żółwi obu płci oraz osobniki młodociane. Jedno z tych stanowisk (Dretyń-Węgorzyno) pochodzi z reintrodukcji, przeprowadzonej w roku 2001. Na trzech stanowiskach (Pliszka, Drzeczkowo 1 i Kozieniec) stan populacji określono jako niezadowolający (U1) z uwagi na niewielką liczbę osobników i spadkowy trend liczebności, a także izolację populacji (Drzeczkowo). Na 2 stanowiskach – Cudnochyl i RP Ostoja żółwia błotnego – stan populacji oceniono jako zły (U2). W Cudnochylach z uwagi na brak młodych osobników, a w rezerwacie Ostoja żółwia błotnego, stworzonym specjalnie dla ochrony żółwia, nie stwierdzono w ogóle obecności gatunku.

Stan siedliska: Stan siedlisk żółwia oceniono jako właściwy na większości (7) stanowisk. Na dwóch stanowiskach (Kozieniec i Ujście Ilanki) określono go jako niezadowolający (U1), a na dwóch RP Ostoja żółwia błotnego i Cudnochyl jako zły (U2). Należy podkreślić, że wszystkich stanowiskach jakość siedlisk wodnych jest dobra, na co wskazują 4 wskaźniki stanu tych siedlisk. Oceny U1 i U2

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

dla części stanowisk wynikają z niezadowalającego lub złego stanu siedlisk lęgowych (niewielka powierzchnia lub brak miejsc nadających się do składania jaj).

Na kilku stanowiskach (Wysokie Napięcie we wschodniej Polsce, RP Borowiec w Polsce Centralnej, Leśne Stawki k. Goszcza w południowo-zachodniej Polsce, Pliszka w zachodniej Polsce) prowadzi się regularną pielęgnację lęgówisk. Trudna jest ocena siedliska na stanowisku Drzeczkowo 1. Są tam bardzo dobre warunki do składania jaj i rozwoju zarodków (dlatego ocena FV), ale rolnicze użytkowanie siedlisk lęgowych rokrocznie skazuje większość lub wszystkie gniazda na zagładę.

Perspektywy zachowania: Na sześciu badanych stanowiskach, w tym na obu stanowiskach reintrodukowanych (Leśne Stawki koło Goszcza, Dretyń-Węgorzyno), perspektywy zachowania oceniono jako dobre (FV). Część z nich jest pod stałą kontrolą. Prowadzi się pielęgnację lęgówisk, zabezpiecza złoża jaj przed penetracją drapieżników, prowadzony jest także odstrzał lisów i jenotów. Na 3 stanowiskach (Pliszka, Drzeczkowo 1, Cudnochylce) perspektywy są niezadowalające (U1), a na jednym (RP Ostroja żółwia błotnego) – złe (U2), wynikają one z oceny stanu populacji na tych stanowiskach. Jedynie na stanowisku Kozieniec perspektywy zachowania są niejasne (XX): stanowisko zlokalizowane jest na terenie prywatnym. Istnieje niebezpieczeństwo odizolowania lęgówisk od siedlisk wodnych.

Oddziaływania i zagrożenia. Wśród obserwowanych negatywnych oddziaływań, które miały wpływ na ocenę perspektyw, były: przede wszystkim sukcesja – zarastanie siedlisk lęgowych, drapieżnictwo, w pojedynczych przypadkach – wysypywanie śmieci i wylwanie nieczystości pochodzenia bytowo-gospodarczego na niektórych lęgówiskach (np. Borowiec). Lęgówiska położone na polach uprawnych (np. Drzeczkowo 1, Cudnochylce) są bardzo zagrożone wyoraniem gniazd (na każdym etapie rozwoju embrionów), a ponadto bezpośrednim działaniem pestycydów i innych substancji chemicznych powszechnie używanych w rolnictwie. Na stanowisku Kozieniec stwierdzono wykaszanie terenu za pomocą maszyn do obkaszania i rozdrabniania biomasy, które mogą przyczyniać się do zwiększenia śmiertelności żółwi. Wskazywano także na możliwość kłusownictwa i kolekcjonerstwa.

Gatunki obce: Żółw czerwonolicy *Trachemys scripta elegans*, piżmak *Ondatra zibethicus*, norka amerykańska *Mustela vison*, jenot *Nyctereutes procyonoides*, szop pracza *Procyon lotor* moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*.

Uwaga: norka amerykańska i jenot, stwierdzane na większości stanowisk są realnym zagrożeniem dla żółwi (drapieżnictwo).

Ocena ogólna: Stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy tylko na 5 stanowiskach (Wysokie Napięcie, RP Borowiec, Leśne Stawki koło Goszcza, Dretyń-Węgorzyno i Olszowo Poleski Park Narodowy). Stan populacji jest tam dobry (nie obserwuje się spadku liczebności, udział młodych osobników jest odpowiednio wysoki) i nie są one izolowane. Właściwy jest tam stan siedlisk zarówno wodnych i lądowych, nie stwierdza się istotnych negatywnych zagrożeń dla populacji i podejmowane są działania dotyczące ochrony lęgówisk. Na czterech stanowiskach (Ujście Ilanki, Pliszka, Drzeczkowo 1 i Kozieniec) stan ochrony żółwia błotnego uzyskał ocenę niezadowalającą U1, z uwagi na niezadowalającą liczebność, spadkowy trend liczebności, i/lub małą powierzchnię lęgówisk, czy brak ich odpowiedniej ochrony. Na dwóch stanowiskach ogólny stan ochrony oceniono jako zły (U2). Stanowisko RP Ostroja żółwia błotnego na Pojezierzu Krzywińskim jest pozbawione żółwi błotnych. Prawdopodobne jest, że wszystkie potencjalne miejsca lęgowe w

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

wyniku sukcesji uległy zarośnięciu i zacienieniu, a pozostające przy życiu żółwie samoistnie opuściły stanowisko lub zostały wyłapane. Na stanowisku Cudnoch (Mazury), o złej ocenie ogólnej zdecydował zły stan siedlisk lęgowych gatunku, które są generalnie słabo zachowane (większość pokryta uprawą leśną), a część użytkowana rolniczo (coroczna orka).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Na podstawie wyników badań można ocenić stan ochrony gatunku na 6 obszarach Natura 2000: Ujście Ilanki, Dolina Pliszki, Zachodnie Pojezierze Krzywińskie, Leśne Stawki koło Goszcza, Ostoja Poleska i Dolina Wieprzy i Studnicy. Na trzech ostatnich stan ochrony gatunku został oceniony jako właściwy (FV). W obszarach Ujście Ilanki i Dolina Pliszki oceniono stan ochrony jako niezadowolający (U1). W obszarze Dolina Pliszki stan liczebny populacji jest niski. W obszarze Ujście Ilanki niewielka jest powierzchnia lęgowisk. W obszarze Zachodnie Pojezierze Krzywińskie (ocena U2) gatunek jest zagrożony zanikiem; przypuszczalnie funkcjonuje tu tylko jedna niewielka populacja (Drzeczkowo 1), na drugim znanym stanowisku żółwie błotne już nie występują.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowane w latach 2009-2010 stanowiska nie stanowią jeszcze wystarczającej reprezentacji miejsc występowania gatunku w regionie. Gdyby na podstawie wyników dotychczasowych prac monitoringowych wstępnie ocenić stan ochrony żółwia błotnego w regionie kontynentalnym, to byłby on niezadowolający z tendencją do pogarszania się (U1↓).

W raporcie z 2007 roku stan ochrony w regionie kontynentalnym określono jako zły (U2).

Ssaki**Mopek *Barbastella barbastellus* (1308)**

Gatunek w znacznym stopniu leśny. Preferuje lasy liściaste, zwłaszcza starsze. Znane schronienia letnie są bardzo nieliczne (są to np. szczeliny za okiennicami czy w ścianach budynków, dziuple drzew oraz miejsca pod odstającą korą. Zimuje w różnych podziemiach, wybierając miejsca stosunkowo chłodne. Zasięg obejmuje cały kraj.

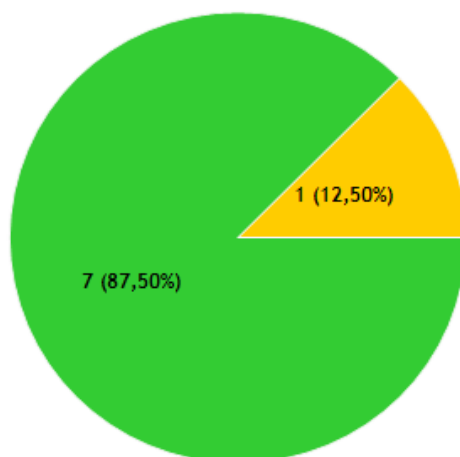
Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

W kraju określany jako gatunek o nieznanym statusie zagrożenia (DD).

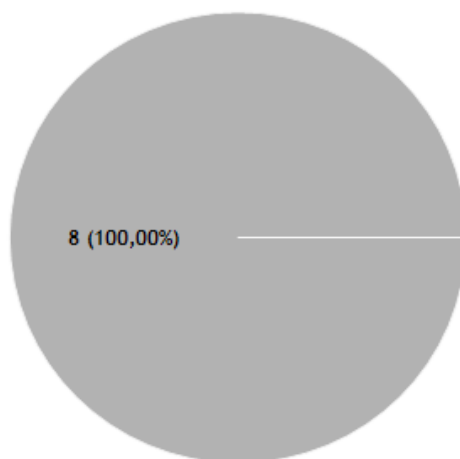
Monitoringiem objęto 8 stanowisk letnich i 17 stanowisk zimowych w regionie CON.

STANOWISKA LETNIERegion CONStan populacji

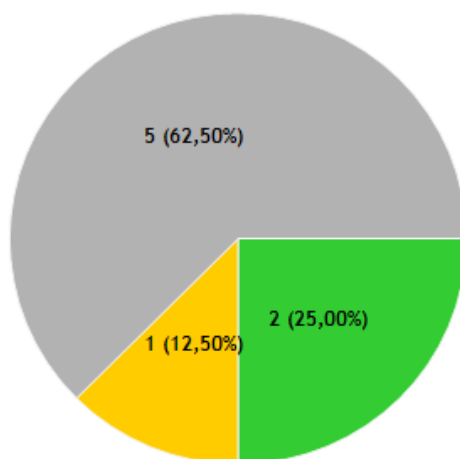
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan siedliska

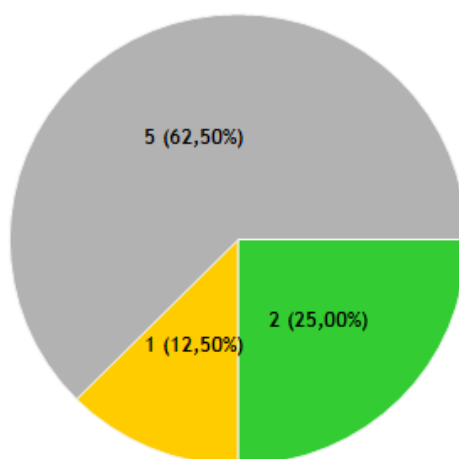

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Na 7 z 8 powierzchni badawczych po kilku-kilkunastu latach potwierdzono rozród gatunku i w związku z tym obecny stan populacji oceniono jako właściwy. Jednak na poszczególnych stanowiskach badania prowadzono przez różną liczbę nocy i odłowiono różną liczbę osobników. Może to sugerować, że stan populacji na powierzchniach badawczych nie jest jednakowo dobry. Natomiast na stanowisku w Leśnictwie Parzymiechy (Rezerwat Bukowa Góra) nie odłowiono karmiącej samicy ani osobnika młodego. Ostatnie dane dotyczące rozrodu mopka na tej powierzchni pochodzą z roku 2008. Stan populacji gatunku na tym stanowisku oceniono jako niezadowolający (U1).

Stan siedliska: Zasadniczo w przypadku wszystkich stanowisk, stan siedlisk powinno się określić jako nieznaną (XX), ponieważ waloryzacja większości wskaźników odwołuje się do zmian zachodzących w badanych powierzchniach i na obecnym etapie monitoringu można było określić jedynie wartości wyjściowe, które będą punktem odniesienia w kolejnych etapach prac. W przypadku dwóch wskaźników (liczba drzew obumierających i martwych o pierśnicy > 25 cm i grubość drzew zapewniających potencjalne kryjówki) można jednak było podjąć próbę oceny już na tym etapie. Ich wartości wskazujące na stan niezadowolający (U1) lub zły (U2), pozwalają przypuszczać, iż stan siedlisk na czterech powierzchniach monitoringowych jest niezadowolający, a na dwóch – na Równinie Czeszowskiej i w lasach Leśnictwa Tustań wręcz zły. Tu mediana liczby drzew obumierających i martwych wynosiła 0 (odpowiednio rozrzut 0-3 szt i 0-2/1600 m²). W lasach Leśnictwa Tustań jedynie w trzech z 30 badanych powierzchni próbnych stwierdzono martwe lub obumierające drzewa, a mimo to odłowiono na tym stanowisku, w ciągu jednej nocy, sześć karmiących samic i jednego osobnika młodego. Najlepsze warunki siedliskowe zdają się stwarzać powierzchnie w Roztoczańskim Parku Narodowym i w Lasach Łukowskich.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku na większości monitorowanych stanowisk (5) nie zostały określone, z powodu niewystarczającego stanu wiedzy i braku możliwości oceny kilku wskaźników, ze względu na brak danych porównawczych z lat wcześniejszych. Na dwóch powierzchniach (Roztoczański Park Narodowy, Lasy Łukowskie)

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

perspektywy zachowania oceniono jako właściwe, gdyż zarówno potwierdzono rozród gatunku na tych stanowiskach, jak również wskaźniki siedliska, które można było ocenić już na tym etapie monitoringu, określono jako właściwe (FV). Z kolei w Leśnictwie Parzymiechy perspektywy zachowania gatunku opisano jako niezadowalające (U1), gdyż nie potwierdzono rozrodu mopków na tej powierzchni a siedlisko wydawało się niezadowalające.

Oddziaływania i zagrożenia: Największe negatywne oddziaływanie, jak również zagrożenie dla gatunku stanowi usuwanie martwych i obumierających drzew oraz usuwanie dużej ilości drzew o pierśnicy powyżej 40 cm, co prowadzi do utraty schronień. Stosunkowo dużym zagrożeniem jest również infrastruktura drogowa powodująca fragmentację siedlisk i mogąca powodować wzrost śmiertelności w wyniku kolizji z pojazdami.

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Na większości badanych stanowisk (5), ze względu na brak możliwości oceny większości wskaźników siedliska oraz perspektyw zachowania gatunku na stanowisku nie oceniono stanu ochrony gatunku (ocena XX). Na dwóch powierzchniach (Roztoczański Park Narodowy, Lasy Łukowskie) stan ogólny oceniono jako właściwy, gdyż zarówno potwierdzono rozród gatunku na tych stanowiskach, jak również część ocenianych wskaźników siedliska określono jako właściwe. Podobnie perspektywy zachowania. Z kolei w Leśnictwie Parzymiechy, gdzie perspektywy zachowania gatunku określono jako niezadowalające, nie potwierdzono rozrodu mopków na tej powierzchni i ocena wskaźników siedliska, które mogły być określone na tym etapie monitoringu, również była niezadowalająca, stan ochrony gatunku oceniono jako U1 (niezadowalający).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Trzy spośród wytypowanych do monitoringu powierzchni są objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000 i stan ochrony gatunku na tych obszarach odpowiada ocenom dla stanowisk. Jednak należy pamiętać o tym, że ocena ta będzie dotyczyć jedynie okresu lata, gdyż m. in. obszary te nie obejmują zimowisk.

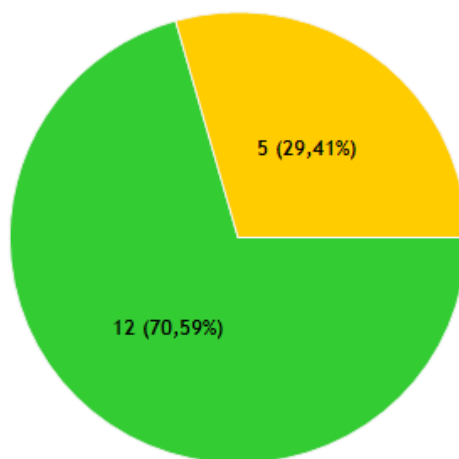
W okresie letnim na dwóch obszarach stan gatunku nie został oceniony, o czym zdecydował brak możliwości oceny większości wskaźników siedliska ze względu na brak danych porównawczych z lat wcześniejszych, a co za tym idzie również perspektyw zachowania gatunku. Jednak ocena dwóch wskaźników stanu siedliska, zwłaszcza liczba drzew obumierających lub martwych, wskazuje, że stan siedlisk w tych obszarach jest niezadowalający (U1), co może sugerować, że stan ochrony gatunku również nie jest zadowalający (U1). Jedynie na obszarze Roztocze Środkowe obejmującym Roztoczański Park Narodowy stan ochrony gatunku oceniony został jako właściwy (FV). Na tym obszarze zarówno stan populacji, jak i wskaźniki stanu siedliska, takie jak liczba drzew grubych czy obumierających i martwych, oraz perspektywy zachowania gatunku (park narodowy) zostały określone jako właściwe (FV).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

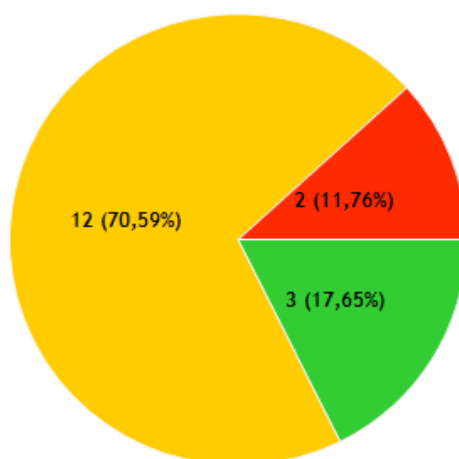
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Zasadniczo stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego powinien być oceniany łącznie w oparciu o monitoring gatunku w okresie zimowym i letnim by móc prawidłowo ocenić sytuację mopka w kraju i podjąć właściwe działania ochronne. Jeśli chodzi o sam monitoring letni, to badane w roku 2011 powierzchnie nie stanowią jeszcze odpowiedniej reprezentacji zasięgu występowania gatunku w regionie kontynentalnym. W oparciu o wyniki monitoringu 8 stanowisk mopka w okresie lata trudno ocenić stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym (ocena XX). Wprawdzie stan populacji mopka na większości badanych stanowisk określono jako właściwy, jednak ocena ta wynika z potwierdzenia rozrodu mopków na danym stanowisku i nie mówi nic o liczebności gatunku. Z kolei ocena niezadowalająca jaką przypisano niektórym wskaźnikom stanu siedliska (tym, które dało się zwaloryzować na tym etapie monitoringu) sugeruje, że stan ochrony gatunku może ulec pogorszeniu w perspektywie kilku kolejnych lat.

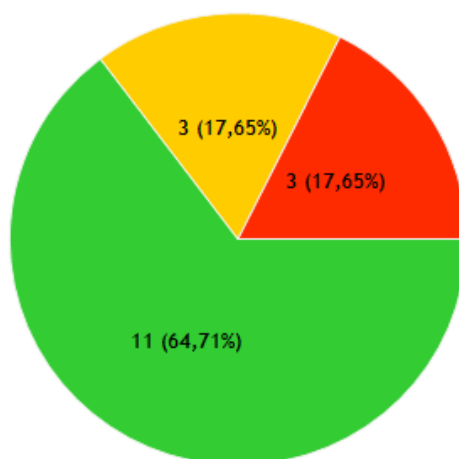
W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako nieznany (XX), a w kontynentalnym jako właściwy (FV).

STANOWISKA ZIMOWERegion CONStan populacjiStan siedliska

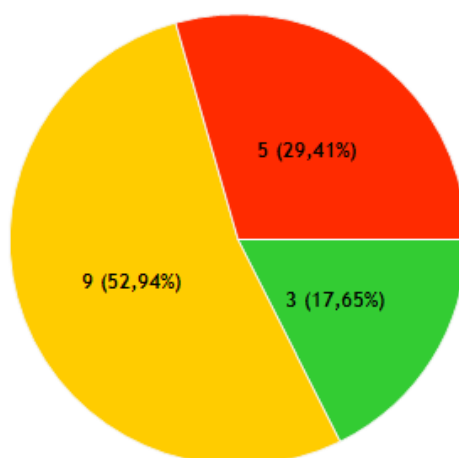
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Na 13 z 17 stanowisk stan populacji określono jako właściwy. Na większości monitorowanych stanowisk liczebność gatunku określono jako właściwą, w kontekście danych z lat ubiegłych. W roku 2011 na większości monitorowanych stanowisk liczebności były niższe niż w latach ubiegłych, ale tylko w pięciu przypadkach (Sztolnia obiegowa w Młotach, Chłodnia w Cieszkowie, Klasztor w Lubiążu, Forty Modlińskie, Mamerki) stan populacji uznano za niezadowalający (ocena U1). Analizując dane z tych stanowisk z wielolecia obserwuje się bardzo dużą dynamikę liczebności tego gatunku w zimowiskach. Mopek bardzo szybko reaguje na ocieplenie. Jeśli liczenie zimujących osobników wypadnie w terminie (gdy przez 2-3 dni temperatura utrzymywała się powyżej 0°C), notowana liczebność gatunku będzie niższa. W pięciu hibernakulach spadek liczebności uznano za niewłaściwy, co wynika ze zmian wprowadzonych w obiektach lub związane jest z brakiem zabezpieczeń i dużą presją ludzi.

Stan siedliska: Na większości stanowisk włączonych do monitoringu (12) stan siedlisk określono jako niezadowalający (U1), a na dwóch (Fort I w Poznaniu, Forty Modlińskie) jako zły (U2). W większości przypadków o takich ocenach zdecydował zły stan zabezpieczeń zimowisk lub wręcz ich brak. W Fortcie I w Poznaniu oraz w Fortach Modlińskich brak odpowiednich zabezpieczeń uznano za na tyle poważne, że wartość tego wskaźnika stanu siedliska oceniono jako złą. Jedynie w trzech obiektach (sztolnia w Skałkach Stoleckich, Fort Centralny Twierdzy Osowiec, Konewka) stan siedliska oceniono na właściwy (FV).

Perspektywy zachowania: Spośród 17 monitorowanych obiektów w 10 perspektywy zachowania określono jako dobre, pod warunkiem utrzymania obecnego sposobu użytkowania obiektów oraz sposobu gospodarowania w ich najbliższym otoczeniu, utrzymania lub zastosowania zabezpieczeń oraz utrzymania połączeń zimowisk z okolicznymi obszarami lasów. W przypadku czterech obiektów perspektywy zachowania stanowisk uznano za niezadowalające (U1). Klasztor w Lubiążu ma się stać Wielofunkcyjnym Centrum Konferencyjno-Szkoleniowym z częścią hotelową i mieszkalną. W kolejnych trzech stanowiskach (Fortcie I w Poznaniu, Fortach Modlińskich i Fortach Nyskich), które są niezabezpieczone, w ostatnich latach niepokojąco wzrósł ruch turystyczny związany ze zwiedzaniem podziemi. Najpoważniejsza sytuacja występuje jednak w trzech kolejnych obiektach, które mogą przestać istnieć. Jaskini Szachownica oraz Sztolniam w Węglówce grozi zawalenie, a planowane uruchomienie elektrowni szczytowo-pompowej może doprowadzić do zniszczenia zimowiska w Sztolni w Młotach.

Oddziaływania i zagrożenia: Na stanowisku Klasztor w Lubiążu prowadzone są prace remontowe budynku, m. in. wymiana okien. Te działania już pogorszyły dostęp nietoperzy do stanowiska zimowego. Zagrożeniem na tym stanowisku jest zmiana sposobu zagospodarowania piwnic (np. mogą one zostać udostępnione do zwiedzania w okresie zimy, co może zagrozić istnieniu stanowiska). W kolejnych trzech stanowiskach (Fortcie I w Poznaniu, Fortach Modlińskich i Fortach Nyskich), negatywne oddziaływania i zagrożenia wiążą się z brakiem zabezpieczeń; w ostatnich latach ruch turystyczny związany ze zwiedzaniem podziemi uległ gwałtownemu wzrostowi. Dużym zagrożeniem w przypadku wielu stanowisk jest zawalenie i całkowite zniszczenie stanowisk (Forty Nyskie, Sztolnie w Węglówce, Jaskinia Szachownica). W Sztolni obiegowej w Młotach planowane jest uruchomienie elektrowni szczytowo-pompowej i wprowadzenie wielu zmian w strukturze obiektu (m. in. zlikwidowanie otworów wiertniczych w których zimują nietoperze) i jego funkcjonowaniu.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Na większości badanych stanowisk (9) stan gatunku oceniono jako niezadowalający (U1), o czym zdecydował przede wszystkim niezadowalający stan siedlisk, w mniejszym zaś stopniu ocena populacji. Na kolejnych pięciu stanowiskach (Jaskinia Szachownica, Sztolnia obiegowa w Młotach, Sztolnie w Węglówce, Fort I w Poznaniu, Forty Modlińskie) ocena ogólna została określona jako zła (U2). Tu decydująca była perspektywa utrzymania obiektów, a w przypadku Fortu I w Poznaniu i Fortów Modlińskich i dodatkowo w Fortach Nyskich wzmagająca się presja turystów. Jedynie w trzech obiektach (Sztolnia w Skałkach Stoleckich, Konewka, Fort Centralny Twierdzy Osowiec) zarówno stan populacji, jak i zimowisk, włącznie z perspektywami ich ochrony oceniono jako właściwy (FV).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie wytypowane do monitoringu obiekty zimowe są objęte ochroną w ramach sieci Natura 2000. Ze względu na to, że mopek należy do migrantów średniodystansowych, nie można na podstawie monitorowanych stanowisk wnioskować o stanie populacji tego gatunku, na danym obszarze w okresie lata. Jeśli jednak dany obszar obejmuje jedynie zimowisko, czy grupę zimowisk położonych blisko siebie (bez otuliny) i został powołany przede wszystkim w celu ich ochrony, to liczebność w nim będzie odzwierciedlać liczebność gatunku w tym obszarze. Jednak należy pamiętać o tym, że będzie to dotyczyć jedynie okresu zimy. Tak więc np. pogorszenie stanu populacji na obszarze Natura 2000, określanej na podstawie zimowych liczeń mopków, nie zawsze będzie odzwierciedleniem zaistnienia niekorzystnych zmian w obszarze, gdyż nie można wykluczyć pogorszenia warunków siedliska wykorzystywanego przez gatunek w okresie lata (które to siedlisko nie wchodzi w obręb obszaru Natura 2000). Na większości badanych obszarów (9) stan gatunku oceniono jako niezadowalający (U1), o czym zdecydował przede wszystkim niezadowalający stan siedlisk, w mniejszym zaś stopniu ocena populacji. Na kolejnych pięciu obszarach (Szachownica, Sztolnia w Młotach, Ostoja Czarnorzecka, Fortyfikacje w Poznaniu, Forty Modlińskie) ocena ogólna została określona jako zła (U2). Tu decydująca była perspektywa utrzymania obiektów a w przypadku Fortu I w Poznaniu i Fortyfikacji Modlińskich wzmagająca się penetracja ludzi. Jedynie w trzech obszarach (Skałki Stoleckie, Lasy Spalskie, Dolina Biebrzy zarówno stan populacji, jak i zimowisk, włącznie z perspektywami ich ochrony oceniono jako właściwy (FV).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Przyjmując, że mopek jest migrantem średniodystansowym wydaje się, że ocena stanu ochrony gatunku w obrębie regionu biogeograficznego kontynentalnego, na podstawie stanu liczebności w wytypowanych zimowiskach jest słuszna i miarodajna (te same nietoperze, które przebywają na danym obszarze zimą, najprawdopodobniej na nim żerują i przystępują do rozrodu). Dla właściwej oceny stanu ochrony gatunku, a co za tym idzie perspektywy jego zachowania, konieczne jest jednak rozpoznanie również żerowisk, siedlisk wykorzystywanych w okresie rozrodu i w miarę możliwości schronień kolonii rozrodczych. W przypadku zimowisk wskazany jest również ich stały monitoring.

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

W oparciu o wyniki monitoringu 17 stanowisk mopka, stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym można uznać za niezadowalający (U1). Wprawdzie liczebność mopka w większości zimowisk oceniono jako właściwą, jednak ocena siedlisk (niezadowalająca) wskazuje na możliwość pogorszenia się stanu gatunku w perspektywie kilku kolejnych lat.

W raporcie 2007 stan ochrony gatunku w regionie alpejskim określono jako nieznany (XX), a w kontynentalnym jako właściwy (FV).

Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii* (1318)

W sezonie letnim jest gatunkiem typowo leśnym. Preferuje lasy liściaste, zwłaszcza starsze. Żeruje w lukach drzewostanu i na jego skrajach. Kryjówkami dziennymi są zwykle dziuple drzew oraz miejsca pod odstającą korą. Zimuje w jaskiniach, sztolniach, starych fortyfikacjach. Gatunek uważany za osiadły. Nie odbywa długich wędrówek. Występuje w centralnej i południowej Polsce.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

W kraju określany jako gatunek bliski zagrożenia (NT).

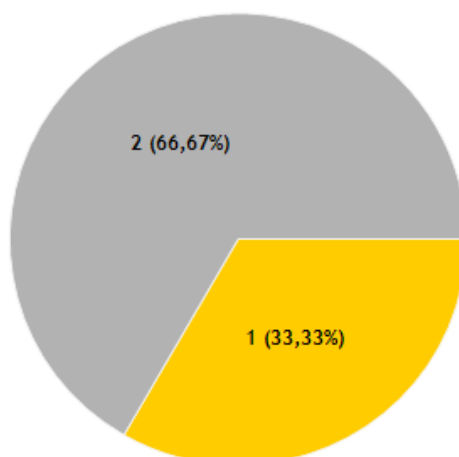
Monitoring objął 3 stanowiska letnie i 10 zimowisk w regionie CON oraz 1 stanowisko zimowe w regionie ALP.

Gatunek nie był objęty monitoringiem ani w 2009 ani w 2010 roku.

STANOWISKA LETNIE

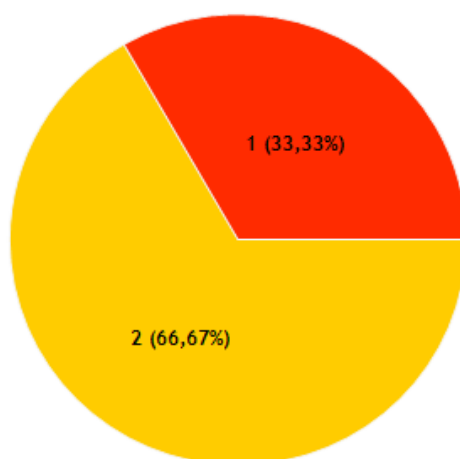
Region CON

Stan populacji

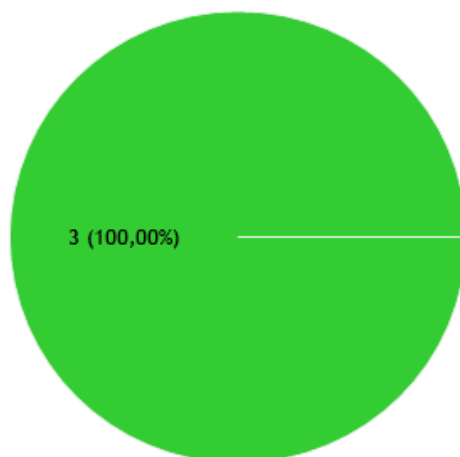

Stan siedliska

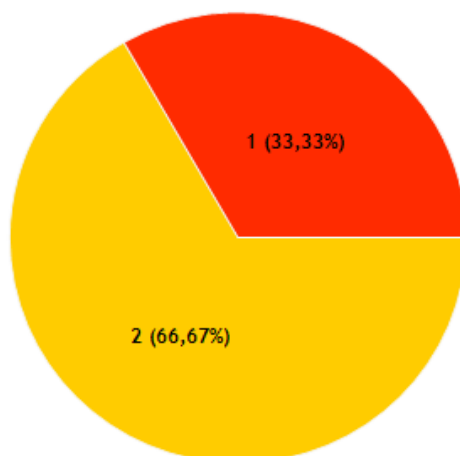
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: W bieżącym sezonie monitoringowym nie określano stanu populacji, przestając na informacjach o występowaniu gatunku na badanych stanowiskach w latach wcześniejszych. Na jednym ze stanowisk (rezerwat „Bukowa Góra”/Nadleśnictwo Parzymiechy) udało się jednak potwierdzić występowanie nocka Bechsteina w roku 2011. Podczas monitoringu mopka *Barbastella barbastellus* w tym samym kompleksie leśnym odłowiono 1 osobnika nocka Bechsteina, dlatego ostrożnie określono na tym stanowisku stan populacji jako niezadowalający (odłowiony osobnik był dorosłym samcem, nie udało się więc potwierdzić rozrodu odnotowanego trzy lata wcześniej w trakcie innych badań).

Stan siedliska: Na dwóch stanowiskach oceniono stan siedliska jako niewłaściwy, zaś na jednym (Leśnictwo Parzymiechy) – jako zły (na co wskazywały wszystkie wskaźniki). Należy jednak zauważyć, że w przypadku Lasów Janowskich na ocenie niezadowalającej zaważył zaledwie jeden wskaźnik (grubość drzew zapewniających potencjalne kryjówki dzienne), zaś w przypadku Lasów Strzeleckich – dwa wskaźniki (liczba i powierzchnia śródleśnych zbiorników wodnych). Być może po weryfikacji i kalibracji większości wskaźników w oparciu o większą próbę kompleksów leśnych (w tym wskaźników dotyczących drzewostanów), ocena tego parametru byłaby znacznie wyższa.

Perspektywy zachowania: Eksperti dla wszystkich trzech stanowisk ocenili perspektywy zachowania jako dobre. Szczególnie dla Lasów Janowskich, ekspert podkreśla dużą dostępność potencjalnych kryjówek i żerowisk, szczególnie w rezerwach przyrody (o łącznej powierzchni ponad 4300 ha), zwłaszcza, że pojedyncze stare drzewa – tzw. przestoje (głównie dęby, ale też buki, brzozy, olchy i jesiony) są spotykane wzdłuż cieków wodnych, a nawet wśród monokultur sosnowych (we wschodniej części kompleksu, gdzie ten gatunek również był wykazywany). Nawet dla Leśnictwa Parzymiechy, gdzie znajduje się rezerwat „Bukowa Góra” (cechującego się małą powierzchnią kompleksu i ogólnie złą oceną stanu siedliska), wykonawca ocenia perspektywy utrzymania się gatunku na stanowisku jako dobre, wskazując na – wynikającą z planów urządzenia lasu – zrównoważoną gospodarkę leśną w kolejnych latach.

Oddziaływania i zagrożenia: W indywidualnych kartach obserwacji nie podano negatywnych oddziaływań ani zagrożeń. W związku z dążeniem do ekologizacji gospodarki leśnej, a przede wszystkim trwającą ochroną rezerwatową w części wszystkich trzech kompleksów można spodziewać się polepszenia wszystkich wskaźników siedliska związanych z drzewostanem.

Gatunki obce. Na badanych stanowiskach nie stwierdzono występowania gatunków obcych i inwazyjnych.

Ocena ogólna: Z uwagi na wciąż niekorzystną ocenę stanu siedliska, również ocena ogólna na żadnym z trzech stanowisk nie mogła osiągnąć stanu właściwego (FV), należy jednak pamiętać o 1) korzystnych perspektywach rozwoju drzewostanów, szczególnie w rezerwach, ale również w drzewostanach gospodarczych, 2) możliwości weryfikacji wstępnej wersji wskaźników w kolejnych sezonach monitoringowych.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

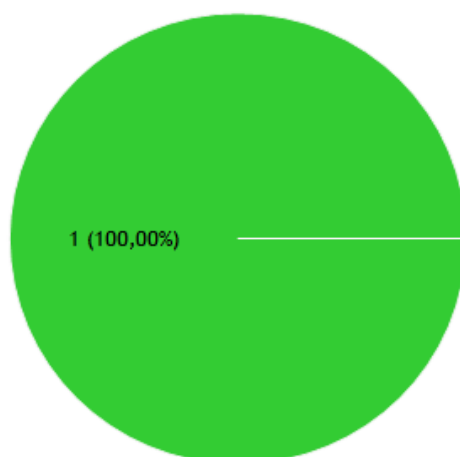
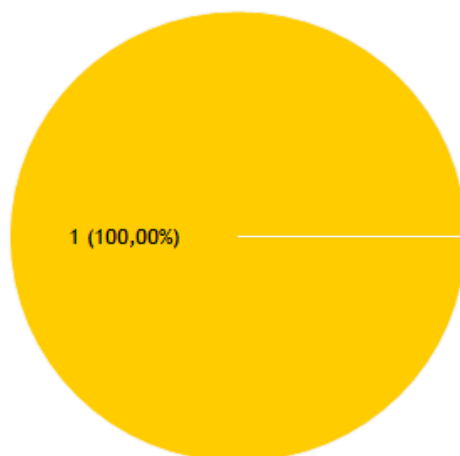
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Dwa z badanych stanowisk zlokalizowane były na 2 obszarach Natura 2000. Na obu z nich (Uroczyska Lasów Janowskich i Uroczyska Lasów Strzeleckich) stan ochrony gatunku na stanowiskach letnich oceniono jako niezadowalający (U1).

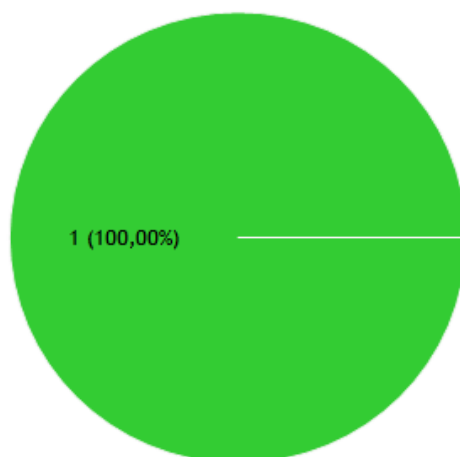
Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

W oparciu o wyniki monitoringu 3 stanowisk nocka Bechsteina w okresie lata nie można ocenić stanu gatunku na poziomie regionu biogeograficznego.

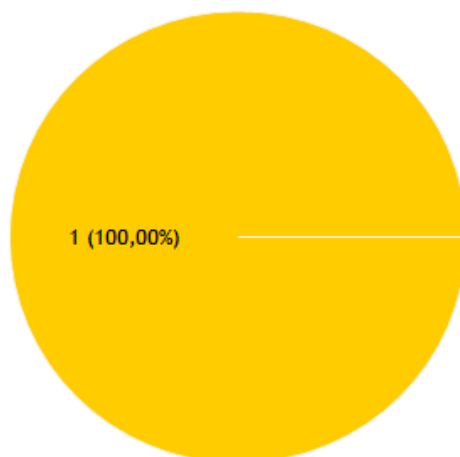
W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych określono jako niezadowalający (U1).

STANOWISKA ZIMOWE**Region ALP**Stan populacjiStan siedliskaPerspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

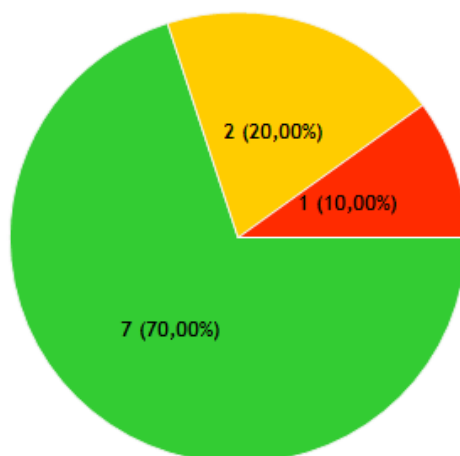

Ocena ogólna

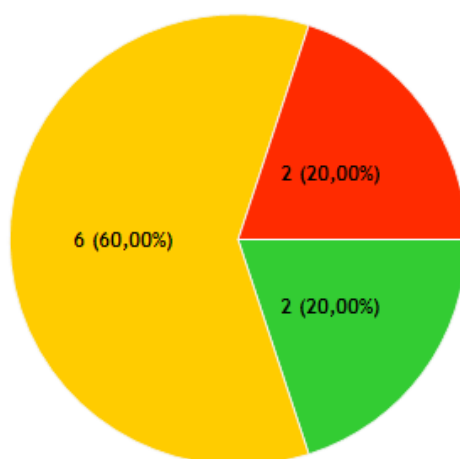
Region CON

Stan populacji

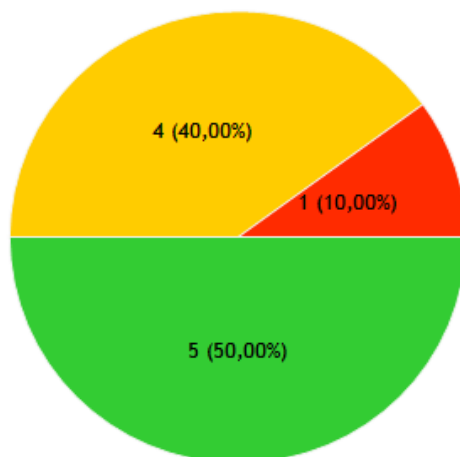

Stan siedliska

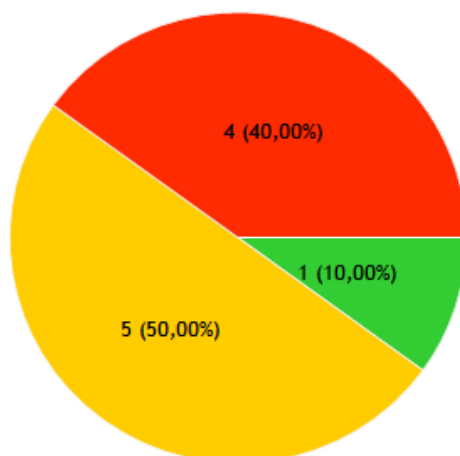
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji dla większości stanowisk (w tym dla dwóch największych w kraju) oceniono jako właściwy (FV), tylko dla dwóch stanowisk (Groty w Bochofnicy i Sztolnie w Senderkach) oceniono go jako niewłaściwy (U1) ze względu na znaczące spadki liczebności w stosunku do lat wcześniejszych, zaś dla jednego, marginalnego stanowiska (Sztolnia w Janowej Górze), jako zły (U2) - gatunku nie stwierdzono tam w sezonie 2011, choć notowano go w latach wcześniejszych. Stan populacji na jedynym stanowisku badanym w regionie alpejskim oceniono jako właściwy (FV).

Stan siedliska: Tylko na Niedźwiedzia) stan siedliska oceniono jako właściwy, są to jednak obiekty o marginalnym znaczeniu w skali kraju. Na większości stanowisk (w tym dwóch największych zimowiskach w kraju), stan ten oceniono jako niewłaściwy (U1). Często decydował o tym zaledwie jeden ze wskaźników, zwłaszcza zabezpieczenie kryjówki przed niepokojeniem nietoperzy lub też zbyt mała powierzchnia lasów w otoczeniu kryjówki. Stan siedliska na dwóch stanowiskach (Sztolnie w Senderkach i Sztolnia w Skałkach Stoleckich) oceniono jako zły (U2), są to jednak stanowiska o marginalnym znaczeniu w skali kraju. W przypadku Sztolni w Senderkach o ocenie U2 zdecydował brak zabezpieczenia przed dość intensywną, niekontrolowaną penetracją obiektu przez ludzi, zaś w przypadku Sztolni w Skałkach Stoleckich – bezleśny, pozbawiony liniowych elementów krajobraz w otoczeniu kryjówki. Stan siedliska na stanowisku badanym w regionie ALP (Jaskinia na Wierzchowinie II oceniono jako niezadowalający (U1) z uwagi na brak zabezpieczenia przed niepokojeniem.

Perspektywy zachowania: Na połowie stanowisk oceniono je jako właściwe – FV. Na czterech stanowiskach (Forty Nyskie, Groty w Bochofnicy, Sztolnie w Senderkach, Podziemia Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego) oceniono je jako niezadowalające – U1, zaś na jednym – Jaskinia Szachownica – jako złe (U2). Trzeba podkreślić, że niewłaściwe perspektywy zachowania dotyczą m.in. dwóch największych zimowisk nocka Bechsteina w Polsce (MRU i Jaskinia Szachownica. Niemniej jednak przynajmniej w MRU perspektywy utrzymania się gatunku są lepsze (aktualna ocena ekspercka U1) z uwagi na implementację planu ochrony rezerwatu przyrody „Nietoperek” i planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080003 Nietoperek. Perspektywy zachowania gatunku na stanowisku w regionie ALP są właściwe – FV (regularne i liczne występowanie nocka Bechsteina w otworach pobliskich jaskiń góry Cergowa w okresie jesienno-rojennym, daje podstawę do uznania, że w rejonie stanowiska bytuje stabilna, cechująca się dobrą kondycją, populacja tego gatunku).

Oddziaływania i zagrożenia: Do najczęstszych negatywnych oddziaływań i zagrożeń, wymienianych przez ekspertów w kartach stanowisk, należą różne formy turystyki i rekreacji (eksploracja podziemi, speleologia, w przypadku Bochofnicy i Senderek wspomniano o korzystaniu z otwartego ognia – zniczy i świeczek – do oświetlania podziemi), które prowadzą do niepokożenia i wybudzania zwierząt z hibernacji. Na wielu stanowiskach istotnym zagrożeniem jest związany z niekontrolowaną eksploracją wandalizm, skutkujący zarówno zabijaniem nietoperzy, jak i niszczeniem samej kryjówki (wyrzucanie śmieci, palenie ognisk, pokrywanie ścian graffiti, niszczenie krat i innych zabezpieczeń). To ostatnie jest także skutkiem amatorskiego kolekcjonowania skamieniałości. Notowano także zaśmiecanie obiektów odpadami z gospodarstw domowych. Część kryjówek podziemnych grozi zawaleniem, bądź też stopniowemu zasypywaniu ulegają wejścia do nich. Eksperci wymieniają też presję gospodarki leśnej w otoczeniu kryjówek (utrzymywanie się monokultur drzew iglastych, usuwanie martwych i dziuplastych drzew,

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

użytkowanie rębne), co może mieć niekorzystny wpływ na typowo leśny, osiadły gatunek, związany ze starymi drzewostanami, jakim jest nocek Bechsteina. Jedynie na pojedynczych stanowiskach wymienia się intensyfikację gospodarki rolnej, zmiany stosunków wodnych (odnoszące się zarówno do samego zimowiska, jak i żerowisk nietoperzy w jego otoczeniu), zabudowę i inne typy infrastruktury (odnoszące się wyłącznie do siedlisk wykorzystywanych przez nietoperze w otoczeniu stanowiska).

Gatunki obce. Nie stwierdzono obcych gatunków.

Ocena ogólna: Ogólna ocena stanu ochrony nocka Bechsteina na większości stanowisk w regionie kontynentalnym jest niewłaściwa (ocena U1) lub zła (ocena U2), należy jednak pamiętać, że o takiej ocenie zdecydowały często pojedyncze wskaźniki. Tym niemniej, niepokojącym jest fakt, że ocenę taką otrzymały dwa największe (i jedyne grupujące istotną liczbę osobników) zimowiska tego gatunku w kraju. Tylko jedno stanowisko otrzymało ocenę FV (Jaskinia Niedźwiedzia), ale zimują w nim jedynie pojedyncze osobniki i nie ma ono żadnego znaczenia ani w utrzymaniu krajowej populacji w okresie zimy, ani w systemie krajowego monitoringu, choć może mieć pewne znaczenie regionalne w okresie jesienno-rogóżenia (umożliwiającego wymianę genów między lokalnymi populacjami). Ocena ogólna stanu ochrony gatunku na stanowisku zimowym w regionie ALP jest niezadowolająca (U1), z uwagi na brak zabezpieczenia obiektu przed niepokojeniem.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie badane stanowiska zlokalizowane są w 11 obszarach Natura 2000. W przypadku regionu ALP nie jest możliwa ocena stanu gatunku w obszarze Natura 2000 w oparciu o stwierdzone jedno zimowisko z jednym zimującym osobnikiem. W przypadku regionu CON stan ochrony gatunku jest właściwy jedynie na 1 obszarze (Góry Bialskie i grupa Śnieżnika). Na pozostałych obszarach stan ochrony gatunku jest niewłaściwy – niezadowolający (4W przypadku Międzyodrza występowanie tego gatunku jest jednak bardzo prawdopodobne. Ze względu na rozległy obszar i niesprzyjające warunki do przeprowadzenia monitoringu tak z lądu (gęste trzcinowiska) jak i z wody (niski poziom wód i tym samym brak możliwości wykorzystania kajaków lub pontonów do penetracji najmniej dostępnych miejsc), zaleca się przeprowadzenie inwentaryzacji tego terenu przy użyciu odpowiedniego sprzętu pływającego w okresie, gdy będzie on bardziej dostępny z wody obszary) lub zły (3 obszary). Stan zły dotyczy obszarów: Sztolnie w Senderkach, Skałki Stoleckie i Szachownica, w przypadku dwóch pierwszych - z powodu złego stanu siedlisk, a przypadku jaskini Szachownica - z powodu złych perspektyw zachowania (zagrożenie całkowitą destrukcją schronienia).

Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Nie jest możliwa ocena stanu gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim w oparciu o stwierdzone jedno zimowisko z jednym zimującym osobnikiem.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Zasadniczo stan ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego powinien być oceniany łącznie w oparciu o monitoring gatunku w okresie zimowym i letnim. Jeśli chodzi o same

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

schronienia letnie, to stan gatunku można by uznać za niezadowalający U1, przy czym stan samej zimującej populacji wydaje się właściwy - w dwóch największych zimowiskach skupiających łącznie ponad 100 osobników (na 120 wszystkich) obserwuje się stały wzrost od dłuższego czasu.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w obu regionach biogeograficznych określono jako niezadowalający (U1).

Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* (1318)

Gatunek ściśle związany z dużymi zbiornikami wodnymi jako miejscami żerowania. Kolonie rozrodcze związane są niemal wyłącznie w budynkach. Zimuje w jaskiniach, sztolniach, starych fortyfikacjach, studniach i piwnicach. Gatunek odbywa regularne migracje sezonowe (10-300 km). Zasięg obejmuje cały kraj.

Występuje zarówno w regionie biogeograficznym kontynentalnym jak i alpejskim.

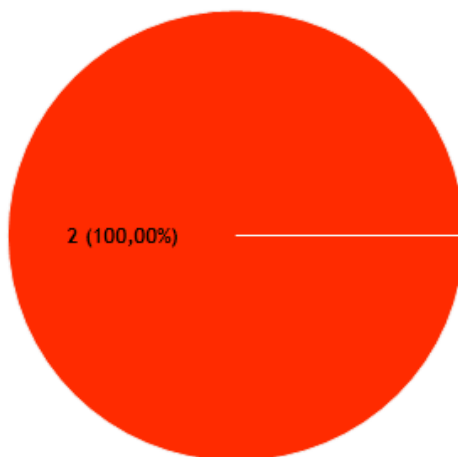
W kraju określany jako gatunek bliski zagrożenia (NT).

Monitoring objął 2 stanowiska letnie i 15 stanowisk zimowych w regionie CON.

STANOWISKA LETNIE

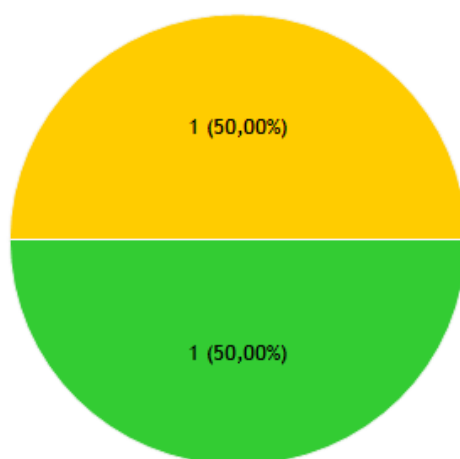
Region CON

Stan populacji

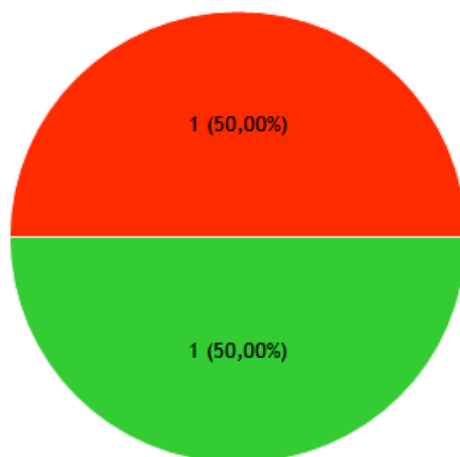

Stan siedliska

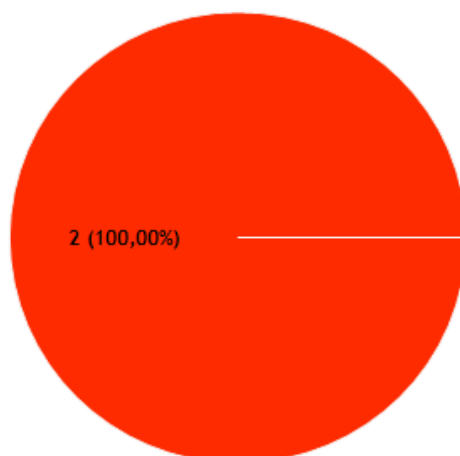
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Stan populacji: Stan populacji dla obu stanowisk ustalono jako zły (U2). W przypadku Lubni wskazuje na to ciągły spadek liczebności w ciągu ostatnich kilku lat i zanik kolonii w budynku leśniczówki nie budzi jakichkolwiek wątpliwości. W przypadku Jeleniewa liczebność populacji jest stabilna (przynajmniej w odniesieniu do poprzedniego roku), ale na tak niskiej ocenie zaważyła struktura wiekowa. Wiarygodność tego wskaźnika, w przypadku dostępnych dla nocka łydkowłosego metod, okazała się jednak bardzo niska i być może powinno się z niej zrezygnować w kolejnych sezonach. Po odrzuceniu tego wskaźnika, stan populacji zostałby oceniony jako właściwy.

Stan siedliska: W przypadku Lubni, stan siedliska uznano za właściwy (FV), zaś w przypadku Jeleniewa jako niewłaściwy (U1). Jest to jednak skutek lokalizacji kolonii w siedlisku suboptymalnym, nie zaś zmian struktury krajobrazu czy samej kryjówki w czasie istnienia stanowiska.

Perspektywy zachowania: W przypadku Jeleniewa, parametr ten oceniono jako właściwy (FV). Ze względu na niejednoznaczność wyników liczeń prowadzonych przed rokiem 2010 nie można ocenić dynamiki liczebności populacji na stanowisku. Stanowisko zlokalizowane jest w obiekcie zabytkowym objętym opieką konserwatorską, dlatego można sądzić, że perspektywy zachowania samego stanowiska są dobre. W przypadku Lubni perspektywy są jednoznacznie złe (U2) – od przeprowadzenia remontu budynku liczebność kolonii sukcesywnie spada, prawdopodobnie kolonia przenosi się do innej nieznannej kryjówki. Wyniki odłowów przy kryjówce przeprowadzonych w czerwcu 2011 roku wskazują, że wszystkie osobniki są bardzo zainfekowane pasożytami zewnętrznymi (zarówno kleszcze jak i pchły), silnie związanymi z kryjówką.

Oddziaływania i zagrożenia: Za potencjalne zagrożenia w Jeleniewie uznano zmiany stosunków wodnych w miejscach żerowania, które mogą doprowadzić do zaniku żerowisk nocka łydkowłosego, wycinkę lasów i usuwanie żywopłotów i zagajników, które może negatywnie wpłynąć na lokalne trasy przelotów nietoperzy. W Lubni jako aktualne, negatywne oddziaływania wymieniono rozproszoną zabudowę letniskową nad jeziorami, co może spowodować zwiększenie ilości odpadów i ścieków przedostających się do jezior, a w konsekwencji wzrost zanieczyszczenia wód (degradację żerowisk nocka łydkowłosego); ekspert zwraca jednak uwagę, że umiarkowana eutrofizacja może wpłynąć na wzrost liczebności muchówek z rodziny ochotkowatych Chironomidae, uważanych za główny pokarm omawianego gatunku. Za przewidywane zagrożenia w Lubni uznano, oprócz rozproszonej zabudowy, również budowę farm wiatrowych w okolicach kolonii, co może zwiększyć śmiertelność nietoperzy w kolizjach z turbinami w okresie migracji, a także wzrost natężenia ruchu na lokalnych drogach i szosach, co również skutkować może wzrostem śmiertelności nocków łydkowłosych w kolizjach z pojazdami, nawet podczas przelotów na lokalne żerowiska.

Gatunki obce. Na badanych stanowiskach nie stwierdzono gatunków obcych i inwazyjnych.

Ocena ogólna: Z uwagi na niewłaściwą ocenę stanu siedliska w Jeleniewie, oraz złą ocenę stanu populacji w Lubni i Jeleniewie, stan ochrony gatunku na żadnym z dwóch stanowisk nie mógł być oceniony jako właściwy. W obu przypadkach stan oceniono jako zły, należy jednak pamiętać, że w przypadku Jeleniewa, o tej ocenie zdecydował jeden, trudny do prawidłowej oceny, wskaźnik

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

stanu populacji (struktura wiekowa), zaś w przypadku Lubni bardzo prawdopodobne jest przeniesienie się kolonii do innej, nieznanej kryjówki (w promieniu około 10 km).

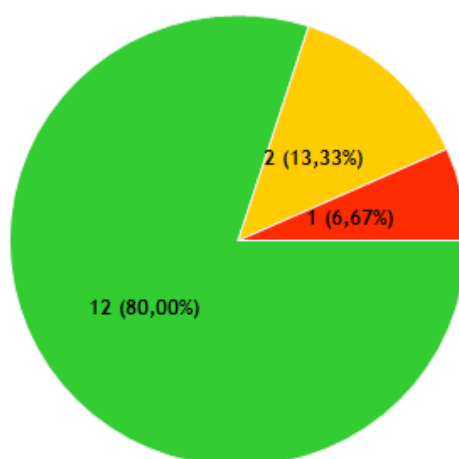
Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Obie monitorowane kolonie rozrodcze nocka łydkowłosego znajdują się na obszarach Natura 2000. Oceny stanu ochrony gatunku w zakresie schronień letnich w tych obszarach odpowiadają ocenom dla stanowisk. W obu przypadkach stan gatunku oceniono jako zły (U2). W przypadku Jeleniewa jest to wynikiem złej oceny stanu populacji, na czym zaważył wskaźnik dotyczący rozrodu. W opinii autora opracowania należałoby z niego zrezygnować. Wydaje się, że ocena dla tego stanowiska i całego obszaru powinna być wyższa. Dla obszaru Młosino-Lubnia zarówno stan populacji, jak i perspektywy zachowania ocenione są źle. W przypadku schronienia w Lubni bardzo prawdopodobne jest przeniesienie się kolonii do innej, nieznanej kryjówki (w promieniu około 10 km), nie wiadomo jednak, czy kryjówka ta nadal znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 PLH220077 Młosino-Lubnia.

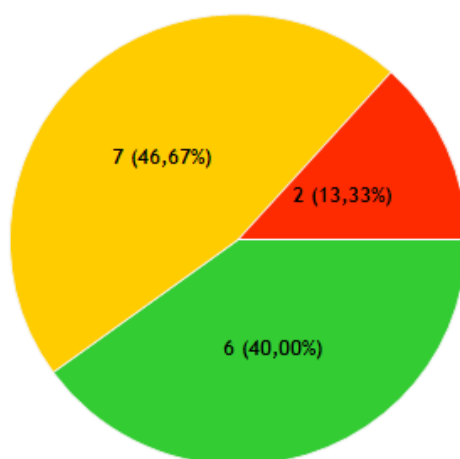
Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Monitorowano jedyne znane schronienia kolonii rozrodczych gatunku. Wyniki monitoringu wskazywałyby na zły stan ochrony gatunku. Biorąc jednak pod uwagę bardzo słabe rozpoznanie sytuacji gatunku w zakresie schronień letnich, stan ten należy raczej określić jako nieznaną (XX).

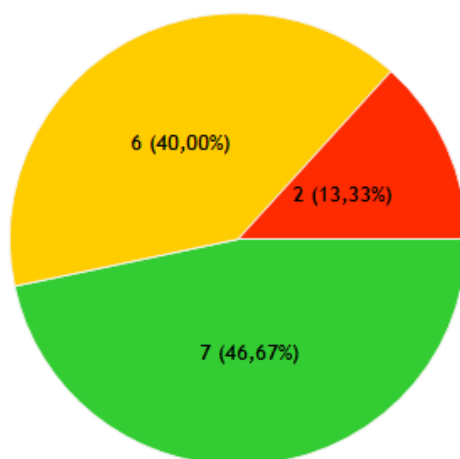
W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowalający (U1).

STANOWISKA ZIMOWERegion CONStan populacjiStan siedliska

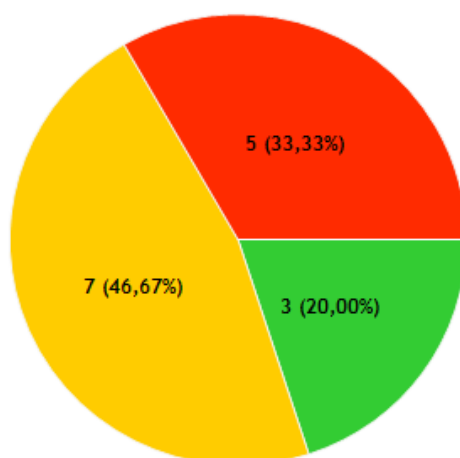
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Stan populacji dla większości stanowisk (12; w tym dla największego obecnie w kraju – Podziemia MRU) oceniono jako właściwy (FV). Na dwóch stanowiskach (Groty w Bochothnicy i Twierdza Wiślouchy) oceniono go jako niewłaściwy (U1), zaś na jednym – Fort Centralny Twierdzy Osowiec (niegdyś największego w kraju) stanowiska, jako zły (U2). Powodem były obserwowane spadki liczebności (do oceny wykorzystano dane z niezależnego wieloletniego monitoringu schronień nietoperzy).

Stan siedliska: Tylko na sześciu zimowych stanowiskach nocka łydkowłosego stan siedliska oceniono jako właściwy (FV), są to jednak obiekty o marginalnym znaczeniu w skali kraju. Na większości stanowisk (w tym dwóch największych zimowiskach w kraju), stan ten oceniono jako niewłaściwy – niezadowolający lub zły. Często decydowało o tym jeden wskaźnik - głównie niewłaściwe zabezpieczenie kryjówek przed niepokojeniem nietoperzy, choć w przypadku Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego – aż trzy wskaźniki (zabezpieczenie przed niepokojeniem, warunki mikroklimatyczne, dostępność wlotów). Stan siedliska na dwóch stanowiskach oceniono jako zły (U2); co więcej, jedno z nich stanowiło kiedyś jedno z trzech największych zimowisk gatunku w skali kraju. W przypadku Sztolni w Senderkach zdecydował o tym wskaźnik – brak zabezpieczenia przed dość intensywną, niekontrolowaną penetracją obiektu przez ludzi, a w przypadku Twierdzy Wiślouchy – pogorszenie mikroklimatu i utrata powierzchni na skutek remontu.

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku należy określić jako dobre na mniej niż połowie stanowisk monitoringowych – o ile nie wzrosną zagrożenia dla bytowania poszczególnych populacji. Na czterech stanowiskach oceniono je jako niezadowolające (U1), zaś na dwóch – Jaskinia Szachownica i Fort Janówek IV – jako złe (U2). Na niekorzystny stan tego parametru eksperci wskazali również w odniesieniu do największego zimowiska nocka łydkowłosego w Polsce. Perspektywy utrzymania obecnego stanu zimowej kolonii nietoperzy w Międzyrzeckim Rejonie Umocnionym (ocena ekspercka U1) w dłuższym czasie mają szansę na poprawę, dzięki implementacji planu ochrony rezerwatu przyrody „Nietoperek” i planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 PLH080003 Nietoperek, należy jednak pamiętać, że presja ruchu turystycznego na ten obiekt jest bardzo duża i wiążą się z nią powtarzające się żądania licznych grup nacisku, domagających się szerszego udostępnienia podziemi (w tym w okresie zimowym) i przeprowadzenia prac remontowych, mających na celu ochronę substancji zabytkowej obiektu. W przypadku Jaskini Szachownica naturalny przebieg korytarzy uległ silnemu przemodelowaniu na skutek eksploatacji złóż wapienia metodą komorową i kryjówek grozi w chwili obecnej zawaleniem. W przypadku Fortu Janówek IV oraz browaru w Gorzowie, doszło do zmiany właściciela i bardzo prawdopodobne jest zagospodarowanie ich w niedalekiej przyszłości, co grozi całkowitą utratą ich dotychczasowych walorów. Problem ten dotyczy także Basztę Michałowską, której prywatni właściciele planują zagospodarowanie obiektu.

Oddziaływania i zagrożenia: Do najczęstszych negatywnych oddziaływań i zagrożeń, wymienianych przez ekspertów, należą różne formy turystyki i rekreacji (eksploracja podziemi, speleologia, w przypadku Bochothnicy i Senderek wspomniano o korzystaniu z otwartego ognia – zniczy i świeczek – do oświetlania podziemi), które prowadzą do niepokojenia i wybudzania zwierząt z hibernacji. Na wielu stanowiskach istotnym zagrożeniem jest związany z niekontrolowaną eksploracją wandalizm, skutkujący zarówno zabijaniem nietoperzy, jak i

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

niszczeniem samej kryjówki (wyrzucanie śmieci, palenie ognisk, pokrywanie ścian graffiti, niszczenie krat i innych zabezpieczeń). Stwierdzono także zaśmiecanie odpadami z gospodarstw domowych. Część kryjówek podziemnych grozi zawaleniem, bądź też stopniowemu zasypywaniu ulegają wejścia do nich. Jedynie na pojedynczych stanowiskach (Miedzyrzecki Rejon Umocniony) wymienia się intensyfikację gospodarki rolnej, zmiany stosunków wodnych (odnoszące się zarówno do samego zimowiska, jak i jego otoczenia – nocek łydkowłosey jest ściśle związany z dużymi zbiornikami wodnymi jako żerowiskami), zabudowę i inne typy infrastruktury (odnoszące się wyłącznie do siedlisk wykorzystywanych przez nietoperze w otoczeniu stanowiska).

Gatunki obce. Na badanych stanowiskach nie stwierdzono występowania garnków obcych i inwazyjnych.

Ocena ogólna: Ogólna ocena stanu ochrony nocka łydkowłosego na większości stanowisk w regionie kontynentalnym jest niezadowolająca (ocena U1, 6 obiektów) lub zła (ocena U2, 5 obiektów), należy jednak pamiętać, że o takiej ocenie zdecydowały często pojedyncze wskaźniki. Tym niemniej, niepokojącym jest fakt, że ocenę niezadowolającą lub złą otrzymały największe zimowiska tego gatunku w kraju. Tylko trzy stanowiska otrzymały ocenę FV (Bunkier w Kołobrzegu, przydomowa piwnica w Zucielcu, zbiornik w Gdańsku-Oruni), ale zimują w nich jedynie pojedyncze osobniki i nie ma ono żadnego znaczenia ani w utrzymaniu krajowej populacji w okresie zimy, ani w systemie krajowego monitoringu.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Spośród 15 schronień zimowych nocka łydkowłosego 9 znajduje się na obszarach Natura 2000. Oceny stanu zachowania gatunku w zakresie zimowych w tych obszarach odpowiadają ocenom zlokalizowanych tam schronień. Wszędzie stan gatunku oceniono jako niewłaściwy, a przeważają oceny stan zły (5 U2). W przypadku obszaru Dolina Biebrzy jest to wynikiem złego stanu populacji, w przypadku Sztolni w Senderkach i Twierdzy Wisłoujście – złego stanu siedlisk, a w przypadku Fortów Modlińskich i Jaskini Szachownica – złych perspektyw zachowania.

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

W oparciu o wyniki monitoringu samych schronień zimowych stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym można uznać za niezadowolający z tendencją do pogarszania się (U1↓). Co prawda sam stan zimującej populacji w większości schronień (80%) określono jako właściwy, to stan siedlisk i perspektyw zachowania w przypadku ponad połowy schronień oceniano jako niezadowolający lub zły. Przy tym niepokojącym jest fakt, że ocenę niewłaściwą lub złą stanu ochrony gatunku otrzymały największe zimowiska tego gatunku w kraju.

Oczywiście dla pełnej oceny stanu ochrony gatunku na poziomie regionu biogeograficznego należy uwzględnić sytuację w zakresie schronień letnich i żerowisk.

W raporcie 2007 Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym określono jako niezadowolający (U1).

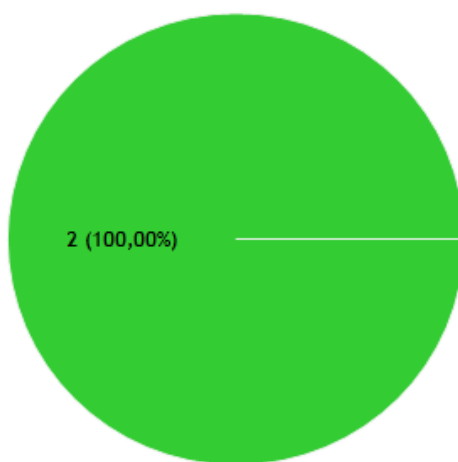
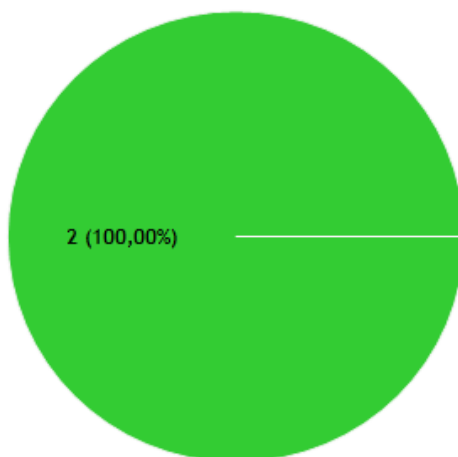
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Nocek orzęsiony *Myotis emarginatus* (1321) – schronienia letnie

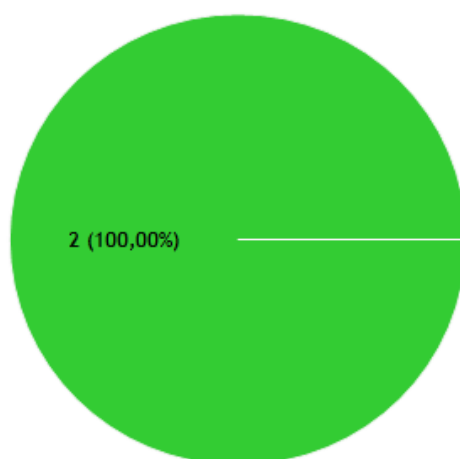
Gatunek lądowy, znany w Polsce z ok. 40 stanowisk, wyłącznie w południowej części kraju. W ostatniej dekadzie stwierdzono występowanie na ponad 20 stanowiskach zimowych i kilkunastu letnich. Występuje zarówno w regionie kontynentalnym, jak i alpejskim.

Gatunek silnie zagrożony w Polsce (EN).

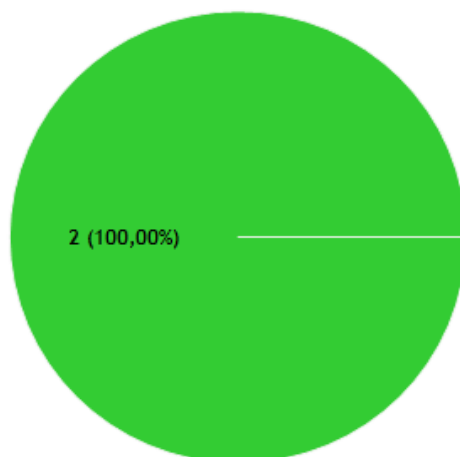
Do monitoringu wybrano 6 stanowisk (z tego 2 w regionie alpejskim).

Region ALP**Stan populacji****Stan siedliska****Perspektywy zachowania**

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

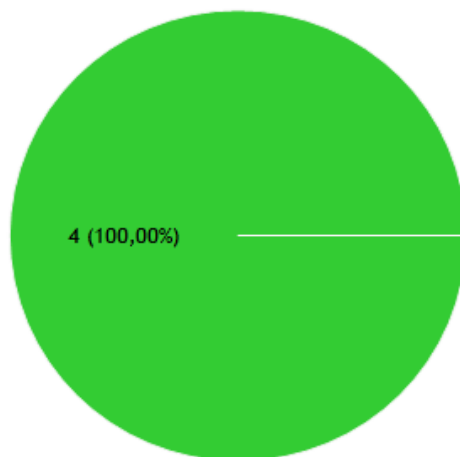

Ocena ogólna

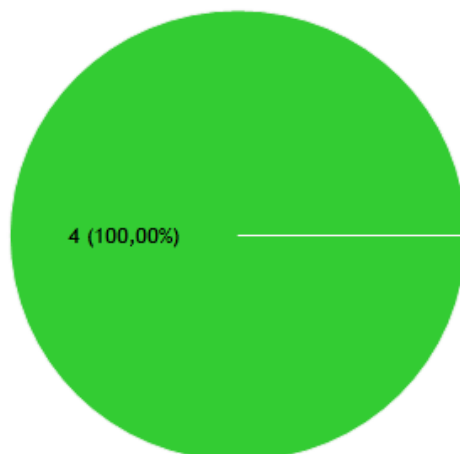
Region CON

Stan populacji

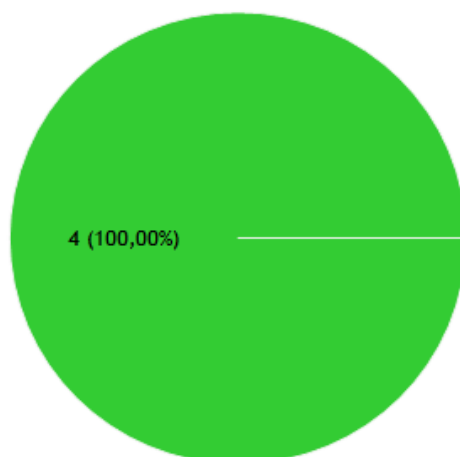

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

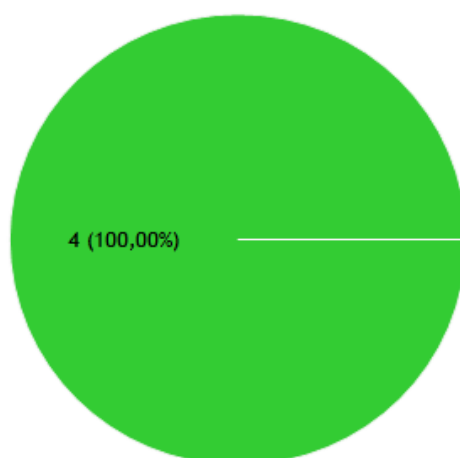
Stan siedliska

Perspektywy zachowania

Ocena ogólna

Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach

Stan populacji: Na wszystkich 6 badanych stanowiskach (2 w regionie alpejskim i 4 w regionie kontynentalnym) stan populacji oceniono jako bardzo dobry (wszędzie stwierdzono wzrost lub utrzymanie liczebności na przestrzeni kilku lat).

Stan siedliska: Stan siedlisk na wszystkich badanych stanowiskach oceniono jako właściwy (FV), na co wskazuje właściwy stan zarówno wybranych elementów samych schronień (dostępna powierzchnia schronienia i jego dobre zabezpieczenie oraz dostępność wlotów) jak i ich otoczenia (właściwy udział terenów leśnych, obecność licznych elementów liniowych).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku są generalnie dobre. Przy zachowaniu obecnego stanu użytkowania obiektów, stanowiących schronienie nietoperzy oraz ich najbliższego otoczenia jak i okolicznych obszarów leśnych przewiduje się utrzymanie obecnego stanu populacji, tym bardziej, że wszystkie stanowiska położone są na zatwierdzonych lub proponowanych obszarach sieci Natura 2000.

Oddziaływania i zagrożenia: W trakcie tegorocznego monitoringu w większości stanowisk nie odnotowano żadnych zagrożeń dla kolonii nocka orzęsionego. W przypadku stanowiska w Czernej istotnym czynnikiem, który może negatywnie odbić się na liczebności nocka orzęsionego jest zmiana sposobu ogrzewania budynków klasztornych (może spowodować zmianę termiki pomieszczeń piwnicznych). Wśród największych potencjalnych zagrożeń dla kolonii należy wymienić: remonty dachów w okresie rozrodu nietoperzy, zmiany w najbliższym otoczeniu kolonii (wycinka drzew, instalacja iluminacji) oraz likwidację żerowisk lub/i tras przelotu (duże wylesienia, likwidacja liniowych elementów krajobrazu).

Ocena ogólna: Na wszystkich badanych stanowiskach stan gatunku oceniono jako właściwy (FV), na co składał się właściwy stan populacji oraz siedliska oraz brak aktualnych negatywnych oddziaływań.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie badane stanowiska znajdują się w obrębie 5 zatwierdzonych lub proponowanych obszarów Natura 2000 (Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego, Ostoja Popradzka, Czarna, Krzeszowice, Nowy Wiśnicz) i są to jedyne znane schronienia letnie kolonie gatunku w tych obszarach. Niemniej na podstawie monitoringu tych schronień, o stanie ochrony gatunku w całych obszarach można wnioskować tylko w przypadku obszarów Czarna i Krzeszowice, które obejmują same schronienia i ich najbliższe otoczenie. W przypadku pozostałych obszarów można tylko wnioskować o stanie gatunku na poziomie znanych schronień letnich i ich najbliższego otoczenia. Stan ten jest dla wszystkich obszarów właściwy (FV).

Stan ochrony gatunku w regionach biogeograficznych

Ze względu na niewystarczający stopień rozpoznania populacji tego gatunku w naszym kraju, badane stanowiska stanowią jedynie orientacyjną próbę, pozwalającą na ocenę stanu ochrony tego gatunku (w zakresie schronień letnich) na poziomie regionów biogeograficznych. Wyniki monitoringu tych kilku stanowisk wskazują na stan właściwy w obu regionach, należy jednak nadmienić, że występowanie tego gatunku w naszym kraju oraz jego biologia nie została jeszcze poznana w stopniu satysfakcjonującym. Dodatkowo, aby mieć możliwość pełnej oceny stanu

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

populacji oraz jej siedliska, niezbędnym byłoby objęcie monitoringiem również stanowisk zimowych tego gatunku.

W raporcie z 2007 roku stan ochrony gatunku w obu regionach regionie oceniono jako niezadowalający (U1).

Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* (1303) – schronienia letnie

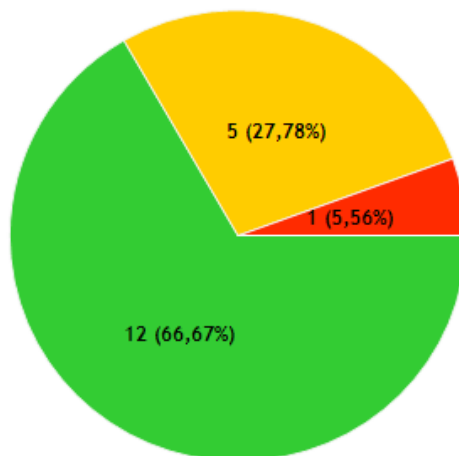
Gatunek lądowy, znany w Polsce z ok. 60 miejsc występowania. Występuje zarówno w regionie kontynentalnym, jak i alpejskim. W kraju występuje jedynie w południowej Polsce.

Gatunek silnie zagrożony w kraju (EN).

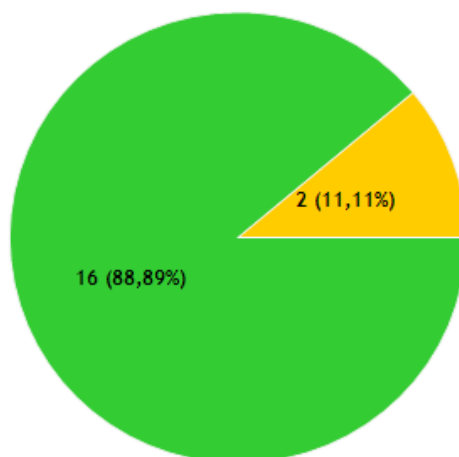
Do monitoringu wybrano 34 stanowiska, położone w różnych częściach zasięgu gatunku (18 – region alpejski, 16 – region kontynentalny).

Region ALP

Stan populacji

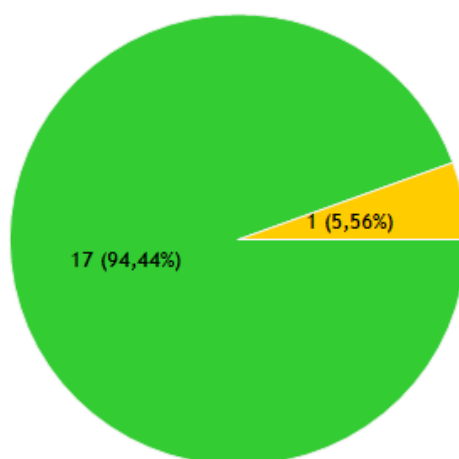
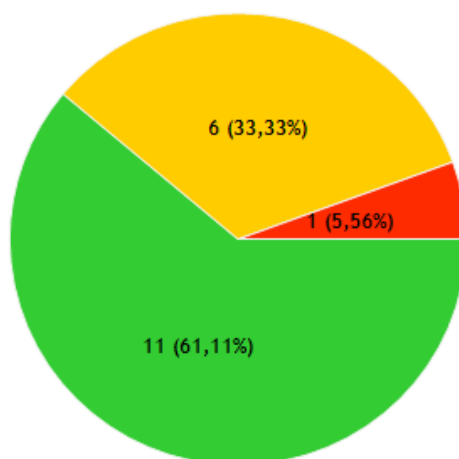

Stan siedliska

Perspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Na 11 spośród badanych 18 stanowisk stan populacji oceniono jako bardzo dobry. Stwierdzono tam wzrost lub utrzymanie liczebności na przestrzeni kilku lat. Na 6 stanowiskach (np. Jastrzębik, Królowa Górna, Słopnice) stan populacji oceniono jako niezadowolający (U1), ze względu na stwierdzony spadek liczebności w stosunku do wcześniejszych obserwacji. Tylko na 1 z tych stanowisk (Szczawnica_DW Maria) można było określić przyczynę zmian: remont budynku prowadzony w okresie rozrodu nietoperzy. Na stanowisku w Krynicy Zdroju, gdzie stwierdzono brak nietoperzy (U2); przyczyną jest iluminacja budynku.

Stan siedliska: Stan siedlisk na większości (16) badanych stanowisk oceniono jako właściwy (FV), na co wskazuje właściwy stan zarówno wybranych elementów samych schronień (dostępna powierzchnia schronienia i jego dobre zabezpieczenie oraz dostępność wlotów), jak i ich otoczenia (właściwy udział terenów leśnych, obecność licznych elementów liniowych krajobrazu).

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Niezadowolający (U1) stan siedlisk stwierdzono dla 2 stanowisk – Radziechowy (iluminacja obiektu) i Szczawnica – DW Maria (została usunięta podłoga strychu).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku są dobre na prawie wszystkich (17) stanowiskach. Przy zachowaniu obecnego stanu użytkowania obiektów, stanowiących schronienie nietoperzy oraz ich najbliższego otoczenia jak i okolicznych obszarów leśnych przewiduje się utrzymanie obecnego stanu populacji, tym bardziej, że wszystkie stanowiska położone są na zatwierdzonych lub proponowanych obszarach sieci Natura 2000. W przypadku stanowiska Radziechowy konieczne jest wyłączenie części iluminacji kościoła, niestety probostwo Parafii nie wyraża na to zgody.

Oddziaływania i zagrożenia: Dla większości stanowisk nie odnotowano żadnych negatywnych oddziaływań na kolonie podkowca małego (oprócz instalacji iluminacji na kościele w Radziechowach). Spośród największych potencjalnych zagrożeń dla kolonii należy wymienić: remonty dachów budynków w okresie rozrodu nietoperzy (potencjalne zagrożenie jedynie dla części stanowisk), zmiany w najbliższym otoczeniu kolonii (wycinka drzew, instalacja iluminacji) oraz likwidację żerowisk lub/i tras przelotu (duże wylesienia, likwidacja liniowych elementów krajobrazu).

Ocena ogólna: Na 12 spośród 18 monitorowanych stanowisk w regionie alpejskim stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV). W przypadku 7 stanowisk o niewłaściwej (niezadowolającej) ocenie zadecydował stan populacji (spadek liczby osobników w stosunku do wcześniejszych obserwacji), a w przypadku 1 stanowiska – Radziechowy – niewłaściwy stan siedliska (obecność iluminacji kościoła) i słabiej ocenione perspektywy zachowania (brak zgody na wyłączenie części oświetlenia kościoła).

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Stanowiska reprezentowały 9 obszarów Natura 2000. Na 3 monitorowanych obszarach (Niedzica, Ostoje Nietoperzy Powiatu Gorlickiego i Podkowce w Jaworkach), stan gatunku określono jako właściwy (FV). Pięć obszarów (Kościół w Radziechowach, Nawojowa, Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego Ostoja Popradzka, Podkowce w Szczawnicy) uzyskało ocenę U1 – niezadowolający (z uwagi na obserwowany spadek liczebności w części schronień). Na większości z nich monitoring jednak nie wykazał jednak negatywnych zmian w siedliskach. W przypadku ostoi Podkowce w Szczawnicy przyczyną spadku liczebności były prace remontowe w DW „Maria”. Przyczyną drastycznego spadku liczebności w ostoi Krynica (ocena U2), mogło być intensywne zewnętrzne oświetlenie budynku. Wiosną 2009 po interwencji PTPP "pro Natura" udało się doprowadzić do wyłączenia iluminacji obiektu. Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że przy obecnym sposobie użytkowania cerkwi oraz jego otoczenia będzie możliwe zachowanie obecnej lub/i powrót do dawnej liczebności gatunku.

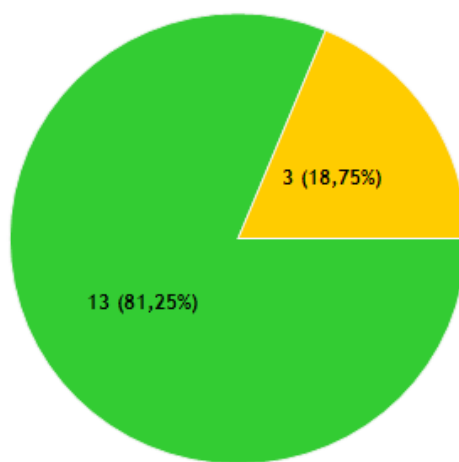
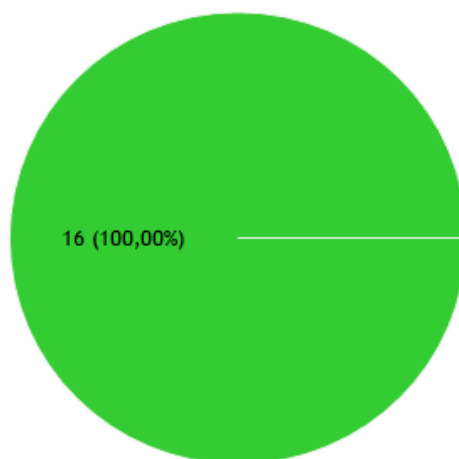
Stan ochrony gatunku w regionie alpejskim

Podkowiec mały jest osiadły, zatem zarówno jego schronienia letnie, zimowe jak i żerowiska znajdują się na niewielkim obszarze. Ocena stanu gatunku na podstawie stanu kolonii letnich (głównie liczebności populacji rozrodczej) jest zatem możliwa (te same nietoperze, które przebywają na danym obszarze latem, najprawdopodobniej na nim żerują i zimują). W oparciu o wyniki monitoringu 18 stanowisk podkowca małego, stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym alpejskim uznano za niezadowolający (U1), ponieważ aż w siedmiu z

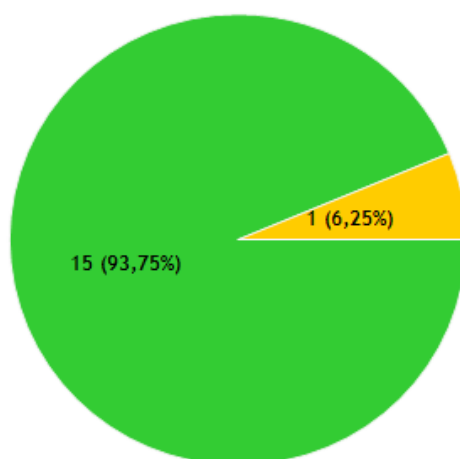
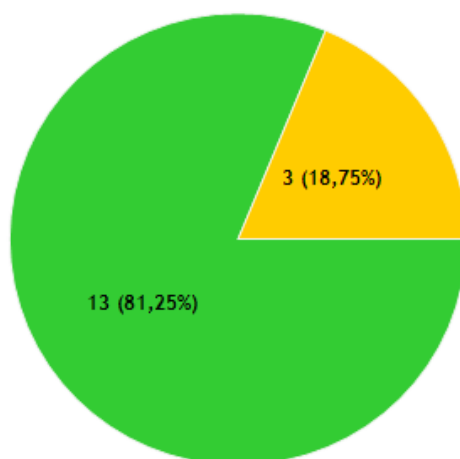
PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

monitorowanych stanowisk wykazano spadek liczebności nietoperzy. Wyniki monitoringu wskazują, że za tym zjawiskiem stoją nie tylko bezpośrednie zmiany w siedliskach na stanowiskach letnich. W wielu obszarach wciąż nie rozpoznane pozostają stanowiska zimowe oraz żerowiska podkowca małego. Konieczne wydaje się zinwentaryzowanie stanowisk zimowych tego gatunku oraz zidentyfikowanie żerowisk.

W raporcie z 2007 roku stan ochrony gatunku w regionie ALP oceniono jako zły (U2).

Region CONStan populacjiStan siedliskaPerspektywy zachowania

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Ocena ogólna**Stan ochrony gatunku na badanych stanowiskach**

Stan populacji: Na 14 z 16 badanych stanowisk stan populacji oceniono jako bardzo dobry. We wszystkich omawianych stanowiskach obserwuje się wzrost lub utrzymanie liczebności na przestrzeni kilku lat. Na dwóch stanowiskach: Czerna i Bednarka stwierdzono spadek liczebności i stan określono, jako niezadowolający (U1).

Stan siedliska: Stan siedlisk na wszystkich badanych stanowiskach oceniono jako właściwy, na co wskazuje właściwy stan zarówno wybranych elementów samych schronień (dostępna powierzchnia schronienia i jego dobre zabezpieczenie oraz dostępność wlotów), jak i ich otoczenia (właściwy udział terenów leśnych, obecność licznych elementów liniowych).

Perspektywy zachowania: Perspektywy zachowania gatunku są dobre. Przy zachowaniu obecnego stanu użytkowania obiektów, stanowiących schronienie nietoperzy oraz ich najbliższego otoczenia jak i okolicznych obszarów leśnych, przewiduje się utrzymanie obecnego stanu populacji, tym

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

bardziej, że wszystkie stanowiska położone są na zatwierdzonych lub proponowanych obszarach sieci Natura 2000.

Oddziaływania i zagrożenia: Na większości stanowisk nie odnotowano żadnych negatywnych oddziaływań na kolonie podkowca małego. W przypadku stanowiska w Klasztorze w Czernej stwierdzono zmianę sposobu ogrzewania budynków klasztornych, co może istotnie zmienić warunki siedliskowe dla gatunku. Z największych potencjalnych zagrożeń dla kolonii należy wymienić: remonty dachów w okresie rozrodu nietoperzy, zmiany w najbliższym otoczeniu kolonii (wycinka drzew, instalacja iluminacji) oraz likwidację żerowisk lub/i tras przelotu (duże wylesienia, likwidacja liniowych elementów krajobrazu).

Ocena ogólna: Na większości badanych stanowiskach stan gatunku oceniono jako właściwy, na co składał się właściwy stan wszystkich parametrów. Na dwóch stanowiskach: Czarna i Bednarka stan określono jako niezadowalający (U1) z uwagi na stwierdzony spadek liczebności, a w przypadku stanowiska Czarna – także ze względu na słabiej ocenione perspektywy z uwagi na możliwe zmiany warunków siedliskowych (zmiany termiki pomieszczeń) na skutek zmiany sposobu ogrzewania budynków.

Stan ochrony gatunku w obszarach Natura 2000

Wszystkie badane stanowiska znajdują się w obrębie 10 zatwierdzonych lub proponowanych obszarów Natura 2000 (Bednarka, Czarna, Góry Opawskie, Nawojowa, Nowy Wiśnicz, Ostoja Sławniowicko-Burgrabicka, Ostoje Nietoperzy Beskidu Wyspowego, Ostoje Nietoperzy Okolic Bukowca, Ostoje Nietoperzy Powiatu gorlickiego, Pierściec). Jako niewłaściwy określono stan gatunku w dwóch ostojach – Bednarka i Czarna, z uwagi na stwierdzony spadek liczebności, a w przypadku stanowiska Czarna - także z uwagi na słabiej ocenione perspektywy z uwagi na możliwe zmiany warunków siedliskowych (zmiany termiki pomieszczeń) na skutek zmiany sposobu ogrzewania budynków. Dla pozostałych stan ochrony można określić, jako właściwy (FV).

Stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym

Podkowiec mały jest osiadły, zatem zarówno jego schronienia letnie, zimowe jak i żerowiska znajdują się na niewielkim obszarze. Ocena stanu gatunku na podstawie liczebności populacji rozrodzkiej jest zatem słuszna i miarodajna (te same nietoperze, które przebywają na danym obszarze latem, najprawdopodobniej na nim żerują i zimują). W oparciu o wyniki monitoringu 16 stanowisk podkowca małego, stan ochrony gatunku w regionie biogeograficznym kontynentalnym można uznać za właściwy (FV). Jednak dla właściwej oceny stanu siedliska, a co za tym idzie perspektyw zachowania, konieczne jest rozpoznanie również zimowisk i żerowisk. W przypadku zimowisk wskazany jest również ich stały monitoring.

W raporcie z 2007 roku stan ochrony gatunku w regionie kontynentalnym oceniono jako niezadowalający (U1).